

**GODIŠNJI IZVJEŠTAJ O REZULTATIMA
AKTIVNOSTI INSTITUCIJE
OMBUDSMENA ZA LJUDSKA PRAVA
BOSNE I HERCEGOVINE
ZA 2011. GODINU**

SADRŽAJ

UVODNA RIJEČ	5
POGLAVLJE I – NADLEŽNOSTI INSTITUCIJE OMBUDSMENA I PROCEDURE	7
1.1. Pravni osnov za rad Institucije ombudsmena.....	7
1.2. Mandat Institucije ombudsmena	7
1.3. Pravo na žalbu Instituciji ombudsmena	8
1.4. Pripadljivost i razlozi za žalbu	8
1.5. Postupanje Institucije ombudsmena	9
POGLAVLJE II - STATISTIČKI I BROJČANI POKAZATELJI O AKTIVNOSTIMA INSTITUCIJE OMBUDSMENA U TOKU 2011. GODINE.....	11
2.1. Preporuke upućene organima vlasti	14
2.2. Statistički pokazatelji u odnosu na teritorijalnu pripadnost građana koji se obraćaju Instituciji ombudsmena.....	16
2.3. Pregled broja žalbi prema protivnim stranama.....	17
POGLAVLJE III - INICIJATIVE ZA IZMJENU ZAKONSKIH PROPISA	19
POGLAVLJE IV - POSTUPANJE PO PREDMETIMA - STRUKTURA ŽALBI I PREGLED RADA PO UREDIMA ..	21
4.1. Glavni ured Banja Luka	22
4.2. Područni ured Brčko	26
4.3. Područni ured Mostar	28
4.4. Područni ured Sarajevo	31
4.5. Terenski ured Livno	35
POGLAVLJE V – ODJEL ZA PRAĆENJE POLITIČKIH I GRAĐANSKIH PRAVA.....	39
5.1. Pravo na imovinu.....	41
5.1.1. Pravo na imovinu prema Aneksu VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH	42
5.2. Uprava	43
5.3. Pravosuđe.....	44
5.4. Besplatna pravna pomoć.....	46
5.5. Policija	47
5.6. Javne isprave	47
5.7. Imigracija i azil	48
5.8. Sloboda pristupa informacijama	50
5.9. Vladina i ministarska imenovanja.....	53
POGLAVLJE VI – ODJEL ZA EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA.....	57
6.1. Pravo na penziju	59
6.1.1. Realizacija preporuka iz Specijalnog izvještaja o pravu na penziju u BiH.....	60
6.1.2. Realizacija preporuka iz Specijalnog izvještaja o stanju ljudskih prava starih osoba	62
6.2. Pravo na rad	63
6.3. Ekologija i zaštita okoliša	63
6.4. Pravo na obrazovanje	65

POGLAVLJE VII – ODJEL ZA PRAĆENJE PRAVA OSOBA SA INVALIDITETOM	69
7.1. Realizacija preporuka iz Specijalnog izvještaja o pravima osoba sa invaliditetom	72
POGLAVLJE VIII – ODJEL ZA PRAĆENJE PRAVA NACIONALNIH, VJERSKIH I DRUGIH MANJINA.....	75
POGLAVLJE IX – ODJEL ZA PRAĆENJE PRAVA PRITVORENIKA / ZATVORENIKA.....	79
9.1. Zlostavljanje i nekorektan odnos kako od strane službenog osoblja tako i nasilje među osuđennicima	79
9.2. Zdravstvena zaštita	81
9.3. Uslovi smještaja	82
9.4. Ishrana	83
9.5. Pravo na rad.....	83
9.6. Nejednakost među kazneno-popravnim ustanovama u BiH.....	84
9.7. Implementacija preporuka Institucije ombudsmena	85
POGLAVLJE X – ODJEL ZA PRAĆENJE PRAVA DJECE	87
10.1. Problem prosjačenja djece	87
10.2. Autistična djeca	88
10.3. Predškolski odgoj i obrazovanje	88
10.4. Ombudsmen u vašoj školi.....	89
10.5. Realizacija preporuka iz specijalnih izvještaja Institucije ombudsmena iz oblasti dječijih prava iz 2010. godine	89
10.6. Podnesak/izvještaj Institucije ombudsmena UN Komitetu o pravima djeteta	90
POGLAVLJE XI – ODJEL ZA ELIMINACIJU SVIH OBLIKA DISKRIMINACIJE	93
POGLAVLJE XII - FUNKCIONISANJE INSTITUCIJE OMBUDSMENA	99
12.1. Uvod	99
12.2. Osoblje.....	99
12.3. Smještaj i tehnička opremljenost Institucije	100
12.4. Budžet i finansije	101
POGLAVLJE XIII – SARADNJA SA BIH I MEĐUNARODNIM INSTITUCIJAMA I ORGANIZACIJAMA	105
13.1. Saradnja sa institucijama i organizacijama u Bosni i Hercegovini	105
13.2. Saradnja sa međunarodnim institucijama i organizacijama.....	107
POGLAVLJE XIV – SARADNJA SA MEDIJIMA	113
POGLAVLJE XV – TABELARNI PRIKAZ PREPORUKA	117
POGLAVLJE XVI – KOMENTARI STRANAKA NA POSTUPANJE INSTITUCIJE OMBUDSMENA ZA LJUDSKA PRAVA BIH U 2011. GODINI.....	135

UVODNA RIJEČ

Izveštaj koji je pred vama urađen je na osnovu člana 34 i 35 Zakona o ombudsmenima za ljudska prava BiH kojim je utvrđena obaveza Institucije ombudsmena BiH da dostavi rezultate svojih godišnjih aktivnosti Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Narodnoj skupštini Republike Srpske i Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine. Također, ovaj izvještaj namijenjen je i najširem krugu javnosti jer je mjerodavan pokazatelj stanja ljudskih prava u Bosni i Hercegovini. Ilustruje to i činjenica da je u 2011. godini Institucija zaprimila i odgovorila na 160 zahtjeva medija koji su podrazumijevali davanje komentara ili odgovora na određena pitanja, što je pouzdan pokazatelj dobre saradnje sa medijima, koji su jedan od stubova autoriteta Ombudsmena i znatno doprinose implementaciji preporuka, obzirom na to da ombudsmeni ne raspolazu sredstvima prinude za izvršenje preporuka.

Izveštaj sadrži statističke i brojčane pokazatelje o aktivnostima Ombudsmena u 2011. godini, strukturu žalbi, pregled rada po uredima i odjelima, kratke analize, ilustrativne primjere, tabelarni prikaz preporuka koje je Ombudsmen upućivao nadležnim organima i tijelima, kao i inicijative za izmjenu neadekvatnih zakonskih propisa.

U izvještaju je prezentiran i način funkcionisanja Institucije: broj zaposlenih, smještaj, tehnička opremljenost, budžet i finansije, (Institucija je poslovala i u otežanim uslovima pozitivno), kao i saradnja sa drugim institucijama, organizacijama i medijima.

Konkretno, tokom 2011. Ombudsmen BiH je ostvario 6821 kontakt sa građanima. Zaprimljeno je 3607 žalbi, a preneseno iz prethodnih godina 1683, tako da je u radu bilo 4750 predmeta.

Odjel za praćenje političkih i građanskih prava zaprimio je najviše - 1815 žalbi, pri čemu se najveći broj odnosi na sudove, odnosno na nerješavanje sudskih predmeta u razumnim rokovima (623); upravu (400), imovinsko-pravne odnose (228)...

Najveći porast predmeta u odnosu na prethodnu godinu zabilježen je u Odjelu za eliminaciju svih oblika diskriminacije (41,5%) i Odjelu za praćenje prava pritvorenika/zatvorenika (19,8%).

Privredna kriza uticala je na živote građana i porodice koje su zbog toga obraćale Instituciji. Ocijenivši žalbe utemeljenim, upućene su 222 preporuke, većinom iz oblasti radnih odnosa, iz čega se može izvesti zaključak da se i u ovoj vrlo osjetljivoj i značajnoj oblasti nerijetko krše ljudska prava.

Kao i u drugim osnovanim žalbama, Ombudsmen BiH nastupa autoritetom svoje institucije i snagom argumenata, te je tako već u toku intervencije okončan 891 predmet. Ombudsmeni ocjenjuju da je bolja saradnja i sa institucijama na svim nivoima vlasti.

Ombudsmen BiH, kao nezavisna institucija osnovana s ciljem promovisanja dobre uprave i vladavine prava, zaštite prava i sloboda fizičkih i pravnih lica, služi građanima kako bi se osnažio njihov

položaj u zemlji i vremenu opterećenom nizom problema, vremenu tranzicije i krize. Institucija ombudsmena dobiva na značaju, ako se zna da je strateški cilj Bosne i Hercegovine priključenje Evropskoj uniji, te da je pored prihvatanja evropskih vrijednosti i usvajanja zakona, veoma bitno stvaranja uslova za formiranje „dobre uprave“. Uloga Institucije ombudsmena u smislu njene dosljednosti i jasnih kriterija je velika.

Činjenica da nam se toliko ljudi obraća bila je i ostala za nas dodatni motiv i izazov.

Mart, 2012. godine

Ombudsmeni BiH:

Nives Jukić

Ljubomir Sandić

Jasminka Džumhur

POGLAVLJE I – NADLEŽNOSTI INSTITUCIJE OMBUDSMENA I PROCEDURE

1.1. Pravni osnov za rad Institucije ombudsmena

Osnov za rad i funkcionisanje Ombudsmena BiH su Aneksi IV i VI Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, od 14. decembra 1995. godine, i na osnovu ovih dokumenata Institucija je 1996. godine počela funkcionisati.

Prema Aneksu VI. Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH, Ombudsmen BiH zajedno s Domom za ljudska prava BiH činio je Komisiju za ljudska prava BiH, podrazumijevajući demokratiju i ljudska prava faktorima izgradnje društva, i koji vode u međunarodne integracije. Trenutno, Ombudsmen BiH funkcionise na osnovu Ustava BiH i Zakona o ombudsmenu kojim su zagaranтовani nezavisnost i okvir infrastrukture za zaštitu i promovisanje ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Zakon o ombudsmenu donesen je 2000. godine, a potom dopunјаван i mijenјан 2002., 2004. i 2006. godine. Ovaj zakon definiše nadležnost i ovlaštenja Ombudsmena BiH, pravila postupanja u praćenju rada organa i institucija u postupcima po žalbama građana i ex officio, te druga značajna pitanja u vezi s funkcionisanjem Institucije ombudsmena kao mehanizma za zaštitu ljudskih prava i sloboda.

Institucija ombudsmena za ljudska prava BiH uspostavljena je 1996. godine. Funkciju ombudsmena vršila je jedna osoba – strani državljаниn. Početkom 2004. godine na poziciju ombudsmena došli su državljани BiH, ali se broj osoba koje vrše funkciju ombudsmena povećao s јednog na tri.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH, predviđeno je da se do 31.12.2006. godine izvrši imenovanje ombudsmena objedinјene institucije, te da će, također, do istog roka entiteti donijeti odgovarajuće zakone kojima će utvrditi prestanak funkcionisanja entitetskih ombudsmena. Objedinјavanje svih institucija ombudsmena u BiH ima prvenstveno za cilj da se uјednačeno tretiraju žalbe građana na području cijele BiH, da se obezbijedi јednak nivo zaštite ljudskih prava, kao i ekonomičniji i funkcionalniji rad јedne tako objedinјene institucije, a uzimajući u obzir da je upravo objedinјavanje јedna od obaveza koju je BiH prihvatila na putu ka potpisivanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Evropskoј uniji.

Vezano za implementaciju navedenih izmjena i dopuna Zakona, krajem 2008. godine imenovani su novi ombudsmeni, dok je spajanje entitetskih ombudsmena sa Institucijom ombudsmena BiH dovršeno 2010. godine.

1.2. Mandat Institucije ombudsmena

U sistemu zaštite ljudskih prava, Ombudsmen BiH je nezavisna institucija uspostavljena u cilju promovisanja dobre uprave i vladavine prava, zaštite prava i sloboda fizičkih i pravnih lica, zagaranтовanih Ustavom BiH i međunarodnim sporazumima, koje je BiH potpisala i ratifikovala.

Ombudsmen BiH ima posebna ovlaštenja i nadležnosti, shodno odredbama Zakona o zabrani diskriminacije,¹ Zakona o slobodi pristupa informacijama² i Zakona o ministarskim imenovanјima,

¹ "Službeni glasnik BiH", broj 59/09

imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine.³ U cilju zaštite prava građana, Ombudsmen postupa po pojedinačnim i grupnim žalbama, obavještava fizička i pravna lica o njihovim pravima i obavezama, upoznaje ih o mogućnosti sudske i druge zaštite, predlaže pokretanje postupaka medijacije i drugo.

Organi i institucije imaju obavezu da sarađuju s Ombudsmenom, na način da pružaju odgovarajuću pomoć u istrazi i vršenju kontrole, da omoguće pristup spisima ili dokumentima, obavljaju lične razgovore i razmatraju potrebne spise i dokumente u cilju provjera navoda žalbi.

Ombudsmen BiH nema mandat da mijenja odluke javnih organa vlasti, niti da preuzme ulogu organa koji postupa i odlučuje po žalbi, niti se može miješati u proces odlučivanja sudova.

1.3. Pravo na žalbu Instituciji ombudsmena

Prema Zakonu o ombudsmenu, „**svako fizičko i pravno lice koje tvrdi da ima legitiman interes, može se obratiti Ombudsmenu bez ikakvih ograničenja**“. Nacionalnost, državljanstvo, mjesto boravka, pol, dob, etničko porijeklo, religija, pravna nesposobnost, lišenost slobode ili zatvor, kao ni posebni odnosi s nekim organom države i zavisnost od njega ne mogu ograničavati pravo ulaganja žalbe Ombudsmenu.

Podnošenje žalbe Ombudsmenu ili preduzimanje mjera i aktivnosti od strane Ombudsmena ne proizvode bilo kakve krivične, disciplinske ili druge sankcije, kao ni bilo kakvu neugodnost ili diskriminaciju za žalioca.

Korespondencija sa Ombudsmenom iz mjesta u kojima se lica nalaze u pritvoru, u kojima su zatvorena ili lišena slobode, ne mogu podlijevati nikakvoj cenzuri, niti se smiju otvarati. Razgovori između ombudsmena, odnosno lica delegiranih od strane ombudsmena, ne mogu nikada biti nadgledani, niti se u njih neko može miješati.

Rad Institucije je besplatan za lica koja se obrate i obraćanje ne zahtijeva pomoć savjetnika ili advokata.

1.4. Prihvatljivost i razlozi za žalbu

Institucija ombudsmena registruje uložene žalbe. Ako ombudsmen odluči da ne prihvati i ne razmatra žalbe, obavještava žalioca pismenim putem, navodeći razloge za neprihvatanje, i upućuje ga na najpogodnija sredstva za preduzimanje radnji, ako takva sredstva postoje.

Žalbe mogu biti podnesene iz razloga koji ukazuju na slabo funkcionisanje ili povrede ljudskih prava i sloboda koje je počinio organ vlasti na svim nivoima, kao i iz razloga koji ukazuju na povrede ljudskih prava i sloboda počinjenih od strane vojnih organa vlasti.

Ombudsmen može odbiti da razmatra anonimne žalbe za koje smatra da su zlonamjerne, koje su neosnovane, u kojima nema žalbe, koje nanose štetu legitimnim pravima trećih lica, ili koje su Ombudsmenu predočene izvan roka od 12 mjeseci nakon pojave događaja, činjenica ili odluka na koje se anonimna žalba odnosi. Ombudsmen ne razmatra predmete koji se odnose na odluke, činjenice i

² "Službeni glasnik BiH", broj 28/00, 45/06, 102/09

³ "Službeni glasnik BiH", broj 7/03

događaje koji su se desili prije 15. decembra 1995. godine. Protiv odluke Ombudsmena nije moguće uložiti žalbu.

Žalioci se mogu obratiti i u slučaju povreda ljudskih prava, te u slučaju slabog funkcionisanja sudskog sistema ili nepravilnog procesuiranja individualnih predmeta. Međutim, ombudsmen se, poštujući princip nezavisnosti pravosudnih institucija, ne može miješati u proces odlučivanja sudova ali može intervenirati u toku postupka koji se vodi kad ustanovi da je takva aktivnost neophodna pri obavljanju svojih dužnosti, a može dati preporuku organu vlasti koji je u sudskom postupku, ili može biti konsultovan od strane u postupku. Ove okolnosti su razlozi za obraćanje žalbom Ombudsmenu.

1.5. Postupanje Institucije ombudsmena

Ombudsmen djeluje po prijemu žalbe ili ex officio i u tom smislu preduzima opće istrage i preporučuje odgovarajuće pojedinačne i opće mjere. Ukoliko u bilo kojoj fazi postupka Ombudsmen ustanovi da predmet ne spada u njegovu nadležnost, predmet prosljeđuje nadležnoj instituciji. Predmete o navodnim povredama ljudskih prava Ombudsmen može proslijediti najvišim sudskim organima BiH, koji su nadležni za pitanja ljudskih prava, u skladu s pravilima kojima se reguliše ulaganje žalbe tim organima, kad god ustanovi da je to neophodno za efikasno provođenje svojih nadležnosti.

Ombudsmen može predložiti nadležnom organu da obustavi izvršenje osporene mjere u periodu ne dužem od deset dana kada u toku istrage ustanovi da izvršenje upravne odluke može rezultirati nepopravljivom štetom za prava podnosioca zahtjeva.

Organi i tijela vlasti obavezni su Ombudsmenu pružati pomoć u vezi s omogućavanjem pristupa informacijama, obavljanjem ličnih razgovora, razmatranjem potrebnih spisa i dokumenata, dostavljanjem zatraženih pismenih izjava o radnjama vezanim za dužnosti lica koja su u službi organa i institucija, zatim provjerom vjerodostojnosti traženih dokumenata i izjava. Ombudsmen može tražiti da mu se daju na uvid ili predaju dokumenti koji su zavedeni kao povjerljivi ili tajni, u skladu sa zakonom, kada je Ombudsmen obavezan primijeniti potrebnu diskreciju za njih i ne može ih učiniti dostupnim javnosti, a pri uvrštavanju u izvještaje, preduzimati sve potrebne mjere zaštite tajnosti.

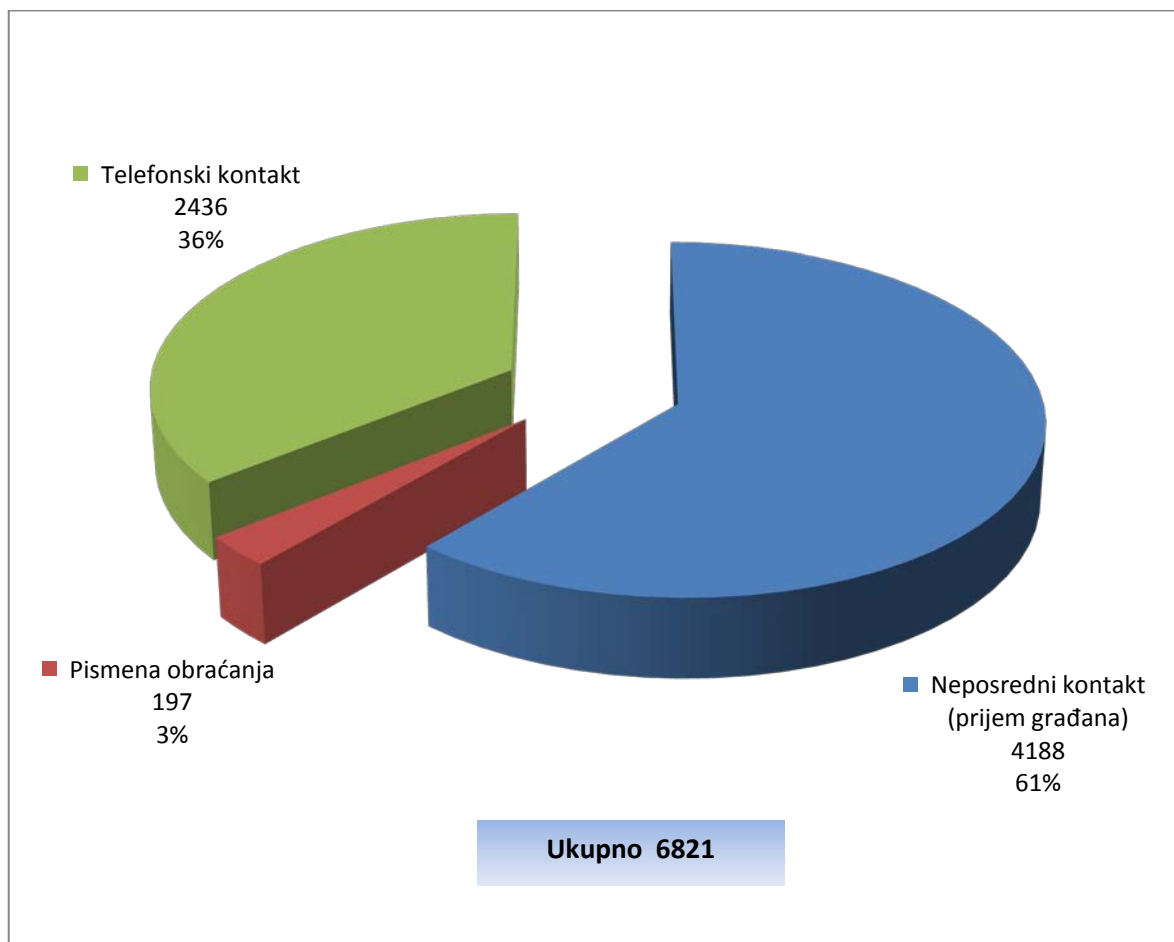
Po završetku istrage, na bazi pribavljenih isprava i dokumenata, te izjašnjenja žalioca i organa i tijela o predmetu žalbe, Ombudsmen može izdati preporuke nadležnim organima i tijelima za otklanjanje povreda ljudskih prava i prijedlog mjera za njihovo otklanjanje. Organi i tijela vlasti, koji dobiju preporuke, dužni su u ostavljenom roku pismeno odgovoriti ombudsmenu o realizaciji preporuka u roku koji im je ostavljen.⁴

U slučaju nepostupanja određenog organa ili tijela vlasti po preporuci Ombudsmena o tome se prethodno ukazuje višem nadležnom organu, a potom, *u specijalnom i godišnjem izvještaju o rezultatima aktivnosti Ombudsmena, koji se upućuje Parlamentarnoj skupštini BiH, Parlamentu FBiH, Narodnoj skupštini RS-a i Predsjedništvu BiH.*

⁴ Sve preporuke Ombudsmena dostupne su javnosti, a mogu se i objavljivati u službenim glasilima po odluci Ombudsmena, osim ako se ne radi o preporukama koje se odnose na povjerljiva i tajna pitanja, ili kada se u žalbi podnosioca izričito zatraži da se ime podnosioca, kao i okolnosti slučaja ne objavljuju.

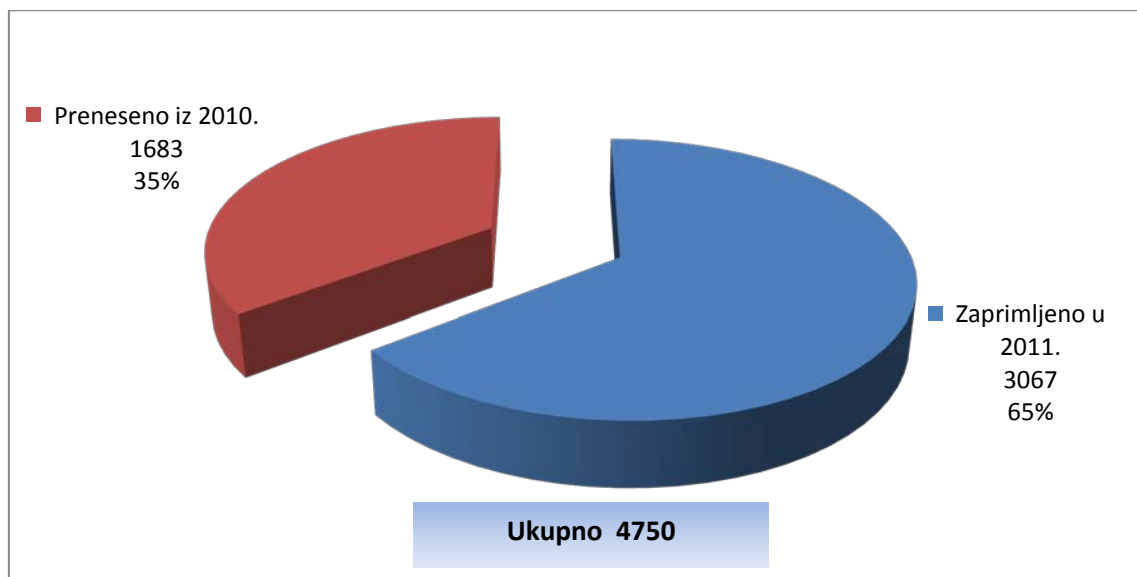
POGLAVLJE II - STATISTIČKI I BROJČANI POKAZATELJI O AKTIVNOSTIMA INSTITUCIJE OMBUDSMENA U TOKU 2011. GODINE

U prijemnim kancelarijama sa građanima razgovaraju, neposredno ili telefonskim putem, pravni savjetnici i daju im savjete o načinu podnošenja žalbe ombudsmenu. Po potrebi, pomažu građanima da sastave žalbu i/ili im daju stručne savjete, odnosno upućuju ih na organe i institucije kojima bi trebalo da se obrate i ukazuju im na radnje koje bi trebalo da preduzmu u cilju rješavanja svog problema.

Dijagram 1: Ostvareni kontakti sa građanima u toku 2011. godine, bez direktnog rada na predmetima

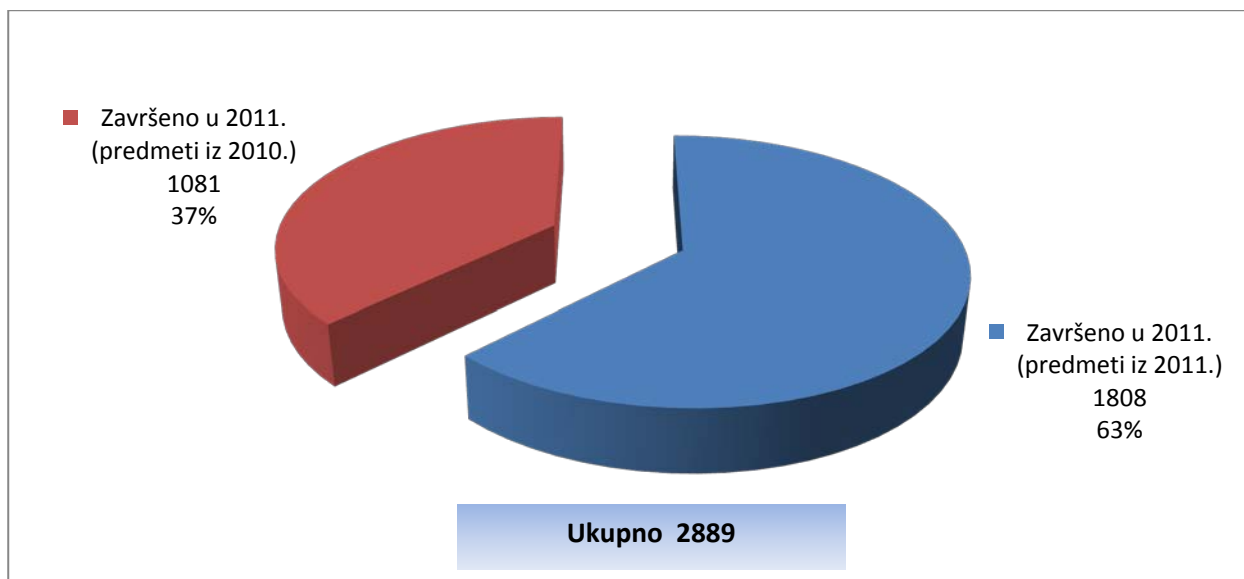
U 2011. godini Institucija ombudsmena BiH zaprimila je **3067 žalbi**, te sa prenesenim žablama iz 2010. godine (**1683 žalbe**), u toku 2011. godine u radu je bilo ukupno **4750 predmeta**. Broj zaprimljenih žalbi u 2011. godini je približan broju žalbi koje su zaprimljene u 2010 godini, kada je ukupno zaprimljeno 3298 žalbi.

Dijagram 2: Žalbe zaprimljene u 2011. godini i prenesene iz 2010. godine

U 2011. godini u okviru postupanja po žalbama, u Instituciji ombudsmena je poduzeto 9613 raznih aktivnosti vezano za predmete, uključujući istražni postupak po zaprimljenim žalbama, izdavanje preporuke, izjašnjenje organa po izdatoj preporuci, monitoring sudskog i upravnog postupka, obavještanje stranke o izjašnjenju odgovorne strane, urgencije nadležnim organima, zahtjeve za dopunu žalbe.

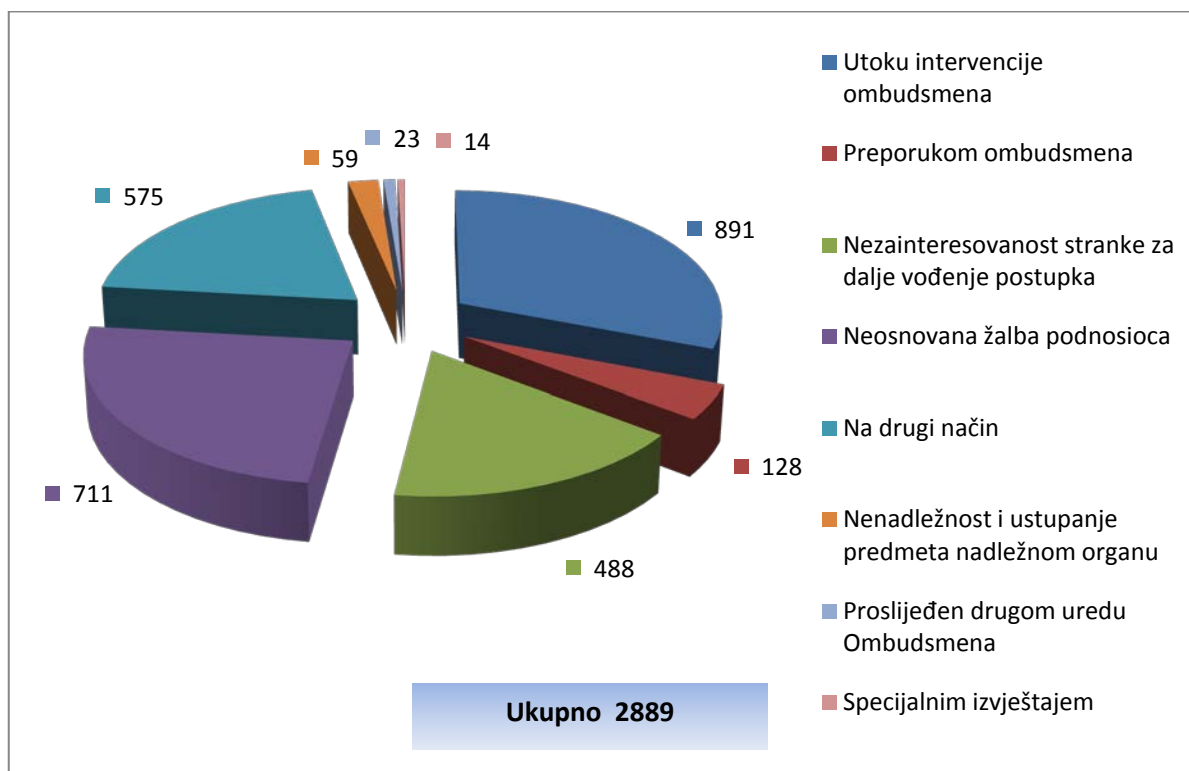
Od ukupnog broja zaprimljenih žalbi u 2011. u radu je ostalo još 1259, što znači da je 1808, ili 60% zaprimljenih žalbi okončano u toku izvještajnog perioda. Nadalje, od ukupnog broja žalbi koje su bile u radu, uključujući i žalbe prenesene iz prethodnih kalendarskih godina (4750 žalbi), završeno je 2889 žalbi, ili 61%.

Dijagram 3: Predmeti koji su završeni u toku 2011. godine

Statistički pokazatelji koji slijede prikazuju načine okončanja predmeta u skladu sa Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i Pravilima postupka.

Najveći broj predmeta u 2011. godini okončan je u toku intervencije Institucije ombudsmena na način da je stranka ostvarila svoje pravo, a zbog kojeg se obratila Instituciji ombudsmena. Na ovaj način je riješen 891 predmet.

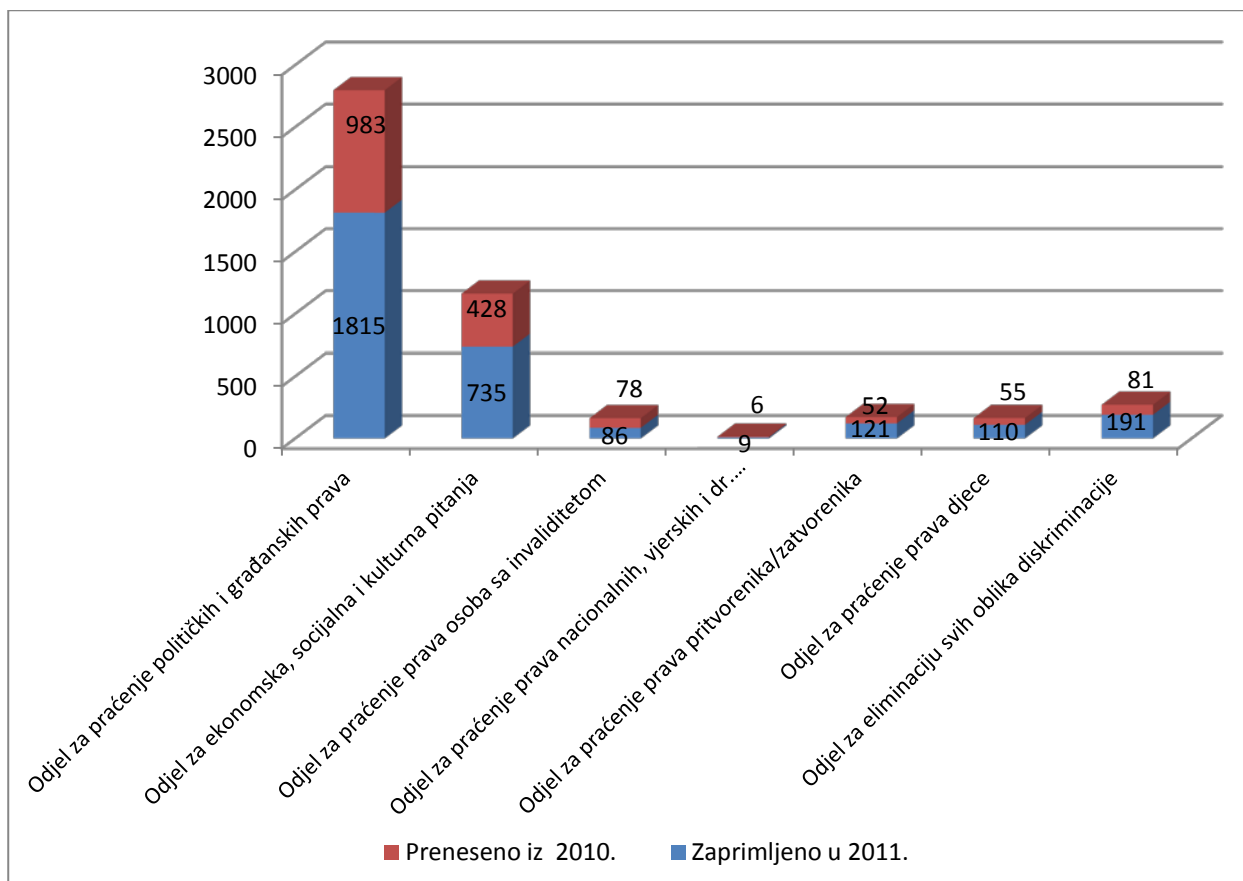

Dijagram 4: Način okončanja predmeta u 2011. godini

Predmeti registrovani u Instituciji ombudsmena raspoređeni su prema vrsti povrede prava u odjele. Najveći porast žalbi u odnosu na prethodnu godinu zabilježen je u Odjelu za eliminaciju svih oblika diskriminacije (41,5%) i Odjelu za praćenje prava pritvorenika/zatvorenika (19,8%).

ODJEL	Zaprimljeno u 2010.	Preneseno iz 2010.	Zaprimljeno u 2011.
Odjel za praćenje političkih i građanskih prava	1851	983	1815
Odjel za ekonomska, socijalna i kulturna pitanja	962	428	735
Odjel za praćenje prava osoba sa invaliditetom	147	78	86
Odjel za praćenje prava nacionalnih, vjerskih i dr. manjina	8	6	9
Odjel za praćenje prava pritvorenika/zatvorenika	101	52	121
Odjel za praćenje prava djece	94	55	110
Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	135	81	191
UKUPNO	3298	1683	3067

Tabela 1: Komparacija broja zaprimljenih žalbi u 2010. i 2011. godini i broj prenesenih žalbi iz 2010.

Dijagram 5: Broj predmeta koji su zaprimljeni u 2011. i preneseni iz 2010. po odjelima

Prema broju zaprimljenih žalbi u toku 2011. godine, komparirajući sa 2010. godinom, a u odnosu na teritorijalnu organizaciju Institucije ombudsmena najveći porast je registrovan u Uredu u Brčkom u kojem je u toku 2011. godine zaprimljeno 445 predmeta, ili 31% više u odnosu na prethodnu godinu. Jedan od razloga jeste i veliki priliv žalbi iz općine Tuzla, gdje Ured Brčko ima uredovne dane.

Ured	Zaprimljeno u 2011.	Preneseno iz 2010.	Zaprimljeno u 2010.
Banja Luka	766	354	880
Brčko	445	200	339
Mostar	222	132	245
Sarajevo	1397	927	1602
Livno	237	70	232
UKUPNO	3067	1683	3298

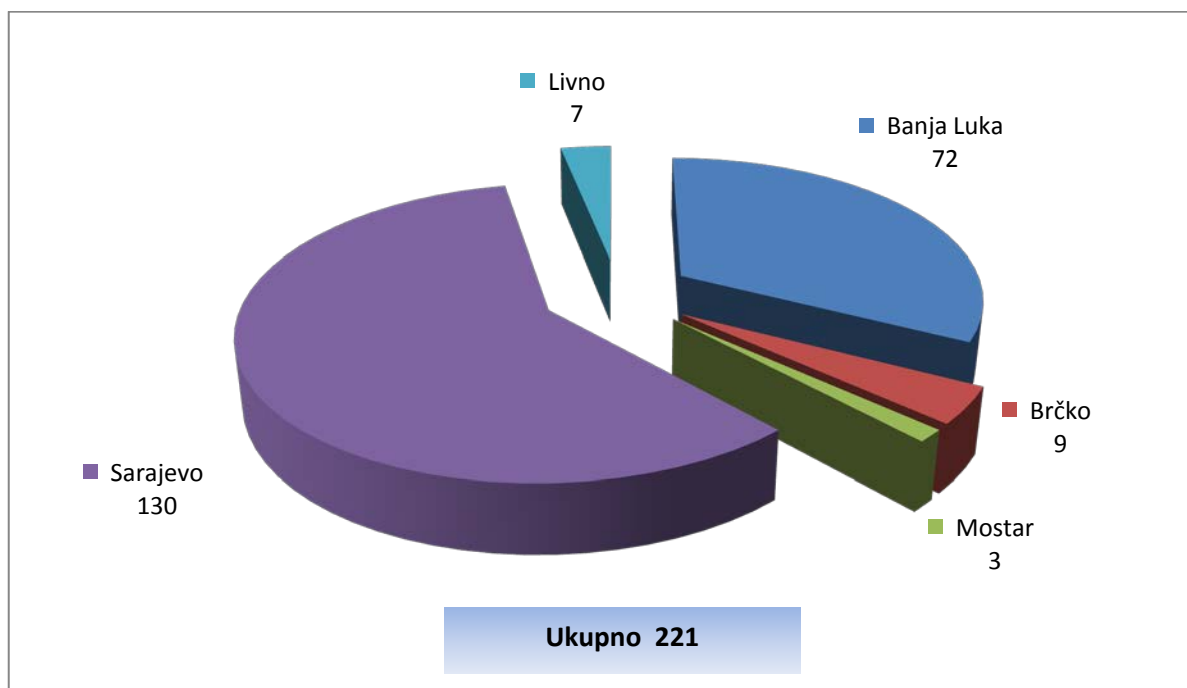
Tabela 2: Broj zaprimljenih žalbi u 2010. i 2011. godini i broj prenesenih žalbi iz 2010.g. po uredima

2.1. Preporuke upućene organima vlasti

Institucija Ombudsmena BiH u 2011. godini izdala je 221 preporuku u predmetima u kojima je utvrđena povreda prava. Struktura preporuka prema vrsti povrijeđenog prava je: oblast radnih odnosa (33); postupak pred organima uprave (32); suzbijanje i prevencija diskriminacije (26), vladina, ministarska i druga imenovanja (25), postupanje sudova (20), sloboda pristupa informacijama (17).

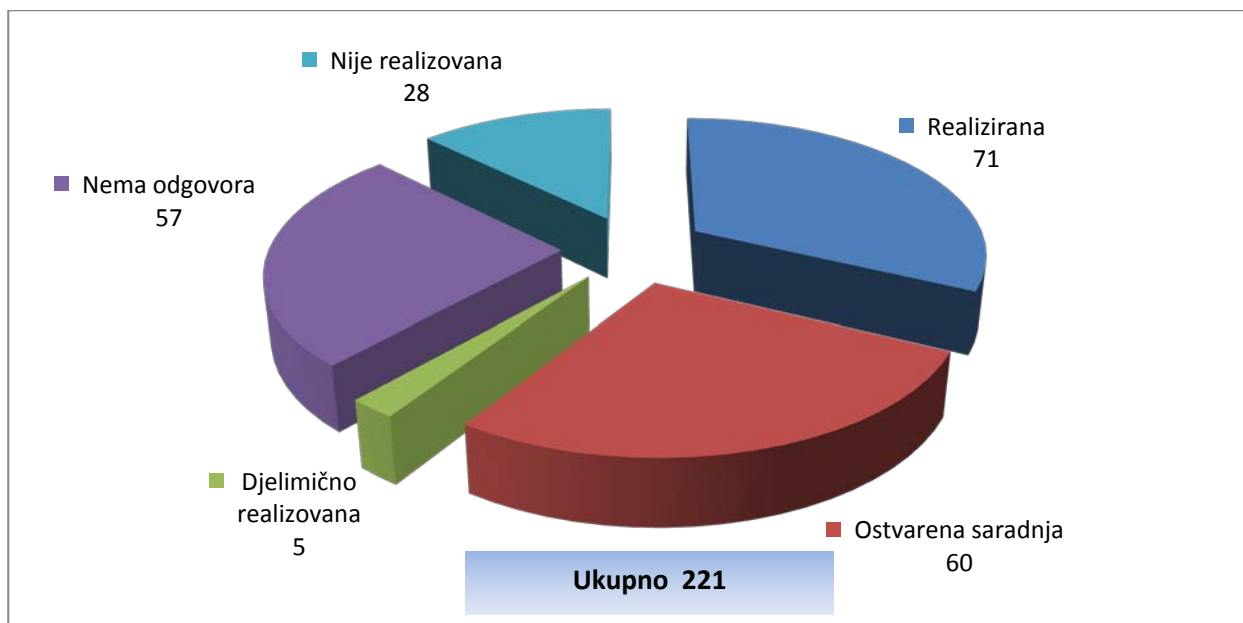
Ured	Broj preporuka izdatih u 2011.	Broj preporuka izdatih u 2010.
Banja Luka	72	182
Brčko	9	46
Mostar	3	10
Sarajevo	130	97
Livno	7	6
Ukupan broj preporuka	221	341

Tabela 3: Komparacija izdatih preporuka po uredima za 2010. i 2011. godinu

Dijagram 6: Broj preporuka po uredima izdatih u toku 2011. godine

Institucija ombudsmena je u toku 2011. godine nastojala da ojača mehanizam praćenja realizacije preporuka, a što predstavlja i jedan od indikatora odnosa nadležnih organa prema Instituciji ombudsmena kao mehanizmu zaštite ljudskih prava. Pokazatelji, kojim Institucija ombudsmena raspolaže, ukazuju da je od ukupnog broja izdatih preporuka realizovana 71 preporuka, dok je u 60 slučajeva ostvarena saradnja, ali nije došlo do realizacije preporuke. Ovo su slučajevi u kojim su institucije vlasti iskazale interes za saradnju sa Institucijom ombudsmena na otklanjanju uzroka koji su doveli do kršenja ljudskih prava, s tim što su iznijeli i određene prepreke koje onemogućavaju realizaciju izdate preporuke. U pet slučajeva je registrovana djelimična realizacija preporuke, dok čak u 57 slučajeva nadležni organi nisu odgovorili Instituciji ombudsmena u ostavljenom roku, a nakon prijema preporuke. Za 28 preporuka je utvrđeno da nisu od strane nadležnih organa ispoštovane. Slijedi tabelarni prikaz, kao i dijagram o načinu realizacije izdatih preporuka u toku 2011. godine:

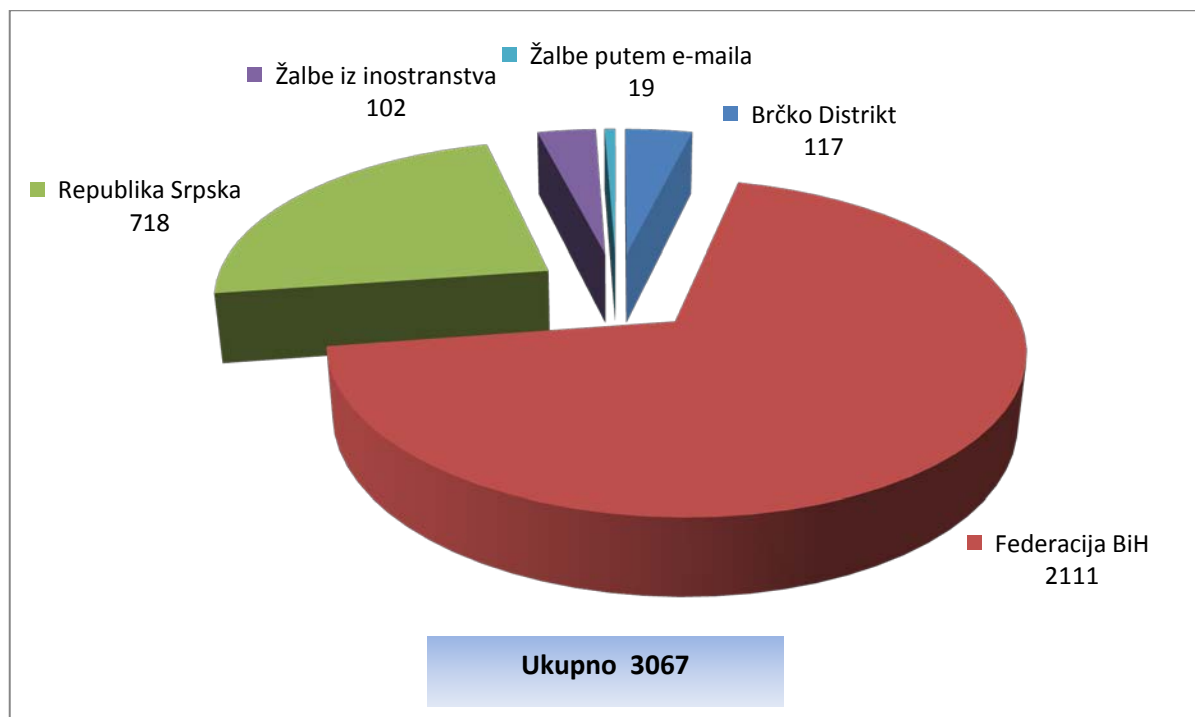
Dijagram 7: Raspored preporuka po načinu realizacije u 2011. godini

U 2011. godini, sačinjena su dva specijalna izvještaja i jedna analiza stanja i to Specijalni izvještaj u vezi sa zaštitom prava djece u krivičnom postupku i Specijalni izvještaj u vezi sa žalbom broj Ž-BL-05-717/11,⁵ te Analiza stanja prava djece i njihove implementacije u oblasti predškolskog odgoja i obrazovanja. S obzirom na to da svi specijalni izvještaji, kao i analiza daju preporuke nadležnim organima radi otklanjanja uočenih povreda prava, to su isti registrovani i u evidenciji preporuka.

2.2. Statistički pokazatelji u odnosu na teritorijalnu pripadnost građana koji se obraćaju Instituciji ombudsmena

U cilju osiguranja parametara za djelovanje na unapređenju stanja ljudskih prava svakako je značajno identifikovati i teritorijalnu lociranost podnosilaca žalbi, mada je ovaj kriterij, a s obzirom na strukturu Institucije ombudsmena, relativan indikator jer se strankama omogućava da žalbu podnesu u bilo koji ured Institucije, bez obzira gdje stranka ima prebivalište ili boravište. Značajno je uzeti i u obzir činjenicu velike migracije građana, kao i još uvijek prisutan značajan broj građana koji se nalaze u statusu interno raseljenih osoba, izbjeglica, u kolektivnim centrima i sl. Jedan od opredjeljujućih faktora jeste da se žalba podnosi i u ured u kojem je sjedište kršioca prava, što za posljedicu ima i da je veći broj podnosilaca žalbi registrovan na teritoriji gdje je kompleksnija struktura vlasti. Tako je u 2011. godini 2111 građana sa teritorije FBiH podnijelo žalbu, 718 građana sa teritorije RS-a, 117 iz Brčko Distrikta BiH, a 102 žalbe su podnesene iz inostranstva i 19 putem e-maila.

⁵ P-114/11 i P-162/11

Dijagram 8: broj zaprimljenih žalbi prema teritorijalnoj pripadnosti podnosioca

2.3. Pregled broja žalbi prema protivnim stranama

Na osnovu zaprimljenih žalbi može se konstatovati da su najčešće kao kršioci prava označeni Federalni zavod za penzijsko/mirovinsko i invalidsko osiguranje, Komisija za implementaciju člana 182 Zakona o radu RS-a, Vlada Brčko Distrikta itd. Komparirajući ove pokazatelje sa pokazateljima iz 2010. godine, može se zaključiti da je došlo do smanjenja broja žalbi u kojima su navedeni subjekti registrovani kao kršioci, a što treba posmatrati u odnosu na opšti trend smanjenja broja registrovanih predmeta u 2011. godini. Sudovi su i dalje institucije na koje stranke u svojim žalbama ukazuju da su im povrijedili prava. U nastavku je dat tablearni prikaz broja žalbi u odnosu na protivnu stranu.

R.Br.	Naziv organa	Broj žalbi
1.	Federalni zavod za penzijsko/mirovinsko i invalidsko osiguranje	56
2.	Komisija za implementaciju čl. 182 Zakona o radu Republike Srpske	45
3.	Vlada Brčko Distrikta BiH	41
4.	Federalno ministarstvo rada i socijalne politike	34
5.	Kazneno-popravni zavod zatvorenog tipa Zenica	32
6.	Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo	27
7.	Federalni zavod za penzijsko/mirovinsko i invalidsko osiguranje – Kantonalna administrativna služba Tuzla	25
8.	Vlada Federacije Bosne i Hercegovine	23
9.	Općina Tuzla	21
10.	Općina Centar Sarajevo	21
11.	Općina Stari Grad	21
12.	Republički fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, Filijala Banja Luka	19

13.	Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske	19
14.	Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske	18
15.	Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Tuzla	17
16.	Ministarstvo odbrane BiH	15
17.	Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona 10	15
18.	Republički fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, Filijala Bijeljina	14
19.	Općina Glamoč	14
20.	Općina Novi Grad – Sarajevo	14

Tabela 4: 20 protivnih strana koje su imale najviše žalbi građana u 2011., isključujući pravosuđe

R.Br.	Sud	Broj žalbi
1.	Općinski sud u Sarajevu	75
2.	Općinski sud u Livnu	59
3.	Osnovni sud u Banjoj Luci	54
4.	Općinski sud u Tuzli	51
5.	Kantonalni sud u Tuzli	28
6.	Kantonalni sud u Sarajevu	24
7.	Općinski sud u Mostaru	23
8.	Okružni sud u Banjoj Luci	23
9.	Ustavni sud Bosne i Hercegovine	18
10.	Općinski sud u Velikoj Kladuši	17

Tabela 5: 10 protivnih strana u oblasti pravosuđa koje su imale najviše žalbi građana

POGLAVLJE III - INICIJATIVE ZA IZMJENU ZAKONSKIH PROPISA

Institucija ombudsmena je u 2011. godini dostavila nekoliko inicijativa nadležnim zakonodavnim tijelima za izmjenu i dopunu zakona u oblasti slobode pristupa informacijama, ministarskih, vladinih i drugih imenovanja. Tako je Narodnoj skupštini Republike Srpske upućena Inicijativa za donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o slobodi pristupa informacijama⁶ i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske⁷. Institucija ombudsmena je informisana da je inicijativa⁸, u skladu sa poslovničkom procedurom, upućena u dalju proceduru.

Također, Institucija ombudsmena je uputila Predstavničkom domu Parlamenta Federacije BiH Inicijativu za donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima F BiH,⁹ Zakona o izmjenama i dopunama Porodičnog zakona i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku. Prema informacijama prosljeđenim iz Parlamenta FBiH, podnesena inicijativa je upućena u dalju proceduru¹⁰, a o ishodu će ombudsmeni biti obaviješteni.

Ombudsmeni za ljudska prava BiH su Parlamentu Federacije BiH, dana 02.09.2011. godine, uputili Inicijativu za donošenje odluke o izmjenama i dopunama Ustava Federacije BiH u dijelu koji se odnosi na rad i funkcionisanje Ombudsmena Federacije BiH, vodeći se pri tome principima pravne sigurnosti koja treba služiti kao garant jednake zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda. Kao ustavna kategorija uspostavljena Ustavom Federacije BiH (Glava II *Ljudska prava i osnovne slobode*, tačka B) u procesu objedinjavanja entitetskih institucija sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava BiH, Ombudsmeni Federacije BiH su prestali raditi dana 01.03.2010. godine, na osnovu Zakona o načinu prestanka funkcionisanja Institucije ombudsmena Federacije BiH (Službene novine Federacije BiH, broj: 51/2007) i prethodno donesenog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj: 32/06). Parlament Federacije BiH je, dana 14.11.2011., obavijestio Instituciju ombudsmena BiH da je na sjednici Ustavne komisije Zastupničkog doma Parlamenta Federacije BiH *prihvaćena Inicijativa i donesen zaključak o provođenju procedure za promjene odredbi Ustava Federacije BiH koje se odnose na funkcionisanje ombudsmena Federacije BiH*.

⁶ Inicijativa br. Ž-BL-03-196/11 od 06.04.2011. g.

⁷ Inicijativa br. Ž-LI-05-115/11 od 14.06.2011. g.

⁸ Odgovori br. 01-641/11 od 19.04.2011. g. i br. 01-1023/11 od 27.06.2011. g.

⁹ Inicijativa br. Ž-LI-05-115/11 od 02.06.2011. g.

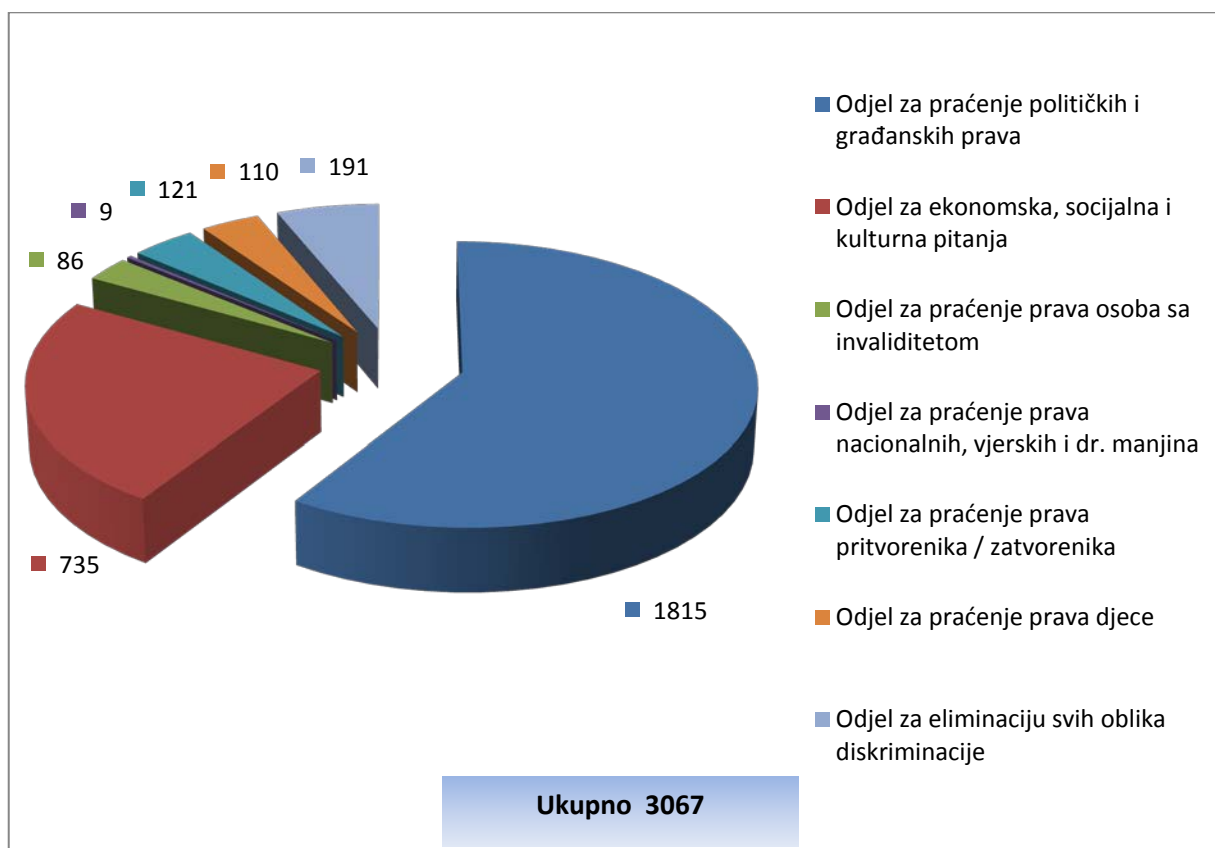
¹⁰ Odgovor br. 01-02-513/11 od 30.06.2011. g.

POGLAVLJE IV - POSTUPANJE PO PREDMETIMA - STRUKTURA ŽALBI I PREGLED RADA PO UREDIMA

U 2011. godini najveći broj registrovanih predmeta je u Odjelu za praćenje političkih i građanskih prava (1815), što je u odnosu na 2010. godinu manje za 36 žalbi, te u Odjelu za ekonomska, socijalna i kulturna prava (735 žalbe), dok su u istom periodu 2010. godine bile registrovane 962 žalbe. U odnosu na 2010. godinu do povećanja broja žalbi je došlo u Odjelu za eliminaciju svih oblika diskriminacije (191 žalba), dok je u 2010. godini bilo 135 žalbi, te u Odjelu za praćenje prava zatvorenika/pritvorenika (121) i u Odjelu za praćenje prava djece (110), a u 2010. godini je bila registrovana 101 žalba.

ODJEL	Zaprimljeno u 2011.	Zaprimljeno u 2010.
Odjel za praćenje političkih i građanskih prava	1815	1851
Odjel za ekonomska, socijalna i kulturna pitanja	735	962
Odjel za praćenje prava osoba sa invaliditetom	86	147
Odjel za praćenje prava nacionalnih, vjerskih i dr. manjina	9	8
Odjel za praćenje prava pritvorenika / zatvorenika	121	101
Odjel za praćenje prava djece	110	94
Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	191	135
UKUPNO	3067	3298

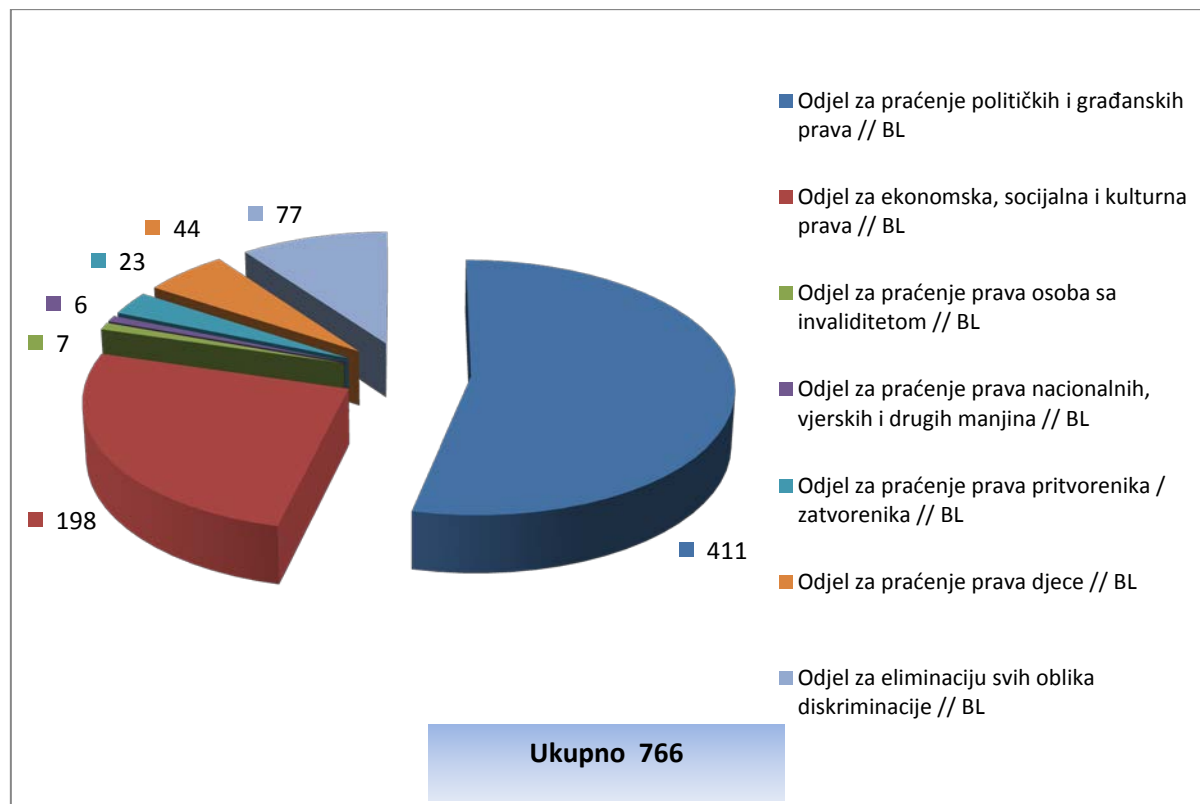
Tabela 6: Broj žalbi po odjelima zaprimljenih u 2011. i 2010. godini

Dijagram 9: Broj žalbi po odjelima zaprimljenih u toku 2011. godine

4.1. Glavni ured Banja Luka

U Glavnom uredu Banja Luka (u daljem tekstu: Ured Banja Luka), gdje je ujedno i sjedište Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, u 2011. godini zaprimljeno je ukupno 766 žalbi, tako da je sa 354 žalbe, koje su prenesene iz prethodnih godina, Ured u Banjoj Luci u 2011. godini ukupno imao u radu 1120 predmeta. Od tog broja okončano je 867 predmeta i upućene 72 preporuke, a u 2012. godinu su prenesena 253 predmeta.

Dijagram 10: Pregled zaprimljenih žalbi u Glavnom uredu Banja Luka za 2011. godinu po odjelima

Analiza zaprimljenih žalbi

Iz tabelarnog pregleda zaprimljenih žalbi može se zaključiti da je u 2011. godini najviše žalbi podneseno zbog kršenja ljudskih prava iz nadležnosti **Odjela za praćenje političkih i građanskih prava – 411 žalbi**, što u odnosu na ukupan broj podnesenih žalbi predstavlja 53,66%. Dalja analiza podnesenih žalbi u Odjelu za praćenje političkih i građanskih prava ukazuje da se građani najčešće žale zbog funkcionisanja pravosudnih institucija i upravnih organa (250 žalbi), od čega se 147 žalbi odnosi na funkcionisanje pravosudnih institucija, a 103 na funkcionisanje upravnih organa.

Žalbe podnesene na rad pravosudnih institucija, kao i prethodne godine, najviše se odnose na povredu prava na suđenje u razumnom roku, odnosno sporost i neučinkovitost, neizvršavanje pravosnažnih sudskih presuda, kao i na rad sudija.

Žalbe podnesene na rad upravnih organa, također se odnose na sporost i neučinkovitost i nepoštovanje utvrđenih zakonskih rokova.

Značajan broj žalbi, upućenih u Uredu Banja Luka, a koje se odnose na Odjel za praćenje političkih i građanskih prava, vezan je za rad policije - 21. Ove žalbe najčešće ukazuju na pojedinačna postupanja policajaca, kao što su nepreduzimanje svih zakonom propisanih mjera u cilju ostvarivanja i zaštite prava građana, te sumnja u korumpiranost policije, a određeni broj žalbi ukazuje i na pristrasnost organa koji

su zaduženi da nadziru i kontrolišu rad policajaca, te da ne obavljaju svoju dužnost u skladu sa zakonom.¹¹

Broj primljenih žalbi u 2011. godini u Uredu u Banjoj Luci, koje se odnose na vladina i ministarska imenovanja, je 26. Podnesene žalbe, uglavnom, se odnose na nepravilnosti prilikom provođenja konkursa, nepoštivanje principa utvrđenih Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske, posebno principa zakonitosti i kvaliteta utvrđenih članom 3. navedenog zakona, nedostavljanje obrazca kandidatima u koji će unijeti sve okolnosti koje postoje oko sukoba interesa.

U 2011. godini u Uredu Banja Luka je registrovano i 66 žalbi koje se odnose na pravo na slobodu pristupa informacijama. Podnesene žalbe najčešće ukazuju na neodlučivanje javnog organa o zahtjevu za pristup informacijama u zakonskom roku, te odbijanje pristupa informacijama.¹²

Iz tabelarnog pregleda registrovanih žalbi u 2011. godini u Uredu Banja Luka je vidljivo da je registrovano 198 žalbi u Odjelu za praćenje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, od čega se 90, ili 45,45%, odnosi na povrede prava iz radnog odnosa.¹³ Podnesene žalbe ukazuju na kršenje prava radnika od strane poslodavaca na način da se povređuju prava prilikom zasnivanja radnog odnosa, ne isplatuje plata, naknada za prekovremeni rad, onemogućava korištenje godišnjeg odmora, vrši neuplaćivanje doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje i sl. Što se tiče žalbi na rad Komisije za implementaciju člana 182. Zakona o radu RS-a, u toku 2011. godini najveći broj žalbi se odnosio na izvršenje rješenja kojima je priznata otpremnina. Navedeni predmeti okončani su odgovarajućom uputom podnosiocu žalbe kako da ostvari uvid u spisak za isplatu otpremnine kod nadležne Komisije, a u skladu sa odredbama Zakonom o slobodi pristupa informacijama RS-a.

Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije je Uredu Banja Luka u 2011. godini zaprimio 77 žalbi i u odnosu na 2010. godinu, kada su zaprimljene 32 žalbe, radi se o više nego udvostručenom broju predmeta u ovom Odjelu. Najviše žalbi se odnosi na mobing, diskriminaciju na osnovu nacionalnog i socijalnog porijekla, kao i razne vrste uznemiravanja.¹⁴

U izvještajnom periodu, Glavni ured Banja Luka je u Odjelu za praćenje prava djece registrovao 44 žalbe koje se odnose na kršenje prava djece na obrazovanje, zdravstvenu zaštitu, izvršavanje sudskih odluka u pogledu izdržavanja djece i održavanje ličnih kontakata sa djecom, te prava djece na zaštitu od zlostavljanja i zanemarivanja. Kao odgovorni organi, koji krše navedena prava, najčešće su označeni centri za socijalni rad, škole i sudovi.

Preostali broj žalbi zaprimljen u Glavnom uredu Banja Luka u 2011. godini, raspoređen je na Odjel za praćenje prava pritvorenika/zatvorenika – 23, koje se, uglavnom, odnose na mogućnost korištenja zavodskih pogodnosti i posjeta, kao i na ostvarivanje zdravstvene zaštite i higijenske uslove, zatim Odjel za praćenje prava osoba sa invaliditetom - 7, i Odjel za praćenje prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina - 6, koje se odnose na politička prava u kontekstu primjene Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, odnosno izbora pripadnika nacionalnih manjina u općinska vijeća i skupštine opština, kao i zdravstvenu zaštitu pripadnika nacionalnih manjina.¹⁵

Ono što je zapaženo prilikom obraćanja Instituciji ombudsmena jeste da veliki broj građana nije dovoljno upoznat sa osnovnim ljudskim pravima, kao i koji organi su nadležni za rješavanje pojedinih problema. Građani nisu upoznati o tome kome se trebaju obratiti kada imaju pojedine probleme, tako

¹¹ Ž-BL-04-484/11; Ž-BL-05-413/11

¹² Ž-BL-04-841/10; Ž-BL-06-665/10

¹³ Ž-BL-05-371/11; Ž-BL-04-553/11

¹⁴ Ž-BL-01-483/11; Ž-BL-06-255/11

¹⁵ Ž-SA-03-528/11

da se veliki broj neposrednih kontakata u Glavnom uredu Banja Luka svodi na to da se građanima daju pravni savjeti i upute kome da se obrate. Najčešće se radi o socijalno ugroženim slučajevima, kao i građanima koji se nalaze u teškoj finansijskoj situaciji a potrebna im je pravna pomoć, konkretno pisanje raznih podnesaka i zastupanje na sudu, pa se upućuju u Centar za pružanje besplatne pravne pomoći.

U 2011. godini u Uredu u Banjoj Luci okončano je 867 predmeta, od čega je 236 riješeno u toku intervencije ombudsmena, 136 predmeta je zatvoreno zbog neosnovanosti žalbe, 103 zbog nezainteresovanosti stranke za dalje vođenje postupka. Preporukom ombudsmena je riješeno 48 predmeta, specijalnim izvještajem osam, u devet slučajeva predmeti su upućeni nadležnom organu, dva predmeta su ustupljena drugom uredu Ombudsmena, a 296 predmeta je riješeno na drugi način.

Od 72 preporuke, koje su izdate u 2011. godini u Uredu u Banjoj Luci, realizovano je 27, ostvarena saradnja u 15 predmeta dok nije realizovano 18 preporuka, a odgovora uopšte nije bilo na 12 preporuka.

Ilustrativni primjeri

Predmet broj: Ž-BL-04-529/11

Žalilac se obratio Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske zahtjevom za jednokratnu novčanu pomoć zbog veoma teške životne situacije u kojoj se nalazi. Nakon intervencije Institucije ombudsmena navedeno ministarstvo je obavijestilo da je zahtjevu podnosioca žalbe udovoljeno i da su mu odobrena novčana sredstva u iznosu od 300,00 KM

Predmet broj: Ž-BL-05-514/11

Žalilac se obratio Fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje, Filijala u Banjoj Luci zbog neisplaćivanja penzija za mjesec juni, juli, avgust, septembar i oktobar 2011. godine. Nakon intervencije Institucije ombudsmena, Fond PiO, Filijala u Banjoj Luci je obavijestila da su na račun imenovanog uplaćene sve zaostale penzije.

Predmet broj: Ž-BL-06-372/11

Žalilac se žalio na postupanje Mjesnog ureda Karaula, općina Travnik, navodeći da mu je ovaj ured izdao uvjerenje o državljanstvu sa očiglednom greškom, odnosno bez prezimena. U odgovoru Mjesnog ureda na navode iz žalbe je istaknuto da je greška ispravljena, te da uvjerenje nije dostavljeno podnosiocu žalbe zato što je na adresi, koju je ostavio kao kontakt, „nepoznat“. U cilju osiguranja prava stranci, Institucija ombudsmena je preuzela ulogu „kanala“ za komunikaciju između stranke i Mjesnog ureda, a u konačnici nakon što matičar nije postupio u skladu sa postignutim dogovorom, Institucija ombudsmena je tražila od načelnika Općine Travnik da osigura da Mjesni ured izvrši svoju obavezu u skladu sa zakonom. Nakon intervencije Institucije ombudsmena stranci je osigurano uživanje prava na način da su joj, posredstvom Institucije ombudsmena, dostavljeni original uvjerenje o državljanstvu i izvod iz matične knjige rođenih.

Predmet broj: Ž-BL-05-497/11

Žalilac se žalio na postupanje Javnog preduzeća „Šume Republike Srpske“, Šumsko gazdinstvo Doboj, navodeći da mu ovo gazdinstvo nije odgovorilo na zahtjev za pristup informacijama u roku koji je predviđen Zakonom o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske. Kako stranka nakon prvog

postupanja Institucije ombudsmena nije bila zadovoljna odgovorom dobijenim od strane Šumskog gazdinstva Doboj, nakon ponovnog obraćanje Institucije ombudsmena stranci su dostavljene sve tražene informacije.

Predmet broj: Ž-BL-04-552/11

Žalilac - Grupa građana iz Javorana, opština Kneževo, se obratila u cilju zaštite zdravlja stanovništva navedenog područja ugroženog zbog deponovanog smeća. Nakon intervencije ombudsmena, nadležna komunalna policija je naložila sanaciju istovarenog smeća. Republički i zdravstveni inspektor je odgovorio Instituciji ombudsmena da je saniranje i zatrpavanje navedenog otpada izvršeno i da zdravlje stanovništva nije ugroženo.

Predmet broj: Ž-BL-06-73/11

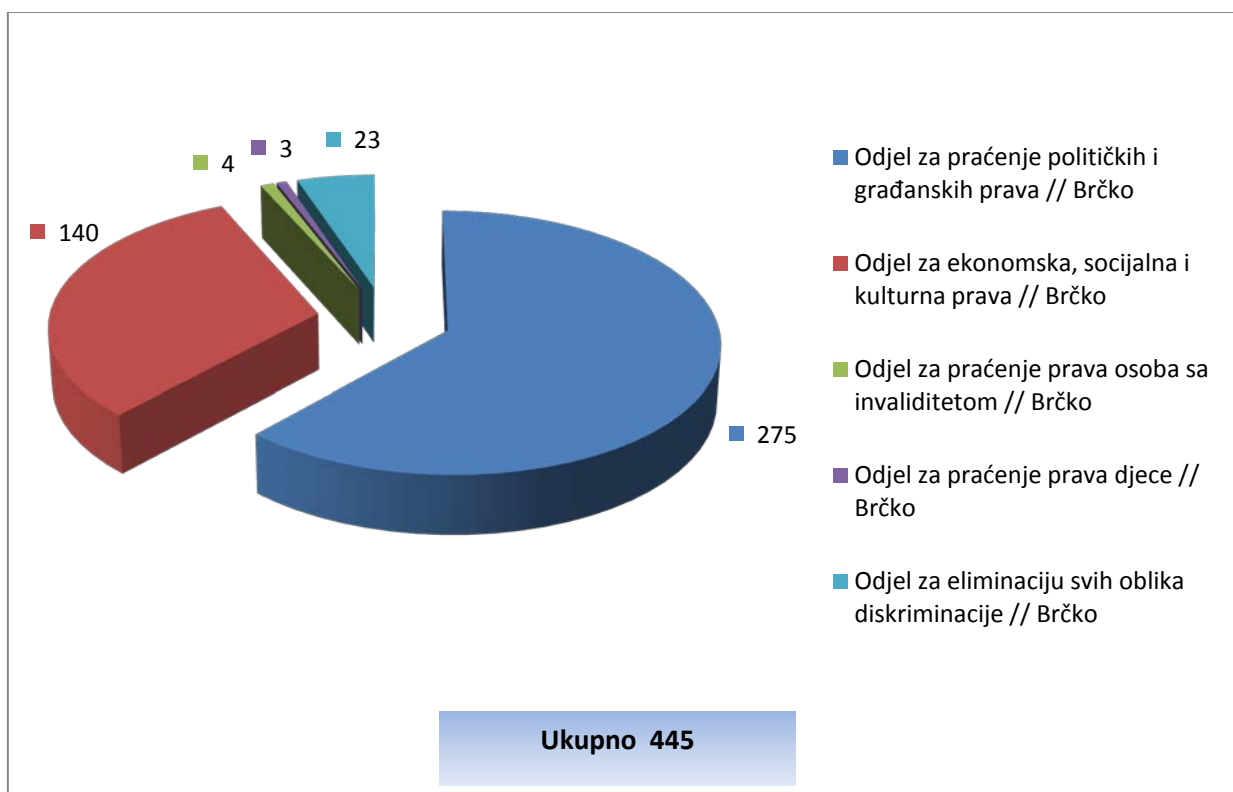
Žalilac se žalio na postupanje Ministarstva unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona, Federacije Bosne i Hercegovine, navodeći kako se više puta, putem punomoćnika, obraćao navedenom ministarstvu, tražeći da mu ovaj organ izda JMB, kako bi isti mogao dostaviti Fondu PIO RS-a, s obzirom na to da mu je obustavljeno isplaćivanje penzije. Ministarstvo je odbilo da izda JMB putem punomoćnika, i insistiralo je na ličnom dolasku podnosioca žalbe, iako on zbog starosti (ima gotovo 90 godina), teškog zdravstvenog stanja i činjenice da živi u Srbiji, nije u mogućnosti da lično dođe. Nakon intervencije Institucije ombudsmena navedeno ministarstvo je podnosiocu žalbe izdalo JMB.

4.2. Područni ured Brčko

U Područnom uredu Brčko (u daljem tekstu: Ured u Brčkom) u toku 2011. godine zaprimljeno je 445 žalbi, što zajedno sa predmetima prenesenim iz prethodnih godina čini ukupno 671. Od navedenog broja okončano je 277 predmeta i upućeno 9 preporuka.

U izvještajnom periodu obavljeno je 1415 neposrednih i telefonskih razgovora sa građanima koji su se, osim za zaštitu svojih prava, obraćali sa zahtjevom za pravnu uputu i pomoć u smislu usluge pisanja podnesaka i zastupanja pred pravosudnim institucijama i organima uprave.

U cilju omogućavanja građanima jednostavnijeg i lakšeg pristupa Instituciji ombudsmena organizovano je održavanje Uredovnih dana u Tuzli, pri čemu se ovi predmeti registruju u Uredu Brčko.

Dijagram 11: Pregled zaprimljenih žalbi u Područnom uredu Brčko za 2011. godinu po odjelima

Analiza zaprimljenih žalbi

Iz tabelarnog pregleda žalbi proizilazi da je u Uredu u Brčkom najveći broj žalbi zaprimljen iz djelokruga **Odjela za praćenje političkih i građanskih prava (275)**. Građani su se žalili se na funkcionisanje pravosudnih institucija (124), rad organa uprave (63) i kršenje imovinskih prava (50). Daljom analizom podnesenih žalbi utvrđeno je da je najveći broj zaprimljen zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku. Postupajući po zahtjevima Institucije ombudsmena da se izjasne na okolnosti žalbenih navoda, sudovi dostavljaju tipska izjašnjenja da će predmet biti uzet u rad u skladu sa planom rješavanja starih predmeta, a prema starosti inicijalnog akta.

Od ukupnog broja zaprimljenih žalbi u **Odjelu za ekonomska, socijalna i kulturna prava najveći broj se odnosi na povrede prava na penziju (40), prava iz oblasti socijalne zaštite (37), te prava iz rada i u vezi sa radom (32)**.

Iz djelokruga **Odjela za praćenje prava osoba sa invaliditetom**, građani su se u najvećem broju obraćali radi nemogućnosti ostvarivanja prava na novčanu naknadu, a što je posljedica neusklađenosti zakona Tuzlanskog kantona sa Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom FBiH. S tim u vezi, Institucija ombudsmena je izdala preporuke Vladi Tuzlanskog kantona i Skupštini Tuzlanskog kantona da preduzmu sve potrebne aktivnosti na usklađivanju propisa Tuzlanskog kantona iz oblasti socijalno invalidske zaštite sa odredbama federalnog zakona, te da u cilju provedbe usklađenih propisa osiguraju sredstva za redovnu isplatu naknada invalidima.¹⁶

U Odjelu za eliminaciju svih oblika diskriminacije zabilježen je porast žalbi u odnosu na 2010. godinu (22), a od kojih je najveći broj podnesen zbog mobinga nad zaposlenim u javnim ustanovama.

U Odjelu za zaštitu prava djece zaprimljene su tri žalbe zbog povrede prava djece sa smetnjama u psihofizičkom razvoju radi onemogućavanja njihove inkluzije u predškolskom obrazovanju¹⁷. U jednom slučaju roditelji maloljetnog djeteta, kao slabovidne osobe, obratili su se Instituciji ombudsmena nakon što ih je direktorica obdaništa obavijestila da njihov sin neće moći pohađati obdanište zbog nedovoljnog broja zaposlenih. Kako su na ovaj način ugrožena prava djeteta na obrazovanje i socijalizaciju, što istovremeno indicira na diskriminaciju djece sa posebnim potrebama, Institucija ombudsmena je provela istražni postupak koji je rezultirao upisom maloljetnog djeteta u stariju grupu, čime je obezbjeđen boravak u obdaništu u skladu sa zakonskom regulativom inkluzije.

U izvještajnom periodu u Područnom uredu Brčko okončano je 277 predmeta i to u najvećem broju slučajeva (103) nakon intervencije Institucije ombudsmena. Upućeno je ukupno 9 preporuka i to Vladi Brčko Distrikta, Kantonalnom sudu u Tuzli, Vladi Tuzlanskog kantona i Općini Kladanj.

Ilustrativni primjeri

Predmet broj: Ž-BR-05-401/11

Žaliteljka je, dana 07.06.2002. godine, pred Osnovnim sudom u Bijeljini podnijela tužbu radi utvrđenja ništavnosti ugovora o zamjeni nekretnina i istakla da do dana obraćanja Instituciji ombudsmena nije došlo do okončanja postupka. Nakon intervencije Institucije ombudsmena, Sud je dostavio obavijest da je glavna rasprava u ovoj pravnoj stvari zakazana za dan 20.12.2011. godine, nakon čega se očekuje okončanje postupka.

Predmet broj: Ž-BR-04-208/11

Žaliteljka je, dana 16.12.2010. godine, podnijela zahtjev za starosnu penziju Federalnom zavodu MIO/PIO, Kantonalnoj administrativnoj službi Sarajevo, ali njenom zahtjevu do danas nije udovoljeno. U istražnom postupku Institucije ombudsmena utvrđeno je da, zbog propusta u vođenju odgovarajućih evidencija, za što žaliteljka nije kriva, ista već više od godinu dana bezuspješno nastoji ostvariti zaštitu prava sa osnovu penzijskog osiguranja.

Predmet broj: Ž-BR-06-302/11

Žaliteljka se obratila Instituciji ombudsmena zbog nemogućnosti korištenja lifta, navodeći da je to omogućeno ostalim stanarima. Pri tome ističe da je teško bolesna osoba, o čemu svjedoči i

¹⁶ Predmeti, broj: Ž-BR-04-142/11, Ž-BR-04-143/11, Ž-BR-04-144/11

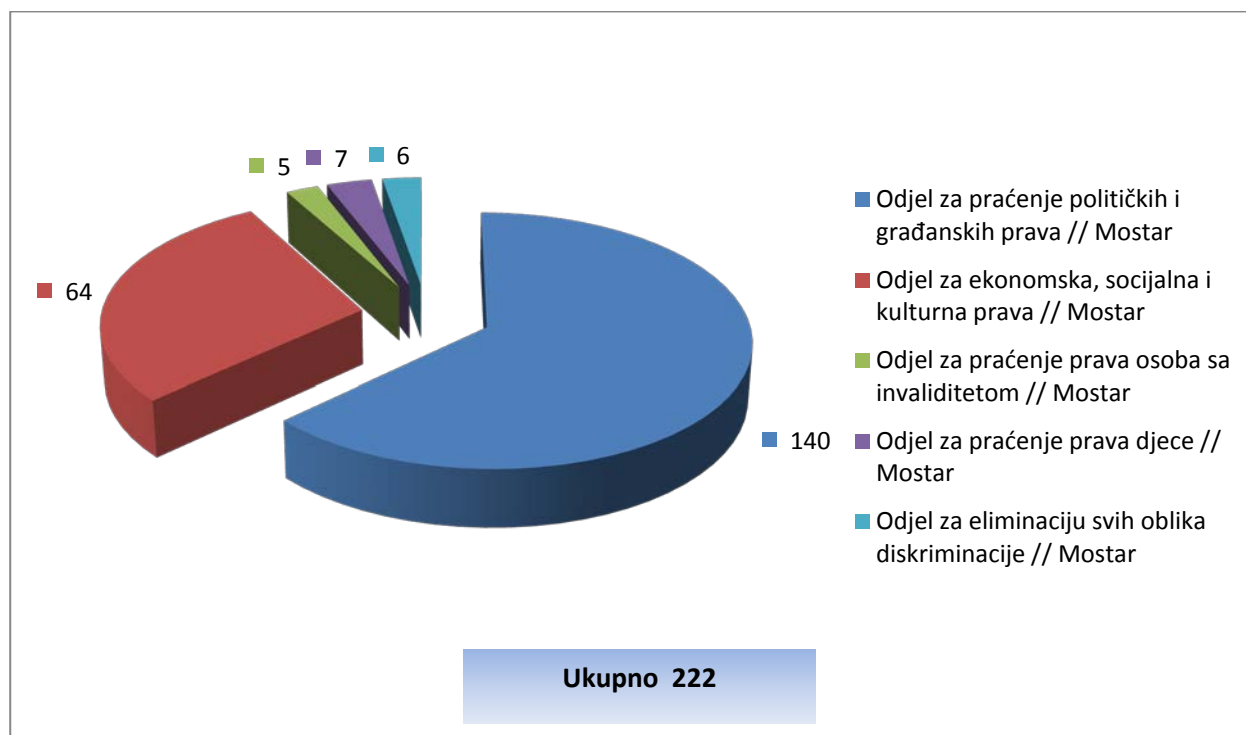
¹⁷ Predmet, broj: Ž-BR-01-136/11, broj: Ž-BR-01-138/11

dokumentacija dostavljena uz žalbu, te da uredno izmiruje svoje obaveze na ime održavanja zajedničkih dijelova zgrade. Istražni postupak Institucije ombudsmena rezultirao je odgovorom BOSNA LIFT-a u kojem se navodi da korištenje lifta na prvom spratu nije bilo omogućeno niti jednom etažnom vlasniku zbog većeg kvara, a za čije saniranje je bilo potrebno otvaranje naloga od strane ovlaštenog predstavnika etažnih vlasnika i izdvajanje sredstava. U međuvremenu je došlo do osposobljavanja lifta, te je žaliteljki, kao i svim ostalim stanarima, omogućeno korištenje lifta.

4.3. Područni ured Mostar

Područni ured Mostar (u daljem tekstu: Ured u Mostaru) je u toku 2011. godine zaprimio 222 žalbe. S obzirom na žalbe iz prethodnih godina Ured je u radu imao ukupno 354 žalbe od kojih je okončano 244, a upućene su tri preporuke.

Najveći broj žalbi zaprimljen je u Odjelu za praćenje političkih i građanskih prava (140), zatim u Odjelu za ekonomska, socijalna i kulturna prava (64), te u Odjelu za praćenje prava djece (7).

Dijagram 12: Pregled zaprimljenih žalbi u Područnom uredu Mostar za 2011. godinu po odjelima

Analiza zaprimljenih žalbi

Broj žalbi u područnom uredu Mostar se mora uzeti uslovno, jer je česta praksa da registrovani predmeti obuhvataju veću grupu građana. Za primjer se mogu uzeti podnosioci žalbi: radnici preduzeća Granit Jablanica, stanovnici Ulice kralja Tomislava u Mostaru, članovi Udruženja izbjeglica i raseljenih lica Mostara "MOJ DOM" Mostar, stanovnici Ulice mimoza u Neumu, plavnim valom oštećeni građani Ravnog i Popovog polja, radnici preduzeća Žitopromet Mostar, Soko Mostar, Neovisni sindikat i radnici OTP Lištica Široki Brijeg, radnici JP Šume HZ HB d.o.o. Mostar, državni službenici i namještenici u Gradskoj upravi Grada Mostara itd.

I dalje se veliki broj građana obraća i traži pomoć od ove institucije ne samo u svoje ime, nego i članova svojih porodica. Na osnovu zvanično objavljenih podataka iz evidencija nadležnih službi za zapošljavanje, jasno proizilazi ogromna nezaposlenost, pa su onda logična i češća obraćanja građana koji traže mogućnosti za zaposlenje.¹⁸

Od ukupnog broja žalbi zaprimljenih u **Odjelu za ekonomska, socijalna prava i kulturna prava** najveći broj ukazuje na povrede prava iz rada i u vezi sa radom (37), prava na penziju (11), te na poteškoće u ostvarivanju socijalne (7) i zdravstvene zaštite (3).

Žalbe zaprimljene iz oblasti radnih odnosa odnose se na neraspisivanje oglasa za upražnjena radna mjesta, obavljanje intervjua i testova koji za svrhu nemaju provjeru znanja i sposobnosti podnosilaca aplikacija, već služe kao sredstvo favorizovanja pojedinih kandidata, zatim na nezadovoljstvo ulogom Agencije za državnu službu Federacije BiH u smislu njenog doprinosa nepravilnostima i grubim greškama u radu nadležnih organa, te na zaštitu od samovolje poslodavaca i ostvarivanja prava koja proizilaze iz člana 143. Zakona o radu FBiH.

Veliki broj građana je tražio angažovanje Institucije ombudsmena sa ciljem otklanjanja štetnih posljedica okončane privatizacije preduzeća, te rješavanja statusnih pitanja zaposlenika u smislu ostvarivanja stečenih prava iz radnog odnosa i zaustavljanja svakog oblika otuđivanja imovine preduzeća.

Žalbe zaprimljene u Uredu u Mostaru dalje ukazuju na povrede prava ugroženih kategorija građana u smislu potrebe njihovog adekvatnog stambenog zbrinjavanja, poteškoća u vezi primanja naknada, najboljeg interesa djeteta, i osiguranja dostojanstvenog i održivog povratka.

Analiza žalbi zaprimljenih u **Odjelu za praćenje političkih i građanskih prava** ukazuje da su se građani u najvećem broju žalili na povredu prava iz imovinsko-pravnih odnosa (63), zatim na funkcionisanje pravosudnih institucija u smislu otklanjanja neopravdanog zastoja i odugovlačenja procedure pred istim (35), na kršenje Zakona o slobodi pristupa informacijama (14) i kršenje Zakona o vladinim i ministarskim imenovanjima u smislu imenovanja i prijevremenog smjenjivanja članova upravnih i nadzornih odbora i direktora javnih preduzeća.

Ilustrativni primjeri

Predmet broj: Ž-MO-05-11/11

Podnosilac žalbe i njegova četveročlana porodica nemaju primanja i opstaju zahvaljujući držanju stoke. Međutim, njegovo naselje je zabranilo samo njemu držanje stoke, a ne i ostalim stanovnicima. Poslije intervencije Institucije Žalbeno vijeće Grada Mostara je odlučilo u korist žalioaca.

Predmet broj: Ž-MO-05-59/11

Podnositeljica žalbe je imala prijeratno rješenje za stan u koji nije uselila. Na osnovu propisa na snazi pokrenula je postupak za dobivanje stana i predmet se nekoliko godina nalazio kod nadležne komisije Grada Mostara, koja nije postupala po istom. Na traženje Institucije ombudsmena došao je odgovor/Zapisnik Komisije za kontrolu zaključenih i/ili obnovljenih ugovora o korištenju stana iz kojeg nedvosmisleno proizilazi, da je nakon intervencije Ombudsmena razmatran konkretan slučaj otkupa

¹⁸ U 2011. godine Ured u Mostaru ostvario je 901 neposredni kontakt.

stana, čime je otklonjen zastoj u proceduri, a što je bio razlog obraćanja podnositeljice žalbe Instituciji ombudsmena.

Predmet broj: Ž-MO-05-183/11

Podnosioci žalbe žive u izbjegličkom kampu u Čapljini. Imaju imovinu na području Općine Konjic, koja je odbila izdati odgovarajuću potvrdu podnosiocima žalbe, a bez koje ne mogu započeti proceduru obnove nekretnina u vlasništvu. Intervencija iz Institucije je bila uspješna i rezultirala je izdavanjem spornog dokumenta.

Predmet broj: Ž-MO-05-68/11

Podnosioci žalbe su nastanjeni u ulici u centru Stoca (ulica zvana Behmenluk), gdje žive, uglavnom, povratnici. Ova ulica je godinama bez rasvjete, tako da im je onemogućeno normalno stanovanje u njihovim vlastitim kućama. U proteklom periodu obraćali su se bezuspješno na brojne adrese. Nakon obraćanja Institucije ombudsmena povodom njihove žalbe, Općina Stolac je u kratkom roku osigurala priključak ulice na javnu rasvjetu.

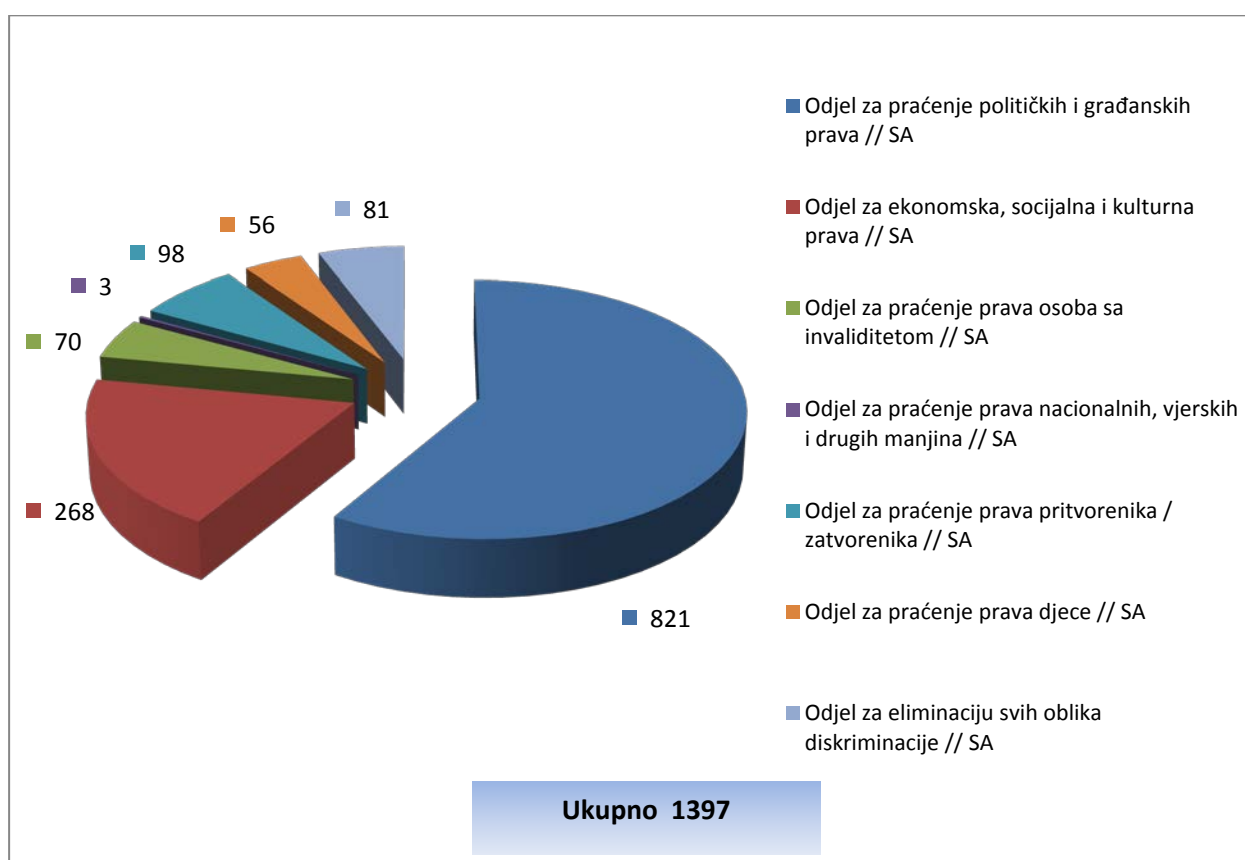
Predmet broj: Ž-MO-05-103/11

Protiv podnosioca žalbe je prije više godina nadležno tužiteljstvo vodilo postupak i donijelo odluku o obustavljanju istrage, jer nije bilo dokaza za počinjeno krivično djelo. Ipak, i pored poslane obavijesti CJB Trebinje, u službenim evidencijama policije je ostala zabilješka da se u konkretnom slučaju još provode aktivnosti na utvrđivanju odgovornosti. Podnosilac žalbe je duže vrijeme bezuspješno pokušavao obrisati navedenu zabilješku i uskladiti stanje u evidencijama policije. Tek nakon intervencije Institucije ombudsmena naređeno je brisanje sporne zabilješke.

4.4. Područni ured Sarajevo

U Područnom uredu u Sarajevu (u daljem tekstu: Ured u Sarajevu) u toku 2011. godine **zaprimljeno je ukupno 1397 žalbi**, te zajedno sa 927 žalbi prenesenih iz prethodne godine u **Uredu u Sarajevu su u 2011. godini u radu bile 2324 žalbe**. Od ovog broja okončano je ukupno 1253 žalbi, od čega 745 iz 2011. godine i 508 iz 2010. godine. U izvještajnom periodu Institucija ombudsmena je uputila 130 preporuka.

Ostvaren je i veliki broj prvih kontakata sa građanima, neposredno i telefonskim putem, a čiji navodi nisu pružali dovoljno osnova za registrovanje žalbi pred Institucijom ombudsmena. Građani traže usluge pisanja podnesaka i zastupanja pred pravosudnim institucijama i organima uprave, te se u ovakvim situacijama daju pravni savjeti i upućuju nadležnim institucijama i organima, a prevashodno centrima za pružanje besplatne pravne pomoći. Značajan broj građana u stanju socijalne potrebe obraća se Instituciji ombudsmena, tražeći da im se obezbijede minimalni egzistencijalni uslovi.

Dijagram 13: Pregled zaprimljenih žalbi u Područnom uredu Sarajevo za 2011. godinu po odjelima

Analiza zaprimljenih žalbi

Kako proizilazi iz tabelarnog pregleda žalbi u Uredu u Sarajevu, najveći broj žalbi zaprimljen je u **Odjelu za praćenje političkih i građanskih prava - 821**.

Analiza žalbi ovog odjela ukazuje da su se građani u najvećem broju Instituciji ombudsmena obraćali žaleći se na pravosudne institucije (235), rad organa uprave (172), kršenje zakona o slobodi pristupa informacijama (154) i kršenje zakona o vladinim i ministarskim imenovanjima (78). Iz dalje

analize žalbi na pravosudne institucije, utvrđeno je da se najveći broj građana obraća zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku¹⁹ i neizvršenje pravosnažnih sudskih presuda²⁰.

Žalbe podnesene na rad upravnih organa najčešće se upućuju zbog kršenja procesnih odredbi, odnosno nedonošenja odluka u zakonskom roku, nedonošenja odluka po žalbama, šutnje administracije, te kršenja načela pružanja pomoći neukoj stranci u toku postupka. Pored toga, u žalbama pred Institucijom ombudsmena ističe se neljubaznost službenika prema strankama, neodgovarajuće radno vrijeme upravnih organa, upućivanje stranaka od jednog do drugog organa, birokratiziranost zaposlenih u organima uprave, kao i cjelokupna neefikasnost u radu.

Najčešći razlozi obraćanja građana Instituciji ombudsmena u oblasti primjene Zakona o slobodi pristupa informacijama su: nedonošenje rješenja po zahtjevu za pristup informacijama, prekoračenje zakonskog roka za donošenje istih, donošenje rješenja bez formalnog elementa – pouke o pravnom lijeku, donošenje rješenja u kojim se kao drugostepeni organ navodi Institucija ombudsmena, te neodlučivanje po žalbama izjavljenim na rješenje²¹.

Značajan broj žalbi iz djelokruga Odjela za praćenje političkih i građanskih prava ukazuje na povredu procedure imenovanja regulisanu Zakonom o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine i Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine. **U 2011. godini u Uredu Sarajevo registrovano je 78 prigovora, od kojih 20 na postupak razrješenja i 58 na proceduru imenovanja.**

Građani su prigovore najčešće upućivali na imenovanja/razrješenja upravnih i nadzornih odbora javnih preduzeća i javnih ustanova, navodeći kao razloge nepostojanje precizno određenih kriterija i standarada za vrednovanje kandidata, imenovanje kandidata koji ne ispunjava konkursne uslove, nepoštivanje utvrđenog redoslijeda s predložene rang-liste za imenovanje, neobavješćavanje kandidata o konačnom imenovanju, kao i neobavješćavanje kandidata o razrješenju i razlozima takvog postupanja.

Od ukupnog broja zaprimljenih žalbi u **Odjelu za ekonomska i socijalna prava, najveći broj se odnosi na prava iz rada i u vezi sa radom (135) i prava na penziju (73), a značajan broj građana obratio se i radi ostvarivanja socijalne i zdravstvene zaštite.**

Žalbe zaprimljene iz oblasti radnih odnosa tiču se prijava na konkurs, odnosno neregularnosti i netransparentnosti konkursnih procedura, internih premještaja sa kojima se podnosioci žalbi ne slažu, zatim obraćanja građana radi neisplaćenih doprinosa za PIO/MIO i plata ostvarenih tokom rada. Nerijetko, podnosioci žalbe svoja prava ostvaruju putem nadležnih sudova.

U Odjelu za eliminaciju svih oblika diskriminacije u izvještajnom periodu zaprimljena je 81 žalba, a odnose se na diskriminaciju u oblasti zaposlenja, članstva u profesionalnim organizacijama, obrazovanja, socijalne zaštite, zdravstva i stanovanja.

Odjel za praćenje prava osoba sa invaliditetom u toku 2011. godine zaprimio je 70 žalbi, od čega se najveći broj odnosi na neisplatu dospjelih naknada po osnovu utvrđenog invaliditeta, te neodlučivanje po žalbama izjavljenih na rješenja centara za socijalni rad od strane drugostepenih organa, a kojim rješenjima se utvrđuje, odnosno prestaje pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje. Institucija Ombudsmena je u 2011. godini registrovala i jedan broj žalbi koje se odnose na smanjenje procenta i grupe invalidnosti nakon provedenog postupka revizije stepena invalidnosti²².

¹⁹ Ž-SA-05-65/11

²⁰ Ž-SA-05-376/11

²¹ Ž-SA-05-1285/11, P-218/11

²² Ž-SA-02-495/11

Značajan broj žalbi u Odjelu za praćenje prava djeteta odnosi se na **pravo na obrazovanje**, te na **regulisanje načina održavanja odnosa i neposrednih kontakata djeteta s roditeljem** sa kojim ne živi i načina izdržavanja.

Što se tiče Odjela za praćenje prava pritvorenika/zatvorenika, bitno je istaći **realizaciju preporuke Ombudsmena, P-218/11, od strane Kazneno-popravnog zavoda Sarajevo** u smislu poboljšanja elementarnih životnih uslova osoba lišenih slobode, odnosno preduzimanje mjera koje se odnose na izmještanje dijela ustanove u kojoj su osuđenici u odjeljenja Igman ili Ustikolinu, te rješavanje problema nedovoljnog broja zaposlenika koji rade sa osobama lišenim slobode, a koja je uspješno realizovana²³.

Ilustrativni primjeri

Predmet broj: Ž-SA-05-1285/11

Postupajući po žalbi, kojoj je Federalno ministarstvo rada i socijalne politike donijelo rješenje po zahtjevu za pristup informacijama u zakonskom roku, ali bez formalnog elementa, odnosno pouke o pravnom lijeku, Institucija ombudsmena izdala je preporuku kojom je naloženo donošenje novog rješenja sa svim zakonskim elementima. Preporuka je u ostavljenom roku realizovana, sačinjeno je novo rješenje i time ostvarena zaštita prava podnosioca žalbe u pogledu korištenja redovnog pravnog lijeka.

Predmet broj: Ž-SA-04-1135/11

Institucija ombudsmena je uputila preporuku, tražeći da se obezbjedi adekvatna pozicija podnosiocu žalbe, koji je nakon četiri godine obavljanja dužnosti v.d. direktora Vatrogasne brigade Kantona Sarajevo vraćen na poziciju vatrogasca-vozača. Prije imenovanja na poziciju v.d. podnosilac žalbe je stekao visoku stručnu spremu, a za vrijeme obavljanja funkcije v.d. direktora, podnosilac žalbe je ostvario i zvanje magistra. Preporukom, a u skladu sa međunarodnim standardima, ukazano je na obavezu da se podnosiocu žalbe obezbjedi radno mjesto u skladu sa njegovim novostečenim zvanjima, posebno uzimajući u obzir iskustvo koje je stekao, obavljajući četiri godine dužnost v.d. direktora.

Predmet broj: Ž-SA-05-442/09

Institucija ombudsmena je uputila preporuku broj: P-58/11 nadležnim službama Općine Novi Grad da preduzmu mjere u cilju otklanjanja svih propusta vezanih za ostvarivanje prava podnosioca žalbe da, pod jednakim uslovima i pod jednakim okolnostima kao što je to osigurano drugom građanu, imaju pristup građenju na području Općine Novi Grad čime bi se osigurala i primjena odredbi Zakona o zabrani diskriminacije.

Predmet broj: Ž-SA-05-88/11 i Ž-SA-05-98/11

Povodom prigovora na imenovanje direktora JKP "RAD" d.o.o. Ključ u kojem je navedeno da je tokom procesa izbora i imenovanja došlo do povrede Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH, Ombudsmeni BiH su, nakon provedenog istražnog postupka, donijeli Nalaz i zaključak u kojem ističu da iz svih provedenih dokaza proizilazi da u konkretnom postupku imenovanja nisu prekršene odredbe Zakona, kao ni ljudska prava podnosioca prigovora.

²³ Ž-SA-07-1381/11

Predmet broj: Ž-SA-05-600/10

Postupajući po prigovoru na imenovanje direktora JRUP „Vrbas“ d.o.o. Bugojno, Institucija ombudsmena je uputila Nalaz, zaključak i preporuku da se Odluka o imenovanju poništi iz razloga što je imenovani kandidat kao dokaz o ispunjavanju uslova radnog iskustva dostavio potvrdu o volontiranju za koju je kantonalni inspektor utvrdio da ne može služiti kao dokaz o radnom stažu ili radnom iskustvu. Institucija ombudsmena nije obaviještena o realizaciji navedene preporuke.

Predmet broj: Ž-SA-05-93/10

Navodi žalbe ukazuju na povredu člana 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, u dijelu koji se tiče dužine trajanja sudskog postupka. S tim u vezi, Institucija ombudsmena izdala je preporuku broj P-86/11, kojom je Općinskom sudu u Velikoj Kladuši naloženo da bez odlaganja poduzme neophodne aktivnosti na okončanju postupka i u vezi s tim donošenja odluke u predmetu broj 023-O-P-06-000 553. Preporuka Institucije ombudsmena je ispoštovana, na način da je Općinski sud donio Rješenje o privremenoj mjeri na prijedlog tužiteljice, kako bi se spriječilo otuđenje spornih nekretnina, s obzirom na to da je predmet spora podjela/utvrđivanje bračne stečevine.

Predmet broj: Ž-SA-05-932/11

Podnosioci žalbe ističu da su se Općinskom sudu u Tuzli, nakon što je isti u sudskom postupku donio presudu zbog propuštanja, više puta obraćali sa zahtjevom za stavljenje pečata pravosnažnosti i izvršnosti, kako bi protiv tuženog mogli preduzeti dalje pravne radnje, tj. pokrenuti izvršni postupak. Nakon provedenog istražnog postupka, podnosioci žalbe dostavili su obavijest da je, zahvaljujući intervenciji Institucije ombudsmena, ostvarena zaštita prava.

Predmet broj: Ž-SA-05-1203/11

Podnosilac žalbe navodi da je JU Centar za socijalni rad Bosanska Krupa podnio zahtjev za pristup informacijama. Do dana obraćanja Instituciji ombudsmena, podnosiocu žalbe nije dostavljen nikakav odgovor povodom predmetnog zahtjeva. Nakon provedenog istražnog postupka pred Institucijom ombudsmena, ostvarena je zaštita prava podnosioca žalbe, odnosno doneseno je rješenje kojim se odobrava pristup traženim informacijama.

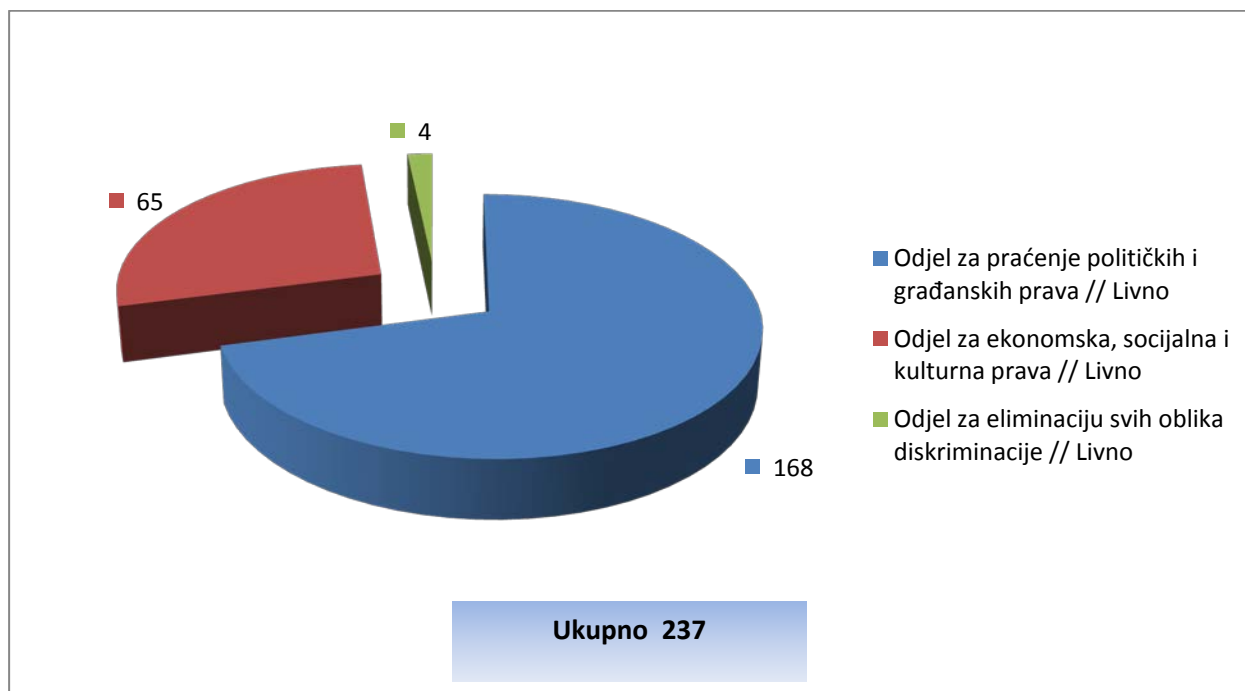
Predmet broj: Ž-SA-02-1150/11

Podnosilac žalbe je Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike podnio žalbu na Rješenje JU Centar za socijalni rad Zenica, kojim imenovanom prestaje pravo na ličnu invalidninu I grupe. Do dana obraćanja Instituciji ombudsmena, podnosiocu žalbe nije dostavljen nikakav odgovor. Nakon provedenog istražnog postupka pred Institucijom ombudsmena, ostvarena je zaštita prava podnosioca žalbe, na način da je Federalno ministarstvo rada i socijalne politike donijelo drugostepeno rješenje.

4.5. Terenski ured Livno

Terenski ured Livno (u daljem tekstu: Ured u Livnu) zaprimio je 237 žalbi u 2011. godini. S obzirom na žalbe iz prethodnih godina Ured je imao ukupno u radu 307 žalbi. Od ukupnog broja predmeta u radu okončane su 252 žalbe, a upućeno je sedam preporuka.

Na osnovu statističkih pokazatelja u Terenskom ured u Livnu najviše je žalbi podneseno iz djelokruga **Odjela za praćenje političkih i građanskih prava – 168**, zatim iz djelokruga **Odjela za ekonomska, socijalna i kulturna prava – 65**, te djelokruga **Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije - četiri**.

Dijagram 14: Pregled zaprimljenih žalbi u Terenskom uredu Livno za 2011. godinu po odjelima

Analiza zaprimljenih žalbi

Na prvom mjestu postoje očiti problemi u **funkcionisanju sudskih i upravnih organa vlasti** jer se daleko najveći broj žalbi odnosi na njihov rad. U odnosu na 2010. godinu, u kojoj su **zaprimljene 232 žalbe** (sve u navedena tri odjela), može se zaključiti da je stanje ljudskih prava u 2011. godini, čak nešto lošije.

Žalbe podnesene na rad sudskih organa odnose se na povredu prava na suđenje u razumnom roku, odnosno sporost u radu i neučinkovitost, koja se ogleda u većem broju neizvršavanja pravomoćnih sudskih presuda, posebno u slučajevima gdje se kao tužena strana/izvršilac pojavljuju korisnici budžeta.

Žalbe koje su podnesene na rad upravnih organa, odnosno inspeksijskih službi, odnose se na ne efikasnost u radu i dugo trajanje pokrenutih postupaka.

Prema zastupljenosti povrede prava iz radnih odnosa nalaze se na trećem mjestu, a u najvećem broju slučajeva žalbe su podnesene iz razloga što još veliki broj poslodavaca ne plata doprinose za penzijsko i zdravstveno osiguranje, što otežava položaj radnika prilikom odlaska u penziju i na liječenje. Ovi pokazatelji posredno ukazuju na neučinkovitost u radu nadležnih državnih organa, a prije svih inspeksijskih organa i Porezne uprave.

U odnosu na 2010. godinu, u kojoj je zaprimljeno 14 žalbi iz oblasti radnih odnosa, evidentno je da broj povreda prava iz oblasti radnih odnosa u ovoj izvještajnoj godini bilježi porast od gotovo 50%.

U odnosu na 2010. godinu **vidljivo je blago povećanje povreda prava po osnovu različitih oblika diskriminacije**, a što se tiče Kantona 10, posebnu pažnju privlači općina Glamoč zbog zabilježenih slučajeva diskriminacije, jer niti nakon intervencije ombudsmena nije otklonila nastale povrede prava. Po jedan slučaju diskriminacije zabilježen je u općinama Livno i Tomislavgrad, ali je u oba slučaja tužena strana promptno reagovala i otklonila nastale povrede prava.²⁴

Na rad policije zaprimljeno je 16 žalbi, dakle duplo više nego u prethodnoj godini kada je zaprimljeno 8 žalbi. Podnesene žalbe - odnose se, uglavnom, na prijem novih radnika po konkursu - pokazale su se neosnovanim, a niti Odbor za žalbe nije utvrdio nepravilnosti prilikom prijema kandidata. Zbog toga neki žalioци nisu pokazali dalji interes za dalje vođenje postupka po žalbi, dok su drugi zatražili sudsko preispitivanje donesenih odluka o prijemu kandidata, ali bezuspješno.

Činjenica je da broj žalbi ne daje prvu sliku stanja u društvu, i samim tim ni pravu sliku o stanju ljudskih prava na području Kantona 10. Veliki broj građana je nezaposlen i mnogi žive od socijalne pomoći.

Pored toga, prema podnesenim žalbama, pojavio se i problem zapošljavanja u javnim preduzećima koja ne vode evidenciju o nacionalnoj strukturi zaposlenih, iako u skladu sa Ustavom i Zakonom o zabrani diskriminacije sve javne službe i javna preduzeća prilikom zapošljavanja moraju voditi računa o nacionalnoj strukturi zaposlenih prema popisu stanovništva iz 1991. godine. Zbog nepostojanja takve evidencije navedenu kontrolu nije moguće izvršiti. U konkretnom slučaju radi se o javnom preduzeću čiji je osnivač Vlada Kantona 10.²⁵

Ilustrativni primjeri

Predmet broj: Ž-LI-04-112/11

Žaliocu je rješenjem Regionalnog centra Mostar – Odsjek za poreze, odobren povrat plaćene akcize za 2011. godinu. Rješenje je radi izvršenja dostavljeno Središnjem uredu Uprave za indirektno oporezivanje u Banjoj Luci. Međutim, povrat nije izvršen, uz obrazloženje da je nepoznat korisnik. Nakon istrage, pokrenute od strane ombudsmena, odgovorna strana je izvršila odgovarajuće provjere nakon čega je donijela rješenje o ispravci ranije donesenog rješenja, na osnovu kojega je žalioцу isplaćen povrat novca.

Predmet broj: Ž-LI-05-234/11

Na sjednici Upravnog odbora Federalnog zavoda PIO/ MIO donesena je odluka kojom se žalilac razrješava dužnosti direktora kantonalne administrativne službe za područje Kantona 10, sa sjedištem u Livnu. Žalilac smatra da je odluka Upravnog odbora politički motivisana, da protiv njega nije vođen disciplinski postupak, da je radio savjesno i da mu nikada niko od pretpostavljenih nije davao primjedbe na njegov rad, te da takva odluka nema uporište u zakonu, odnosno da nema nikakvog obrazloženja takve odluke. To je bio razlog da žalilac podnese tužbu Općinskom sudu u Livnu, i Prijedlog za određivanje sudske mjere osiguranja s prijedlogom za određivanje privremene mjere osiguranja, sve to iz razloga sprečavanja nastanka štetnih posljedica po žalioца. Žalilac je od ombudsmena tražio da, u

²⁴ Ž-LI-06-196/11 i Ž-LI-06-231

²⁵ Ž-LI-05-211/11

skladu svojih prava, interveniše da sud što hitnije donese predložene privremene mjere. Sud je urgentno donio rješenje kojim se zabranjuje direktoru i zamjeniku direktora Federalnog zavoda PIO/MIO Mostar da preduzimaju bilo kakve aktivnosti, po odluci Upravnog odbora, te po odlukama i zaključcima Upravnog odbora u vezi s tim, do okončanja parničnog postupka. Istim rješenjem suda zabranjeno je Federalnom zavodu PIO/ MIO da raspisuje konkurs, ili vrši bilo kakvo imenovanje direktora, ili da preduzima bilo kakve aktivnosti u vezi sa imenovanjem i izborom direktora, do okončanja parničnog postupka.

Predmet broj: Ž-LI-06-136/11

Grupa žalilaca, koja je tokom ratnih zbivanja doselila u Glamoč, podnijela je žalbu protiv Općinskog vijeća u Glamoču, koja se odnosi na Pravilnik o dodjeli i prodaji stanova na kojima Općina Glamoč ima pravo davaoca stana na korištenje. Navedeni pravilnik donesen je u februaru 2011. godine. U žalbi se ističe da su odredbe članova 3. i 4. Pravilnika diskriminirajuće prema prognanim osobama iz drugih dijelova Bosne i Hercegovine, koje su privremeno smještene u Glamoču. Prema navedenim odredbama pravilnika, te osobe nisu u mogućnosti podnijeti prijavu za dodjelu/kupovinu stana, jer nisu u mogućnosti uz prijavu priložiti uvjerenje o kretanju podnosioca prijave, koje izdaje nadležni organ unutrašnjih poslova, a kojim se dokazuje da je korisnik dana 30.04.1991. godine imao prebivalište na području općine Glamoč, te da prioritet za dodjelu stana imaju neke kategorije stanovništva koje prema pozitivnim propisima ne bi trebale imati. U žalbi se, dalje, ističe da su izbjeglicama iz drugih dijelova Bosne i Hercegovine počela pristizati rješenja o prestanku prava privremenog korištenja stana u Glamoču, a koji nemaju mogućnost povratka u prijeratna mjesta prebivališta, jer im kuće i stanovi nisu obnovljeni, te traže jednaka prava za sve osobe. Ombudsmeni su izdali preporuku, broj: P-122/11 Općinskom vijeću Glamoč, kojom se traži da Vijeće kao donosilac pravilnika, uzimajući u obzir nalaz i mišljenje ombudsmena, izvrši usklađivanje istog sa Zakonom o zabrani diskriminacije i Zakonom o vraćanju, dodjeli i prodaji stanova.

Predsjednik Općinskog vijeća Glamoč izvijestio je Instituciju ombudsmena od 14.12.2011. godine, da preporuka nije prihvaćena. U navedenom odgovoru još se ističe da Općinsko vijeće ima 15 vijećnika, da je za predložene izmjene glasalo 6 vijećnika, a da je 7 vijećnika bilo suzdržano.

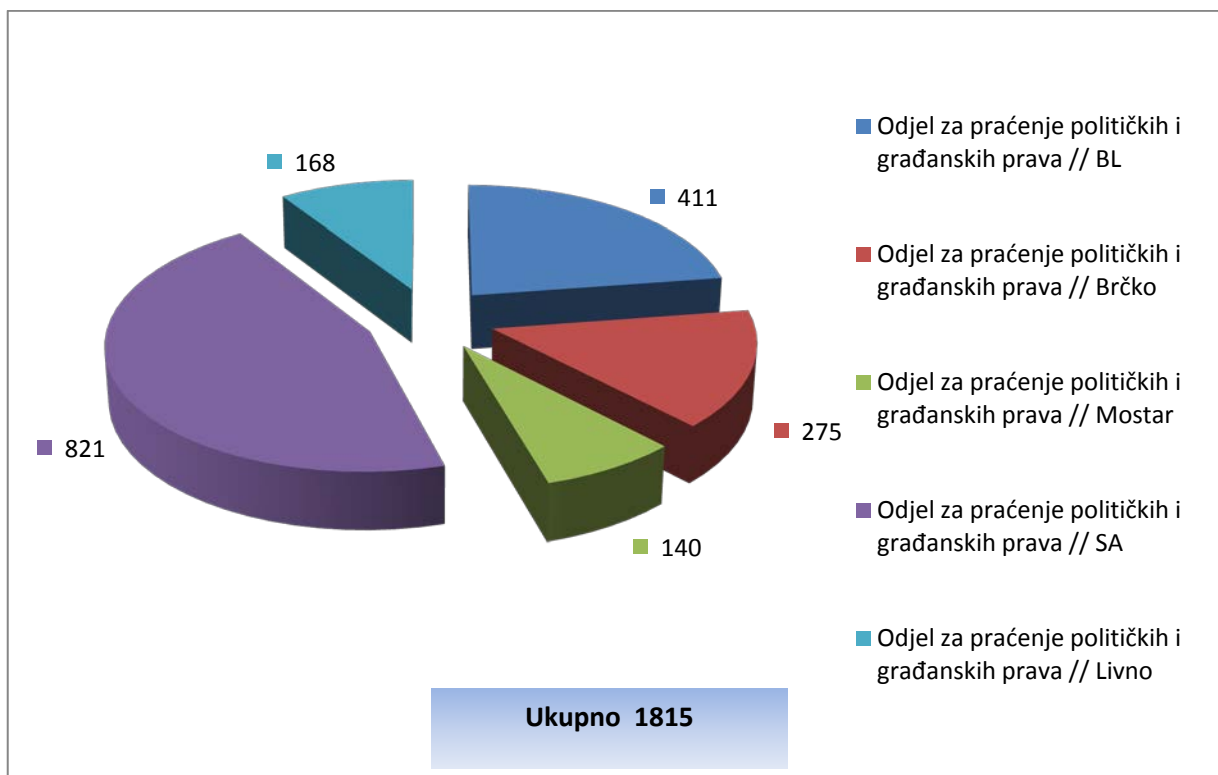
Broj predmeta: Ž-LI-04-99/10

Zgrada „Mejtef“ u Livnu stara je 120 godina. Vlasnik zgrade je Općina Livno a nekada je bila u vlasništvu Vakufa islamske zajednice. U zgradi su stanovala četiri stanara bošnjačke nacionalnosti. Zgrada je u vrlo lošem stanju i prijeti opasnost od urušavanja. Stanari su lošeg materijalnog stanja. U više navrata su se obraćali Općini Livno, kao vlasniku zgrade, da im se dodjeli drugi odgovarajući smještaj kao socijalno ugroženim osobama, također su se obraćali i Instituciji ombudsmena za ljudska prava F BiH, ali bez odgovarajućeg učinka. U istražnom postupku koji su proveli Ombudsmeni BiH utvrđeno je da je u toku procedura donošenja Pravilnika o dodjeli i prodaji stanova kojima rapolaže općina Livno, ali taj postupak traje neopravdano dugo. Nadležni općinski organ izradio je Nacrt navedenog pravilnika koji treba dostaviti Općinskom vijeću na usvajanje, ali to još nije učinjeno jer Povjerenstvo za donošenje pravilnika ima primjedbe na dati nacrt pravilnika, pa još traju konsultacije oko usuglašavanja različitih stavova. Prema informacijama kojima rapolažu Ombudsmeni, ima previše zahtjeva za dodjelu takvih stanova, te da je na djelu sukob interesa različitih grupacija. Zbog ovakvog stanja najviše trpe građani koji imaju najveću potrebu za stanom, gdje spadaju i žalioci.

POGLAVLJE V – ODJEL ZA PRAĆENJE POLITIČKIH I GRAĐANSKIH PRAVA

Odjel za građanska i politička prava Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine prima žalbe i *ex officio* pokreće istrage u slučajevima kada utvrdi kršenje i probleme u ostvarivanju prava po domaćem zakonodavstvu i međunarodnim standardima. Konkretno, Odjelu su upućene žalbe koje se odnose na: sudove, na imovinsko-pravne odnose, upravu, vladina i ministarska imenovanja, tužiteljstva, pravobranilaštvo, medije i slobodu informisanja, imigraciju i azil, pristup informacijama, policiju, javne isprave, upravu, ratne štete...

ODJEL	Zaprimljeno u 2011
Odjel za praćenje političkih i građanskih prava // Banja Luka	411
Odjel za praćenje političkih i građanskih prava // Brčko	275
Odjel za praćenje političkih i građanskih prava // Mostar	140
Odjel za praćenje političkih i građanskih prava // Sarajevo	821
Odjel za praćenje političkih i građanskih prava // Livno	168
Odjel za praćenje političkih i građanskih prava	1815

Dijagram br. 15 – Pregled zaprimljenih žalbi u Odjelu za praćenje političkih i građanskih prava u 2011.g. po uredima

Analiza zaprimljenih žalbi

U periodu januar – decembar 2011. godine u **Odjelu za praćenje građanskih i političkih prava** **zaprimljeno je ukupno 1815 žalbi**. Od toga Glavni ured Banja Luka 411, Područni ured Brčko Distrikt BiH 275, Područni ured Mostar 140, Područni ured Sarajevo 821, te Terenski ured Livno 168 žalbi.

Od ukupnog broja zaprimljenih žalbi u 2011. godini, riješeno je 1100, u radu je ostalo 715 predmeta. Iz 2010. godine u 2011. godinu preneseno je 983 predmeta, od čega su riješena 672, a u radu je ostalo 311 predmeta.

Odjel za praćenje građanskih i političkih prava u 2011. godini je djelovao i postupao u **2798** predmeta (predmeti zaprimljeni u 2011. i predmeti preneseni iz 2010. godine). Od toga riješena su ukupno **1772** predmeta, a u 2012. godini u daljem radu je ukupno **1026** predmeta.

Posmatrano po kategorijama povreda iz nadležnosti Odjela za praćenje građanskih i političkih prava, pregled registrovanih žalbi je sljedeći: **sudovi – 623; uprava – 400; imovinsko pravni – 228; pristup informacijama – 243; vladina i ministarska imenovanja – 119; policija – 117; javne isprave – 32; tužilaštva – 30; ratne štete – 13; i pravobranilaštva – 5; i mediji i sloboda informisanja.**

Povrede	Zaprimljeno u 2011	Zaprimljeno u 2010
Sudovi	623	653
Uprava	400	512
Imovinsko- pravni	228	240
Pristup informacijama	243	213
Vladina i ministarska imenovanja	119	142
Policija	117	72
Javne isprave	32	17
Tužilaštva	30	–*
Ratne štete	13	15
Pravobranilaštva	5	–*
Mediji i sloboda informisanja	0	13
Ukupan broj povreda	1815	1877

Tabela 7: Poređenje povreda po godinama zaprimanja 2011. i 2010., karakterističnih za Odjel za praćenje političkih i građanskih prava²⁶

U 2011. godini u Odjelu za praćenje građanskih i političkih prava doneseno je **112 preporuka**, od toga 32 preporuke se odnose na upravu, 25 na vladina i ministarska imenovanja, 20 na sudove, 17 preporuka je izdato zbog osiguranja prava na pristup informacijama, te na imovinsko- pravne – 13, ratne štete – dvije, medije i slobodu informisanja – jedna, javne isprave – jedna i pravobranilaštvo – jedna preporuka.

Od ukupnog broja donesenih preporuka u Odjelu za praćenje građanskih i političkih prava **realizovano je 38 preporuka, ostvarena saradnja kod 30 preporuka, nema odgovora kod 27 preporuka, dok 14 preporuka nije realizovano.**

²⁶ U 2010. godini povrede pod stavkama „tužilaštva“ i „pravobranilaštva“ su vođenje zbirno pod stavkom sudovi, dok su od 2011. g. ove oblasti odvojene na posebne stavke.

Izvršajni period rada i djelovanja Odjela za praćenje građanskih i političkih prava Institucije ombudsmena u 2011. godini i dalje, primarno karakterišu pojave kršenje ljudskih prava i osnovnih sloboda zaštićenih članom 6. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, te člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, u postupcima pred organima uprave i sudovima.

Analiza ukazuje na činjenicu da je u Odjelu za praćenje građanskih i političkih prava prisutan i dalje najveći broj žalbi, što je uzrokovano neusklađenošću domaćeg zakonodavstva sa standardima zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda, disbalansom zakonodavstva i stanja u praksi, složenom administrativno-upravnom strukturom Bosne i Hercegovine, političkim faktorima (BiH je postkonfliktna, tranzicijska država), ekonomsko-socijalnim faktorima (sve veće siromaštvo građana, rast stope nezaposlenosti).

Obračanja građana često su vezana za pitanja koja su, shodno *Zakonu o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine*²⁷, izvan nadležnosti postupanja i uticaja na meritum sudske odluke, i tiču se pružanja besplatne pravne pomoći neukim strankama izradom podnesaka, zastupanja pred sudovima i dr.

Svakako da treba istaći i činjenicu unapređenja saradnje organa vlasti u Bosni i Hercegovini sa Institucijom ombudsmena, odnosno da u pojedinim predmetima stranke ostvare svoje pravo u toku intervencije Institucije ombudsmena.

5.1. Pravo na imovinu

U izvršajnom periodu, 2011. godini, Institucija ombudsmena zaprimala je dvije vrste žalbi koje se odnose na povrede imovinskih prava i to **prava na imovinu u kontekstu realizacije Aneksa VII**, te **prava vezanog za vlasničko-pravne odnose**, stvarna prava, eksproprijaciju, vrijednosne papire, nasljeđivanje, prava *in personam* iz domena socijalne politike (penzije), uzurpaciju, imovinu jedinice lokalne samouprave.

U 2011. godini zaprimljeno je ukupno **228 žalbi**, od toga u Glavnom uredu Banja Luka 14, u Područnom uredu Brčko Distrikta BiH 50, u Područnom uredu Mostar 62, Terenskom uredu Livno 7 i Područnom uredu Sarajevu 95 žalbi.

Što se tiče načina okončanja predmeta Ombudsmeni BiH su donijeli ukupno 207 odluka o zatvaranju predmeta - 64 predmeta su okončana jer je stranka nakon intervencije Ombudsmena ostvarila pravo, u tri slučaja zbog ekonomičnosti postupka predmet je proslijeđen drugom uredu Institucije ombudsmena, dok je u 39 slučajeva predmet zatvoren jer je stranka iskazala nezainteresovanost za dalje vođenje postupka. U 54 predmeta ombudsmeni su donijeli odluku o zatvaranju jer je žalba podnosioca bila neosnovana, a u 8 slučajeva Institucija ombudsmena bila je nenadležna i predmet je proslijeđen nadležnom organu na postupanje, dok je u 30 slučajeva žalba riješena na drugi način.

U oblasti imovinsko-pravnih odnosa Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donijeli su **13 preporuka**. Od toga 5 preporuka je ispoštovano, u 6 slučajeva je ostvarena saradnja, dok u jednom predmetu odgovor u vezi sa preporukom nije dostavljen.

²⁷ „Službeni glasnik BiH“ br.19/02, 35/04, 32/06, član 4. Zakona

5.1.1. Pravo na imovinu prema Aneksu VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, su zaprimili određeni broj žalbi građana²⁸ radi nepostupanja **Komisije za imovinske zahtjeve izbjeglih i raseljenih osoba BiH** u vezi sa postupkom preispitivanja odluka Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih osoba i izbjeglica BiH.

Aneks VII, uz Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini, mora da bude jedan od prioriteta. Neuspostavljanjem Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih osoba i izbjeglih lica na nivou Bosne i Hercegovine²⁹ (*već dvije godine*), dolazi do kršenja ljudskih prava i osnovnih sloboda, zbog čega građani Bosne i Hercegovine podnose tužbe Sudu BiH³⁰. Postupajući po istima, Sud BiH obavještava podnosiocima tužbi da sudski postupci traju izvan razumnog roka iz razloga što nema pasivno legitimisanu stranku (tužena Komisija). Postupajući po žalbama, Institucija ombudsmena zaprima izjašnjenja nadležnih (Ministarstva pravde BiH i Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH) *“da je Komisija u formiranju.”*

U konkretnom slučaju Ombudsmeni BiH izražavaju zabrinutost neorganizovanošću države, velikim brojem predmeta koji su *“na čekanju”* radi neuspostave Komisije, a posebno što Aneks VII, s obzirom na svoje ciljeve i zadatke, podrazumijeva obavezu nadležnih državnih organa za uspostavljanje sistema i procedure, koji bi zadovoljili hitnost rješavanja svih predmeta koji se tiču povrata imovine i ljudi. Hitno postupanje kod povrata imovine, bez obzira na to što sami postupci, pozitivno-pravnim propisima, nisu definisani kao takvi, mogu se posmatrati kao takve okolnosti, na koje je ukazivao i Ustavni sud Bosne i Hercegovine (*broj predmeta: U 22/00 od 22. i 23. juna 2001. godine*).

Uprkos povratu stambenih jedinica prijeratnim vlasnicima i značajnim sredstvima za rekonstrukciju uništenih stambenih jedinica, mnoge izbjeglice i interno raseljene osobe se još nisu vratile u svoja prijeratna mjesta boravka, ili su ih nakon povratka ponovno napustili. Na terenu su još prisutni **kolektivni centri**, a Institucija ombudsmena je registrovala žalbe koje ukazuju na pojavu da se otvaraju i novi u kojim se trebaju zbrinjavati raseljene osobe, a kojima je priznato pravo na alternativni smještaj.

Neuspostavljanjem normativno-pravnog okvira u sferi osiguranja uživanja prava na zdravstvenu i socijalnu zaštitu, na način da su ta prava prenosiva iz jednog entiteta u drugi, kao i iz jednog kantona u drugi za posljedicu ima umanjivanje postignutih rezultata održivog povratka. Radi toga povratnici su prinuđeni, posebno zbog teške ekonomsko-socijalne situacije a da bi zadržali ostvarena prava, odustati od povratka. Ovakva pojava naročito je zastupljena kod povratničke populacije u ruralnim (seoskim) područjima. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su u svom godišnjem izvještaju za 2010. godinu ukazali su na ovu negativnu pojavu. Međutim, stanje u segmentu ostvarivanja prava povratnika na zdravstvenu i

²⁸ Žalba broj: Ž-SA-02-541/09, Ž-SA-05-608/11, Ž-SA-05-1256/11,

²⁹ Komisija za imovinske zahtjeve izbjeglih i raseljenih osoba BiH (CRPC); Sporazumom između Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske o prijenosu nadležnosti i nastavku finansiranja i rada CRPC Komisije („Sl. gl. BiH“ broj: 32/04), regulisano je pitanje postupka prijenosa nadležnosti Komisije na Institucije BiH. CRPC je prestao sa radom dana 31.12.2003. godine, a ovim Sporazumom je predviđeno da će se nakon ovog datuma finansiranje rada Komisije, vršiti iz budžeta BiH. Komisija se nakon ovog datuma sastoji od 7 članova, a stručnu i administrativnu pomoć joj pruža odjel za potporu rada Komisije. Sa 31.12.2003. godine Komisija je prestala primati nove zahtjeve i donositi odluke koje se tiču potvrđivanja imovinskih prava. Donesene odluke CRPC komisije koje nisu uručene do 30. novembra 2003. godine su dostavljene Arhivu BiH do 31.12.2003. godine. Na osnovu posebno zaključenog sporazuma između Komisije i Arhiva BiH, Arhiv BiH će na zahtjev stranke uručivati odluke Komisije koje do tada nisu uručene podnosiocima zahtjeva. Nadalje, Zakonom o prijenosu i rješavanju neriješenih zahtjeva za vraćanjem u posjed stana na kojem postoji stanarsko pravo i zahtjeva za vraćanjem u posjed nekretnina u vlasništvu koji su podneseni Komisiji (objavljeno u 2004. godini, službenim novinama Federacije BiH i Republike Srpske), regulisano je da neriješene zahtjeve Komisija prenosi općinskoj odnosno gradskoj službi za upravu nadležnoj za stambene poslove. Ovi zahtjevi se rješavaju uporedo sa zahtjevima podnesenim nadležnoj službi u skladu sa Zakonom o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima i Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenoj imovini u svojini građana. Po prijemu ovih zahtjeva nadležni organi rješavaju iste po hronološkom redu po kojem su zaprimljeni od Komisije.

³⁰ Tužba kod Suda BiH broj: U-216/08, U-90/08

socijalnu zaštitu u mjestu povratka nije se značajnije poboljšalo. I dalje su povratnici dvostruko diskriminirani jer ne uživaju punu slobodu kretanja i izbora mjesta življenja. Ovo je posebno značajno u slučaju kada se radi o povraku osoba kojima je priznat status civilne žrtve rata.³¹

Registrovani predmeti *imovinsko-pravne prirode* odnosili su se na: neprimjerenu dužinu postupka, gdje u pojedinim slučajevima organi uprave i sudovi ne donose odluke i po više godina, iznošenjem neprimjerenih zahtjeva od strane nadležnih organa prema stranci za dostavu dodatne dokumentacije čime se se građani izlažu bespotrebnom trošku; kršenje procesnih i materijalnih zakona; pristrasnosti u donošenju odluka; neprofesionalno i neetičko ponašanje postupajućeg službenika u predmetu; nezakazivanje ročišta; izbjegavanje rješavanja predmeta u meritumu i na osnovu stanja u spisu; kršenja odredbi o pravu na pravni lijek; neefikasne reakcije inspekcijских službi; nepostupanja po predstavkama građana i dr. Primjeri ovakvog postupanja naročito su vidljivi u predmetima iz oblasti stambene politike, premjera i katastra nekretnina, izgradnje nekretnina, legalizacije, bespravne gradnje, nadogradnje, ostvarivanja prava služnosti, prava pristupa javnom putu, uzurpacije vlasništva.

5.2. Uprava

U izvještajnom periodu, 2011. godini, Institucija ombudsmena zaprimila je **400 žalbi na rad javne uprave**, od toga u Glavnom uredu Banja Luka 103; u Područnom uredu Brčko Distrikt BiH 63, u Područnom uredu Mostar 9, u Područnom uredu Sarajevo 172, te Terenskom uredu Livno 53 žalbe.

Odjel za građanska i politička prava je u 2011. godini ukupno okončao 425 predmeta, uključujući i prenesene predmete iz 2010. godine koji su se odnosili na rad uprave, od čega je **130 predmeta uspješno riješeno nakon intervencije Ombudsmena**, u tri predmeta Ombudsmeni su donijeli specijalne izvještaje, dok je jedan predmet zbog ekonomičnosti postupka proslijeđen drugom uredu Institucije ombudsmena. U 16 slučajeva Ombudsmeni BiH donijeli su preporuke kojim je naloženo suprotnoj strani preduzimanje mjera u cilju otklanjanja utvrđenog kršenja ljudskih prava, dok je u 89 predmeta donesena odluka o zatvaranju, jer su stranke iskazale nezainteresovanost za dalje vođenje postupka. Odluka o zavaranju predmeta zbog neosnovanih žalbi podnosilaca donesena je u 93 slučaja, a u dva predmeta Institucija ombudsmena nije bila je nadležna za postupanje i žalbe su ustupljene nadležnom organu, a 91 predmet je riješen na drugi način.

Postupajući po pojedinačnim žalbama građana vezanim za funkcionisanje uprave, uočena su dva pojavna oblika žalbi. U prvom slučaju žalbe građana najčešće se odnose **na etiku i kodeks ponašanja administracije, dok se u drugom slučaju odnose na procesne odredbe kojim je regulisan upravni postupak**. Ovim žalbama građani iskazuju nezadovoljstvo činjenicom da se upravni postupci, pokrenuti po zahtjevima građana pred organima uprave, vode suprotno odredbama Zakona o upravnom postupku, na način nedonošenja odluka u zakonitim rokovima, insistiranjem na dostavi velikog broja nepotrebne dokumentacije, kao i zbog apsolutne šutnje administracije, kršenja načela pružanja pomoći nekoj stranci, nedonošenja odluka po žalbi, te dugotrajnih postupaka odlučivanja u drugom stepenu, čestih i po nekoliko puta (princip ping-pong loptice) vraćanja predmeta prvostepenim organima na ponovno odlučivanje, pogrešne primjene materijalnih zakona.

³¹ Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine „Obzervacije Ombudsmena za ljudska prava BiH o primjeni Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima u BiH“ od 20. decembra 2011. godine, ombudsmen.@ombudsmen.gov.ba

5.3. Pravosuđe

I u ovom izvještajnom periodu kršenja ljudskih prava i osnovnih sloboda, zaštićenih članom 6. *Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda*³², u postupcima pred sudovima u najvećem broju slučajeva karakteriše ***dugotrajnost sudskih postupaka, nedjelotvorno provođenje sudskih odluka, pravna nesigurnost, neujednačenost sudske prakse, neizvršavanje sudskih odluka i nepovjerenje građana u sudove.***

Prema statističkim pokazateljima u Odjelu za praćenje građanskih i političkih prava u Instituciji ombudsmena u 2011. godini su registrovane ukupno **623 žalbe koje se odnose na rad sudova i sudske administracije i to u Glavnom uredu Banja Luka 147, Područnom uredu Brčko Distrikt BiH 124; Područnom uredu Mostar 35, Područnom uredu Sarajevo 235, te u Terenskom uredu Livno 82 žalbe.**

Institucija ombudsmena je, postupajući po žalbama iz 2011. godine, kao i prenesenim žalbama iz 2010. godine, a gdje su kao suprotna strana označeni sudovi, okončala 653 predmeta na način da je u 245 predmeta donesena odluka o zatvaranju jer je nakon uspješne intervencije Ombudsmena stranka ostvarila svoje pravo. U vezi sa žalbom³³ koja je zaprimljena zbog postupanja nadležnih organa u Republici Srpskoj radi neizvršavanja odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj: CH/01/8020 od 27.06.2007. godine, Ombudsmeni su donijeli Specijalni izvještaj broj: P-162/11. U tri predmeta ombudsmeni su donijeli odluku da se žalbe prosljede zbog ekonomičnosti postupka drugom uredu ombudsmena, u **19** slučajeva donesene su **preporuke**, dok su u 90 slučajeva ombudsmeni odlučili da se predmeti zatvore radi nezainteresovanosti stranke za dalje vođenje postupka U 138 predmeta donesena je odluka o zatvaranju predmeta radi neosnovanosti žalbe podnosilaca, u četiri slučaja predmeti su ustupljeni drugom nadležnom organu, dok su 153 žalbe riješene na drugi način.

Posmatrano kroz statističke pokazatelje broja registrovanih žalbi na rad sudova u 2011. godini (623) je povećan za 6 predmeta, ili 0,9% u odnosu na 2010. godinu (652).

Najveći broj (306) žalbi na rad sudova je vezan za **dužinu trajanja postupka pred sudovima, dok se 199 žalbi odnosi na procesna pitanja, 71 žalba je vezana za neizvršenje sudskih odluka, te se 48 žalbi odnosi na rad sudija.**

Iako je uspostavljen CMS (Central Management System), kojim je osigurano jedinstvo vođenja svih predmeta u pravosudnom sistemu što omogućava hronološko procesuiranje predmeta i dalje, iz neposrednog obraćanja građana i žalbenih navoda proizilazi da stranke teško ostvaruju svoja prava kroz sudski mehanizam zaštite zbog čega je pristan određen stepen nepovjerenja građana prema sudovima.

Problem *“zatrpanosti”* prvostepenih sudova velikim brojem komunalnih predmeta ni tokom 2011. godine nije sistemski riješen, iako je određeni broj dodatnih sudaca i stručnih saradnika angažovan na rješavanju tih predmeta.

Bez sistemskog uređenja, prije svega, utvrđivanjem pravno-normativnog okvira, dodatnog napora izvršne i zakonodavne vlasti, nemoguće je u budućnosti očekivati značajnije pomake u ovom segmentu.

³² „Pravo na postupak pred sudom u razumnom vremenu regulisano je članom 6. EKLJP i neodvojivi je dio prava na suđenje onako kako je definisano međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima. Pri rješavanju spisa razumni rok rješavanja sudskih predmeta koji propisuje član 6. EKLJP treba se cijeniti od dana podnošenja tužbe pa do pravosnažnosti presude i dalje do provođenja izvršnog postupka po pravomoćnoj i izvršnoj presudi, bez obzira na to kada je spis primljen u rad kod prvostepenog ili drugostepenog suda. Da bi se osiguralo pravo na pravično suđenje, kako je to predviđeno Paktom, na državi je da svoje pravosuđe organizuje na takav način koji će obezbijediti osobama, koje se nalaze pod jurisdikcijom te zemlje, bez obzira na njihovu finansijsku situaciju ili nivo obrazovanja, predvidive rezultate suđenja (uključujući tu i vrijeme potrebno za donošenje odluke) i efikasne pravne lijekove.“

³³ Ž-BL-05-717/11

Institucija ombudsmena je i u ovom izvještajnom periodu zaprimila žalbe koje se odnose na nemogućnost izvršenja **pravosnažnih sudskih odluka**. Naime, unatoč činjenici da postoji pravosnažna sudska odluka, u najvećem broju slučajeva tuženja (fizičko ili pravno lice) ne želi u ostavljenom roku dobrovoljno izvršiti obavezu koja joj je naložena. U takvoj situaciji tužitelji su prinuđeni svoja prava ostvarivati ponovnim obraćanjem sudu sa zahtjevom za prinudno izvršenje. Na taj način otvara se dugotrajna procedura izvršenja sa neizvjesnim ishodom, iako je po zakonu o izvršnom postupku u ovim predmetima *“sud dužan hitno postupati”*. U najvećem broju slučajeva u toku ovih postupaka dužnici na razne načine pokušavaju izbjeći izvršenje svoje obaveze – brisanjem iz registra firme, fiktivnim otuđenjem imovine (prebacivanjem na najuže srodnike, prijatelje), promjenom računa itd...

Po ocjeni Ombudsmena Bosne i Hercegovine, kršenje prava građana predstavlja i **nemogućnost izvršenja iz sredstava korisnika budžeta**. Tokom istražnog postupka u konkretnim slučajevima, odgovor organa bio je *“da sredstva nisu planirana u budžetu, da se isplata vrši hronološki, da će dug tražioci izvršenja biti plaćen u vrijednosnim papirima, da nema dovoljno sredstava za tu namjenu”* i dr. Uzrok tome su neadekvatna zakonska rješenja koja i dalje egzistiraju u praksi.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaprimili su određeni broj žalbi građana³⁴ u vezi sa primjenom člana 27a Zakona o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine u Republici Srpskoj³⁵ i člana 17d, člana 12. st.2 tačka 3. Zakona o prestanku primjene Zakona o privremeno napuštenim nekretninama u svojini građana kojim se propisuje naknada za “nužne troškove”, koji predstavljaju samo one troškove koji su neophodni da bi se očuvala nekretnina i njena funkcionalna sposobnost, tj. da bi nekretnina ostala u upotrebljivom stanju.

U postupcima, koji se vode pred nadležnim sudovima u Bosni i Hercegovini po tužbama bivših privremenih korisnika napuštene imovine, zbog naknade uložених ličnih sredstava protiv tuženih povratnika koji su i stvarni vlasnici imovine, a koji često i nemaju karakteristiku „nužnih troškova” donesene su (ili su u postupku donošenja) presude koje u meritumu izvorno otvaraju pitanje primjene Aneksa VII Dejtonskog sporazuma.

U konkretnim slučajevima radi se o sudskim postupcima koji iniciraju pitanje dosljedne primjene zakonske regulative koja uređuje pitanje napuštene imovine, a u kojoj se uređuje i pitanje naknade za “nužne troškove”.

Iz žalbi građana, upućenih Instituciji ombudsmena, vidljivo je da nakon dugotrajnog postupka povrata imovine pred organima uprave, povratnicima sudovi dostavljaju presude kojim utvrđuju enormno visoke iznose novca (200.000 KM, 400.000 KM i dr.) po osnovu naknade investicionih troškova privremenim korisnicima, iako je relevantnim zakonodavstvom propisano da se nadoknađuju isključivo „nužni troškovi”. Na osnovu donesenih presuda, povratnici su dužni isplatiti privremenim korisnicima naknade uložених ličnih sredstava, bez obzira na to što se ne radi o nužnim troškovima. Kako su često te naknade mnogo veće nego što je od strane suda procijenjena vrijednost same imovine i pošto povratnici nemaju novac da utvrđenu naknadu plate, sud odlučuje da se imovina proda, isplati naknada privremenom korisniku, dok vlasnik ostaje bez imovine, čime postaje upitnim i njegovo pravo na dom.

Prema informacijama dobijenim od Udruženja žrtava rata, postoji više hiljada tužbi u sudovima, podnesenih radi priznavanja statusa civilne žrtve rata, a koje još nisu uzete u rad. Ovakvo postupanje za

³⁴ Žalba broj: Ž-SA-05-906/11, Ž-SA-05-915/11, Ž-SA-05-838/11, Ž-SA-05-657/11, Ž-SA-05-850/11, Ž-SA-05-407/10
Ž-SA-05-1194/11, Ž-SA-05-326/11

³⁵ „Službeni glasnik Republike Srpske” br. 38/98, 12/99, 31/99, 38/99, 65/01, 13/02, 64/02, 39/03, 96/03, 45/09 i 1/10; Zakon o prestanku primjene Zakona o privremeno napuštenim nekretninama u svojini građana, „Službene novine FBiH” br. 56/01;

posljedicu ima ograničavanja žrtve u ostvarivanju prava, što svakako otvara pitanje postojanja efikasne sudske zaštite za ovu kategoriju.³⁶

U ovom izvještajnom periodu Institucija ombudsmena vršila je **monitoring funkcionisanja pravosudnog sistema**, i to na pojedinačnim predmetima registrovanim u Instituciji ombudsmena,³⁷ a na osnovu zahtjeva stranaka u kojima se ukazivalo na neke radnje koje se mogu dovesti u vezu sa primjenom člana 6 stav 1 Evropske konvencije. Praksa praćenje suđenja od strane ovlaštenih osoba Institucije ombudsmena, između ostalog, ima za cilj povećanje pravičnosti, djelotvornosti i transparentnosti pravosudnih institucija a djeluje na unapređenje i ostvarivanje prava na suđenje, uz dosljednu primjenu prihvaćenih međunarodnih standarda ljudskih prava.

U BiH su i materijalni i procesni zakoni u velikoj mjeri usklađeni sa evropskim standardima, međutim, postoji disbalans između usvojenog zakonodavstva i njegove primjene u praksi nije na zadovoljavajućem nivou.

5.4. Besplatna pravna pomoć³⁸

U BiH je prisutan problem neadekvatne pravne zaštite građana u sudskim i upravnim postupcima, čime se otvara pitanje osiguranja pristupa sudu.

Pružanje besplatne pravne pomoći u Bosni i Hercegovini je relativno nova i nedovoljno razvijena praksa. To pravo zagantovano je članom II. stav 3 tačka e) *Ustava Bosne i Hercegovine*, te članom 6. *Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama*. Odredbom člana 6. stav 3. tačka c) *Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda*, državama članicama Vijeća Evrope nametnuta je obaveza da, osiguraju pružanja besplatne pravne pomoći građanima koji zbog ekonomskih prilika i ostalih okolnosti nisu u stanju sami snositi troškove postupaka u kojima bi se ostvarila zaštita njihovih prava.

Trenutni sistem pravne pomoć u Bosni i Hercegovini sveden je na oslobađanje od troškova postupka samo u pojedinim postupcima, ograničen je na uski krug socijalno ugroženih osoba, pružanje besplatne pravne pomoći uskraćeno je za osobe koje to pravo mogu ostvarivati kada to zahtijeva interes pravičnosti (strani državljani, azilanti)³⁹. Pored pravne pomoći, uspostavljene od strane institucija vlasti, u BiH pravnu pomoć pružaju i nevladine organizacije, čiji su rad i djelovanje u najvećem broju slučajeva limitirani vremenskim i programskim zahtjevima donatora, te ograničenim sredstvima.

Na teritoriji Bosne i Hercegovine posebni zakoni o besplatnoj pravnoj pomoći doneseni su u Republici Srpskoj⁴⁰, Brčko Distriktu BiH, Tuzlanskom kantonu, Zeničko-dobojskom kantonu, Zapadno-

³⁶ Opservacije o primjeni Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima u Bosni i Hercegovini.

http://www.ombudsmen.gov.ba/materijali/Opsevacija_ICCPR_BHS.pdf

³⁷ Ž-LI-06-201/11, Ž-BL-05-436/11, Ž-SA-06-1196/10, Ž-SA-04-115/10, Ž-BL-05-436/11, Ž-BL-05-197/11, Ž-BL-05-654/11, Ž-SA-05-1171/11, Ž-SA-05-353/11, Ž-SA-05-353/1.

³⁸ Besplatnu pravnu pomoć možemo definirati kao zakonom uređeni način pružanja pravne pomoći radi ostvarivanja zaštite povrijeđenih ili ugroženih prava i interesa neke osobe pred nadležnim sudom ili drugim (državnim) organom/tijelom. Besplatna pravna pomoć je oblik ostvarivanja prava pojedinca na pristup sudu i drugim tijelima pred kojima ostvaruju pojedina prava ili obaveze, na osnovu načela jednakosti, a čije je troškove u cijelosti ili djelimično dužna plaćati država. Pravna pomoć je lično pravo i važi samo za stranku kojoj je priznato i samo za postupak koji je priznat. Besplatnu pravnu pomoć može dobiti samo fizička, a ne i pravna osoba. Ovo pravo mogu ostvariti stranke koje bi plaćanjem ovakvih usluga znatno umanjile sredstva iz kojih se izdržava stranka i članovi njene porodice.

³⁹ Pravna pomoć azilantima i stranim državljanima pruža se putem nevladinih organizacija čiji opstanak zavisi od donatorskih sredstava, na osnovu sporazuma zaključenih sa nadležnim resornim Ministarstvom na nivou Bosne i Hercegovine.

⁴⁰ Sl. glasnik RS, broj 120/08

hercegovačkom, Unsko-sanskom kantonu i Kantonu Sarajevo, dok na nivou Bosne i Hercegovine⁴¹, kao i na području ostalih kantona, ovakav zakon nije još donesen.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom prilikom ističu kao pozitivan primjer organa vlasti u BiH koji su donijeli Zakone o besplatnoj pravnoj pomoći i napore istih na uspostavi institucija i mreže davalaca besplatne pravne pomoći putem kojih će građani ostvarivati pravo na besplatnu pravnu pomoć.

5.5. Policija

Institucija ombudsmena u ovom izvještajnom periodu zaprimila je **117 žalbi** na rad policije, što je u odnosu na 2010. godinu (ukupno 70 žalbi) povećanje za 62,5%, ili 45 žalbi više. Glavni ured Banja Luka je zaprimo 21 žalbu; Područni ured Brčko Distrikt BiH 19; Područni ured Mostar 10, Područni ured Sarajevo 51 i Terenski ured Livno 16 žalbi.

Postupajući po pojedinačnim žalbama, Ombudsmeni su u 20 slučajeva donijeli odluku o zatvaranju predmeta, jer je stranka ostvarila svoje pravo nakon uspješne intervencije Institucije ombudsmena. Na drugi način riješeno je 15 predmeta, dok su tri predmeta ustupljena nadležnom organu. Ombudsmeni su donijeli 38 odluka o zatvaranju predmeta zbog neosnovanosti žalbe, u 22 slučaja predmeti su zatvoreni zbog nezainteresovanosti stranke za dalje vođenje postupka, dok je u tri slučaja donesena preporuka, te je u jednom predmetu izvršeno prosljeđivanje na postupanje drugom uredu Ombudsmena, zbog ekonomičnosti postupka.

Žalbe vezane za funkcionisanje policije odnose se na odnos policije prema građanima u okviru obavljanja njihove nadležnosti (prijave građana radi uznemiravanja od strane drugih lica, kršenje javnog reda i mira, prekomjerna upotreba sile od strane policije, rad unutrašnje kontrole), kršenje konkursnih procedura u vezi sa zasnivanjem radnih odnosa u policijskim tijelima, internih premještaja policijskih službenika, te donošenje eventualnih nezakonitih odluka u vezi sa penzionisanjem policijskih službenika. Predstavnici policijskih struktura, u skladu sa svojim nadležnostima, a u vezi sa predstavkama građana, poduzimali su aktivnosti sa kojim građani nisu bili zadovoljni, zbog čega su zaštitu svojih prava zatražili od Institucije ombudsmena.

5.6. Javne isprave

Javna isprava je ona isprava koju je u propisanom obliku izdao, ili potvrdio državni ili drugi nadležni organ, u okviru svojih ovlaštenja, kao što su izvodi iz matičnih knjiga, školsko svjedočanstvo, razna uvjerenja, izvodi iz trgovačkog registra, izvodi iz zemljišnih knjiga i dr.

U Odjelu za građanska i politička prava tokom 2011. godine zaprimljene su **32 žalbe koje se odnose na pravo na javnu ispravu**, što je u odnosu na 2010. godinu (17 žalbi) povećanje za 88,2%, ili 15 žalbi više. Po uredima to izgleda ovako: Glavni ured Banja Luka 19, Područni ured Brčko Distrikt BiH dvije, Područni ured Mostar jena, te Područni ured Sarajevo 10 žalbi.

Postupajući po pojedinačnim žalbama, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su od ukupnog broja zaprimljenih žalbi u 11 slučeva donijeli odluku o zatvaranju predmeta nakon što je stranka u toku intervencije ombudsmena ostvarila svoje pravo (uspješno riješen predmet). U jednom predmetu Ombudsmeni su donijeli preporuku koja je ispoštovana, dok su u sedam predmeta donesene odluke o

⁴¹ Procedura u toku, urađen nacrt Prijedloga zakona.

zatvaranju predmeta zbog nezainteresovanosti stranke za dalje vođenje postupka. U šest predmeta odluke su donesene zbog neosnovanosti žalbe, u 11 predmeta žalba je riješena na drugi način, a u jednom slučaju predmet je proslijeđen nadležnom organu na postupanje.

5.7. Imigracija i azil

U BiH je učinjen **značajan napredak u zbrinjavanju ilegalnih imigranata otvaranje novog Imigracijskog centra, koji u cijelosti zadovoljava standarde zaštite ljudskih prava**. U toku je izgradnja novog azilantskog centra u Bosni i Hercegovini, koji će svojim smještajnim i drugim kapacitetima značajno doprinijeti kvalitetnijoj zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda ove kategorije osoba.

Kretanje i boravak stranaca, te pitanje azila u Bosni i Hercegovini regulišeni su *Zakonom o kretanju i boravku stranaca i azila*. U okvirima aktivnosti Odjela za praćenje građanskih i političkih prava tokom 2011. godine vršene su posjete centrima nadležnim za zbrinjavanje ilegalnih imigranata i azilanata,⁴² kako po žalbama, tako i *ex officio*. Lica smještena u navedenim centrima, u žalbenim navodima isticala su kršenje prava na slobodu kretanja, dugotrajnost boravka, odugovlačenje postupka donošenja odluke u vezi sa zahtjevom za azil, kako od strane organa uprave, tako i Suda Bosne i Hercegovine, pomoć zbog odlaska u treće zemlje, donošenja odluka kojim nadležno ministarstvo odobrava privremeni boravak. Nakon provjere navoda ustanovljeno je da su pojedine žalbe izvan nadležnosti postupanja Institucije ombudsmena.⁴³ U drugim slučajevima ilegalni imigranti, u najvećem broju, prikrivaju svoj identitet, što otežava efikasno postupanje organa vlasti u Bosni i Hercegovini. Ovo iz razloga što za svoj cilj ilegalni imigranti kao krajnju destinaciju pretežno imaju zemlje Zapadne Evrope. Bosna i Hercegovina je za njih samo zemlja u tranzitu, radi čega je u pojedinim slučajevima znatno usporeno provođenje legalnih procedura organa vlasti Bosne i Hercegovine.

Institucija ombudsmena ima žalbe iz 2009. i 2010. godine osoba kojima je izrečena mjera smještaja u Imigracionom centru, iz razloga što predstavljaju prijetnju po nacionalnu sigurnost. Tokom 2011. godine u više navrata izvršena je posjeta Imigracionom centru u Istočnom Sarajevu, kojom prilikom je utvrđeno da ovim osobama nije ukinuta mjera i da su u toku postupci pred nadležnim organima BiH.

Ilustrativni primjeri

Predmet broj: Ž-BL-05-717/11

Instituciji ombudsmena obratio se žalilac žalbom na rad nadležnih organa u Republici Srpskoj, od 24.11.2008. godine, zbog neizvršavanja odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. Ustavni sud BiH donio je odluku o prihvatljivosti i meritumu broj: CH/01/8020 od 27.06.2007. godine. Nakon provedenog istražnog postupka od strane Institucije ombudsmena utvrđeno je da je došlo do kršenja prava na imovinu podnosioca žalbe člana 1. Protokola broj 1 uz Konvenciju. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, dana 20.10.2011. godine, donijeli su Specijalni izvještaj broj P-162/11 kojim su preporučili Vladi Republike Srpske da odmah ispoštuje odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

⁴² Dana 17.02, 24.10, 17.11.2011. godine posjete Imigracionom centru, a dana 21.03.2011. godine Azilantskom centru.

⁴³ Zahtjevi imigranata za odlaskom u treće zemlje, nadležnost IOM-a,

Predmet broj: Ž-BL-04-490/09

Instituciji ombudsmena obratila se žaliteljka zbog povrede Aneksa VII Zakona o raseljenim licima i povratnicima u Federaciji Bosne i Hercegovine i izbjeglicama Bosne i Hercegovine. Podnositeljica žalbe je raseljeno lice sa područja Federacije BiH (Sarajevo), trenutno boravi na području Republike Srpske (Kozarska/Bosanska Dubica). Žaliteljka je nositeljka stanarskog prava na stan koji se nalazi u Sarajevu, u Ulici Hasana Brkića (Patriotske lige broj 83). Rješenjem Uprave za stambena pitanja potvrđeno joj je stanarsko pravo. Istim rješenjem dozvoljava se vraćanje u stan. Međutim, stan je neuslovan i do danas nije adaptiran. Institucija ombudsmena tokom istrage više puta je urgirala postupanja nadležnih organa. Radi inertnosti, nezainteresovanosti nadležnih organa, a čime se krši pravo na imovinu, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donijeli su preporuku broj P-45/11, koja do izrade ovo izvještaja nije ispoštovana.

Predmet broj: Ž-SA-05-895/10

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donijeli su **Preporuku broj: P-181/11**, iz razloga povrede člana 6. *Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda* u sudskom postupku koji se vodi kod Općinskog suda u Sarajevu pod brojem 65 O P 038362 07 P. U konkretnom slučaju tužba je podnesena 2007. godine, sud više puta odgađa zakazana ročišta putem pismene obavijesti izvještene na vratima sudnice, a što dovodi u pitanje povjerenje u sud od strane stranaka u postupku, koje se, u većini slučajeva, dolaskom izlažu nepotrebim troškovima i oduzimanju vremena. Preporukom je zatraženo preduzimanje neophodnih aktivnosti suda u cilju donošenja presude s obzirom na datum podnošenja inicijalnog akta. Do dana izrade ovog izvještaja odgovor suda nije dostavljen.

Predmet broj: Ž-SA-05-514/10

Instituciji ombudsmena obratio se žalilac žalbom na rad Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove, koja od 13.11.2008. godine nije riješila po njegovoj žalbi izjavljenoj na Zaključak Službe za geodetske i imovinsko-pravne poslove Općine Živinice, akt broj 06/1-31-1158/08 od 28.01.2008. godine. Dana 26.04, 08.06. i 29.09.2010. godine, te aktima od 01.02.2011. godine zatraženo je izjašnjenje Federalne uprave. Kako Institucija ombudsmena do 27.04.2011. godine nije zaprimila traženo izjašnjenje, Ombudsmeni BiH donijeli su Preporuku P-59/11, kojom je Federalnoj upravi preporučeno da uspostavi saradnju s Institucijom ombudsmena i riješi po žalbi. Preporuka je ispoštovana.

5.8. Sloboda pristupa informacijama

Institucija ombudsmena je u toku 2011. godine zaprimila ukupno **243** žalbe, od čega 66 u Uredu Banja Luka, 8 u Uredu Brčko, 14 u Uredu Mostar, 154 u Uredu Sarajevo, i jednu u Uredu u Livnu. Veliki broj žalbi odnosio se na **neodlučivanje u zakonskom roku (66)**, **odbijanje pristupa informacijama (47 žalbi)**, **pravo na dvostепенost/ulaganje redovnih pravnih lijekova (4 žalbe)** i **ostalo (126 žalbi)**.

Uredi	Broj žalbi prema uredima
Ured Banja Luka	66
Ured Brčko	8
Ured Mostar	14
Ured Sarajevo	154
Ured Livno	1
Ukupno:	243

Tabela 8.: Prikaz zaprimljenih žalbi u 2011. godini

U 2011. godini preneseno je i okončano 79 žalbi iz 2010. godine, te su okončane 152 žalbe iz 2011. godine, odnosno u 2011. godine riješena je ukupno 231 žalba koja se odnosila na pristup informacijama.

Institucija ombudsmena je u 2011. godini izdala **ukupno 17 preporuka**, od čega je 9 realizovano⁴⁴, a za 8 preporuka nemamo povratnu informaciju o realizaciji.

Bosna i Hercegovina je prva država u regiji koja je 2000. godine dobila Zakon o slobodi pristupa informacijama⁴⁵ (ZoSPI), prvo na državnom nivou, a zatim 2001. godine i u oba entiteta: Federaciji BiH⁴⁶ i Republici Srpskoj⁴⁷.

Međutim, ni deset godina nakon donošenja ZoSPI-ja, njegova osnovna funkcija u razvoju demokratije i dobrog upravljanja u interesu njenih građana, kao nosilaca prava na slobodan pristup informacijama, nije ostvarena, o čemu govori veliki broj žalbi građana podnesenih Instituciji ombudsmena, kako u prethodnim, tako i u 2011. godini.

Prve izmjene Zakona o slobodi pristupa informacijama na nivou države usvojene su 2006. godine,⁴⁸ a odnosile su se na obavezu javnih organa da odluke o zahtjevima za pristup informacijama donose u formi rješenja-upravnog akta. Time je podnosiocima zahtjeva za pristup informacijama osigurana dvostепенost, odnosno ulaganje žalbe i njeno razmatranje od strane drugostepenog organa.

Parlamentarna skupština BiH je 15. decembra 2009. godine usvojila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o slobodi pristupa informacijama u BiH⁴⁹, kojima se propisuju kaznene odredbe.

Analiziranjem činjenica iz podnesenih žalbi, može se konstatovati da kod javnih tijela/organa koji treba da primjene Zakon o slobodi pristupa informacijama, **postoji visok stepen needuciranosti**

⁴⁴ P-1/11, P-17/11, P-30/11, P-62/11, P-85/11, P-110/11, P-218/11, P-156/11

⁴⁵ „Službeni glasnik BiH“, broj: 28/00

⁴⁶ „Službene novine FBiH“, broj: 32/01

⁴⁷ „Službeni glasnik RS“, broj: 20/01

⁴⁸ „Službeni glasnik BiH“, broj: 45/06

⁴⁹ „Službeni glasnik BiH“, broj: 102/09

osoblja⁵⁰, nerazumijevanje zakona, njegovog cilja i svrhe⁵¹, neshvatanje i neprihvatanje odnosa javnog tijela i građana odnosno odnosa javnog organa, kao građana, neuspostavljena struktura javnih tijela za implementaciju zakona, nisu doneseni prateći akti: vodiči, index informacija, nije imenovan službenik za informacije, a kada je i imenovan, najčešće je to osoba zadužena za odnose sa javnošću⁵², loše ili površno obrazložene odluke⁵³, neprovođenje testa javnog interesa ili neosiguravanje balansa između javnog interesa i zaštite privatnosti pojedinaca, nedonošenje odluka u rokovima utvrđenim zakonom⁵⁴, nepoštivanje zakonske forme odlučivanja (pismeno rješenje sa svim elementima, shodno odredbama Zakona o upravnom postupku)⁵⁵; akt odlučivanja ne sadrži pouku o pravu ulaganja žalbe i naziv drugostepenog organa koji odlučuje po žalbi⁵⁶.

Takođe, može se konstatovati **da ni podnosioci žalbi nisu dovoljno educirani i ne poznaju Zakon o slobodi pristupa informacijama, jer podnose neprecizne zahtjeve i ne poznaju procedure**,⁵⁷ a često ne koriste mehanizme uspostavljene zakonom, naročito kada je u pitanju žalba, pa umjesto nadležnom drugostepenom organu žalbu na rješenje podnose Instituciji ombudsmena..⁵⁸

Iako je broj žalbi koje su bile u radu tokom 2011. godine bio znatan, rad Institucije ombudsmena je bio efikasan, pa je uočeno da su javni organi u kratkom roku, nakon intervencije Institucije ombudsmena i ukazivanja na relevantne zakonske odredbe koje se tiču dužine zakonskog roka za donošenje rješenja po zahtjevu, te nakon izdavanja preporuka u vezi sa ovakvom pravnom situacijom⁵⁹, reagovali i na takav način je u kratkom roku ostvarena zaštita prava podnosilaca žalbe.⁶⁰

Institucija ombudsmena bilježi i jednu žalbu⁶¹ u kojoj je nadležni javni organ donio rješenje u zakonskom roku, ali bez pouke o pravnom lijeku. U navedenom predmetu Institucija ombudsmena izdala je preporuku⁶², kojom je naloženo organu da donese novo rješenje sa svim zakonskim elementima, pa je preporuka u ostavljenom roku realizovana .

Dio žalbi po kojima je postupano tokom 2011. godine odnosi se na odbijanje pristupa traženim informacijama⁶³. Uočene su dvije vrste predmeta: predmeti u kojima podnosioci zahtjeva za pristup informacijama, zbog nepoznavanja proceduralnih pravila žalbu na rješenje o odbijanju zahtjeva podnose direktno Instituciji ombudsmena, te predmeti u kojima su podnosioci žalbu na rješenje podnijeli nadležnom drugostepenom organu, ali i Instituciji. Ovisno o kojoj se vrsti predmeta radi, Institucija ombudsmena podnosiocima upućuje na podnošenje žalbe nadležnom drugostepenom organu, ili svoje aktivnosti usmjerava ka nadležnim drugostepenim organima u cilju donošenja drugostepene odluke

⁵⁰ Ž-SA-05-30/11, Ž-SA-05-69/11, Ž-SA-05-265/11, Ž-SA-05-266/11, Ž-SA-05/268 Ž-SA-05-1191/11, Ž-SA-05-995/11

⁵¹ Ž-SA-05-1191/11

⁵² Ž-SA-05-265/11

⁵³ Ž-SA-05-995/11

⁵⁴ Ž-SA-05-802/11, Ž-SA-05-3/11, Ž-SA-05/11, Ž-SA-05-6/11, Ž-SA-05-7/11, Ž-SA-05-70/11, Ž-SA-05-74/11, Ž-SA-05-121/11, Ž-SA-05-136/11, Ž-SA-05-189/11, Ž-SA-05-204/11, Ž-SA-05-449/11, Ž-SA-05-464/11, Ž-SA-05-523/11, Ž-SA-05-1253/11, Ž-SA-05-1365/11, Ž-SA-1387/11, Ž-SA-05-1203/11, Ž-SA-05-1192/11, Ž-SA-05-1005/11, Ž-SA-05-800/11, Ž-SA-05-801/11, Ž-SA-05-881/11, Ž-SA-05-456/11, Ž-SA-05-632/11, Ž-SA-05-793/11, Ž-SA-05-720/11

⁵⁵ Ž-SA-05-1361/11, Ž-SA-05-1274/11, Ž-SA-05-995/11, Ž-SA-05-1017/11, Ž-SA-05-961/11, Ž-SA-05-377/11, Ž-SA-05-1006/11,

⁵⁶ Ž-SA-05-995/11, Ž-SA-05-1285/11

⁵⁷ Ž-SA-165/11, Ž-SA-05-259/11, Ž-SA-05-1331/11

⁵⁸ Ž-SA-05-1055/11

⁵⁹ P-1/11, P-39/11, P-85/11

⁶⁰ Ž-SA-05-1005/11, Ž-SA-05-1006/11, Ž-SA-05-1203/11, Ž-SA-05-1118/11, Ž-SA-05-1050/11, Ž-SA-05-1043/11, Ž-SA-05-1044/11, Ž-SA-05-1042/11, Ž-SA-05-802/11, Ž-SA-05-6/11, Ž-SA-05-189/11, Ž-SA-05-204/11, Ž-SA-05-464/11, Ž-SA-05-523/11, Ž-SA-05-456/11 i dr.

⁶¹ Ž-SA-05-1285/11

⁶² P-218/11

⁶³ Ž-SA-05-1303/11, Ž-SA-05-1288/11, Ž-SA-1254/11, Ž-SA-1086/11, Ž-SA-05-454/11

U primjeni Zakona o slobodi pristupa informacijama uočeno je da tokom 2011. godine došlo do pomaka, te da nakon intervencije Institucije ombudsmena javni organi postupaju u skladu sa odredbama Zakona i donose rješenja. Pozitivni primjeri su: MUP Kantona Sarajevo⁶⁴, MUP Tuzlanskog kantona⁶⁵, Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata⁶⁶, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike⁶⁷, Agencija za bankarstvo FBiH⁶⁸, Opština Rudo⁶⁹, Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo⁷⁰, Općina Centar Sarajevo⁷¹, Opština Rogatica⁷², Općina Sanski Most⁷³, Općina Kladanj⁷⁴, Federalni zavod PIO/MIO⁷⁵, Ministarstvo obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona⁷⁶, JU Centar za socijalni rad Bosanska Krupa⁷⁷ i dr.

Kao primjere nesaradnje sa Institucijom ombudsmena treba pomenuti JU Sarajevska filharmonija, gdje ni nakon izdavanja preporuke Institucije ombudsmena⁷⁸ nije doneseno rješenje o pristupu informacijama, Agenciju za statistiku BiH⁷⁹, koja ne donosi rješenja, MUP Tuzlanskog kantona⁸⁰, koji ni nakon nekoliko intervencija i urgencija Institucije ombudsmena nije donio rješenje po zahtjevu za pristup informacijama, BH Telecom, koji nije postupio po preporuci⁸¹ Ombudsmena, CKPD Prosvjeta Rudo⁸². Javni organi koji nisu dostavili izjašnjenja na traženja Institucije ombudsmena su: J.P. Stan Travnik⁸³, MUP Tuzlanskog kantona⁸⁴, Federalno ministarstvo pravde⁸⁵, Federalna uprava za inspekcijske poslove Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove⁸⁶, Ministarstvo za pitanja boraca i ratnih vojnih invalida Unsko-sanskog kantona⁸⁷, MUP Hercegovačko-neretvanskog kantona⁸⁸, Stomatološki fakultet Univerziteta u Sarajevu⁸⁹ i dr.

U cilju poboljšanja i efikasnije primjene Zakona o slobodi pristupa informacijama FBiH i Zakona o slobodi pristupa informacijama RS-a, Institucija ombudsmena je 2011. godine po službenoj dužnosti pokrenula inicijativu za izmjene navedenih entitetskih zakona, te Parlamentu FBiH i Narodnoj skupštini RS-a dala preporuku⁹⁰ da prihvate inicijative za izmjene zakona. O inicijativama Institucija ombudsmena je obaviještena da su stavljene u dalju proceduru.

⁶⁴ P-156/11

⁶⁵ P-62/11

⁶⁶ Ž-SA-05-1005/11

⁶⁷ P-218/11

⁶⁸ P-30/11

⁶⁹ P-85/11

⁷⁰ P-110/11

⁷¹ Ž-SA-05-802/11

⁷² Ž-SA-05-6/11

⁷³ Ž-SA-05-204/11

⁷⁴ Ž-SA-05-1253/11

⁷⁵ Ž-SA-05-464/11, Ž-SA-05-456/11, Ž-SA-05-523/11

⁷⁶ Ž-SA-05-189/11

⁷⁷ Ž-SA-05-1203/11

⁷⁸ P-39/11

⁷⁹ Ž-SA-05-136/11

⁸⁰ Ž-SA-05-449/11

⁸¹ P-178/11

⁸² P-219/11

⁸³ Ž-SA-05-121/11

⁸⁴ Ž-SA-05-1192/11

⁸⁵ P-146/11, Ž-SA-05-644/11

⁸⁶ Ž-SA-05-1365/11

⁸⁷ Ž-SA-05-1175/11

⁸⁸ Ž-SA-05-887/11

⁸⁹ Ž-SA-05-859/11

⁹⁰ P-53/11, P-57/11

5.9. Vladina i ministarska imenovanja

Zakon o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske⁹¹ (u daljem tekstu: Zakon) je donesen kako bi se osigurao transparentan i na kvalifikacijama zasnovan proces izbora u kojem *vlada ili vladin organ* ima pravo da vrši imenovanje.

Zakonom se obezbjeđuje da se u postupak imenovanja uvede red i poštivanje načela zakonitosti, kvaliteta, nezavisne provjere, otvorenosti i transparentnosti, te zastupljenosti, što su evropski principi prema kojima transparentan rad vlade, odnosno ministara, dovodi do jačanja njihove odgovornosti prema javnosti.

Ombudsmenu su ovim Zakonom data široka ovlaštenja u ocjeni njegove primjene, budući da mogu, po podnesenim prigovorima, preduzimati istražne radnje u kojima su ministri, ili drugi odgovorni javni službenici, dužni da sarađuju. Ukoliko većina dokaza upućuje da je konačno imenovanje izvršeno u suprotnosti sa principima utvrđenim Zakonom, Ombudsmen daje preporuku odgovornima da ponište izvršeno imenovanje ili razrješenje i da postupak ponove. Ako odgovorni javni službenik ne odgovori u skladu sa odredbama propisanim Zakonom, ili ako Ombudsmen nije zadovoljan navedenim odgovorom ili prijedlogom mjera na osnovu njegovih preporuka, svoje nalaze i preporuke vezane za imenovanje upućuje Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine kada se imenovanje odnosi na izvršni organ Bosne i Hercegovine, Skupštini Brčko Distrikta, Parlamentu Federacije BiH, odnosno Narodnoj skupštini Republike Srpske.

Prateći postupanja organa vlasti Ombudsmeni su uočili da se u 2011. godini povećao broj podnesenih prigovora koji se odnose na kršenje procedura u postupcima razrješenja članova upravnih odbora u javnim preduzećima u kojima vlada, kantonalni, gradski ili općinski organi vlasti imaju pravni interes.

U odnosu na prethodnu godinu kada je **broj podnesenih prigovora na razrješenje iznosio 9, u ovoj godini Ombudsmenima je podneseno 20 prigovora na razrješenja u izvršnim organima**. Od ovog broja 19 podnosilaca prigovora ističe federalne organe vlasti kao odgovornu stranu, jedan podnosilac navodi vlasti Republike Srpske, dok nije bilo prigovora na razrješenja učinjenih od strane Brčko Distrikta.

Zakonom je propisana odgovornost javnog službenika (u prvom redu, nadležnog ministra, a zatim i svih članova vlade) da se razrješenja moraju vršiti uz poštivanje principa zakonitosti, kvaliteta, nezavisne provjere, otvorenosti, transparentnosti, uz pravičan postupak. U smislu zakona, smatra se da je imenovana osoba nezakonito razrješena, što je onda predmet člana 16. ovog zakona, kada ne postoje zakonski osnovi za razrješenje, ili kada je razrješenje izvršeno bez provedenog pravičnog i propisanog postupka. Naprijed navedeno podrazumijeva da se prethodno mora sačiniti provjera rada svakog pojedinačnog kandidata za razrješenje koja će mu se predložiti kako bi se o njoj izjasnio, a onaj ko donosi odluku o razrješenju istu treba argumentovati i učiniti dostupnom ne samo onom na koga se odnosi, nego i široj javnosti i, konačno, mora se dati mogućnost ulaganja žalbe. Ukoliko u proceduri za razrješenje sve ovo nije poštovano, krši se član 3. Zakona.

U toku 2011. godine Ombudsmenima za ljudska prava je podneseno **115 prigovora**, od kojih se na razrješenja odnosilo **20**, na imenovanja **79**, dok je u **5** slučajeva traženo mišljenje Institucije o postupku imenovanja a koja su se odnosila na preduzeća, odnosno druge izvršne organe koja su izvršili Vijeće ministara BiH, federalni i kantonalni organi vlasti i vlasti u Republici Srpskoj. U **11** predmeta nakon

⁹¹ Zakon o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH „Službene novine FBiH“ broj: 12/03 i 34/03, Zakon o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine "Službeni glasnik BiH" broj 37/03, Zakon o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske "Službeni glasnik RS" broj 25/03.

preduzimanja istražnih radnji utvrđeno da se ne radi o postupcima imenovanja i razrješenja u izvršnim organima.

Po svim zaprimljenim prigovorima Ombudsmeni su proveli i okončali istraživanja na način da je doneseno **25** nalaza, zaključaka **sa preporukama** da se izvršena imenovanja ili razrješenja ponište i pristupi novom postupku imenovanja. Od ovog broja je **6** realizovanih preporuka, **5** preporuka nije realizovano, u **8** predmeta je ostvarena saradnja, dok u **6** nema odgovora.

Postupajući po podnesenim prigovorima na imenovanja i razrješenja u izvršnim organima, u **18** predmeta Ombudsmeni su donijeli **nalaze i zaključke** u kojima su utvrdili neosnovanost navoda iznesenih u prigovorima, odnosno u kojima je konstatovano da su ista provedena uz poštivanje principa utvrđenih Zakonom.

Razlozi za donošenje preporuka, u kojima Ombudsmeni preporučuju odgovornom javnom službeniku da poništi imenovanje ili razrješenje i da pristupi novom postupku imenovanja ili razrješenja, sadržani su u ocjeni da prilikom imenovanja, najčešće članova upravnih i nadzornih odbora u privrednim društvima i javnim preduzećima, nisu poštovana osnovna zakonska načela, ili nije proveden pravičan i propisan postupak za imenovanja.

Povreda osnovnih načela najčešće se odnosila se na **nepoštivanje načela “zakonitosti”**, prema kome se pri imenovanju na određene pozicije moraju poštovati odredbe važećih zakona, propisa i pravila, i **načela “kvaliteta”**, jer je konstatovano da nisu imenovani kandidati koji po svojim kvalifikacijama, sposobnostima i iskustvu najbolje odgovaraju potrebama pozicije na koju se vrši imenovanje.

Povrede propisanog postupka najčešće su se odnosile na **nepoštivanje utvrđenog redoslijeda** sa predložene rang-liste za imenovanje, koja, kao rezultat svih prethodnih provjera, treba da obezbijedi imenovanje najkvalitetnijih kandidata.

Ilustrativni pregled preporuka

Predmet broj: Ž-SA-05-1556/10 P- 61/11

U postupku po prigovoru na imenovanje Nadzornog odbora Javnog preduzeća Lokom d.o.o. Sarajevo, koje je izvršila Skupština JP Lokom d.o.o. Sarajevo, Ombudsmeni su dali preporuku Skupštini da poništi Odluku o imenovanju članova Nadzornog odbora Javnog preduzeća Lokom d.o.o. Sarajevo, jer su konstatovane povrede zakona koje su se odnosile na nepoštivanje redoslijeda predloženih kandidata, a koji je sačinila Komisija za izbor.

Preporuka je prihvaćena.

Predmet broj: Ž-BL-05-406/11 P-124/11

U postupku po prigovoru na imenovanje članova Upravnog odbora JIP Semberija i Majevice i članova Nadzornog odbora JP Vode i člana Agrarnog fonda opštine Bijeljina, Ombudsmeni su dali preporuku Skupštini opštine Bijeljina da odgovorni javni službenik odluči o prigovoru na konačno imenovanje.

Preporuka je prihvaćena.

Predmet broj: Ž-SA-05-612/11, P-106/11 i P-208/11

Povodom prigovora podnesenih na razrješenje sa funkcija članova Nadzornog odbora JP HT Mostar, Ombudsmeni su zatražili od Vlade FBiH izjašnjenje na žalbene navode. Kako traženi odgovor nisu zaprimili, Vladi FBiH je upućena Preporuka da odmah uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Postupajući po navedenoj Preporuci Ombudsmena, Vlada Federacije BiH je dostavila odgovor.

Nakon analiziranja podnesenih prigovora, dostavljenih odgovora i odgovarajuće dokumentacije, Ombudsmeni su zaključili da u slučaju razrješenja NO JP HT Mostar nije proveden pravičan i propisan postupak u skladu sa odredbama Zakona, s obzirom na to da podnosiocima žalbe nije data mogućnost da se izjasne o relevantnim okolnostima, a o razrješenju su saznali putem medija.

S tim u vezi, Ombudsmeni su Vladi Federacije BiH i Skupštini JP HT Mostar uputili Preporuku da preispitaju navedeno razrješenje u skladu sa principima određenim Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH, a uzimajući u obzir naprijed navedeno. Ombudsmeni nisu obaviješteni o realizaciji date preporuke.

Ilustrativni pregled nalaza i zaključaka**Predmet broj: Ž-SA-05-1567/10**

Postupajući po prigovoru na rješenje o imenovanju direktora Jedinice za implementaciju projekta izgradnje Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni su donijeli nalaz i zaključak u kojem su utvrdili da je postupak, koji je prethodio navedenom imenovanju, proveden u skladu sa odredbama Zakona o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima BiH.

Predmet broj: Ž-SA-05-584/11

U postupku po prigovoru na imenovanje predsjednika i članova Upravnog odbora Fonda Kantona Sarajevo za izgradnju i očuvanje grobalja šehida i poginulih boraca, memorijalnih centara i spomen obilježja žrtava genocida Ombudsmeni su donijeli nalaz i zaključak u kojem su konstatovali da u postupku navedenog imenovanja nisu prekršene odredbe Zakona.

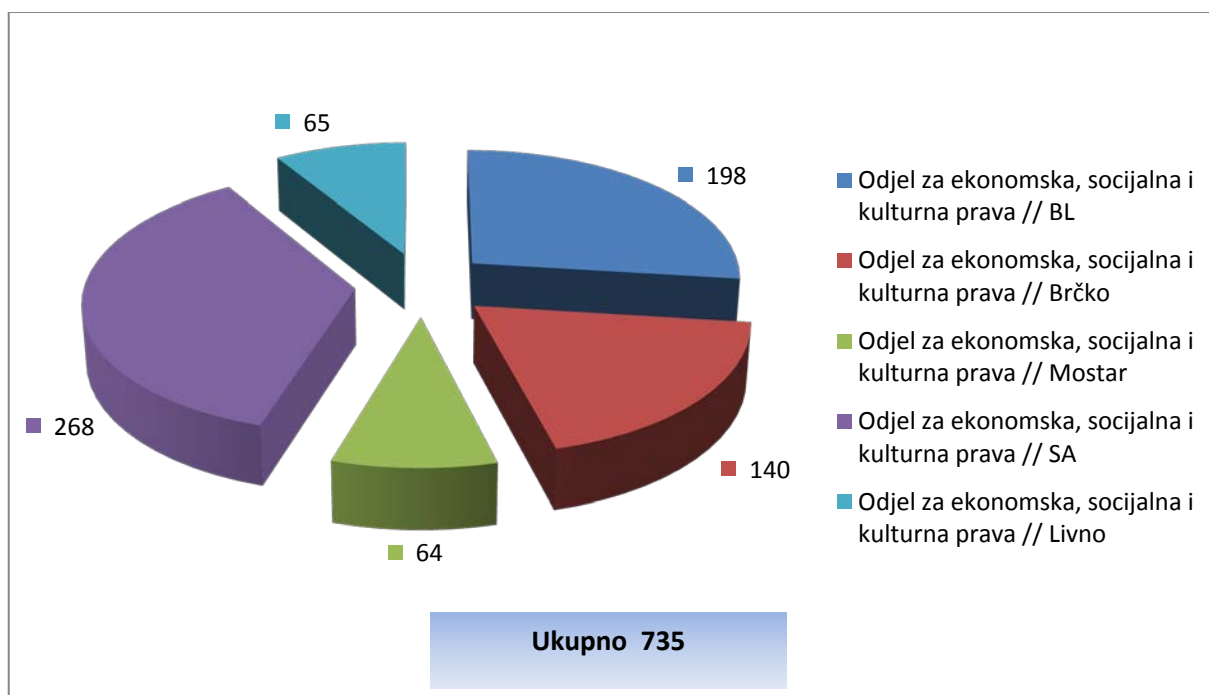
Predmet broj: Ž-SA-05-1048/10

Postupajući po prigovoru na Odluku Upravnog odbora ZU Zavod za javno zdravstvo USK Bihać o imenovanju direktora ove ustanove, Ombudsmeni su donijeli nalaz i zaključak u kojem su utvrdili da je postupak koji je prethodio imenovanju direktora ZU ZZJZ USK-a Bihać proveden u skladu sa odredbama Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH.

POGLAVLJE VI – ODJEL ZA EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA

Odjel za ekonomska, socijalna i kulturna prava institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine prima žalbe i *ex officio* pokreće istrage u slučajevima kada utvrdi kršenje i probleme u ostvarivanju prava po domaćem pozitivnom zakonodavstvu i međunarodnim standardima. Odjel za ekonomska, socijalna i kulturna prava informiše nadležne organe i institucije, kao i javnost, o povredama ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava. Nadležnostima Odjela za ekonomska, socijalna i kulturna prava obuhvaćena su pitanja u vezi sa javnim prihodima, radnim odnosima, obrazovanjem, ekologijom i zaštitom okoliša, komunalnim uslugama, zdravstvom, socijalnom zaštitom i penzijom.

ODJEL	Zaprimljeno u 2011.
Odjel za ekonomska, socijalna i kulturna prava // Banja Luka	198
Odjel za ekonomska, socijalna i kulturna prava // Brčko	140
Odjel za ekonomska, socijalna i kulturna prava // Mostar	64
Odjel za ekonomska, socijalna i kulturna prava // Sarajevo	268
Odjel za ekonomska, socijalna i kulturna prava // Livno	65
Odjel za ekonomska, socijalna i kulturna pitanja	735

Dijagram br. 16 – Pregled zaprimljenih žalbi u Odjelu za ekonomska, socijalna i kulturna prava u 2011. godini po uredima

Analiza zaprimljenih žalbi

Odjel za ekonomska, socijalna i kulturna prava u ovom izvještajnom periodu je zaprimio **735 žalbi**. Najveći broj odnosi se na **povrede prava iz oblasti radnih odnosa (320)**, zatim slijede žalbe zbog povrede **prava na penziju, socijalnu zaštitu, komunalne usluge, zdravstvo i obrazovanje**.

Od 735 zaprimljenih žalbi riješeno je 448, a ostalo u radu još 287 predmeta. U prošloj godini postupano je i po 428 predmeta koji nisu završeni u 2010. godini, od kojeg broja su riješena 243 predmeta, a ostalo u radu još 185 predmeta. Dakle, u 2011. godini Odjel je postupao po 1163 predmeta. Riješen je ukupno 691 predmet, dok su ostala u radu ukupno 472 predmeta.

U poređenju sa 2010. godinom, u kojoj su riješena 534 predmeta, u 2011. godini došlo je do značajnog povećanja riješenih predmeta. Naime, u 2011. godini, riješen je 691 predmet, odnosno 157 predmeta više nego u prethodnoj godini.

Daljom analizom statističkih pokazatelja može se **izvesti zaključak da se i u pogledu izdatih preporuka najveći broj odnosi na povrede prava iz oblasti radnih odnosa, pa povrede prava na penziju, socijalnu zaštitu, zdravstvo itd.**

Od ukupnog broja izdatih preporuka (59) iz djelokruga Odjela za ekonomska, socijalna i kulturna prava, vrijedno je istaknuti da su 22 realizovane, što znači da je u tolikom broju slučajeva odgovorna strana postupila po preporuci ombudsmena.

S obzirom na broj riješenih predmeta tokom izvještajnog perioda, a posebno broj riješenih predmeta u toku intervencije ombudsmena (157), dobiva se slika spremnosti organa vlasti na saradnju s Institucijom ombudsmena, kao i spremnosti za otklanjanjem povreda ljudskih prava. Međutim, postoji i ona druga, lošija strana glede stanja ljudskih prava, a to je da još nema dovoljno svijesti o potrebi zaštite ljudskih prava, ni brige o potrebama običnog građanina. Tome u prilog govore brojni slučajevi gdje upravni organi godinama ne rješavaju legitimne zahtjeve stranaka, i kada za to ne postoji objektivno opravdanje. Različita postupanja, a posebno u sistemu socijalne zaštite, jer je ista u nadležnosti entiteta, a u Federaciji BiH u podijeljenoj nadležnosti Federacije i entiteta, uzrokuje nejednakost među građanima u njihovom pristupu pravima iz socijalne zaštite. Diskriminacija, vidljiva ili manje vidljiva, sve više postaje problem društva, pa tako i kada su u pitanju prava iz Odjela za ekonomska, socijalna i kulturna prava.

Prema statističkim pokazateljima u ovom Odjelu je najviše zaprimljeno žalbi građana zbog povrede prava iz radnih odnosa.

U posebno teškoj situaciji su **oni zaposlenici koji za izvršeni rad mjesecima nisu dobili platu**, a ono što čini takvu povredu prava još težom, jeste činjenica da platu u nekim slučajevima uskraćuje općinski organ vlasti. Istaknuti razlozi se uopće ne mogu prihvatiti kao opravdanje i nisu stvar loše materijalne situacije u općini, nego se radi o diskriminaciji radnika na nacionalnom, vjerskom ili nekom drugom osnovu.⁹²

Primjetno je da mnogi poslodavci **ne vrše uplatu doprinosa za penzijsko i zdravstveno osiguranje** i da neki poslodavci po ovom osnovu nisu izvršili svoje obaveze unazad nekoliko godina. Zbog toga zaposleni i oni koji odlaze u penziju, ili traže liječničku pomoć, bez svoje krivice snose loše posljedice takvog stanja, a ovim radnjama se indirektno krše i njihova druga prava kao što su pravo na penziju, zdravstvenu zaštitu i dr. U mnogim takvim slučajevima su osobe, čije je pravo povrijeđeno, ostale bez efikasne zaštite nadležnih državnih organa. Očito je da u funkcionisanju tog sistema postoji

⁹² Predmet Br. Ž-LI-04-157/11

puno propusta, a njegovim slabostima i dalje se koristi značajan broj poslodavaca, zbog čega se prava iz radnog odnosa ne mogu posmatrati izolovano u odnosu na druga ekonomsko-socijalna prava.

Posebnu kategoriju siromašnih predstavljaju osobe koje žive u trošnim stanovima i nemaju sredstava za njihovu obnovu, a općinske vlasti u nekim sredinama nemaju volje za rješavanje ovih problema. Ova situacija je dodatno usložnjena ukoliko se radi o interno raseljenim osobama i povratnicima.

Tako u nekim sredinama (Glamoč), u kojima je donesen Pravilnik o dodjeli i kupovini stanova na kojima općina ima pravo rapolaganja, socijalni slučajevi nemaju prioritet, a što po zakonu moraju imati, dok u drugim sredinama (Livno) takav pravilnik još nije ni donesen, a posljedice najviše osjećaju osobe koje se nalaze u stanju socijalne potrebe.⁹³

Radi zaštite svojih prava osobe u stanju socijalne potrebe sve više imaju i potrebu za besplatnom pravnom pomoći do koje ne mogu doći jer u njihovom mjestu ne postoji ured besplatne pravne pomoći.

6.1. Pravo na penziju

U Odjelu za ekonomska, socijalna i kulturna prava u 2011. godini je ukupno zaprimljeno **189 žalbi koje se odnose na kršenje prava vezanih za penzijsko i invalidsko osiguranje.**

Broj žalbi iz ove kategorije prava tokom 2010. godine iznosio je 171, tako da se u odnosu na 2010. godinu njihov broj povećao za 10,5 %, odnosno registrovano je 18 predmeta više. Oblast penzijskog i invalidskog osiguranje u BiH regulisana je na entitetskom nivou i to u Federaciji BiH Zakonom o penzijsko-invalidskom osiguranju, Zakonom o doprinosima, Zakonom o matičnoj evidenciji o osiguranicima i korisnicima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja i Zakonom o poreznoj o upravi FBiH i u Republici Srpskoj Zakonom o penzijsko-invalidskom osiguranju, Zakonom o doprinosima i Zakonom o poreskoj upravi RS-a.

Kada su u pitanju prava na penziju, građani se najviše obraćaju **zbog dužine trajanja postupka radi ostvarivanja prava na penziju**, naročito u slučajevima ostvarivanja prava na srazmjeran dio penzije koji se reguliše odredbama sporazuma između Bosne i Hercegovine i drugih zemalja sa kojim BiH ima potpisane sporazume, odnosno međunarodne ugovore.⁹⁴ Česta su obraćanja podnosilaca žalbi koji ukazuju na sporost rješavanja postupka po žalbi na prvostepena rješenja kantonalnih administrativnih službi.

Nažalost, vrlo često se obraćaju pezioneri jer su **nezadovoljni obračunatom visinom penzije**. U ovakvim slučajevima, Institucija ombudsmena može tražiti pojašnjenja od strane FZ PIO/MIO ili Fonda RS-a, te upućuje stranke, ukoliko nisu iskoristile mogućnost žalbe na prvostepeno rješenje ili ukoliko nisu pokrenule upravni spor, a rok za to nije istekao, da preduzmu zakonske mogućnosti u svrhu ostvarivanja svojih prava.

⁹³ Predmeti: Ž-LI-06-136/11 i Ž-LI-04-99/10

⁹⁴ Ž-SA-04-1108/11

6.1.1. Realizacija preporuka iz Specijalnog izvještaja o pravu na penziju u BiH

Institucija ombudsmena izradila je u 2010. godine Specijalni izvještaj o pravu na penziju u BiH⁹⁵, a koji je objavljen u decembru 2010. godine, te je u ovoj godini pratila realizaciju preporuka upućenih nadležnom organima.

Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine⁹⁶ u vezi sa upućenom preporukom⁹⁷ obavještava Instituciju ombudsmena da u sklopu ovog Ministarstva kao organizaciona jedinica djeluje Sektor za rad, zapošljavanje, socijalnu zaštitu i penzije, a u okviru njega Odsjek za socijalnu zaštitu i penzije, koji svoje poslove u oblasti penzijsko-invalidskog osiguranja koordinira sa nadležnim entitetskim tijelima i prema međunarodnim subjektima u skladu sa zakonskim ovlaštenjima. Ističu da je ovo Ministarstvo, u cilju pronalaženja rješenja za uklanjanje različitog postupanja u odnosu na prava u penzijsko-invalidskog osiguranja, formiralo **Radnu grupu eksperata koju čine po dva eksperta, predstavnika entitetskih ministarstava nadležnih za PIO, po dva eksperta, predstavnika entitetskih fondova/zavoda nadležnih za PIO, i jedan predstavnik Ministarstva civilnih poslova BiH**, koji koordinira radom i sastancima ove radne grupe. Ministarstvo ističe da ulažu napore na jačanju Odsjeka za socijalnu zaštitu i penzije, kao i na jačanju kapaciteta osoblja.

Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje⁹⁸ je dostavio izjašnjenje na date preporuke, u kojem ističu da kontinuirano rade na osiguranju pristupa bazama podataka kantonalnim službama, pa je pored pristupa bazama zaposlenicima Kantonalne službe Mostar, isto omogućeno i zaposlenicima KAS Travnik i KAS Orašje. Navode da je u realizaciji uslova za uspostavljanje jedinstvenog informacionog sistema PIO u Federaciji BiH od krucijalnog značaja Odluka Vlade Federacije BiH kojom je utvrđeno da je 100%-tni vlasnik kapitala privrednom društvu Elektronski računarski centar zdravstva Federalni zavod PIO/MIO.⁹⁹

U vezi sa preporukom koja se odnosi na Kantonalnu administrativnu službu Tuzla, odnosno osnaživanje ljudskim resursima, Federalni zavod PIO/MIO ističe da je Upravni odbor na sjednici 21.01.2011. godine donio Polazne elemente za izradu novog Pravilnika o sistematizaciji radnih mjesta FZ PIO/MIO, a prema kojim će broj zaposlenih na rješavanju o pravima u svim kantonalnim službama, uključujući KAS Tuzla, zavisiti od broja osiguranika, broja obavezanika uplate doprinosa, te broja penzionera na području svake službe, kao objektivnih parametara za kvantificiranje određenih rješenja, i biće korišten kao osnova za utvrđivanje broja zaposlenika prilikom izrade pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji. Institucija ombudsmena nije zaprimila informaciju da li je ovaj pravilnik donesen, a što se očekivalo krajem 2011. godine.

Porezna uprava Federacije Bosne i Hercegovine¹⁰⁰ je informisala Instituciju ombudsmena da provodi date preporuke na način da poduzima aktivnosti u skladu sa zakonskim propisima. Ističu, da u cilju naplate javnih prihoda, inspektori PU FBiH provode inspeksijski nadzor kod poreznih obveznika po osnovu primjene Zakona o doprinosima i utvrđuju porezne obaveze po osnovu doprinosa koje se u porezni obveznici dužni platiti, i drugih javnih prihoda.

⁹⁵ <http://www.ombudsmen.gov.ba/Publikacije.aspx?category=Special+Reports>

⁹⁶ Akt broj: 07-32-3712-4-ATO/10 od 03.03.2011. godine

⁹⁷ Preporuka IIIa upućena Ministarstvu civilnih poslova Bosne i Hercegovine je da uloži dodatne napore na jačanju Sektora za penzije, a posebno na jačanju kapaciteta osoblja u tom sektoru, kako bi u potpunosti mogli obavljati svoju koordinacijsku ulogu u punom značenju ovog pojma;

⁹⁸ Akt broj: FZ1/3-49-907/11 od 04.02.2011. godine

⁹⁹ Odluka Vlade Federacije BiH o prenosu cjelokupnog udjela Federacije BiH u privrednom društvu Elektronski računarski centar zdravstva i PIO/MIO osiguranja d.o.o. Sarajevo na Federalni zavod PIO/MIO Mostar Službene novine Federacije BiH, broj: 54/10.

¹⁰⁰ Akt, broj: 13/06-1-02-2-4803-1/10-E.J. od 07.02.2011. godine

Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata¹⁰¹ dostavilo je svoje izjašnjenje na Specijalni izvještaj, iako preporukama nije bilo navedeno kao nadležni subjekt za konkretne aktivnosti u okviru unapređenje sistema penzijsko-invalidskog osiguranja. Navode da su u procesu reforme odbrane donesene tri uredbe o penzionisanju kojim se propisuju povoljniji uslovi za sticanje prava na prijevremenu starosnu penziju vojnih osiguranika bivših pripadnika Vojske Federacije BiH, državnih službenika i namještenika bivšeg Federalnog ministarstva odbrane. Sa ciljem da se ove uredbe obuhvate zakonom, formirana je međuresorna radna grupa koja ima zadatak da analizira uredbe te ukaže na moguća rješenja, odnosno utvrdi načine na koji se može riješiti ova materija.

Federalno ministarstvo rada i socijalne politike Bosne i Hercegovine¹⁰² je informisalo Instituciju ombudsmena, a u odnosu na preporuke koje se odnose na postupak usvajanja Strategije za reformu penzijskog sistema u Federaciji BiH, da je nacrt ove Strategije Parlament Federacije BiH razmatrao još 2007. godine, a nakon čega je bila organizovana javna rasprava u trajanju od 60 dana. Rezultate javne rasprave Ekspertni tim je ugradio u tekst Strategije, te je putem **Federalnog ministarstva rada i socijalne politike** tekst dostavio Vladi FBiH na dalji postupak. Vlada FBiH je nakon razmatranja dostavljenog teksta Strategije isti vratila Ekspertnom timu na dalju doradu. Uz to, Federalni zavod PIO/MIO je zajedno sa udruženjima penzionera usaglasio prijedlog strategije, a isti je razmatralo i Ekonomsko socijalno vijeće Federacije BiH, te je dostavljeno Vladi Federacije radi preduzimanja daljih aktivnosti.

U pogledu ostvarivanja koordinacije i saradnje sa Ministarstvom civilnih poslova, Federalno ministarstvo je u toku 2010. godine podnijelo inicijativu za organizovanje saradnje entitetskih nadležnih organa i tijela na državnom nivou.

Ministarstvo finansija, Poreska uprava Republike Srpske¹⁰³ je dostavilo odgovor kojim je informisalo Instituciju ombudsmena da je usvojena Strategija o reformi penzijsko-invalidskog osiguranja RS-a, a Narodna Skupština RS-a je obavezala Vladu da uradi nacrt u okviru novog Zakona o penzijsko-invalidskom osiguranju, te da u roku od 30 dana u okviru Poreske uprave formira posebnu organizacionu jedinicu za kontrolu i naplatu doprinosa. Zakon o izmjenama i dopunama zakona o doprinosima¹⁰⁴ decidno je odredio vrijeme nastanka obaveza za uplatu doprinosa na način da su isplatioci plate dužni Poreskoj upravi do kraja mjeseca za prethodni mjesec dostaviti i obračun doprinosa, a doprinose uplatiti na propisane račune najkasnije u roku od dva mjeseca po isteku mjeseca za koji su doprinosi obračunati, bez obzira na to da li je radniku isplaćena plata ili ne. Također, izmjenama je propisano da kontrolu obračuna i naplate doprinosa vrši Poreska uprava RS-a, u skladu sa zakonom i po postupku kojim se uređuju poreska pitanja, a za povrede odredbi Zakona o doprinosima koje imaju obilježja prekršaja, kao i odgovornost i sankcije za prekršaje primjenjuju se propisi kojima se regulišu poreski prekršaji i poreski postupak. Navedenom izmjenom zakona otklonjena je mogućnost da obveznici doprinosa mogu u nedogled da kasne sa uplatama, a data su ovlaštenja Poreskoj upravi u pogledu kontrole i naplate, te ista su jasnije definisana. U aktu je navedeno i da je od 01.01.2010. godine na osnovu izmjena i dopuna Zakona o Poreskoj upravi¹⁰⁵ uspostavljen jedinstveni sistem registracije, kontrole i naplate doprinosa na način da su preuzeti podaci o registrovanim uplatiocima doprinosa iz postojećih baza podataka koje su vodili fondovi, zaključno sa 31.12.2009. godine, s tim da prijave/odjave uplate doprinosa od 01.01.2010. godine poslodavci vrše podnošenjem prijave/odjave za upis u jedinstveni sistem kod Poreske uprave. S ciljem uspješne provedebe navedenog, donesen je i Pravilnik o registraciji u jedinstven sistem registracije, kontrole i naplate doprinosa.

¹⁰¹ Akt, broj: 05-41-5443/10 od 03.02.2011. godine

¹⁰² Akt, broj: 04-35/22-3165/10 od 10.01.2011. godine

¹⁰³ Akt broj:06/1.01-0401-014-211/10 od 01.02.2011. godine

¹⁰⁴ „Službeni glasnik RS“ broj: 01/11

¹⁰⁵ „Službeni glasnik RS“ broj: 34/09

6.1.2. Realizacija preporuka iz Specijalnog izvještaja o stanju ljudskih prava starih osoba

Institucija ombudsmena je, također, u decembru 2010. godine izradila i Specijalni izvještaj o stanju ljudskih prava starih osoba, s obzirom na to da starije osobe spadaju u ranjive kategorije građana. U vezi realizacije preporuka, Institucija ombudsmena je zaprimila odgovore slijedećih organa i tijela vlasti u BiH:

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine dostavilo je informaciju¹⁰⁶, u kojoj se navodi da je Vijeće ministara BiH na 127. sjednici, održanoj 06.07.2010. godine usvojilo Akcioni plan razvoja za Bosnu i Hercegovinu (UNFPA CPAP) za period 2010-2014, te da je Ministarstvo potpisalo Memorandum o razumijevanju sa UNFPA i koordinirat će realizaciju aktivnosti uz podršku UNFPA, u periodu od 2010-2014. godine. U navedenoj informaciji navodi se da se Projektni prijedlog sastoji od tri komponente, od kojih je jedna izrada socijalne politike za osobe starije dobi. Cilj projekta ove komponente je da se pruži podrška razvoju socijalne politike za osobe starije dobi, kojim se stvara pravni okvir na državnom nivou, dok bi se socijalna politika temeljila na nadležnostima entitetskih ministarstava za socijalnu politiku/zaštitu.

U vezi s navedenim formiran je Ekspertni tim, koji čine predstavnici Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, Ministarstva civilnih poslova BiH, Federalnog ministarstva zdravstva, Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite RS-a i Centra za socijalni rad Brčko Distrikta BiH.

U informaciji Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, također se ističe, da je u 2010. godini održan sastanak na kojem je prezentiran Međunarodni akcioni plan o starenju (MIPAA), Madrid 2002. godine. MIPAA sadrži principe na bazi kojih će se u Bosni i Hercegovini izraditi dokument pod nazivom Okvirna politika za osobe starije dobi u Bosni i Hercegovini, čime će se osigurati sprovođenje i preporuka navedenih u Specijalnom izvještaju. U skladu s usvojenim Akcionim planom za BiH (UNFPA CPAP) za period 2010-2014. i Pismom razumijevanja između ovog ministarstva i UNFPA za provedbu godišnjeg programa rada koje finansira UNFPA, aktivnosti na izradi Okvirne politike za osobe starije dobi u Bosni i Hercegovini će se finalizirati tokom 2011. godine, nakon čega bi uslijedila njena implementacija, navodi se u informaciji Ministarstva.

Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine je dostavilo odgovor¹⁰⁷ o nadležnostima entiteta, Brčko Distrikta i tog ministarstva, a koje se tiču oblasti socijalne zaštite i penzijsko – invalidskog osiguranja u Bosni i Hercegovini, zatim i zakonsku regulativu i prava koja stare osobe imaju u entitetima i Brčko Distriktu. Ministarstvo je formiralo i Ekspertni tim za razvoj socijalne politike za osobe starije dobi, sa zadatkom izrade strateškog dokumenta, a u čiji rad su uključeni predstavnici svih nadležnih entitetskih organa i tog ministarstva.

S obzirom na naprijed navedeno, može se zaključiti da su nadležni organi u BiH formirali Ekspertni tim za razvoj socijalne politike za osobe starije dobi sa zadatkom izrade strateškog dokumenta, međutim, još nije sačinjen strateški dokument radi realizacije ovih preporuka.

Institucija ombudsmena će u narednom periodu vršiti monitoring implementacije projektovanih aktivnosti od strane nadležnih ministarstava, a koji bi trebalo da doprinesu konačnoj realizaciji preporuka Ombudsmena koje se odnose na prava starijih osoba.

¹⁰⁶ Akt broj: 01-37-69/11 od 07.01.2011. godine

¹⁰⁷ akt broj: 08-31-5-3711-2-JD/10 od 28.02.2011. godine.

6.2. Pravo na rad

U Odjelu za ekonomska, socijalna i kulturna prava **veliki broj zaprimljenih žalbi odnosi se na kršenja prava na rad i prava iz radnog odnosa**. Od ukupnog broja žalbi registrovanih u ovom odjelu, a koji iznosi 735, na predmete koji se tiču radnih odnosa otpada 320 žalbi.

Slično kao i u prethodnom izvještajnom periodu, građani se obraćaju Instituciji ombudsmena **radi neuplaćenih doprinosa, neisplaćenih plata, nemogućnosti ostvarenja zdravstvenog i socijalnog osiguranja, odnosno neobezbjedivanja uplaćivanja istih od strane poslodavaca, radi nezakonitih i netransparentnih konkursnih procedura**.

Tokom 2011. godine česta su obraćanja podnosilaca žalbi vezanih za interne premještaje u organima državnih službi, za koje žalioци u većini slučajeva smatraju da nisu opravdani.¹⁰⁸

Poznato je da se za mnoga preduzeća već godinama vode stečajni postupci koji još nisu okončani, tako da veliki broj radnika još čeka na ostvarivanje svojih prava. I u ovoj godini su se građani obraćali zbog nepostupanja po zahtjevima za uspostavljanje radno-pravnog statusa po članu 143. Zakona o radu FBiH i članu 182. Zakona o radu RS-a. Dinamika rješavanja ovih zahtjeva ukazuje da oni nisu prioritet vlasti, što kod bivših radnika još više pojačava osjećaj beznađa. Kada je u pitanju Zakon o radu Federacije BiH, postupajući po pojedinačnim žalbama, a shodno rezultatima postupaka istraživanja, Ombudsmeni su mišljenja da Federacija BiH nije obezbijedila institucionalnu zaštitu radnika i odgovarajuće mehanizme za izvršenje odluka i isplatu otpremnina kako je to propisano članom 143. Zakona o radu Federacije BiH. Kada je u pitanju Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske, odnosno Komisije za implementaciju člana 182, a u vezi s brojem neriješenih zahtjeva, Institucija ombudsmena je zaprimila odgovor da u protekloj godini broj neriješenih zahtjeva iznosi oko 60000. Iz dosad dostavljenih odgovora Komisije, dinamika rješavanja je slijedeća: u odgovoru iz 2009. godine,¹⁰⁹ Komisija je informisala Instituciju ombudsmena da je potrebno riješiti još oko 45000 zahtjeva, odgovorom iz 2010. godine,¹¹⁰ Komisija je informisala da treba riješiti još oko 43000 zahtjeva, dok iz odgovora Komisije iz 2011. godine¹¹¹ prozilazi da broj neriješenih zahtjeva iznosi oko 60000. Dakle, iz navedenih podataka može se zaključiti da se, kada je u pitanju Republika Srpska i implementacija člana 182, broj zahtjeva, zapravo, i povećava, što ukazuje na to da se skoro rješavanje ovog pitanja ne može očekivati. Međutim, u Odjelu je registrovan znatno manji broj žalbi na rad Komisije za implementaciju člana 182. Zakona o radu RS-a, što svakako ne umanjuje obavezu Ombudsmena da i u narednom periodu insistiraju od nadležnih na ostvarivanju prava građana koji su podnijeli zahtjeve za ostvarivanja prava na otpremninu u skladu sa zakonom.

6.3. Ekologija i zaštita okoliša

Nadležnost Odjela za ekonomska, socijalna i kulturna prava je i postupanje po predmetima koji se odnose na zaštitu okoliša i čovjekove sredine. Zaštita okoliša se danas smatra dijelom privrednog i društvenog razvoja jedne zemlje, a BiH je, također, 2008. godine pristupila Aarhuškoj konvenciji, kao stubu okolišne demokratije, koja, između ostalog, garantuje pristup informacijama o okolišu. Aarhuška konvencija, ratifikovana od strane Bosne i Hercegovine 15.09.2008. godine, pruža građanima i udruženjima građana pravo na pristup informacijama, učešće javnosti u procesu donošenju odluka i

¹⁰⁸ Ž-SA-04-1135/11

¹⁰⁹ Akt broj: 126/581/09/VN od 20.11.2009. godine

¹¹⁰ Akt broj: 16-126-363-2/1/10/VN od 27.10.2010. godine

¹¹¹ Akt broj: 16-126-35-6-11/V.N. od 04.11.2011. godine

pristup pravdi u vezi pitanja koja se odnose na okoliš, a o preduzetim mjerama i usklađenosti propisa BiH podnosi izvještaje Ekonomskoj komisiji Ujedinjenih nacija za Evropu. Odjel za zaštitu okoliša Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine na websiteu je detaljno obrazložio prava koja proizlaze na osnovu Aarhuške konvencije, što doprinosi transparentnosti i informisanosti javnosti o ovim pitanjima.

U 2011. godini registrovano je **8** predmeta vezanih za pitanja ekologije i zaštite okoliša. U **5** slučajeva Institucija ombudsmena je pristupila otvaranju predmeta *ex officio* koji se odnose i na pitanje zaštite životinja, a radi se o problemu pasa litalica. Postupanje po predmetima nakon istražnih radnji rezultiralo je time da su ombudsmeni donijeli **5 preporuka**.¹¹²

Slijedi kratki sažetak preporuka i njihove realizacije koje se odnose na provedbu zakona koji regulišu pitanja zaštite zdravlja ljudi i Zakona o zaštiti i dobrobiti životinja¹¹³, a pri tome uzimajući u obzir presudu Evropskog suda za ljudska prava¹¹⁴:

U **preporuci broj P-168/11** upućenoj Kantonu Sarajevo, Gradu Sarajevo, JU Terapijskoj zajednici Kampus i osam općina sa područja Kantona Sarajevo, Institucija ombudsmena je pozvala navedene da intenziviraju aktivnosti na uspostavi skloništa za napuštene životinje i mjere koje proizlaze iz člana 43. stav 4. Zakona o zaštiti i dobrobiti životinja, a koje se odnose na liječenje životinja i kontrolu njihove populacije. Institucija ombudsmena dosad je zaprimila odgovore Općine Novi Grad, Općine Stari Grad, Općine Novo Sarajevo i Općine Hadžići, u kojima se pozdravljaju aktivnosti Institucije ombudsmena i navode mjere koje poduzimaju u svrhu ispunjenja odredbi Zakona o zaštiti i dobrobiti životinja. Institucija ombudsmena nastavila je pratiti aktivnosti u Kantonu Sarajevo, te je, između ostalog, od Ministarstva privrede Kantona Sarajevo dobila sporazum kojim se uspostavlja sklonište za napuštene životinje u Prači.

Preporuka broj P-189/11 Ombudsmena BiH je upućena Savezu općina i gradova Federacije BiH i Savezu opština i gradova Republike Srpske, a njome se preporučuje da u sklopu postojećih aktivnosti iz djelokruga jedinica lokalne samouprave, uzmu u obzir i provođenje Zakona o zaštiti i dobrobiti životinja. Budući da postoji različita praksa pri provedbi Zakona, zavisno od mjesta do mjesta, ova je preporuka upućena radi bolje koordinacije i saradnje po tom pitanju.

Preporukom broj P-190/11 Ombudsmena BiH koja je upućena Gradu Banja Luka, Vladi Republike Srpske i Ministarstvu uprave i lokalne samouprave Republike Srpske je preporučeno je da, u skladu sa svojim nadležnostima i mogućnostima, intenziviraju aktivnosti na obezbjeđivanju sredstava potrebnih da se postojeće sklonište za napuštene životinje u Banja Luci uredi u skladu sa standardima koji su propisani za tu oblast. Vlada Republike Srpske i Ministarstvo lokalne samouprave Republike Srpske pozvani su da koordiniraju i pomognu aktivnosti na uspostavljanju skloništa za napuštene životinje u drugim opštinama na prostoru Republike Srpske. Institucija ombudsmena zaprimila je odgovor Ministarstva uprave i lokalne samouprave Republike Srpske broj: 10.3-020-23/12, od dana 16.01.2012. godine, da su uputili našu preporuku jedinicama lokalne samouprave u Republici Srpskoj, čime je ispoštovan dio preporuke koji se odnosi na koordinaciju aktivnosti koju treba provoditi Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske.

Preporukom broj P-191/11 Ombudsmena Bosne i Hercegovine koja je upućena Općini Bihać, Vladi Unsko-sanskog kantona i općinama sa područja Unsko-sanskog kantona pozvana je Općina Bihać da, u skladu sa objektivnim mogućnostima, intenzivira izgradnju skloništa za napuštene životinje, a Vlada

¹¹² Preporuke su upućene u predmetima Ž-SA-04-1009/11 koji se odnosi na provedbu Zakona na području Kantona Sarajevo i Ž-SA-04-1146/11 koji se odnosi na provedbu Zakona u više gradova u Bosni i Hercegovini.

¹¹³ "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 25/09

¹¹⁴ Predmet Georgel i Georgeta Stoicescu protiv Rumunije, aplikacija registrovana pod brojem 9718/03) od 26.07.2011. godine

Unsko-sanskog kantona da u narednom periodu koordinira aktivnosti između općina sa područja Unsko-sanskog kantona u svrhu izgradnje skloništa za napuštene životinje, kao i mjera koje proizlaze iz člana 43. stav 4. Zakona o zaštiti i dobrobiti i životinja. Odgovor o realizaciji još nije dostavljen.

Preporukom broj P-192/11 Ombudsmena Bosne i Hercegovine koja je upućena Općini Zenica, Vladi i općinama sa područja Zeničko-dobojskog kantona pozvana je Vlada Zeničko-dobojskog kantona da u narednom periodu koordinira aktivnosti između općina sa područja Zeničko-dobojskog kantona u svrhu izgradnje skloništa za napuštene životinje, kao i mjera koje proizlaze iz člana 43. stav 4. Zakona o zaštiti i dobrobiti i životinja.

Institucija ombudsmena je nastavila rad u ovim predmetima, te će u 2012. godini upućivati preporuke koje se odnose na provedbu Zakona o zaštiti i dobrobiti životinja¹¹⁵, a proširila je istragu i na uspostavu higijenskih servisa.

6.4. Pravo na obrazovanje

Odjel za ekonomska, socijalna i kulturna prava, između ostalog, utvrđuje i interveniše u slučajevima povrede prava na obrazovanje, pri čemu se ,prevashodno, imaju u vidu osnovno i srednje obrazovanje. Iako se povrede prava u oblasti obrazovanja u najvećem broju slučajeva razmatraju i rješavaju u Odjelu za praćenje prava djece (problemi romske djece, djece iz socijalno ugroženih i disfunkcionalnih porodica, djece iz ruralnih sredina), tokom 2011. godine **zabilježena su dva slučaja/predmeta koji su se odnosili i na visoko obrazovanje.**¹¹⁶

Agencija za državnu službu FBiH dostavila je Instituciji ombudsmena informaciju o problemima u provođenju javnih konkursa za prijem državnih službenika u organe državne službe u FBiH, a također je, povodom istog problema, jedna građanka izjavila žalbu. Naime, na konkurse su se prijavljivali kandidati koji su stekli visoko obrazovanje po bolonjskom programu obrazovanja, i čije je prijave Agencija prihvatala, postupajući prema Mišljenju Ministarstva civilnih poslova BiH, broj: 09-33-4-3767-MP/08 od 12.08.2008. godine, prema kojem su sve diplome prvog ciklusa studija, koje se vrednuju sa najmanje 180 ECTS bodova, ekvivalentne sa VII stepenom stručne spreme. Međutim, nakon više rješenja Odbora državne službe za žalbe FBiH, donesenih po žalbama i uvažavajući mišljenja federalnih upravnih inspektora da se visoko obrazovanje stečeno po bolonjskom programu obrazovanja ne može smatrati visokom stručnom spremom – VII stepen stručne spreme, odnosno da se prema mišljenju federalnih upravnih inspektora radi o VŠS, odnosno VI stepenu stručne spreme, Agencija je do daljnjeg zaustavila provođenje konkursnih procedura.

Konkretno, slučajevi su okončani, jer je Dom naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, na sedmoj redovnoj sjednici, održanoj dana 20.12.2011. godine, usvojio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj službi FBiH kojim se nalaže da osobe s visokim stepenom obrazovanja, odnosno s diplomom stečenom po Bolonjskom sistemu, mogu aplicirati na konkursima za poslove iz domena državne službe.

¹¹⁵ Institucija ombudsmena je u 2012. godini uputila preporuke Gradu Mostaru i Općini Travnik.

¹¹⁶ Ž-SA-04-927/11 i Ž-SA-04-985/11

Ilustrativni primjeri

Predmet broj: Ž-SA-04-1108/11

Podnosilac se obratio Instituciji ombudsmena jer je podnio zahtjev za obnovu postupka, dana 18.10.2010. godine, kojim je zatraženo ostvarivanje prava na invalidsku penziju po osnovu staža navršenog na radu u Republici Crnoj Gori, u određenom periodu. Bitna činjenica za ovaj predmet je donošenje Presude Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: U-33/10 od 05.04.2011. godine¹¹⁷. Navedenom Presudom je utvrđeno da je Uredba o platanju troškova medicinskog vještačenje iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja¹¹⁸ (u daljem tekstu: Uredba) u nesaglasnosti sa Ustavom FBiH, te da se ista ne može primjenjivati od 06.09.2011. godine do zakonskog regliranja ove materije, a najkasnije u roku od tri mjeseca od dana objavljivanja Presude. Dakle, postupak podnosioca žalbe nije bilo moguće privesti kraju budući da se nije mogao pribaviti potreban obrazac za usaglašavanje invalidnosti.

Institucija ombudsmena je uputila preporuku¹¹⁹ Federalnom zavodu za penzijsko/irovinsko i invalidsko osiguranje Mostar, Vladi Federacije BiH i Institutu za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Sarajevu.

Ovom preporukom Ombudsmena nadležnim organima je ukazano da podnosilac žalbe ne treba da trpi posljedice, te da se konkretno pitanje riješi prema odredbi člana 31, stav 8. Sporazuma o socijalnom osiguranju između Bosne i Hercegovine i Savezne Republike Jugoslavije. Institucija ombudsmena zaprimila je izjašnjenje Federalnog zavoda za penzijsko/irovinsko i invalidsko osiguranje, u kojem se navodi da je u cilju realizacije preporuke Institutu za medicinsko vještačenje data saglasnost, odnosno odobreno je platanje troškova medicinskog vještačenja u postupku ostvarivanja prava na invalidsku penziju po osnovu staža navršenog u Republici Crnoj Gori.

Predmet broj: Ž-SA-04-312/11

Podnosilac žalbe se obratio Instituciji ombudsmena radi nemogućnosti ostvarivanja prava na starosnu penziju koja je nastupila kao posljedica neobjavljivanja od strane obveznika uplate doprinosa. U konkretnom slučaju Institucija ombudsmena je zakazala sastanak sa Kantonalnom administrativnom službom Zenica i Centralnom administrativnom službom u Sarajevu, nakon čega je Institucija ombudsmena sačinila i preporuku pod brojem: P-128/11, čija je realizacija bila uspješna.

Predmet broj: Ž-BL-04-331/11

Žalilac se obratio Instituciji ombudsmena žalbom na rad Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite RS-a, ističući da je osam godina trajao upravni postupak radi ostvarivanja prava na invalidsku penziju. Žalilac je tri puta podnosio tužbe sudovima, jer Fond PIO RS-a nije uvažavao sudske odluke. U toku intervencije Institucije ombudsmena žalilac je telefonskim putem obavijestio da je njegovo pravo na penziju ostvareno 03.10.2011. godine.

¹¹⁷ objavljena u Službenim novinama FBiH broj: 34/11 od 06.06.2011. godine.

¹¹⁸ „Službene novine FBiH“ broj: 43/10

¹¹⁹ P-188/11 od 09.12.2011. godine

Predmet broj: Ž-BL-04-481/10

Žaliteljka ima 81 godinu, korisnik je invalidske mirovine, nalazi se u izuzetno teškom zdravstvenom i materijalnom stanju i koristi tzv. alternativni smještaj. Njen stan izgrađen je 1937. godine i zbog starosti je dotrajavao, a tokom ratnih djelovanja pretrpio je nova oštećenja. Obnova tog stana nije izvršena zbog potrebe izdvajanja znatnijih novčanih sredstava. Iako je stan dotrajavao i dodatno oštećen, ipak je Opština Šamac sa žaliteljkom zaključila ugovor o otkupu stana dana 12.05.2005. godine. Ombudsmeni su ocijenili da Opština Šamac nije postupila u skladu s čl. 56. Zakona o privatizaciji državnih stanova, jer je omogućila otkup devastiranog stana, a nakon toga, nisu poduzete aktivnosti radi eventualne sanacije stana. S obzirom na takvo stanje stvari, Opštini Šamac je bila dužna omogućiti žaliteljki otkup drugog odgovarajućeg stana, što nije učinjeno, pa je žaliteljka bila primorana otkupiti devastirani stan. Ovakvim postupanjem Opštine Šamac povrijeđeno je njeno pravo na imovinu, pravo na dom i pravo na poštivanje privatnog i porodičnog života. Žaliteljka je i diskriminirana upravo zbog svoje životne dobi, s obzirom na to da duži vremenski period koristi i često mijenja alternativne smještaje.

Zbog svega navedenog, Ombudsmeni su preporučili Opštini Šamac da ponudi žaliteljki zaključivanje novog ugovora o otkupu drugog stana, ili da preduzmu sve što je potrebno da se stambena zgrada u kojoj se nalazi devastirani stan sanira i obnovi. Nakon izdavanja preporuke sa navedenom opštinom je ostvarena saradnja, ali po preporuci ombudsmena nije postupljeno.

Predmet broj: Ž-LI-04-95/11

Žalilac nije mogao ovjeriti zdravstvenu knjižicu u nadležnoj službi Zavoda za zdravstveno osiguranje Kantona 10, jer nije izmirio obaveze prema Zavodu u visini od 1.827,86 KM. Nakon intervencije Ombudsmena žalilac i odgovorna strana sklopili su sporazum o otplati duga na 18 rata.

Predmet broj: Ž-LI-04-157/11

Po žalbi radnica Dječijeg vrtića Leptirići Glamoč protiv Općine Glamoč, radi neisplaćivanja plata, odnosno neusvajanja Pravilnika o ustrojstvu, sistematizaciji poslova i načinu rada Dječijeg vrtića Leptirići Glamoč.

Institucija ombudsmena je provela postupak istraživanja i utvrdila da u vrtiću postoje svi potrebni pravilnici, te da je Upravno vijeće vrtića donijelo Prijedlog Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu, sistematizaciji poslova i načinu rada Dječjeg vrtića Leptirići Glamoč, te isti dostavilo Općinskom vijeću Glamoč na usvajanje. Međutim, Općinsko vijeće Glamoč nije dalo saglasnost na navedeni Pravilnik, ne obrazlažući razloge svoje odluke.

Žaliteljke su uporedo sa postupanjem Institucije ombudsmena pokrenule i sudske postupke radi naplate potraživanja iz radnog odnosa. Prvostepene presude su donesene, kao i neke drugostepene presude po žalbi. Nadležni sud je uvažio tužbene zahtjeve tužiteljica, međutim sudski postupak je još u toku.

Predmet broj: Ž-SA-04-1230/11

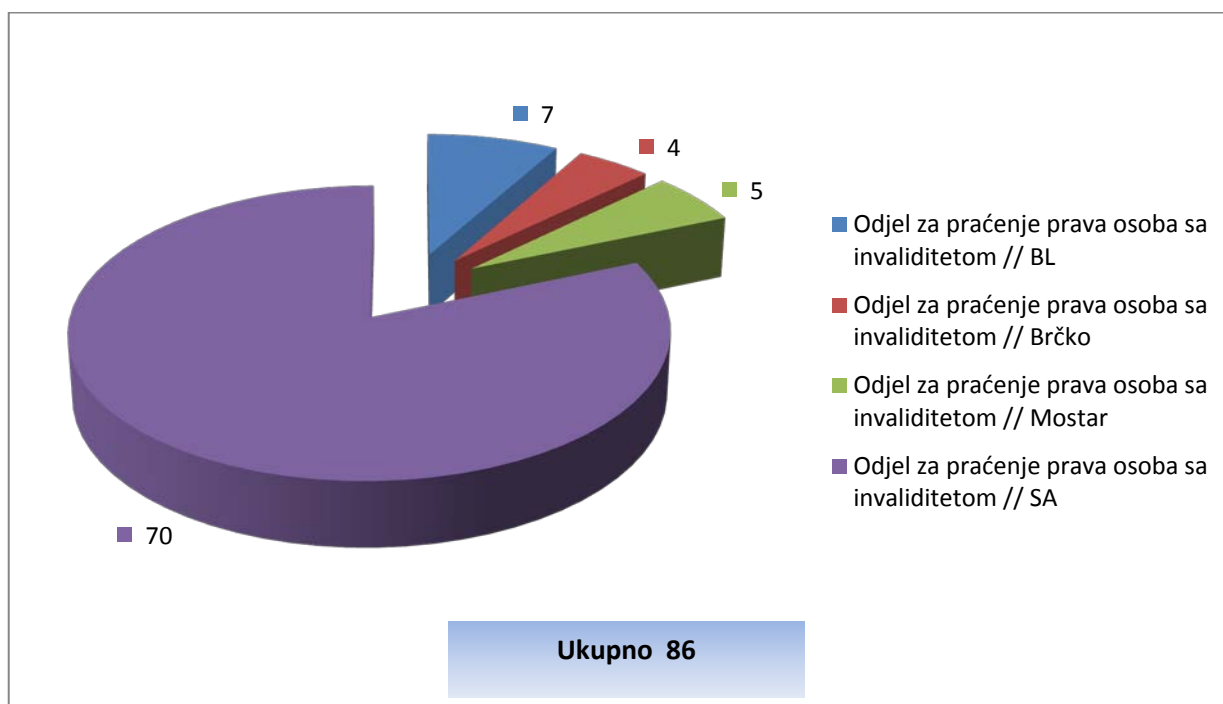
Žaliteljka se obratila Instituciji ombudsmena jer je od 2009. godine u stalnom radnom odnosu u obrazovnoj ustanovi Internacionalnom univerzitetu „Philip Noel-Baker“, međutim nije dobijala punu platu već samo minimalni iznos i doprinosi su uplaćivani samo do jula 2010. godine, tako da od tada podnositeljica žalbe nema ni zdravstveno osiguranje. Podnositeljica žalbe, uprkos obraćanjima brojim

institucijama, nije uspjela ostvariti naplatu zaostalih plata kao i doprinosa, već da bi to ostvarila, morat će pokrenuti postupak pred nadležnim sudom. Institucija se obratila Prosvjetnoj inspekciji Kantona Sarajevo, koja je dostavila odgovor da je prethodno ovoj ustanovi zabranjen rad i da se ista briše iz Registra visokoškolskih ustanova.

POGLAVLJE VII – ODJEL ZA PRAĆENJE PRAVA OSOBA SA INVALIDITETOM

Odjel za praćenje prava osoba sa invaliditetom Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine rješava individualne i grupne žalbe u vezi kršenja prava osoba sa invaliditetom, pokreće i rješava po službenoj dužnosti uočena kršenja prava osoba sa invaliditetom, te u cilju osiguranja njihove zaštite donosi preporuke kojima ukazuje domaćim organima vlasti na obavezu poštivanja svih obaveza utvrđenih zakonodavstvom u BiH, kao i obaveza koje je BiH preuzela ratifikacijom Konvencije UN o pravima osoba s invaliditetom sa Fakultativnim protokolom, Standardnim pravilima za izjednačavanje mogućnosti za osobe sa invaliditetom, Akcionim planom Vijeća Evrope za promovisanje i puno učešće osoba sa invaliditetom u društvu, na ravnopravnoj osnovi s drugima.

ODJEL	Zaprimljeno u 2011
Odjel za praćenje prava osoba sa invaliditetom // Banja Luka	7
Odjel za praćenje prava osoba sa invaliditetom // Brčko	4
Odjel za praćenje prava osoba sa invaliditetom // Mostar	5
Odjel za praćenje prava osoba sa invaliditetom // Sarajevo	70
Odjel za praćenje prava osoba sa invaliditetom	86

Dijagram br. 17 – Pregled zaprimljenih žalbi u Odjelu za praćenje prava osoba sa invaliditetom u 2011.g. po uredima

Analiza zaprimljenih žalbi

U odnosu na ukupan broj predmeta, koji su bili u radu Odjela, na kršenja prava osoba sa invaliditetom odnose se **164 žalbe** od kojih je 78 žalbi preneseno iz 2010. godine, a tokom 2011. godine

zaprimito je ukupno 86 žalbi, pri čemu sedam u Glavnom uredu Banja Luka, četiri u Uredu Brčko, pet u Uredu Mostar i 70 u Uredu Sarajevo.

Tokom 2011. godine ukupno su riješene 103 žalbe, a ostala je *neriješena 61 žalba, od čega 25 žalbi iz 2010. godine i 36 žalbi iz 2011. godine.*

NAČIN OKONČANJA	BROJ PREDMETA
U toku intervencije Institucije ombudsmena	35
Nezainteresovanost stranke	29
Neosnovanost	22
Na drugi način	8
Specijalnim izvještajem	4
Preporukom ombudsmena	3
Nenadležnost Institucije	2
Ukupno	103

Tabela 9.: Prikaz postupanja ombudsmena po žalbama u Odjelu za praćenje prava osoba sa invaliditetom prema načinu okončanja predmeta

Od 164 žalbe koje su bile u radu, u toku 2011. godine arhivirane su ukupno 103 žalbe, pri čemu je najveći broj arhiviran nakon intervencije Ombudsmena – 35 žalbi, Specijalnim izvještajem sa preporukama su riješene 4 žalbe, 22 žalbe su bile neosnovane, u dvije žalbe Institucija nije bila nadležna za postupanje, preporukama Ombudsmena su riješene 3 žalbe, te na drugi način 8 žalbi. Nezainteresovanost stranke je bila razlog donošenja odluke o zatvaranju predmeta u 29 slučajeva.

Poredeći broj predmeta/žalbi koje su primljene tokom 2011. godine može se konstatovati da je u odnosu na 2010. godinu došlo do smanjenja broja žalbi. Razlozi svakako leže u činjenici da su sve dostavljene žalbe u Instituciji rješavane prioritarno i u kratkom rokovima, ali i u činjenici da je Institucija promptno reagovala na uočene probleme izradom Specijalnog izvještaja o pravima osoba sa invaliditetom.¹²⁰

Polazeći od činjenice da se u žalbama, koje podnose osobe sa invaliditetom, kao odgovorni organ pojavljuje Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, ombudsmeni posebno ističu **mного efikasniju saradnju sa Institucijom u odnosu na 2010. godinu**, jer je nakon intervencije Institucije ombudsmena i izdavanja preporuka¹²¹ podnosiocima žalbi izvršena isplata naknada¹²², odnosno donesena drugostepena rješenja po žalbi¹²³.

U toku 2011. godine podnesen je jedan dio žalbi koje su se odnosile na neostvarivanje prava po rješenjima Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata i Ministarstva rada i boračko invalidske zaštite RS-a, kojima se utvrđuje ili prestaje pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje¹²⁴.

¹²⁰ http://www.ombudsmen.gov.ba/materijali/publikacije/Invaliditet_BOS.pdf

¹²¹ P-7/11, P-23/11, P-38/11;

¹²² Ž-SA-02-533/10, Ž-SA-02-210/11, Ž-SA-02-275/11, Ž-SA-02-295/11, Ž-SA-02-502/11, Ž-SA-02-1261/11 i dr.

¹²³ Ž-SA-02-553/11, Ž-SA-02-1150/11, Ž-SA-02-235/11 i dr.

¹²⁴ Ž-SA-02-9/11, Ž-SA-02-111/11, Ž-SA-02-1284/11, Ž-SA-02-1349/11, Ž-BL-05-586/11, Ž-BL-02-543/11.

U Odjelu za praćenje prava osoba sa invaliditetom u 2011. godini izdato je ukupno 10 preporuka, od čega je 6 realizovano¹²⁵, 3 preporuke nisu realizovane¹²⁶, dok je jedna preporuka djelimično realizovana¹²⁷.

I u ovoj godini zaprimljene su žalbe koje se odnose se na dug period čekanja da Institut za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja (u daljnjem tekstu: Institut) provede vještačenje zdravstvenog stanja, ili da okonča postupak po žalbi izjavljenoj na rješenje Instituta o ocjeni invalidnosti¹²⁸.

Značajno je ukazati i na činjenicu da Institut ne dostavlja izjašnjenja na žalbene navode ni nakon urgencija Institucije ombudsmena, niti realizuje izdate preporuke Institucije ombudsmena¹²⁹, što čini kršenje člana 25. *Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine*.¹³⁰ Također, Institut u postupcima revizije zdravstvenih stanja korisnika donosi nalaze i mišljenja koji za posljedicu imaju gubitak ranije stečenih prava¹³¹, tako da ni nakon više urgencija Institucije da dostave izjašnjenja o razlozima zbog kojih je došlo do umanjavanja procenta invaliditeta, u odnosu na prvobitni nalaz, na urgencije ne odgovaraju. Zbog takvog ponašanja izdato je i nekoliko preporuka o nesaradnji, u kojima se ukazuje na kršenje Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine u pogledu obaveza organa da sarađuju sa Institucijom ombudsmena u svim segmentima i fazama postupka po žalbama za kršenje prava građana, ali i nastupanje povreda prava žalilaca u pravnoj situaciji kada Institut za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja Sarajevo, ne postupi po zahtjevima Ombudsmena i ne dostavi izjašnjenje i traženu dokumentaciju.

Ukoliko se nastavi ovakav odnos Instituta, Institucija ombudsmena će, u skladu sa svojim nadležnostima, preduzeti mjere i o tome obavijestiti i osnivača, Vladu Federacije BiH.

Također, želimo ukazati na dosadašnju praksu Instituta da ne provodi vještačenja zdravstvenog stanja sve dok pojedinci - korisnici prava ne izvrše uplatu troškova vještačenja. S tim u vezi ukazujemo na donošenje presude Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: U-33/10 od 05.04.2011. godine, koja je objavljena u Službenim novinama F BiH broj: 34/11 od 06.06.2011. godine kojom je utvrđeno da je Uredba o platanju troškova medicinskog vještačenja iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja u nesaglasnosti sa Ustavom F BiH, te da se ista ne može primjenjivati od 06.09.2011. godine do zakonskog regulisanja ove materije, a najkasnije u roku od tri mjeseca od dana objavljivanja Presude u službenim glasilima.

Zbog toga su Ombudsmeni dana 09.12.2011. godine uputili preporuku Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, Federalnom zavodu za PIO/MIO osiguranje Mostar i Institutu za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Sarajevu, da Vlada FBiH što je prije moguće reguliše pitanje platanja troškova medicinskog vještačenja.

Preporuka je djelimično realizovana, jer je Vlada FBiH na sjednici održanoj dana 28.12.2011. godine, utvrdila i u parlamentarnu proceduru uputila Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnivanju Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja, a kojim je uređeno pitanje plaćanja medicinskog vještačenja u postupku ostvarivanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Kako je i u 2011. godini uočeno da se i dalje krše prava osoba sa invaliditetom i da se i pored brojnih obećanja organa vlasti da će preduzeti mjere u cilju osiguranja i unapređenja u realizaciji

¹²⁵ P-7/11, P-23/11, P-38/11, P-145/11, P-170/11 i P-179/11

¹²⁶ P-23/11, P-96/11 i P-177/11

¹²⁷ P-16/11

¹²⁸ Ž-SA-02-348/11, Ž-SA-02-654/11 i dr.

¹²⁹ P-177/11

¹³⁰ „Službeni glasnik BiH“ broj: 19/02, 35/04, 32/06

¹³¹ Ž-SA-02-817/11, Ž-SA-02-1356/11 i dr.

garantovanih prava, Institucija ombudsmena smatra da i ubuduće ***svi nivoi vlasti u BiH trebaju preduzeti mjere u cilju osiguranja uživanja prava svih osoba sa invaliditetom*** na osnovama jednakih mogućnosti i bez diskriminacije, te uspostaviti jedinstven pristup egzistencijalnim pitanjima osoba sa invaliditetom.

Iako je Federalno ministarstvo rada i socijalne politike tokom 2011. godine učinilo značajan napor da osigura i isplati veliki broj korisnika koji su imali dospelja potraživanja, može se konstatovati da se u 2011. godini i dalje najveći broj žalbi odnosi na neisplaćivanje dospeljih potraživanja korisnika prava za duži vremenski period,¹³² neisplaćivanja naknada po osnovu utvrđenog stepena invaliditeta¹³³, neodlučivanje Ministarstva u drugom stepenu po žalbama izjavljenim na rješenja Centara za socijalni rad¹³⁴, nakon revizije invalidnosti smanjenje procenta i grupe invalidnosti¹³⁵, korištenje zdravstvene zaštite na području drugog entiteta¹³⁶, žalbe oboljelih od posttraumatskog stresnog poremećaja¹³⁷, ukidanje prava na negu i pomoć drugog lica¹³⁸, onemogućavanje učestvovanja u postupku osobi oštećenog sluha¹³⁹, nepriznavanje civilnih invalidnina¹⁴⁰ i dr.

7.1. Realizacija preporuka iz Specijalnog izvještaja o pravima osoba sa invaliditetom

Institucija ombudsmena za ljudska prava BiH je zbog velikog broja žalbi u 2010. godini koje su se odnosile na dospelja, a neisplaćena sredstva po osnovu invalidnina i drugih prava osoba sa invaliditetom, pristupila izradi Specijalnog izvještaja o pravu osoba sa invaliditetom u BiH, koji je objavljen u decembru 2010 godine. U izvještaju su ombudsmeni BiH izdali preporuke nadležnim tijelima vlasti BiH¹⁴¹ kojima su ukazali na važnost stvaranja preduslova za ***osiguranje jednakih mogućnosti u ostvarivanju prava osoba sa invaliditetom*** na cijelom teritoriju BiH, bez obzira na mjesto prebivališta ili boravišta, uz utvrđivanje obaveze striktnog ***poštivanja postojećih zakonskih odredbi i njihovu dosljednu primjenu, na potrebu ujednačavanja praksi u primjeni zakona*** i jasnom definisanju djelokruga rada javnih organa na različitim nivoima vlasti, potrebu da se ***isplata svih naknada invalidima odvija redovno***, bez bilo kakvih zastoja, da se izvrši preraspodjela sredstava u budžetima koja se izdvajaju za potrebe osoba sa invaliditetom, kao i da se iznađu dodatni izvori finansiranja za potrebe osoba sa invaliditetom.

S tim u vezi je tokom 2011. godine Federalno ministarstvo rada i socijalne politike poduzelo mjere na realizaciji izdatih preporuka, pa je svojim aktom¹⁴² obavijestilo Instituciju ombudsmena da je tokom 2011. godine izvršena isplata 15.533 osobe sa invaliditetom (korisnici prema „starom Zakonu“), što u novčanim sredstvima iznosi 43,995.832,97 KM. Prema odredbama izmjenjenog Zakona iz 2009. godine je

¹³² Ž-SA-02-502/10, Ž-SA-02-271/10, Ž-SA-02-254/10, Ž-SA-02-190/10, Ž-SA-02-83/10, Ž-SA-02-667/10, Ž-SA-02-655/10, Ž-SA-02-586/10, Ž-SA-02-584/10, Ž-SA-02-877/10, Ž-SA-02-834/10, Ž-SA-02-794/10, Ž-SA-02-1272/10, Ž-SA-02-793/10, Ž-SA-02-791/10, Ž-SA-02-705/10, Ž-SA-02-1034/10, Ž-SA-02-996/10, Ž-SA-02-792/10, Ž-SA-02-817/10,

¹³³ Ž-SA-02-866/11, Ž-SA-02-581/11, Ž-SA-02-1261/11, Ž-SA-02-1144/11, Ž-SA-02-866/11, Ž-SA-02-716/11, Ž-SA-02-536/11, Ž-SA-02-112/11, Ž-SA-02-388/11, Ž-SA-02-497/11, Ž-SA-02-626/11, i dr.

¹³⁴ Ž-SA-02-1150/11, Ž-SA-02-235/11, Ž-SA-02-446/11, Ž-SA-02-553/11, Ž-SA-02-1207/11 i dr.

¹³⁵ Ž-SA-02-817/11, Ž-SA-02-495/11, Ž-SA-02-1356/11, Ž-BL-02-577/11, Ž-MO-02-96/11, Ž-MO-02-171/11, Ž-MO-02-180/11, Ž-MO-02-23/11,

¹³⁶ Ž-BL-02-554/11

¹³⁷ -BL-02-543/11, Ž-BL-02-548/11, Ž-BL-02-672/11

¹³⁸ Ž-BR-02-164/11

¹³⁹ Ž-BL-02-10/11

¹⁴⁰ Ž-BL-02-673/11

¹⁴¹ http://www.ombudsmen.gov.ba/materijali/publikacije/Invaliditet_BOS.pdf

¹⁴² Federalno ministarstvo rada, broj 06-35/4-39/12 od 13.01.2012. godine

izvršena isplata novčanih sredstava u iznosu od 107,689.951,87 KM. Ostatak duga prema korisnicima iznosi 14,078.183,72 KM, pa je tokom 2011. godine Ministarstvo sačinilo prijedlog Zakona o načinu izmirenja obaveza nastalih na osnovu Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom.

Također smo obaviješteni da su u Sektoru za zaštitu osoba sa invaliditetom i zaštitu civilnih žrtava rata sačinjeni prednacrti Zakona o osnovnim novčanim naknadama osobama sa invaliditetom i Zakona o zaštiti civilnih žrtava rata, kao i da je ključna izmjena uvođenje u pravo osoba sa invaliditetom sa oštećenjem organizma od 60-100%, kao i uvođenje prihodovnog cenzusa kao eliminatornog kriterija prilikom određivanja osoba koje mogu biti korisnici prava. Isti kriterij je predviđen i u prednacrtu Zakona o zaštiti civilnih žrtava rata.

Kako u toku 2011. godine **nije došlo do izmjene zakonodavnog okvira u entitetima koji regulišu pitanja bitna za osobe sa invaliditetom i dalje ostaju problemi izneseni u Godišnjem izvještaju o rezultatima aktivnosti Ombudsmena za ljudska prava BiH za 2010. godinu**¹⁴³ da su osobe sa invaliditetom višestruko diskriminirane i to:

- različit način rješavanja pitanja prava osoba sa invaliditetom s obzirom na činjenice da li se radi o vojnim invalidima, civilnim žrtvama rata ili mirnodopskim invalidima, kao i da ***su visine naknada i izdvajanja za vojne invalide znatno veće u odnosu na civilne invalide***,¹⁴⁴
- diskriminacija osoba sa invaliditetom ***prema mjestu boravišta, odnosno prebivališta, kao i nemogućnosti prenošenja utvrđenih prava ukoliko promjene mjesto prebivališta iz entiteta u drugi entitet***;
- u Republici Srpskoj je na snazi ***Zakon o zaštiti civilnih žrtava rata***¹⁴⁵, koji je donesen 1993. godine po kom se status civilne žrtve rata može ostvariti samo ukoliko se osoba prijavi u roku od 5 godina od dana početka primjene zakona. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti civilnih žrtava rata 2007. godine utvrđen je ***naknadni rok od šest mjeseci*** u kojem su građani mogli podnijeti zahtjev za utvrđivanje statusa civilne žrtve rata, koji također nije bio dovoljan da sve osobe koje polažu prava i podnesu zahtjeve;
- u Federaciji BiH primjetan je ***nesrazmjer u izdvajanjima za osobe sa invaliditetom*** s obzirom na činjenicu da se ova prava ostvaruju na kantonalnom nivou;
- u Federaciji BiH samo osobe sa procentom oštećenja od 100% i 90% mogu ostvariti prava propisana ***Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom u FBiH***¹⁴⁶;
- prava osoba sa invaliditetom ne utvrđuju se na osnovu stvarnih potreba, nego po osnovu pripadanja određenim kategorijama i grupama.

¹⁴³ www.ombudsmen.gov.ba

¹⁴⁴ E/C.12/BiH/CO/1, Zaključne napomene Komiteta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, tačka 39. i 40, urnim pravima, tačka 39. i 40. 48 CCPR/C/BiH/CO/1, Zaključne napomene Komiteta za ljudska prava, tačka 15.

¹⁴⁵ „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 25/93, 32/94, 37/07 i 60/07

¹⁴⁶ „Službene novine Federacije BiH“, broj: 36/99, 54/04, 39/06 i 14/09.

Ilustrativni primjeri

Predmet broj: Ž-SA-02-1283/11

Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je na osnovu napisa u medijima, po službenoj dužnosti pokrenula postupak ispitivanja činjenica u vezi sa prilazima objektima osobama u invalidskim kolicima, jer osim jedne, sve ostale stambene zgrade – namjenski pravljene za porodice poginulih boraca i ratne vojne invalide u Zvorniku nemaju prilaz za invalidska kolica. Stanje nije bolje ni kada se radi o prilazima Centru za socijalni rad, zgradi Suda, Opštine, Stanici javne bezbjednosti, a u Domu zdravlja se odnedavno može ući na sporedni ulaz. Identična situacija je i sa parking-mjestima, a u gradu ih ima obilježenih samo tri i to dva mjesta ispred Spomen-obilježja i jedno ispred Doma zdravlja. Nakon postupka istraživanja dostavljen je odgovor da odjeljenja za prostorna građenja striktno poštuju zakonske i podzakonske akte u vezi sa projektovanjem i građenjem u dijelu koji se odnosi na prilaze osobama sa posebnim potrebama, da je u gradu u toku rekonstrukcija glavnih gradskih ulica, pri čemu će se voditi računa o prilazima, ivičnjacima, parkingmjestima i dr., a da su vlasnici javnih objekata u obavezi prilagoditi prilaze, jer su objekti izgrađeni prije donesenih i obavezujućih zakona. Postupak još nije okončan, ali je bitno napomenuti da je *pristupačnost* kako je definiše zakonodavac, *rezultat primjene tehničkih rješenja u projektovanju i građenju građevina, kojima se osobama s invaliditetom i osobama smanjene pokretljivosti osigurava nesmetan pristup, kretanje, boravak i rad u tim građevinama na jednakom nivou kao i ostalim osobama*.

Predmet broj: Ž-BR-02-434/11

Podnosioci žalbe se pozivaju na Poseban izvještaj Ombudsmena RS-a broj:728-1/03 koji nije ispoštovan, i ukazuju na diskriminaciju osoba sa invaliditetom u postupku otkupa stanova.

Predmet broj: Ž-SA-02-295/11

U ovom predmetu izdata je preporuka P-38/11 kojom je naloženo da *Federalno ministarstvo rada i socijalne politike hitno i bez odlaganja izvrši isplatu dospjelih iznosa invalidnine za maloljetno dijete rođeno 2003. godine, 100% invalid po rođenju, a sve u cilju osiguravanja mogućnosti roditelja da ga odvedu na liječenje u inostranstvo. Prateći realizaciju preporuke, Ombudsmeni BiH su ostvarili saradnju sa nadležnim ministarstvom i postigli dogovor da se isplata dospjelih iznosa izvrši u kratkom roku*.

Predmet broj: Ž-SA-06-717/11

Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, po službenoj dužnosti, pokrenula je *postupak istraživanja* sa ciljem obezbjeđenja vladavine zakona i uživanja jednakih prava žena i muškaraca u ostvarivanju prava iz zdravstvenog osiguranja u Javnoj ustanovi Dom zdravlja Saraj Polje/Mojmilo. Iako pokrenuti postupak nije naišao na adekvatnu reakciju direktorice OJ DZ Novi Grad, promjenom generalnog direktora JU Domovi zdravlja Kantona Sarajevo, u kratkom roku su otklonjeni uočeni problemi diskriminatorne prirode i osiguran princip jednakog postupanja i tretmana u zadovoljavanju potreba u zdravstvenoj zaštiti, i u saglasnosti sa odredbama Zakona o zabrani diskriminacije BiH¹⁴⁷ i Zakona o ravnopravnosti polova BiH¹⁴⁸.

¹⁴⁷ „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 59/09

¹⁴⁸ „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 16/03, 102/09, 32/10

POGLAVLJE VIII – ODJEL ZA PRAĆENJE PRAVA NACIONALNIH, VJERSKIH I DRUGIH MANJINA

Odjel za praćenje prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina (u daljem tekstu: Odjel) formiran je 2009. godine radi zaštite prava pripadnika nacionalnih, vjerskih i drugih manjina. Nadležnost Odjela je da prima i razmatra žalbe koje se odnose na povrede prava pripadnika nacionalnih, vjerskih i drugih manjina. Značajna uloga ovog Odjela je promovisanje prava utvrđenih u Konvenciji o zaštiti nacionalnih manjina i drugim međunarodnim standardima koji uređuju prava manjina, kao i učešće na skupovima i okruglim stolovima posvećenim ovoj problematici.

U 2011. godini Odjel je zaprimio 9 žalbi od čega je, nakon postupka istraživanja utvrđeno da se 6 žalbi zaista i odnosi na prava manjina, dok u tri žalbe to nije utvrđeno.

Analiza zaprimljenih žalbi

Statistika broja zaprimljenih žalbi u Instituciji ombudsmena, a koja se odnosi na prava manjina, ne može se koristiti kao objektivni indikator stanja prava ove grupacije iz razloga što je jedan broj žalbi koji su podnijeli pripadnici nacionalnih, vjerskih i drugih manjina registrovan u Odjelu za sprečavanje svih oblika diskriminacije. Budući da su kao pripadnici manjina tvrdili da su bili izloženi diskriminaciji, i u tim predmetima poduzimane su mjere u svrhu zaštite ljudskih prava pripadnika nacionalnih manjina.¹⁴⁹ Institucija ombudsmena zaprimila je određen broj žalbi pripadnika nacionalnih manjina u kojima su izneseni navodi žalbi koji spadaju u nadležnost drugih odjela, posebno u kontekstu dužine trajanja postupka pred organima uprave ili sudovima. S obzirom na to da podnosioci žalbe nisu isticali da smatraju da su im prava povrijeđena u kontekstu njihove pripadnosti manjinama, iz tog razloga predmeti nisu registrovani od strane Odjela, ali je prema njima postupano u kontekstu navoda žalbi.

Komparirajući registrovane žalbe u Odjelu za prava manjina u 2010. i 2011. godini evidentno je da je došlo do promjena u segmentu prava koja su bila kršena. U 2010. godini žalbe su podnesene zbog problema u ostvarivanju socijalnih prava i postupanja administracije, dok u 2011. godini dominiraju žalbe koje se odnose na politička prava u kontekstu primjene Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, odnosno izbora pripadnika nacionalnih manjina u općinska vijeća i skupština opština.¹⁵⁰

Ombudsmeni, kao i u prethodnom izvještajnom periodu, ukazuju na nužnost osiguranja implementacije presude Evropskog suda za ljudska prava donesene u predmetu Sejdić-Finci protiv Bosne i Hercegovine, čime bi se otklonila diskriminacija manjina u uživanju njihovih prava.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u svom radu jednaku pažnju posvećuju pravima svih **17 nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini, ali svjesni činjenice u kojima se nalaze Romi, kao najbrojnija nacionalna manjina koja se suočava sa najvećim spektrom problema**, aktivnosti Odjela usmjeravaju na osnovu izvještaja drugih organizacija o pravima koje isti uživaju.

Posebna pažnja je posvećena izvještajima koji se odnose na provođenje Akcionog plana za rješavanje problema Roma u oblastima: zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite, a u okviru Dekade Roma. U izvještaju Nezavisnog tima Dekade za monitoring i evaluaciju rezultata članica Dekade, istaknuto je da je, iako se relativno kasno pridružila Dekadi, Bosna i Hercegovina od 12 članica

¹⁴⁹ Kao primjer navodimo predmet registriran u Uredu u Banjoj Luci pod brojem Ž-BL-06-359/11

¹⁵⁰ Žalbe su se odnosile na izbor pripadnika nacionalnih manjina u Općinsko vijeće Općine Centar Sarajevo i Skupštinu opštine Bileća

Dekade ostvarila najbolje rezultate u stambenom zbrinjavanju Roma, na trećem je mjestu u obrazovanju, a na četvrtom mjestu u zapošljavanju i zdravstvenoj zaštiti.¹⁵¹

Institucija ombudsmena je u prethodnom periodu posebnu pažnju posvetila praćenju aktivnosti koji se odnose na povećanje broja pripadnika romske nacionalne manjine koji pohađaju osnovnu školu, kao i više stupnjeve obrazovanja.

U BiH je i dalje prisutan nedostatak svijesti o nužnosti osiguranja uživanja i zaštite prava manjina, zbog čega su mnoge aktivnosti Ombudsmena u 2011. godini, kao što su javni istupi, intervjui, saopštenja za štampu, izrada specijalnih izvještaja i slično, bile usmjerene na širenje informacija o pravima ove grupacije.

Ilustrativni primjeri

Za razliku od prethodnih godina Odjel je zaprimio prvu žalbu koja se odnosila na zdravstvenu zaštitu pripadnika nacionalnih manjina.¹⁵²

Instituciji ombudsmena žalbom se obratilo Udruženje Djeca Zemlje Tuzla žalbi zbog povrede prava na zdravstvenu zaštitu pripadnice romske nacionalne manjine. Prema navodima žalbe, zdravstvena zaštita uskraćena joj je iz razloga što nije zdravstveno osigurana, konkretno uskraćeno je obavljanje operacije uklanjanja mrtvog fetusa, iako su zdravstvene ustanove sa područja Tuzlanskog kantona bile obavezne pružiti zdravstvenu zaštitu s obzirom na njeno zdravstveno stanje, i to bez obzira na činjenicu da li je osigurana ili nije, jer je odgađanje operativnog zahvata uklanjanja mrtvog fetusa dovodilo u opasnost njeno zdravlje i život.

Nakon provedene istrage u predmetu, utvrđeno je da je u konkretnom slučaju došlo do kršenja prava koja proizlaze iz odredbi Konvencije o ukidanju svih oblika diskriminacije žena i Zakona o zabrani diskriminacije ('Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 59/09), odnosno da u konkretnom slučaju dolazi do diskriminacije pripadnica romske nacionalne manjine u kontekstu neadekvatne koordinacije vlasti u BiH da kreiraju programe koji će uzeti u obzir socijalno stanje u kojem se nalaze pripadnice romske nacionalne manjine, kao posebno ranjive grupe. Stoga je Institucija ombudsmena dana 19.11.2011. godine uputila **preporuku, broj: P-171/11** u cilju osiguranja edukacije pripadnica romske nacionalne manjine u kontekstu reproduktivnog zdravlja i materinstva, te preduzimanja mjera u svrhu bolje koordinacije aktivnosti koje Federalno i kantonalna ministarstva zdravstva poduzimaju po pitanju omogućavanja zdravstvene zaštite neosiguranim licima, uzimajući u obzir pravo na reproduktivno zdravlje, kao i pravo na zdravstvenu zaštitu ranjivih grupa, a posebno da se preduzmu mjere u svrhu bolje koordinacije aktivnosti koje se odnose na omogućavanja zdravstvene zaštite neosiguranim licima, dostupnost adekvatnoj zdravstvenoj zaštiti u vezi sa planiranjem porodice, kao i toku trudnoće, porođaja i materinstva nakon porođaja.

Institucija ombudsmena zaprimila je dana 06.12.2011. godine odgovor Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine pod brojem. 07-37-4595/11, od dana 01.12.2011. godine, u kojem je navedeno da je isto spremno nadležnim institucijama iz oblasti zdravstvene zaštite predložiti da jedan od prioriteta iz Akcionog plana za rješavanje problema Roma iz zdravstvene zaštite Bosne i Hercegovine bude obezbjeđivanje edukacije pripadnica romske nacionalne manjine u kontekstu reproduktivnog zdravlja i materinstva. Dana 16.01.2012. godine Institucija ombudsmena zaprimila je odgovor Ministarstva zdravstva i socijalne politike Unsko-sanskog kantona pod brojem: 09-10-12416-2/2011, od

¹⁵¹ Informacija objavljene na website-u Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine

¹⁵² Žalba je registrovana pod brojem Ž-SA-03-528/11

dana 12.01.2012. godine, u kojem su navedene sve mjere koje je Vlada Unsko-sanskog kantona poduzimala u prethodnom periodu u svrhu obezbjeđivanja zdravstvene zaštite svih kategorija stanovništva, a posebno ranjivih grupa, kao i iznosi koje su, u skladu sa Dekadom Roma, planirali u tu svrhu. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine pozitivno ocjenjuju navedene aktivnosti Vlade Unsko-sanskog kantona, koje bi mogle biti primjer i drugim kantonima, da bez obzira na finansijska sredstva u budžetu trebaju uzimati u obzir potrebe ranjivih kategorija stanovništva.

POGLAVLJE IX – ODJEL ZA PRAĆENJE PRAVA PRITVORENIKA / ZATVORENIKA

Odjel za praćenje prava pritvorenika/zatvorenika razmatra pritužbe i žalbe pritvorenika i zatvorenika, kao i *ex officio* pokreće istrage u slučajevima kršenja osnovnih ljudskih prava osoba lišenih slobode.

Kao i u izvještajima iz prethodnih godina, Ombudsmeni smatraju potrebnim ukazati na pozitivnu saradnju sa rukovodstvima ustanova za izvršenje krivičnih sankcija koja su im pružila tražene informacije, omogućila posjetu svim mjestima koja su namjeravali posjetiti, kao i uvid u dokumentaciju koju su željeli konsultovati, te kontakt sa osobama sa kojima su željeli razgovarati.

Analiza zaprimljenih žalbi

Tokom 2011. godine Instituciji Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine podneseno je **121** pritužbi osoba lišenih slobode. S tim u vezi, potrebno je naglasiti da se nerijetko događa da jedan podnosilac žalbe žalbom obuhvati više razloga (npr. povreda prava na uslove smještaja, zdravstvenu zaštitu, uskraćivanje korištenja vanzavodskih pogodnosti itd.) ili se isti podnosilac žalbe u toku iste kalendarske godine nekoliko puta obraća Ombudsmenima s različitim pritužbama, te se tada, u pravilu, ne otvara novi predmet.

Analizirajući strukturu podnesenih žalbi, evidentno je da se najveći broj, **63** pritužbe, odnosio na nezadovoljavajuće uslove smještaja, tretman osuđenih osoba, na neki vid zlostavljanja, odnosno nekorektnog ponašanja od strane osoblja, ili nasilje od strane drugih zatvorenika, pitanja u vezi mišljenja o tekstovima zakona ili pravilnika, utvrđivanje u kojoj je fazi postupak po apelaciji pred Ustavnim sudom BiH, te premještanje u drugi zavod; **32** pritužba se odnosila na pitanja uskraćivanja korištenja vanzavodskih pogodnosti i posjeta članova porodice; **20** na zdravstvenu zaštitu i higijenske uslove, **dvije** na smještaj osoba sa mentalnim poremećajima i invaliditetom i **jedna** na pomilovanje.

Ne iznenađuje podatak da najviše zaprimljenih žalbi dolazi iz Kazneno-popravnog zavoda Zenica, jer je u ovom zavodu smješten najveći broj zatvorenika, njih 800.

Tokom 2011. godine, ombudsmeni su obavili posjete kazneno-popravnim zavodima u Bosni i Hercegovini.¹⁵³

9.1. Zlostavljanje i nekorektan odnos kako od strane službenog osoblja tako i nasilje među osuđenima

Većina osoba lišenih slobode, s kojima su ombudsmeni obavili razgovor prilikom posjeta, nisu iznijeli navode o fizičkon zlostavljanju od strane službenih osoba u kazneno-popravnim ustanovama. Ipak, takvih je pritužbi bilo - ombudsmeni je jedan osuđenik u KPZ Sarajevo tvrdio da je pretučen od strane vodnika ove ustanove, da se u vezi tog incidenta obraćao direktoru, ali da taj slučaj nikada nije

¹⁵³ KPZ Doboj dana 08.09.2011. godine, KPZ Zenica dana 15.09.2011., 15.11.2011. i 30.11.2011. god., KPZ Banja Luka dana 10.10.2011. god., KPZ Bihać dana 11.10.2011. god., KPZ Tuzla dana 25.10.2011. i 27.12.2011. god., KPZ Orašje dana 27.10.2011. god., KPZ Bijeljina dana 28.10.2011. god., KPZ Trebinje dana 17.11.2011. god., KPZ Mostar dana 18.11.2011. god., KPZ Foča dana 05.12.2011. god., KPZ Sarajevo - Odjeljenje Ustikolina dana 05.12.2011. god., KPZ Sarajevo dana 21.12.2011. god.

istražen. Po završenom istražnom postupku, ombudsmeni su utvrdili da je uprava KZP Sarajevo u odnosu na navode podnosioca žalbe koje se odnose na fizičko zlostavljanje poduzela adekvatne mjere na njihovoj zaštiti.

Jedan broj osoba naveo je da ima primjedbe na nekorektno ponašanje od strane službenika zavoda koje se ogleda u verbalnom vrijeđanju i omalovažavanju osuđenika, a u nekim slučajevima i vrijeđanju članova porodice koji im dolaze u posjetu¹⁵⁴.

Prilikom posjete KPZ Bijeljina osuđenik se žalio zbog prakse zlostavljanja osuđenika od strane komandira policije, ističući da je jednom prilikom od strane istog bio pretučen bez razloga. Dalje navodi da je klasificiran u C grupu, jer je nakon navedenog slučaja torture i kažnjavanja sa tri dana samice, odbio radni angažman, zbog čega smatra da se nalazi pod posebnim režimom u odnosu na druge osuđenike¹⁵⁵. Ombudsmeni su sa žalbenim navodima osuđene osobe upoznali direktora, koji je tom prilikom istakao da će provjeriti njihovu osnovanost, ali u toku izvještajnog perioda Institucija ombudsmena nije zaprimila njegovo izjašnjenje.

U KPZ-u Zenica Ombudsmeni su zaprimili pritužbe više osuđenih osoba koji ističu da svakodnevno trpe provokacije od strane vaspitača, čije se ime najčešće iznosi, kao glavnog pokretača vrijeđanja, omalovažavanja i traženje novca od osuđenika¹⁵⁶. Osuđenici ističu da su protiv istog podnijeli krivičnu prijavu tužilaštvu ZE-DO kantona, a Ombudsmeni će u narednom periodu istražiti u kojoj fazi je postupak po ovoj prijavi.

Osuđena osoba u KPZ Sarajevo žalila se da je od strane službenih osoba diskriminirana. Svoje tvrdnje obrazlaže time da mu službene osobe spocijelaju njegovu kriminogenu prošlost i činjenicu da je „dijete iz Doma“.¹⁵⁷ Međutim, iz izjašnjenja dostavljenog od strane KPZ Sarajevo, proizilazi da je tokom izdržavanja kazne zatvora odnos službenih osoba prema osuđeniku bio korektan, uz posebno uvažavanje činjenice da je odrastao bez roditelja, zbog čega je uprava Zavoda dala pozitivan prijedlog uz njegovu molbu za uslovni otpust.

Ombudsmeni su na osnovu žalbe jednog osuđenika, koji izdrava kaznu zatvora u KPZ Zenica zbog krivičnog djela ratni zločin, ispitali slučaj grupe osuđenika srpske nacionalnosti, a koji se žale na diskriminaciju na nacionalnoj osnovi, kao i fizička i verbalna zlostavljanja od strane drugih osuđenika, zbog čega traže da ostatak kazne izdržavaju u nekoj od kazneno-popravnih ustanova u Republici Srpskoj¹⁵⁸. Na osnovu razgovora sa žaliocem, sa direktorom ustanove i njegovim timom, uključujući ljekara ustanove, kao i uvida u lični dosje i zdravstveni karton osuđenog, ***Ombudsmeni su izdali preporuku direktoru KPZ Zenica da preduzme sve potrebne mjere u cilju preispitivanja efikasnosti uspostavljenog mehanizma sprečavanja sukoba između zatvorenika, sa posebnim akcentom na uzroke tih sukoba.***

U ostavljenom roku od 30 dana, Institucija ombudsmena nije obaviještena o preduzetim mjerama na realizaciji ove preporuke.

Osuđeno lice bošnjačke nacionalnosti, koje kaznu zatvora izdržava u KPZ Foča, također je od Ombudsmena zatražilo zaštitu, navodeći da je žrtva provokacija od strane drugih osuđenika na vjerskoj i nacionalnoj osnovi, te da je svakodnevno izloženo verbalnim provokacijama¹⁵⁹. Povodom ovog slučaja Ombudsmeni su zatražili izjašnjenje ustanove, koja u odgovoru ističe da su vinovnici ovakvog dešavanja

¹⁵⁴ Predmeti broj Ž-SA-07-27/12 i Ž-SA-07-1103/11.

¹⁵⁵ Posjeta KPZ Bijeljina obavljena dana 28.10.2011. godine.

¹⁵⁶ Predmeti Ž-SA-07-591/11, Ž-SA-07-1091/11, Ž-SA-07-738/11 i Ž-SA-07-1103/11.

¹⁵⁷ Predmet broj Ž-SA-07-27/12.

¹⁵⁸ Predmet broj Ž-SA-07-1257/11.

¹⁵⁹ Predmet broj Ž-SA-07-1388/10.

disciplinski kažnjeni sa po 10, odnosno 15 dana samice. Jednako tako, Ombudsmeni su o ovom slučaju upoznali Međureligijsko vijeće Bosne i Hercegovine koje je tim povodom Upravi KPZ Foča naložilo da obezbijedi potpuno poštivanje prava na slobodu vjere.

U KPZ Zenici svi intervjuirani zatvorenici su priznali postojanje nasilja među zatvorenicima¹⁶⁰, dok na temelju razgovora obavljenih sa zatvorenicima koji je nalaze na izdržavanju kazne zatvora u KPZ Bijeljina, Institucija ombudsmena zaključuje da su prisutni samo sporadični slučajevi nasilja među zatvorenicima.

S tim u vezi Ombudsmeni preporučuju upravama kazneno-popravnih zavoda u BiH da daju snažnu poruku da je zlostavljanje osuđenih osoba protuzakonito, a nekorektno ponašanje neprihvatljivo i neprofesionalno i da će biti predmetom strogih sankcija.

9.2. Zdravstvena zaštita

Kvalitet zdravstvene zaštite koja se osigurava u zatvorskim ustanovama je, uz uslove smještaja, najčešći razlog pritužbi osoba lišenih slobode.

Veliki broj zaprimljenih žalbi u kojima se osuđene osobe žale na lošu zdravstvenu zaštitu, te primjedbe koje ističu na rad zdravstvenih službi u kazneno-popravni ustanovama jasno pokazuju da u ovom segmentu stanje nije zadovoljavajuće.

Prilikom posjete KPZ-u Doboj ombudsmeni su zabilježili slučaj osuđenika koji se žali da mu je zavodski ljekar nestručno izvadio konce iz rana, koje su posljedica operacije obavljene u Banja Luci, zbog čega i dalje ima problema sa mladežima. Međutim, po obavljenom istražnom postupku, Institucija ombudsmena je od KPZ Doboj obaviještena da osuđenik, po preporuci ljekara, nije mirovao, nego se bavio sportom usljed čega je došlo do razdvajanja rana. Drugi osuđenik ističe da je u dva navrata štrajkovao glađu jer ima dvije nerealizovane uputnice ljekaru specijalisti, ali je isti nedugo nakon obraćanja Instituciji ombudsmena otpušten sa izdržavanja kazne zatvora.

U KPZ Zenica gotovo sva osuđena lica, sa kojima su Ombudsmeni obavili razgovor, imala su pritužbu na neadekvatnu zdravstvenu zaštitu.¹⁶¹ Jedan osuđenik je istakao da mu je razbijena očna proteza, ali da KPZ ne želi nadoknaditi štetu. Zabilježen je slučaj osuđenika koji boluje od epilepsije, PTSP, te je uz to 70% vojni invalid, zbog čega je tražio premještaj u drugi zavod, sa blažim režimom. Nekolicina osuđenika se žalila na psihičke smetnje, ističući da zavodski ljekar eksperimentiše sa terapijom, a maloljetnim osobama propisuje lijekove, neprimjerene njihovom uzrastu. Institucija ombudsmena je s tim u vezi obavila razgovor sa zavodskim ljekarom, koji je istakao da se neuroleptici maloljetnim licima daju samo u urgentnim medicinskim stanjima, te da se radi o terapiji koja se koristi u ambulantnoj psihijatriji.

U KPZ-u Sarajevo osuđenici izražavaju nezadovoljstvo zavodskim ljekarom za kojeg tvrde da dolazi u alkoholiziranom stanju, te odbija davati uputnice za specijalističke preglede. Jedan osuđenik ističe da mu je uskraćen specijalistički pregled i pored činjenice da boluje od hepatitisa C i B, i da je bivši ovisnik i invalid 90%.¹⁶² Institucija ombudsmena je utvrdila je da je ovom osuđeniku urađen CT glave i pregled kod specijaliste infektologa.¹⁶³

¹⁶⁰ Predmeti Ž-SA-07-1388/11 Ž-SA-07-1257/11 Ž-SA-07-319/11, Ž-SA-07-300/11, Ž-SA-07-483/11 i Ž-SA-07-108/11.

¹⁶¹ Predmeti Ž-SA-07-1244/11, Ž-SA-07-211/11 Ž-SA-07-1307/10, Ž-SA-07-1015/10, Ž-SA-07-479/11 i Ž-SA-07-1306/10.

¹⁶² Predmeti broj Ž-SA-07-27/12, Ž-SA-07-27/12, Ž-SA-07-1221/11.

¹⁶³ Predmeti broj Ž-SA-07-27/12, Ž-SA-07-27/12, Ž-SA-07-1221/11.

Također, Ombudsmeni ističu da još uvijek u jednom broju kazneno-popravnih ustanova nema stalno uposlenog ljekara, već primarnu zaštitu u zavodu pružaju medicinski tehničari, a ljekar je angažovan po ugovoru o djelu. Ljekari su stalno zaposleni u kazneno-popravnim zavodima u Banjoj Luci, Zenici, Kuli i Bijeljini.

Ipak, u pojedinim kazneno-popravnim ustanovama **primijećen je određen napredak u osiguravanju bolje zdravstvene zaštite zatvorenika**. Tako je u KPZ Zenica u 2011. godini nabavljen ultrazvučni aparat i aparat za laboratorijske pretrage, a sve u cilju manjeg izvođenja osuđenih osoba u medicinske ustanove van kruga zatvora. I KPZ Banja Luka ima mogućnost vršenja vlastitih laboratorijskih pretraga, a zdravstvena zaštita se odvija kroz stalni angažman ljekara, dva medicinska tehničara, te psihijatra i stomatologa, angažovanih putem ugovora sa KC Banja Luka.

Imajući u vidu naprijed navedeno, Ombudsmeni preporučuju da uprave kazneno-popravnih zavoda preduzmu neophodne mjere kako bi poboljšale zdravstvene usluge osobama lišenim slobode, svakako uz puno veću uključenost i koordinaciju između ministarstava zdravstva i pravde u vezi pitanja zdravstvene zaštite u zatvorima.

9.3. Uslovi smještaja

Tokom posjeta utvrđena je prenatrpanost, kao generator većine ograničavanja ili kršenja prava lica lišenih slobode, te nedostatak zaštite za osjetljive kategorije zatvorenika, kao što su maloljetnici, ovisnici o narkoticima, mentalno bolesne osobe i žene.

Ipak, Ombudsmeni zapažaju **pozitivan trend u sistemima izvršenja krivičnih sankcija Federacije BiH i RS budući da su posljednjih nekoliko godina povećana budžetska sredstava koja su bila prijeko potrebna za izgradnju novih objekata**.

Federalno ministarstvo pravde preduzelo je niz aktivnosti na djelimičnom povećanju zatvorskih kapaciteta u Federaciji BiH.¹⁶⁴

Ministarstvo pravde Republike Srpske posebnu pažnju poklonilo je aktivnosti na izradi plana i realizaciji poboljšanja uslova za osuđena i pritvorena lica rekonstrukcijom i adaptacijom postojećih kazneno-popravnih ustanova i izgradnjom novih. Na ovaj način u Republici Srpskoj smještajni kapaciteti kazneno-popravnih ustanova sa 1085 uvećani su na 1373 mjesta, a po završetku započetih građevinskih radova u pojedinim KPZ ustanovama smještajni kapaciteti biće znatno uvećani¹⁶⁵.

Ombudsmeni pozitivnim ocjenjuju da je zbog dogradnje kapaciteta došlo do određene promjene kategorizacije zavoda. U Federaciji BiH ukida se KPZ PT u Tomislavgradu, a utemeljena su KPZ PT

¹⁶⁴ U KPZ Busovača izgrađen je novi objekat koji je omogućio mjesto za prijem novih 60 zatvorenika, u KPZ Orašje novi objekat za prijem novih 60 zatvorenika, u KPZ Tuzla izgrađen novi objekat na Kozlovcu, kapaciteta 100 mjesta za zatvorenike, u KPZ Zenica novi poseban odjel za visokorizične osobe kapaciteta 40 zatvorenika, te novi medicinski odjel kapaciteta 40 mjesta za zatvorenike kojima je potrebna medicinska terapija za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, u Odjeljenju Ustikolina, koje radi pri KPZ Sarajevo, prošireni su zatvorski kapaciteti za 60 mjesta, u KPZ Mostar povećani su kapaciteti za 25 novih mjesta.

¹⁶⁵ U KPZ Banja Luka izvršena je nadogradnja sprata na paviljonu za osuđena lica, čime se kapacitet uvećao za oko 50 mjesta; u KPZ Foča izgrađeno je Odjeljenje sa posebnim režimom (kapacitet 38, odnosno 56 osuđenih lica) kao i Odjeljenje sa maksimalnim obezbjeđenjem i intenzivnim programom postupanja, kapaciteta 17 osuđenih lica; u KPZ Istočno Sarajevo započeti su radovi na rekonstrukciji postojećeg objekta koji je predviđen za smještaj ženskih osuđenih lica; u KPZ Doboju izvršena je nadogradnja sprata čime je povećan smještajni kapacitet sa 120 na 188 mjesta i znatno je poboljšani osuđenički i pritvorenički standard, kao i radni uslovi zaposlenih. Na novoj lokaciji KPZ u Bijeljin, završeni su radovi na izgradnji ogradnog zida, a radovi na rekonstrukciji objekta, koji je predviđen za izvršenje mjere pritvora, treba da se okončaju u prvoj polovini 2012. godine. Po okončanju ovih treba da krenu radovi na rekonstrukciji tri objekta za smještaj osuđenih lica po određenim kvalifikacionim grupama.

Busovača i KPZ PT Orašje, što prati i donošenje novih Pravilnika o unutrašnjoj oraganizaciji i sistematizaciji radnih mjesta za ove ustanove.

U Republici Srpskoj umjesto ranijih okružnih zatvora predviđena su tri KPZ zatvorenog tipa (Banja Luka, Foča i Bijeljina) i tri KPZ poluotvorenog tipa (Trebinje, Istočno Sarajevo i Doboje), sa mogućnošću da KPZ zatvorenog tipa mogu u svom sastavu imati poluotvorene odjele, a KPZ poluotvorenog tipa otvorene odjele.

Ukupni kapaciteti zavoda u Federaciji iznose 1553 mjesta, a popunjenost kazneno-popravnih ustanova u Federaciji BiH na dan 31.12.2011. godine je 1819 lica.

U Republici Srpskoj ukupni kapaciteti iznose 1373 mjesta, a nivo popunjenosti na dan 31.12.2011. godine je 1054 lica, od toga 920 osuđenih i 134 pritvorena lica, što znači da u ovom entitetu ima slobodnih smještajnih kapaciteta za 150-200 lica. Međutim, zatvorenici iz FBiH ne mogu izdržavati kaznu u RS-u, jer ne postoji potreban sporazum entiteta uprkos, inicijative koja je u ovom smislu postojala, a ali nikada nije dovedena do kraja.

Distrikt Brčko nema zatvor, te osuđenike upućuje u kazneno-popravne ustanove u nadležnosti Federacije BiH i Republike Srpske, a u svojoj organizaciji ima osnovanu samo pritvorsku jedinicu, kapaciteta 40 pritvorenika.

Od smještajnih kapaciteta država rapolaže samo Pritvorskom jedinicom Suda BiH, koja je privremeno rješenje, budući da rapolaže samo 21 pritvorskim mjestom. Problem nedostatka zatvorskih kapaciteta u narednom periodu nastojat će se riješiti izgradnjom državnog zatvora, tako da osuđena lica od strane Suda BiH od 2013. godine neće opterećivati smještajne kapacitete zavoda u entitetima, uz napomenu da je od marta 2003. godine Sud BiH u zavode entiteta uputio na izdržavanje kazne zatvora 313 lica.

9.4. Ishrana

Prilikom posjeta kazneno-popravnim ustanovama ombudsmenima se često obraćaju osuđena lica sa pritužbama na količinu i kvalitet ishrane. Ističu da je hrana jednolična, neukusna, nedovoljna, a u nekim ustanovama da su sokovima i namazima istekli rokovi trajanja.

Tako Ombudsmeni ističu da se veći broj osuđenih osoba iz KPZ Zenica žalio na veoma loše higijenske uslove u kojima se priprema i servira hrana u toj ustanovi. S tim u vezi, a na osnovu neposrednog opažanja, ***Ombudsmeni su izdali preporuku direktoru ove ustanove da bez daljeg odlaganja preduzme sve potrebne mjere kako bi se higijenski uslovi za pripremu i serviranje hrane osuđenim osobama podigli na zadovoljavajući nivo***¹⁶⁶. Ombudsmeni su obaviješteni da je Kazneno-popravna ustanova Zenica ispoštovala datu preporuku.

9.5. Pravo na rad

Obavljene posjete i razgovori sa zatvorenicima dali su priliku ombudsmenima da zaključie da je u većini ustanova zanemarljiv broj radno angažovanih. Mali broj osuđenih lica uglavnom je angažovan za rad u kotlovnici, vešeraju, u kuhinji, te na održavanju čistoće objekta i zatvorskog kruga, a zanemarljiv broj lica u radu na zavodskim ekonomijama.

¹⁶⁶ Preporuka broj 180/11 od 22.11.2011. godine

S tim u vezi Ombudsmeni cijene da se daleko veći napori trebaju uložiti kako bi se u zatvorskim ustanovama stvorili uslovi za rad. ***Ombudsmeni stoga podsjećaju uprave kazneno-popravnih ustanova da je potrebno što više iznalaziti mogućnosti za radno angažovanje zatvorenika, te organizovati nove programe i aktivnosti koji će ih okupirati veći dio dana izvan prostora za smještaj, kako to preporučuju i Evropska zatvorska pravila.***

9.6. Nejednakost među kazneno-popravnim ustanovama u BiH

Između kazneno–popravnih ustanova u BiH, pa i unutar istih jurisdikcija, postoje velike nejednakačnosti u pogledu uslova i primjene standarda u ovoj oblasti.

Razlog nejednakosti među ustanovama je različit nivo njihove opterećenosti, u kojima neke imaju izrazite probleme u prekobrojnosti, gdje u drugim to nije slučaj.

U proteklom periodu preduzimane su određene mjere na rješavanju pitanja nedovoljnog broja zaposlenih stručnih kadrova, međutim, na rješavanju ovog pitanja još treba mnogo raditi. U prilog ovoj tvrdnji govori podatak da je ukupan broj sistematizovanih radnih mjesta u svim KPZ-ima u Federaciji BiH 1232, a ukupan broj zaposlenika iznosi 980.

Kada je u pitanju broj sistematizovanih i popunjenih radnih mjesta u kazneno-popravnim ustanovama Republike Srpske, na dan 31.12.2011. godine ukupno je sistematizovano 965 radnih mjesta, a popunjenost iznosi 829.

Dugogodišnji problem u vezi smještaja zatvorenika koji su krivična djela počinili u stanjima smanjene ili bitno smanjene računalivosti, kao i neuračunljivih osoba konačno bi se trebao riješiti adaptacijom zgrade nekadašnje Psihijatrijske klinike na Sokocu u objekat gdje bi kazne izdržavali takozvani forenzički bolesnici. Međutim, ovaj objekat još uvijek nije pušten u funkciju, a prema saznanjima kojim Institucija ombudsmena raspolaze, kao osnovni razlog navodi se nedostak sredstava za zapošljavanje kadra.

Najviše zabrinutosti u pogledu neadekvatnih elementarnih životnih uslova u smislu životnog prostora, higijenskih uslova, izostanka radnog angažmana, nedovoljnog broja osoblja koje radi sa osuđenim osobama izaziva stanje u KPZ Sarajevo

Radi navedenog, Ombudsmeni su donijeli Preporuku Federalnom ministarstvu pravde i direktoru KPZ Sarajevo.¹⁶⁷

Postupajući po preporuci Ombudsmena, direktor Kazneno-popravnog zavoda poluotvorenog tipa Sarajevo je, sa ciljem poboljšanja životnih uslova, osposobio nove prostore na trećem spratu zavoda koji su veće kvadrature, sa boljim osvjetljenjem i instaliranim mokrim čvorovima, te sa kablovskom televizijom. Osim toga, jedan dio osuđenika biće premješten u Odjeljenje Igman i Ustikolina.

U vezi problema nedovoljnog broja zaposlenih stručnih kadrova Ombudsmeni su obaviješteni da su u toku procedure za prijem kadrova iz sektora tretmana, te pravnog i zdravstvenog sektora po internim oglasima, što je i preporuka Vlade Federacije BiH obzirom da im je zbog mjera štednje onemogućeno da raspisivanjem javnih konkursa izvrše prijem neophodnog kadra.

Postupajući po žalbi osuđene osobe sa invaliditetom i nakon izvršenih pregleda uslova smještaja u kazneno-popravnim zavodima u BiH, Ombudsmeni su utvrdili da u cijelom zatvorskom sistemu ne postoje odgovarajući uslovi za smještaj i izdržavanje kazne zatvora osoba s tjelesnim invaliditetom koja

¹⁶⁷ Preporuka broj P-209/11 od 22.12.2011. godine.

za kretanje trebaju invalidska kolica (istina KPZ Orašje u jednom Paviljonu ima ugrađenu rampu za kretanje osuđenih osoba u invalidskim kolicima ali taj objekat još nije u funkciji). U cilju sprečavanja daljeg kršenja prava ove kategorije osuđenika i pritvorenika, a kako je utvrđeno kršenje prava pritvorenika koji se nalazi u pritvorskoj jedinici Suda BiH, Ombudsmeni su izdali preporuku Ministarstvu pravde BiH¹⁶⁸.

Prilikom odlučivanjima o pogodnosti van ustanove, ombudsmeni su obavješteni da je i dalje evidentna proizvoljnost i izostanak principa jednakog tretmana prilikom odlučivanja o ovim pitanjima, tako da Ombudsmeni i dalje insistiraju na jednakom rješavanju pitanja korištenja pogodnosti.

Međutim, pritužbe koje Ombudsmeni prikupljaju prilikom posjeta ovim ustanovama jasno ukazuju da osuđenici smatraju da je u praksi evidentna proizvoljnost i izostanak obezbjeđenja principa jednakog tretmana tako da i dalje insistiraju na rješavanju ovog problema.

9.7. Implementacija preporuka Institucije ombudsmena

Do sada preduzete mjere i aktivnosti na implementaciji preporuka Ombudsmena¹⁶⁹ ukazuju da je:

- ostvaren značajan napredak u izgradnji novih i rekonstrukciji postojećih objekata u Republici Srpskoj i ograničen napredak u izgradnji novih i rekonstrukciji postojećih objekata u Federaciji BiH;
- ostvaren ograničen napredak u pogledu kadrovske popunjenosti službenog osoblja u oba entiteta;
- ostvarena djelimična harmonizacija svih standarda i propisa koji uređuju ovu oblast;
- ostvaren djelimičan napredak u smislu prekategoriizacije zatvorskih ustanova;
- ostvaren ograničen napredak na izgradnji državnog zatvora (obavljeni su samo infrastrukturni radovi i postavljen betonski zid);
- nema evidentnog napretka u smislu većeg radnog angažmana osuđenih osoba;
- izostala je uspostava zatvorskih uprava u jurisdikcijama u skladu sa usklađenim propisima i standardima;
- nema značajnijeg razvijanja mjera za izvršavanje krivičnih sankcija u zajednici (sa posebnim osvrtom na uslovni otpust, rad za opće dobro na slobodi i druge vrste alternativnih sankcija);
- nema značajnijeg unapređenja uslova i programa tretmana za ranjive kategorije osuđenih lica;
- ostvaren veoma ograničen napredak u unapređenju zdravstvene zaštite u kazneno-popravnim ustanovama;
- nema usklađenog i koherentnog sistema obuke službenog osoblja u kazneno-popravnim ustanovama.

Nakon svega navedenog u izvještaju, ostaje nedvosmisleno da dobar dio preporuka u oblasti izvršenja krivičnih sankcija, koje su navedene u izvještajima prethodnih godina, zahtijevaju dalje postupanje. Čini se da su uprave kazneno-popravnih ustanova usvojile samo određene ograničene mjere kao odgovor na do sada date preporuke i stoga **Ombudsmeni pozivaju rukovodstvo ustanova da u znatnoj mjeri intenzivira svoje napore na poboljšanju stanja u svjetlu preporuka i obezbjeđenja da se one sistematski provedu u cijelosti, odnosno u dijelu u kojem do kraja nisu ispoštovane.**

¹⁶⁸ Preporuka broj P-32/11 od 25.02.2011. godine kojom Ombudsmeni Ministarstvu pravde BiH preporučuju da, u direktnom kontaktu sa ustanovama za zbrinjavanje pritvorenih i osuđenih lica, provjeri mogućnost smještaja osoba sa invaliditetom, te o nalazu izvijesti Sud BiH. U slučaju da ustanove ne rapolazu sa mogućnošću prihvatanja osuđenih i pritvorenih osoba sa invaliditetom, Ministarstvo pravde BiH je dužno izdvojiti sredstva za prilagođavanje prostora u određenoj ustanovi za ovu kategoriju.

¹⁶⁹ Vidi preporuke sadržane u Specijalnom izvještaju u o stanju ljudskih prava u ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija u BiH, septembar 2009. godine, kao i segment o zaštiti zatvorenika u Godišnjem izvještaju o radu Ombudsmena BiH za 2010. godinu.

POGLAVLJE X – ODJEL ZA PRAĆENJE PRAVA DJECE

Odjel za praćenje prava djece, osnovan u cilju promovisanja prava djece i njihove zaštite, u 2011. godini bavio se pojedinačnim žalbama, edukacijom u školama, izradom specijalnih izvještaja, a zaposlenici ovog odjela su, također, učestovali na stručnim skupovima u vezi prava djece.

Postupanjem po pojedinačnim žalbama, Institucija ombudsmena postiže značajne ciljeve, od dosljedne primjene UN Konvencije o pravima djeteta i domaćeg zakonodavstva radi ostvarivanja najboljeg interesa djece u BiH do predlaganja konkretnih odgovarajućih mjera za efikasnu pravnu intervenciju usmjerenu na djecu, a sve u saradnji i koordinaciji sa institucijama sistema odgovornim za zaštitu djece.

Analiza zaprimljenih žalbi

U 2011. godini u Odjelu je zaprimljeno **110 pojedinačnih žalbi**, a kao i prethodnih godina ugrožavanja i kršenja se najčešće tiču **prava na obrazovanje, prava na zdravstvenu zaštitu, prava na načine održavanja ličnih odnosa i kontakata sa drugim roditeljem sa kojim dijete ne živi i sa njegovim bližim srodnicima, prava na zaštitu od nasilja, posebno zapuštanja i zanemarivanja djeteta**. Također, ponovo je bilo predmeta koji se tiču problema izdavanja putnih isprava u BiH i neizvršavanja sudskih presuda po pitanju izdržavanja/alimentacija, kao i neizvršavanja drugih upravnih akata, čime se direktno krše prava djece.

Opšta je ocjena Ombudsmena da siromaštvo i loša ekonomska situacija u Bosni i Hercegovini ima direktni uticaj na poštivanje i ostvarivanje prava djece. Sa sigurnošću se može konstatovati stalni jaz između zakonodavstva i njegovog provođenja, kao i da su nedovoljna budžetska izdvajanja za djecu i ostvarivanje njihovih prava.

Ipak, ohrabruje činjenica da je u mjesecu julu 2011. godine, Vijeće/Savjet ministara BiH usvojilo novi Akcioni plan za djecu za period od 2011. do 2014. godine, s tim da Ombudsmeni BiH ukazuju nadležnim organima da se za ispunjenje ciljeva i zadataka iz Akcionog plana moraju obezbijediti novčana sredstva, kao i da je potrebno u aktivnosti i implementaciju ciljeva uključiti sve nivoe vlasti.

Ombudsmeni tokom postupka istraživanja po žalbi organa starateljstava/centara za socijalni rad iz Republike Srpske, dolaze do saznanja da već duži niz godina postoje problemi zbog sukoba nadležnosti između nadležnih organa starateljstva iz Republike Srpske i Federacije BiH, odnosno zbog nepostojanja odgovarajućih mehanizama i nadležnog organa da to pitanje riješi. Ministarstvo civilnih poslova BiH nadležno je, između ostalog, i za obavljanje poslova i izvršavanje zadataka koji su u nadležnosti Bosne i Hercegovine, a koji se odnose na utvrđivanje osnovnih principa koordiniranja aktivnosti, usklađivanja planova entitetskih tijela vlasti i definisanja strategije na međunarodnom planu i u oblasti socijalne zaštite, obrazovanja i kulture, te su Ombudsmeni pozvali ovo ministarstvo da pristupi rješavanju ovog pitanja.

10.1. Problem prosjačenja djece

Kada je u pitanju prosjačenje djece, odnosno ekonomska eksploatacija djece, Ombudsmeni su i tokom prošle, 2011. godine ovom problemu posvetili pažnju. Naime, nakon istraživanja iz 2009. godine, prezentovanja rezultata istraživanja u Specijalnom izvještaju iz 2010. godine, u 2011. godini upućena je

preporuka nadležnim organima u BiH u vezi sa uspostavljanjem dnevnih centara i prihvatnih centara za djecu i omladinu zatečenu u skitnji i prosjačenju. U preporuci Ombudsmeni ukazuju da je evidentno da postoje brojni primjeri dobre prakse (Sarajevo, Banja Luka, Zenica), a što je detaljno opisano u Specijalnom izvještaju¹⁷⁰. Kada je u pitanju grad Mostar, Ombudsmeni su došli do saznanja da u Mostaru već tri godine postoji opremljena prihvatna stanica za djecu zatečenu u skitnji, ali da nije počela raditi zbog nemogućnosti zapošljavanja adekvatnog, stručnog kadra. S tim u vezi, Ombudsmeni su preporučili nadležnim gradskim i kantonalnim organima da preduzmu aktivnosti u cilju osiguranja da prihvatna stanica počne raditi. Nakon nekoliko urgencija, gradonačelnik Mostara, kao odgovorna strana, obavještava Ombudsmene da se neće moći planirati u budžetu iznos od oko 85.000 KM, koliko cijene da bi bilo potrebno za rad prihvatne stanice, a na čemu je neophodna finansijska pomoć i kantona i entiteta.

10.2. Autistična djeca

Ombudsmeni su krajem 2010. godine, vodeći se iskazima predstavnika Udruženja URDOS-a iz Tuzle, URDAS iz Sarajeva i Djeca svjetlosti iz Banje Luke napravili sveobuhvatnu analizu problema autizma, kao dijela Specijalnog izvještaja o djeci sa posebnim potrebama/smetnjama u psihofizičkom razvoju. **Udruženje URDOS-a iz Tuzle je izradilo elaborat i projekat centra za autizam, čak su pronađeni i neki sufinansijeri za dio novca, ali on nije osnovan.** Institucija ombudsmena je u ovom slučaju, dana 21.02.2011. godine, izdala preporuku Vladi Tuzlanskog kantona da odmah preduzme sve neophodne mjere, radnje i aktivnosti kako bi se stvorili uslovi i omogućilo otvaranje i rad centra za autizam u Tuzli. Međutim, do danas Institucija ombudsmena nije zaprimila nikakvu povratnu informaciju o realizaciji preporuke.

10.3. Predškolski odgoj i obrazovanje

U 2011. godini izvršena je cjelokupna analiza stanja prava djece i njihove implementacije u oblasti predškolskog odgoja i obrazovanja na teritoriji cijele BiH.¹⁷¹ Analizom se željela skrenuti pažnju nadležnim institucijama da se zbog nedostatka zakonskih i podzakonskih rješenja i neadekvatne primjene postojećih zakonskih rješenja krše prava predškolske djece na obrazovanje, te da je potrebno uraditi mnogo više na podizanju svijesti javnosti u cilju povećanja broja djece upisane u predškolske ustanove. Funkcija predškolskog odgoja i obrazovanja, kao sastavnog dijela odgojno-obrazovnog sistema u BiH, zapostavljena je zbog negativnog stava društva, predrasuda i tradicionalnih opterećenja kada je u pitanju ovaj segment odgoja i obrazovanja, a uz to je bila i pod uticajem restriktivnih ekonomskih mjera štednje i stabilizacije. Ombudsmeni su posebno ukazali da se uočena situacija na terenu bitno razlikuje od onog što je Okvirni zakon propisao kao obavezu. **U skladu sa zatečenim stanjem upućene su dvije posebne i 17 generalnih preporuka nadležnim obrazovnim vlastima.** Analiza je prezentirana na press konferenciji povodom 20. novembra Međunarodnog dana djeteta, zatim dostavljena nadležnim organima na postupanje prema preporukama, te drugim relevantnim ustanovama na informaciju. U toku je proces praćenja realizacije izdatih preporuka.

¹⁷⁰ Specijalni izvještaj o problemu prosjačenja u Bosni i Hercegovini, Banja Luka/ Sarajevo, 2009. godina
<http://www.ombudsmen.gov.ba/materijali/publikacije/Specijalni.Izvještaj.Prosjacenje.pdf>

¹⁷¹ http://www.ombudsmen.gov.ba/materijali/publikacije/Analiza_predskolsko_Nov2011.pdf

10.4. Ombudsmen u vašoj školi

Odjel za praćenje prava djece, u saradnji sa Save the Children Norway, i tokom 2011. godine organizovao je na teritoriji cijele BiH kreativne radionice pod nazivom Ombudsmen u vašoj školi. Ova aktivnost ima za ciljeve senzibilizaciju učenika/ca i nastavnog osoblja za osnovna dječija prava, edukovati djecu i nastavno osoblje o ulozi ombudsmena u ostvarivanju osnovnih dječijih prava, a posebno da osnaži učenike da zauzmu aktivan stav u ostvarivanju osnovnih dječijih prava. U toku 2011. godine, posjećeno je **12 osnovnih i srednjih škola** na teritoriji opština Bosanska Krupa, Tomislavgrad, Konjic, Šamac, Čelinac i Mrkonjić Grad.

10.5. Realizacija preporuka iz specijalnih izvještaja Institucije ombudsmena iz oblasti dječijih prava iz 2010. godine

Ombudsmeni su 2010. godini sačinili: Specijalni izvještaj djece sa posebnim potrebama/smetnjama u psihofizičkom razvoju¹⁷²; Specijalni izvještaj o pravima djece smještene u ustanove, sa posebnim osvrtom na normative i standarde¹⁷³ i Specijalni izvještaj o participaciji djece i odraslih u interesu djece u školama,¹⁷⁴ dok su u toku 2011. godine pratili realizaciju preporuka iz ovih izvještaja.

S obzirom na izjašnjenja nadležnih organa kojima su upućene preporuke iz Specijalnog izvještaja o stanju prava djece sa smetnjama u psihofizičkom razvoju, nesumnjivo se nameće zaključak da u BiH postoje strateški dokumenti čijom bi se realizacijom istovremeno realizovale i ispoštovale preporuke Ombudsmena (i na državnim i na entitetskom nivou). Ali, obično se javljaju problemi u implementaciji ciljeva i u tom smislu ukazujemo da bi bilo poželjno u strateškim dokumentima definisati i odrediti nosioce aktivnosti, s tim da je potrebno u izradu i planiranje uključiti i niže nivoe vlasti (opštine/općine). Kada je u pitanju Republika Srpska, još Narodna skupština RS-a nije usvojila novi Zakon o socijalnoj zaštiti, a Ombudsmeni cijene da bi upravo primjena ovog zakona u velikoj mjeri doprinijela poboljšanju prava djece sa posebnim potrebama u Republici Srpskoj. Kantoni u Federaciji BiH su Instituciji ombudsmena dostavili, uglavnom, pregled svih zakonskih propisa i prava koja djeca ostvaruju, kao i pregled različitih ustanova/zavoda u kojima se neka od prava ostvaruju. Iz Ministarstva prosvjete i kulture RS-a napominju da se preduzimaju mjere radi realizacije kratkoročnih i dugoročnih ciljeva Strateških pravaca razvoja obrazovanja BiH sa planom implementacije 2008-2015. godine - o kojim se mjerama radi taksativno je pobrojano, a velika uloga svakako pripada Republičkom pedagoškom zavodu. Iz odgovora na preporuke iz Specijalnog izvještaja proizlazi da u Brčko Distriktu postoji velik broj stručno osposobljenog kadra u školama, ali iz Odjela za obrazovanje ističu da postoji problem nadarene djece (koja, također, pripadaju kategoriji djece sa posebnim potrebama) za prirodne i društvene nauke zbog nepostojanja adekvatnih paralelnih škola u kojima bi imali pristup izvorima za njih specifičnog znanja, osim djece nadarene za muziku, s obzirom na to da je osnovana Osnovna muzička škole, a planu je osnivanje i srednje muzičke škole. Također, napominju da je najveći problem djece ostvarivanje prava na pristojan životni standard.

Kada je riječ o Specijalnom izvještaju Ombudsmena o **pravima djece smještene u ustanove**, sa posebnim osvrtom na normative i standarde, jedan od mnogobrojnih problema u Federaciji BiH jeste

¹⁷² http://www.ombudsmen.gov.ba/materijali/publikacije/Djeca_osebne_potrebe_CRO.pdf

¹⁷³ http://www.ombudsmen.gov.ba/materijali/publikacije/SI_Djeca_ustanove.pdf

¹⁷⁴ http://www.ombudsmen.gov.ba/materijali/publikacije/SI_Participacija_skole.pdf

nepostojanje fonda za dječiju zaštitu s tim da su nadležni toga svjesni, te ističu problem podijeljene nadležnost između kantona i Federacije.

Ombudsmeni će i dalje insistirati kod nadležnih ministarstava u oblasti obrazovanja na što većem uvažavanju i poštivanju participacije djeteta uopšte u obrazovnim ustanovama, u skladu **sa Specijalnim izvještajem o participaciji djece i odraslih u interesu djece u školama**. Naime, proteklo je mnogo vremena od usvajanja Okvirnog zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju u BiH¹⁷⁵, a mišljenje je Ombudsmena da se može unaprijediti rad vijeća/savjeta učenika, da se dječija mišljenja moraju i mogu više poštovati i razmatrati, a za što nisu potrebna dodatna novčana sredstva.

10.6. Podnesak/izvještaj Institucije ombudsmena UN Komitetu o pravima djeteta

Tokom 2011. godine pripremljen je Podnesak/izvještaj o primjeni Konvencije o pravima djeteta UN Komitetu o pravima djeteta, s ciljem ocjene stanja ostvarivanja dječijih prava u BiH i formulisanja prijedloga, odnosno preporuka za postizanje višeg nivoa institucionalnog djelovanja u interesu djece u BiH, ali sa aspekta rada i djelovanja Odjela za praćenje prava djece. Tokom mjeseca oktobra 2011. godine, finaliziran je Izvještaj Institucije ombudsmena o primjeni Konvencije i podnesen je početkom decembra 2011. godine UN Komitetu za prava djeteta. Prilikom izrade Izvještaja održani su konsultativni sastanci sa neformalnom mrežom NVO pod nazivom „Snažniji glas za djecu“, koju čini 13 NVO sa teritorije cijele BiH i koje se bave zaštitom dječijih prava, kao i sa predstavnicima UNICEF-a i Save the Children Norway. Izvještaj Institucije ombudsmena se bazira isključivo na sopstvenim istraživanjima i saznanjima, ponajviše kroz rad na pojedinačnim žalbama i sačinjavanju specijalnih izvještaja. Izvještaj je koncipiran tako da se prolazi kroz sva prava propisana Konvencijom, sa posebnim osvrtom na ranije preporuke Komiteta, s tim da su namjerno izostavljeni dijelovi izvještaja koji se ponavljaju u državnom, vladinom izvještaju, ali i u alternativnom izvještaju NVO. Institucija ombudsmena je sačinila **Alternativni izvještaj o primjeni Konvencije o pravima djeteta za period od 01.06.2009. godine do kraja 2011. godine**¹⁷⁶, upućen UN Komitetu za prava djece. Ombudsmeni su u Izvještaju koncipirali svoje preporuke, po svakom članu, a ukoliko samo neke od preporuka Ombudsmena bude inkorporisane u preporuke Komiteta prema našoj državi, Ombudsmeni će biti zadovoljni, smatrajući da su, dugoročno gledano, doprinijeli ostvarivanju i zaštiti prava djece na teritoriji cijele BiH.

Ilustrativni primjeri

Predmet broj: Ž-BL-01-350/11

Na osnovu saznanja do kojih je osoblje Institucije ombudsmana došlo u toku sprovođenja aktivnosti Ombudsmen u vašoj školi, djeca veoma često ističu problem postojanja vršnjačkog nasilja u školama, Institucija ombudsmena se opredijelila za istraživanje ovog problema *ex officio*. U Republici Srpskoj od 2009. godine postoji Protokol o postupanju u situacijama vršnjačkog nasilja u obrazovnim institucijama. Kako postoji opredijeljenost ove institucije da se promovisanju i zaštiti dječijih prava pristupi sistemski, Ombudsmeni preporučuju Vladi Federacije Bosne i Hercegovine i Vladi Brčko Distrikta, kao i Ministarstvu civilnih poslova BiH da preduzmu sve neophodne mjere i aktivnosti kako bi se osiguralo da se disciplina u školi provodi na način primjeren ljudskom dostojanstvu djeteta,

¹⁷⁵ „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 18/03

¹⁷⁶ <http://www.ombudsmen.gov.ba/materijali/Alt.izvj.CRC.pdf>

uključujući i pravno definisanje postupanja u slučajevima vršnjačkog nasilja, kao i da Ministarstvo civilnih poslova BiH, a imajući u vidu međunarodne obaveze Bosne i Hercegovine, poduzme aktivnosti koordinacije u cilju ujednačavanja postupanja u slučajevima vršnjačkog nasilja na teritoriji cijele Bosne i Hercegovine. Povodom preporuke Ombudsmena, nadležna ministarstva su izrazila spremnost da se pristupi izradi protokola, ili drugog sličnog akta, kojim će se regulisati postupanje svih nadležnih službi u situacijama vršnjačkog nasilja u obrazovnim ustanovama/školama. Tokom 2012. godine Odjel će pratiti realizaciju preporuke.

Predmet broj: Ž-BL-01-287/11

Ombudsmeni su povodom saznanja da pojedina djeca, pripadnici romske nacionalne manjine (pri tome učenici iz socijalno ugroženih porodica), koja se školuju u jednoj osnovnoj školi u Federaciji BiH nemaju pravo na zdravstvenu zaštitu, otvorili postupak istraživanja po službenoj dužnosti. S obzirom na rezultate istraživanja, Ombudsmeni preporučuju nadležnima da zajedničkim djelovanjem nadležnih općinskih i kantonalnih službi, u saradnji sa osnovnom školom, riješe navedeni problem. Naime, iz pozitivnih propisa jasno proizlazi da nadležni općinski organ provodi postupak priznavanja prava, ali da je kantonalna vlada obaveznik uplate doprinosa, što u konkretnom slučaju nije učinjeno, jer djeca nisu uopšte posjedovala zdravstvenu knjižicu. Preporuka Ombudsmena je u potpunosti ispoštovana i predstavlja primjer kako je ponekad dovoljno samo povezati i iskordinisati nadležne (škola, resorno kantonalno ministarstvo i općina) da bi se problem riješio.

Predmet broj: Ž-BL-01-228/11

Ombudsmeni su sredinom 2011. godine otvorili istragu po službenoj dužnosti, zbog saznanja da je u toku krivični postupak protiv nastavnika zbog navodnog seksualnog uznemiravanja djece u jednoj osnovnoj školi. Ombudsmeni nadležnom sudu upućuju preporuku da razmotri mogućnost da se djeca, koja su oštećena krivičnim djelom, ponovo ne ispituju i da se iskoristi već snimljen materijal, iz razloga što je sud zakazao glavni pretres i ponovo, za potrebe krivičnog postupka, odredio saslušanje djece svjedoka-oštećenih, iako su, dakle, djeca već jednom saslušana od strane tužilaštva. Kako preporuka Ombudsmena nije ispoštovana, Ombudsmeni su pristupili izradi specijalnog izvještaja, smatrajući neophodnim ukazati izvršnoj i zakonodavnoj vlasti na nivou Federacije BiH na potrebu usklađivanja domaćih pozitivnih propisa iz oblasti krivičnog zakonodavstva sa Konvencijom o pravima djeteta, s jedne strane, a s druge da je, također, potrebno i afirmisati Konvenciju o pravima djeteta i insistirati na njenoj primjeni u domaćem zakonodavstvu. Pored toga, zatraženo je od nadležnih organa da nikako ne odugovlače sa usvajanjem ovog zakona. Do dana finaliziranja Godišnjeg izvještaja Institucija ombudsmena nije zaprimila nikakvu povratnu informaciju.

Velik broj žalbi u Odjelu se ponovno odnosi na nemogućnost kontakta djeteta i roditelja sa kojim dijete ne živi.

Predmet broj: Ž-SA-01-862/10

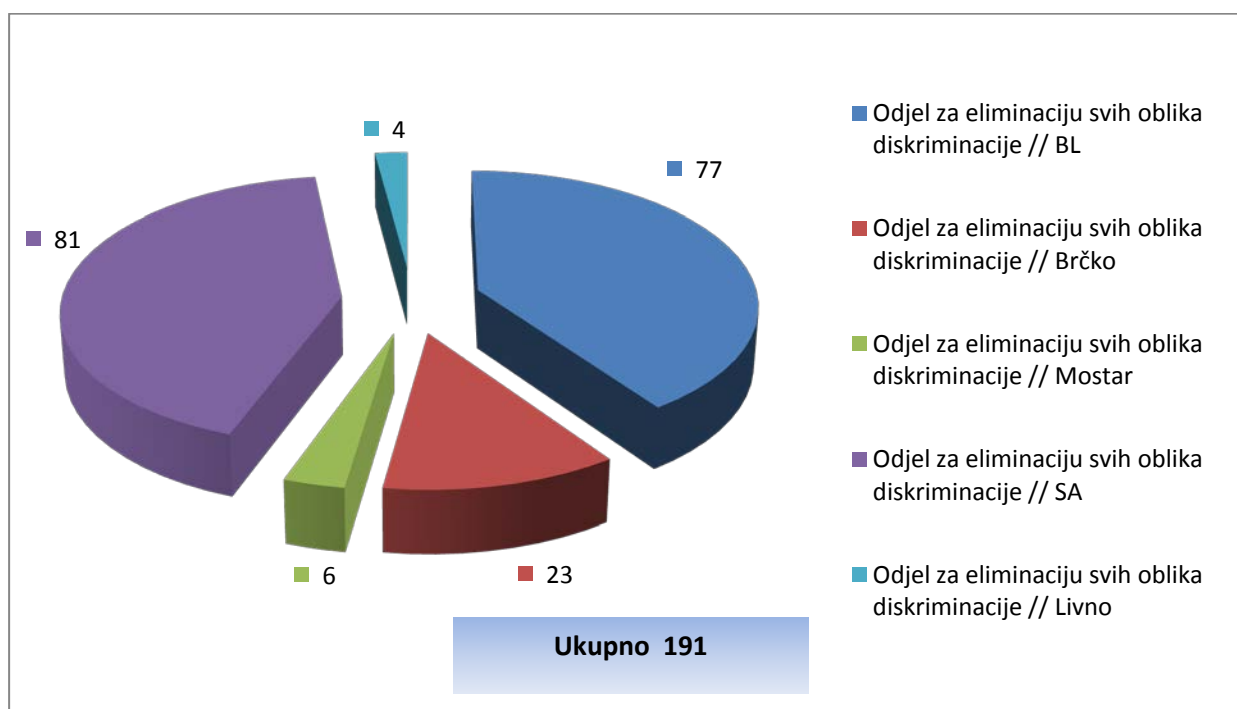
Iznosimo primjer gdje je brak između supružnika razveden pravosnažnom presudom suda druge države, a njihovo zajedničko dijete rođeno je tek nakon razvoda, u BiH. Pred nadležnim domaćim sudom, po tužbi oca, odlučuje se o tome sa kojim će roditeljem dijete živjeti, način održavanja odnosa i neposrednih kontakata djeteta s roditeljem sa kojim ne živi, i o izdržavanju. Iako u nadležnosti suda, ostaje sporno i nedefinisano kako omogućiti i urediti da dijete viđa oca do pravosnažne i izvršne odluke

suda. U konkretnom predmetu ukazano je službi da mora informisati majku da to, što ne dozvoljava viđanja oca sa djetetom, predstavlja ozbiljan razlog da se dijete ne povjeri roditelju nespremnom da omogući odnose i neposredne kontakte sa drugim roditeljom. Ombudsmeni su preporučili da nadležna služba socijalne zaštite ukaže majci na njezinu zakonsku obavezu, i da omogući susret oca i djeteta u uslovima i na način koji podrazumijeva zaštitu najboljeg interesa djeteta.

POGLAVLJE XI – ODJEL ZA ELIMINACIJU SVIH OBLIKA DISKRIMINACIJE

Radi sprečavanja svih oblika diskriminacije Ombudsmeni BiH su u januaru 2009. godine, dakle prije stupanja na snagu Zakona o zabrani diskriminacije, formirali Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije. Osnovni zadatak Odjela je da osigura ujednačavanje pristupa u ostvarivanju i zaštiti prava građana na cijeloj teritoriji BiH i poduzme efikasne mjere u cilju sprečavanja bilo kojeg oblika diskriminacije građana u ostvarivanju njihovih, Ustavom garantovanih, prava.

ODJEL	Zaprimljeno u 2011
Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Banja Luka	77
Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Brčko	23
Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Mostar	6
Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Sarajevo	81
Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Livno	4
Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	191

Dijagram br.18 – Pregled zaprimljenih žalbi u Odjelu za eliminaciju svih oblika diskriminacije u 2011.g. po uredima

Analiza zaprimljenih žalbi

U Instituciji ombudsmena za ljudska prava u 2011. godini registrovan je ukupno 191 predmet diskriminacije. Pored predmeta iz 2011. godine u Odjel je prenesen 81 predmet iz 2010. godine i jedan predmet iz 2009. godine, tako da su ukupno u radu u Odjelu u 2011. godini bila 273 predmeta. U izvještajnom periodu Odjel je završio 88 predmeta iz 2011. godine i 40 iz 2010. godine i to odlukom o zatvaranju 102, preporukom 26, ili ostvarivanjem prava stranke u toku postupka istrage. Bitno je napomenuti da je određeni broj predmeta riješen u toku istrage, bilo posredovanjem, podsticanjem prijateljskog rješenja, ili preduzimanjem medijacije između strana u sporu, bilo na način da odgovorni javni organ sam koriguje svoje postupanje nakon prvog obraćanja Institucije ombudsmena.

U periodu izvještavanja Odjel za eliminaciju diskriminacije izdao je 26 preporuka.

KANCELARIJE	ZAPRIMLJENI PREDMETI	PREDMETI U RADU	ZAVRŠENI PREDMETI
Banja Luka	77	28	49
Brčko	23	15	8
Livno	4	0	4
Mostar	6	4	2
Sarajevo	81	56	25
Ukupno u Odjelu	191	103	88

Tabela 10.: Prikaz zaprimljenih žalbi u Odjelu za eliminaciju svih oblika diskriminacije u 2011. godini

U 2011. godini došlo je do povećanja broja žalbi (za 41,5%) u odnosu na prethodnu godinu. Postoji mogućnost da su intenzivne promotivne kampanje kako Institucije ombudsmena, tako i drugih organizacija iz domena zaštite ljudskih prava i borbe protiv diskriminacije uticale na povećan broj žalbi. Poređenja radi, u 2010. godini zaprimljeno je 135 žalbi, a u 2009. godini 156 žalbi na diskriminaciju.

U 2009. godini, najveći broj žalbi odnosio se na diskriminaciju po nacionalnoj osnovi (53), a u 2010. godini došlo je do znatnog smanjenja žalbi po osnovu nacionalne pripadnosti (14), a do povećanja broja žalbi podnesenih zbog mobinga (32).

U 2011. godini nastavljen je trend rasta žalbi na mobing (41), a od ukupnog broja žalbi na nacionalnu diskriminaciju (43) samo u manjem broju slučajeva utvrđena je povreda prava i izdata preporuka (4).

OBLICI DISKRIMINACIJE / UREDI	SARAJEVO	BANJA LUKA	BRČKO	MOSTAR	LIVNO	UKUPNO
Mobing	17	14	9	1		41
Uznemiravanje	4	6	0	1		11
Na osnovu nacionalnog porijekla	12	22	6	1	2	43
Na osnovu pola	4	1				5
Na osnovu društvenog položaja	1	4	1			6
Na osnovu obrazovanja	6	2	2	1		11
Na osnovu članstva u sindikatu	1	5	1			7
Na osnovu dobi	2	5				7
Na osnovu polnog izražavanja ili orijentacije	2	1				3
Na osnovu socijalnog porijekla	1			1		2
Na osnovu mjesta prebivališta/boravišta	3	1	1			5
Na osnovu vjere	1	2	1		1	5
Na osnovu političkog i drugog uvjerenja	1	3				4
Na osnovu veze sa nacionalnom manjinom	1	6				7
Na osnovu imovnog stanja	1	3				4
Ostalo	24	2	2	1	1	30
UKUPNO	81	77	23	6	4	191

Tabela 11.: Prikaz zaprimljenih žalbi po uredima i oblicima diskriminacije

Članom 8. Zakona o zabrani diskriminacije propisane su nadležnosti Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH u provođenju Zakona o zabrani diskriminacije. Ombudsmeni konstatuju da još uvijek nije uspostavljena centralna baza podataka za počinjena djela diskriminacije, niti je donesen pravilnik o načinu prikupljanja podataka o predmetima diskriminacije, iako je zakonski rok bio 90 dana nakon usvajanja Zakona. Ipak, Ombudsmeni pozdravljaju održavanje konsultativnih sastanaka i preduzimanje ostalih koraka koji su učinjeni na uspostavi baze i donošenju relevantnih podzakonskih akata i pozivaju Ministarstvo za ljudska prava da intenzivira napore radi konačnog uspostavljanja jedinstvene evidencije o slučajevima diskriminacije.

Dok Institucija ombudsmena djeluje preventivno u zaštiti ljudskih prava, **sudovi** imaju ključnu ulogu u sankcionisanju slučajeva kršenja Zakona o zabrani diskriminacije, jer svojim presudama utvrđuju da je određeno postupanje diskriminatorno, nalažu zabranu preduzimanja radnji koje predstavljaju diskriminaciju, dosuđuju naknadu štete i izriču druge sankcije predviđene zakonom.

Prema javnosti dostupnim informacijama, u BiH je ukupno pokrenuto oko 20 sudskih postupaka za zaštitu od diskriminacije, i to uglavnom uz zastupanje nevladinih organizacija za pružanje besplatne pravne pomoći. Broj slučajeva diskriminacije, koji su prijavljeni Instituciji ombudsmena, samo u ovoj godini iznosi 191, a i on je niži od procijenjenog obima prisutnosti diskriminacije u BiH, što znači da se građani rijetko odlučuju za obraćanje sudu u slučaju nejednakog tretmana po bilo kojoj osnovi. Najveći problem koji opterećuje pravosuđe kao mehanizma borbe protiv diskriminacije jeste opterećenje sudova zaostalim predmetima, što se naročito odnosi na sudove prvog stepena u većim gradovima. Radi navedenog ombudsmeni pozivaju sve nadležne institucije da ulože maksimalne napore u pronalaženju mehanizama za osposobljavanje pravosuđa za efikasno i neometano vršenje svoje ustavne funkcije u zaštiti pojedinačnih prava građana.

Ombudsmeni BiH posebno žele da ukažu na nužnost osiguranja primjene člana 24. stav 2. Zakona kojim je propisano da će svi **zakoni i opšti propisi biti usaglašeni** s odredbama ovog zakona u roku od godinu dana od dana njegovog stupanja na snagu. Dakle, neophodno je da svi organi izvršne i zakonodavne vlasti na svim nivoima shvate značaj navedene odredbe i što prije pristupe analizi zakona i opštih propisa iz svoje nadležnosti u svjetlu usklađenosti tih akata sa Zakonom o zabrani diskriminacije. U kontekstu promocije samog Zakona i upoznavanja nadležnih institucija i javnosti sa njegovom sadržinom, značajna je uloga Institucije koja je u tom smislu već preduzela određene korake, učešćem na dva okrugla stola i promocijom Zakona u medijima, a u saradnji sa organizacijama civilnog društva i misijom OSCE u Bosni i Hercegovini.

Konačno, ombudsmeni konstatuju da je u pogledu odgovaranja na dopise i pružanja traženih informacija saradnja sa institucijama na svim nivoima vlasti na zadovoljavajućem nivou dok bi broj ispoštovanih preporuka morao biti veći.

Ilustrativni primjeri

Broj predmeta: Ž-SA-05-509/11 i Ž-BL-06-255/11

Podnosioci žalbe suočeni su sa prijetnjom otkaza zbog činjenice da su se obraćali Instituciji ombudsmena i nadležnoj inspekciji radi zaštite svojih prava iz radnog odnosa. Takvo postupanje poslodavca predstavlja nastavak nejednakog postupanja, za šta se u uporednom pravu koristi termin **viktimizacija**, zbog čega su ombudsmeni podnijeli zahtjeve za pokretanje prekršajnog postupka protiv odgovornih lica, nadležnim opštinskim sudovima.

U **predmetu Ž-SA-04-330/10** upućena je preporuka da „neosnovano obraćanje Instituciji ombudsmena“ ne može biti predmetom disciplinskog postupka protiv žaliteljice. Naime, protiv zaposlenice Regulatorne agencije za komunikacije direktor je pokrenuo disciplinski postupak po nekoliko osnova, od kojih se jedna odnosila na obraćanje Instituciji ombudsmena. Preporukom je naloženo izuzimanje te tačke iz daljeg toka disciplinskog postupka, a direktor pomenute agencije je od Institucije ombudsmena zatražio pojašnjenja i upute na koji način da realizuje preporuku.

Broj predmeta: Ž-BL-06-665/11

Prilikom konkursa za izbor direktora Srednjoškolskog centra u Kotor Varoši, konkursom je traženo da kandidati, između ostalog, imaju 5 godina radnog iskustva u struci. Podnositeljica žalbe je u trenutku konkurisanja imala 5 godina, 0 mjeseci i 26 dana radnog staža, s tim što je u tom periodu koristila

porodiljsko odsustvo od godinu dana. Prema mišljenju nadležnog ministarstva, koje je zatraženo u toku konkursne procedure, podnositeljica žalbe nema 5 godina radnog iskustva s obzirom na to da je godinu dana bila na porodiljskom odsustvu. U obraćanju ministarstvu, Institucija ombudsmena je ukazala na relevantne konvencije Međunarodne organizacije rada, koje se odnose na zaštitu majčinstva i zabranu diskriminacije u oblasti radnih odnosa kod korištenja porodiljskog odsustva. Ministarstvo je dostavilo odgovor u kojem se navodi da mišljenje nema pravnu snagu, da se odnosi na tumačenje termina „radno iskustvo“ i „radni staž“, te se obavezalo na poštivanje odredbi o zabrani diskriminacije na osnovu pola, nakon čega je žaliteljica odustala od daljeg postupka po žalbi.

Predmet broj: Ž-SA-04-41498/10

Povodom različitih sistema oporezivanja u dva entiteta, ombudsmeni su u predmetu broj Ž-SA-04-1498/10, nakon provedene istrage utvrdili da različito oporezivanje lica koja rade u istoj instituciji predstavlja **diskriminaciju na osnovu prebivališta**. Federalnom ministarstvu finansija je naloženo da u što kraćem roku inicira izmjene Zakona o porezu na dohodak, kojima bi državljanima BiH, koji se po zakonu smatraju nerezidentima u Federaciji BiH, bilo omogućeno da ostvare jednaka prava kao lica koja se po zakonu smatraju rezidentima. U odgovoru Federalnog ministarstva finansija navedeno je da su pokrenute aktivnosti radi istovjetne i istovremene izmjene Zakona o porezu na dohodak u oba entiteta. Institucija ombudsmena će u narednom periodu pratiti realizaciju ove preporuke.

POGLAVLJE XII - FUNKCIONISANJE INSTITUCIJE OMBUDSMENA

12.1. Uvod

U toku cijele 2011. godine Institucija ombudsmena za ljudska prava BiH susretala se s objektivnim problemima u funkcionisanju, prouzrokovanim neusvajanjem Budžeta institucija BiH za 2011. godinu. Ta činjenica prouzrokovala je probleme u daljem jačanju kadrovskih kapaciteta Institucije i većoj prisutnosti Institucije na terenu. Naime, ombudsmeni su imali intenciju da u toku 2011. godine povećaju svoju prisutnost na terenu i još više se približe problemima građana otvaranjem novih područnih i terenskih ureda. Namjera je bila da se uredi otvore u Tuzli, Zenici, Bihaću i Trebinju. Nažalost, zbog nedostatka finansijskih sredstava, nije bilo moguće realizovati ovaj plan. Zbog toga su ombudsmeni u toku 2011. Godine, ulažući dodatne napore, novonastalu situaciju ublažavali posjetama općinama/opštinama i neposrednim kontaktom sa građanima. Tako su u toku 2011. godine ombudsmeni posjetili Tuzlu, Zenicu, Livno, Mostar, Trebinje, Bijeljinu, Mrkonjić Grad, Bihać, Sanski Most i Jajce. Također, uspostavljeni uredovni dani u Tuzli, gdje pomoćnik ombudsmena iz Područnog ureda Brčko Distrikt prima žalbe građana dva dana u toku sedmice. Ovo je posebno bitno naglasiti imajući u vidu da je Općina Tuzla najveća općina na području BiH koja nema osiguranu mogućnost neposrednog obraćanja građana Instituciji ombudsmena.

Dodatni problem u funkcionisanju Institucije ombudsmena u 2011. godini je bila nemogućnost upošljavanja osoba na upražnjene pozicije pomoćnika ombudsmena u Glavnom uredu Banja Luka, Područnom uredu Mostar i Područnom uredu Sarajevo. Ovaj problem posebno dobiva na težini kada se uzme u obzir činjenica da je broj zaprimljenih predmeta u Instituciji ostao na istom nivou kao u 2010. godini, dok je broj zaposlenika, koji direktno rade na tim predmetima, smanjen.

U toku 2011. godine ombudsmeni su usvojili 5 novih podzakonskih akata¹⁷⁷, čime je u potpunosti zaokružen zakonski okvir za funkcionisanje Institucije.

Također, nizom uspješno realizovanih aktivnosti nastavljena je uspješna saradnja sa nevladinim sektorom, medijima i međunarodnim organizacijama.

12.2. Osoblje

Na dan 31.12.2011. godine ukupan broj zaposlenih u Instituciji ombudsmena BiH bio je 56, što je za dva zaposlenika manje nego u 2010. godini.

Struktura zaposlenih u Instituciji ombudsmena BiH je: 11 diplomiranih pravnika s položenim pravosudnim ispitom, od čega tri ombudsmena i sedam šefova odjela/područnih ureda i to: dva u sjedištu Institucije u Banjoj Luci, tri u Područnom uredu Sarajevo, jedan u Područnom uredu Brčko Distrikt BiH i jedan u Terenskom uredu Livno, te jedan savjetnik u Terenskom uredu Livno; dva diplomirana pravnika zaposlena na radnom mjestu savjetnika; četiri diplomirana pravnika zaposlena na radnom mjestu stručni saradnik; 12 zaposlenih sa VSS raspoređena za obavljanje administrativno-finansijskih poslova i 20 zaposlenih sa SSS raspoređena za obavljanje administrativno-finansijskih i tehničkih poslova. U Instituciji ombudsmena u statusu pripravnika nalazi se sedam diplomiranih pravnika koji su zaposleni shodno Odluci o prijemu pripravnika, donesenoj u skladu sa Zaključkom Vijeća

¹⁷⁷ Kodeks ponašanja uposlenika Institucije ombudsmena za ljudska prava BiH, Pravilnik o poslovnoj tajni, Pravilnik o arhivskom poslovanju, Pravilnik o zaštiti na radu, Pravilnik o zaštiti od požara

ministara BiH sa 82. sjednice, održane 5.5.2005. godine, prema kojoj su "institucije dužne svojim pravilnicima o unutrašnjoj organizaciji predvidjeti broj ili procenat pripravnika koje će primiti". **Popunjavanje ostalih sistematiziranih, a nepopunjenih radnih mjesta, nije vršeno zbog neusvajanja budžeta za 2011. godinu.**

Kada se govori o osoblju u Instituciji ombudsmena, važno je istaći problem da Instituciju često napušta osoblje raspoređeno na poslove i radne zadatke pomoćnika ombudsmena. Razlog njihovog odlaska su zahtjevni uslovi za ovu poziciju, dok im je istovremeno Zakonom o platama u insitucijama BiH utvrđena niska plata. Traženi uslovi koje pomoćnici ombudsmena treba da ispunjavaju su ekvivalentni onima za poziciju sudije okružnog ili kantonalnog suda, a za koje je propisana znatno veća plata zbog čega su ove pozicije prihvatljivije i za lica koja su zaposlena na poslovima i radnim zadacima pomoćnika ombudsmena. Svi pomoćnici koji su otišli iz Institucije ombudsmena trenutno su raspoređeni na poslovima sudija. Ombudsmeni BiH žele da ukazati da ovaj problem značajno utiče na kontinuitet rada u Instituciji, a održava se i na kvalitet, te ukazuje da se Institucija ombudsmena ne može posmatrati kao segment izvršne vlasti, već kao pravosudni sistem, a s obzirom na stepen samostalnosti koji se od nje traži.

12.3. Smještaj i tehnička opremljenost Institucije

U 2011. godini nije bilo bitnih promjena u odnosu na prethodnu godinu kada je uspostavljena potpuna funkcionalnost institucije na način da je došlo do objedinjavanja entitetskih institucija sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine; od 1. maja 2010. godine preuzet je od Institucije ombudsmena FBiH Ured u Livnu, u novembru 2010. godine uspostavljeni su uredovni dani u Tuzli. Imajući u vidu da je jedan od prioriteta rada ombudsmena pristustvo na terenu, za 2011. godinu bilo je planirano da se sa praksom uredovnih dana započne u Bihaću i Trebinju, međutim to nije ostvareno jer je u toku 2011. godine na snazi bila Odluka o privremenom finansiranju Institucija Bosne i Hercegovine, kojom je Vijeće ministara BiH zadužilo sve budžetske korisnike da nastave s uštedama na svim stavkama tekućih rashoda.

Svi uredi Institucije smješteni su u iznajmljenim prostorima, osim u Brčko Distriktu BiH, gdje je Vlada Brčko Distrikta BiH Instituciji dala na raspolaganje prostor bez naknade. Funkcionalnost Institucije u velikoj mjeri zavisi upravo od ove činjenice, jer se značajna sredstva u budžetu izdvajaju za zakup prostora, koji nije funkcionalan i prilagođen potrebama Institucije. Dodatno opterećuje i činjenica da svi prostori imaju fizičke prepreke (stepenice), što otežava pristup invalida, a upravo o ovom pravu Institucija ima registrovane žalbe.

Ombudsmeni su se u 2011. godini, a i ranije obraćali svim nadležnim institucijama u BiH, tražeći rješenje za smještaj, ali bez ikakvog uspjeha. Određeni donatori izrazili su spremnost da pomognu u rješavanju pitanja smještaja Institucije ombudsmena, tako da će ovo biti jedna od prioriternih aktivnosti i u 2012. godini.

Zahvaljujući podršci Evropske komisije kroz IPA fond 2007., ombudsmeni su uspjeli osigurati minimalnu tehničku opremljenost Institucije početkom 2010., ali je, ipak, razvojni proces koji se desio u 2010. godini pokazao da se moraju osigurati dodatna sredstva za unapređenje tehničke opremljenosti Institucije, posebno kada je u pitanju njeno djelovanje na terenu.

Također, veći broj vozila koja je institucija koristila je rasprodat zbog dotrajalosti, a zbog ograničenja koja su nametnuta kroz sistem privremenog finansiranja u 2011 godini, sredstva dobijena od prodaje vozila se nisu mogla iskoristiti za nabavku novog vozila, tako da ovo pitanje ostaje otvoreno.

12.4. Budžet i finansije

Institucija ombudsmena je u toku 2011. godine, kao i sve ostale institucije na nivou BiH funkcionisela bez usvojenog budžeta za 2011. godinu, odnosno u okviru sredstava odobrenih budžetom za 2010. godinu na osnovu donesenih Odluka o privremenom finansiranju i Odluka o operativnim mjerama za sprovođenje Odluka o privremenom finansiranju. Odobrena sredstva su bila nedostatna za normalno i nesmetano funkcionisanje institucije u svim segmentima, jer su budžetom za 2011. godinu predviđena veća sredstva u odnosu na budžet 2010. godine iz razloga što je Institucija u toku 2010. godine preuzela entitetske Institucije ombudsmena sa svim zaposlenicima, što je i uzrokovalo zahtjev za većim budžetom 2011. godine. Iz naprijed navednog se može zaključiti da je u toku 2011. godine postojao znatan nedostatak finansijskih sredstava koja su obezbjeđena iz drugih izvora finansiranja.

Institucija ombudsmena je sredinom 2011. godine primila konačni Izvještaj o finansijskoj reviziji za 2010. godinu koji je sačinio Ured za reviziju insitucija BiH. U tom izvještaju **Ured za reviziju institucija BiH ocijenio je finansijsko poslovanje Institucije ombudsmena BiH „pozitivnim mišljenjem, sa isticanjem predmeta“, što za ovu Instituciju predstavlja veoma dobar pokazatelj da se kontinuirano vrši unapređenje cjelokupnog, pa i finansijskog poslovanja Institucije.**

Ured za reviziju institucija BiH također je obavio prethodnu reviziju za 2011. Godinu, prilikom čega je istaknuto da je iz godine u godinu vidljiv i značajan napredak, pa čak da je, što nije često, Institucija uvažavala i usmene primjedbe revizorskog tima. Ured za reviziju je upoznao Instituciju ombudsmena da neće upućivati pismo u prethodnoj reviziji jer nema značajnih nedostataka, već da će sagledati i konačan izvještaj sačiniti i uputiti u završnoj reviziji za 2011. Godinu, koja će se obaviti nakon sačinjavanja finansijskih godišnjih izvještaja.

0304 Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine

Obrazac 2.

ZBIRNI PREGLED
rashoda budžeta po ekonomskim kategorijama
za period izvještavanja: od 01.01. do 31.12.2011.

Red.broj	Vrsta rashoda	Ekonomski kod	Odobreno budžetom za tekuću godinu	Izmjene: rebalans, prestrukt., rezerva (+,-)	Korigovani budžet (4+,-5)	Realizovano u tekućem periodu	Realizovano u prethodnoj godni	Indeks (7/6)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I	Tekući izdaci		2.637.573	9.690	2.647.263	2.637.559	2.558.991	1
1.	Bruto plate i naknade	611100	1.711.785	8.341	1.720.126	1.711.783	1.612.436	1
2.	Naknade troškova zaposlenih	611200	233.999	1.200	235.199	233.998	188.852	1
3.	Putni troškovi	613100	81.151	0	81.151	81.149	111.370	1
4.	Izdaci za telefonske i PTT usluge	613200	58.007	0	58.007	58.006	69.453	1
5.	Izdaci za energiju i komunalne usluge	613300	19.285	0	19.285	19.284	14.557	1
6.	Nabavka materijala	613400	37.888	0	37.888	37.887	44.708	1
7.	Izdaci za usluge prevoza i goriva	613500	31.741	0	31.741	31.740	29.940	1
8.	Izdaci za zakupninu	613600	256.724	0	256.724	256.724	252.584	1
9.	Izdaci za tekuće održavanje	613700	28.438	0	28.438	28.436	27.167	1
10.	Izdaci za osiguranje	613800	6.899	0	6.899	6.898	5.431	1
11.	Ugovorene i druge posebne usluge	613900	171.656	149	171.805	171.654	202.493	1
II	Kapitalni izdaci		8.170	0	8.170	8.169	148.385	
1.	Nabavka zemljišta	821100	0	0	0	0	0	
2.	Nabavka zgrada	821200	0	0	0	0	0	
3.	Nabavka opreme	821300	8.170	0	8.170	8.169	148.385	1

4.	Nabavka ostalih stalnih sredstava	821400	0	0	0	0	0	
5.	Nabavka sredstava u obliku prava	821500	0	0	0	0	0	
6.	Rekonstrukcija i investiciono održavanje	821600	0	0	0	0	0	
III	Tekući grantovi		0	0	0	0	0	
1.	Grantovi drugim nivoima vlasti	614100	0	0	0	0	0	
2.	Grantovi pojedincima	614200	0	0	0	0	0	
3.	Grantovi neprofitnim organizacijama	614300	0	0	0	0	0	
4.	Grantovi u inostranstvo	614700	0	0	0	0	0	
IV	Kapitalni grantovi		0	0	0	0	0	
1.	Kapitalni grantovi drugim nivoima vlasti	615100	0	0	0	0	0	
2.	Kapitalni grantovi pojedincima i neprofitnim organizacijama	615200	0	0	0	0	0	
V	Izdaci za kamate i ostale naknade		0	0	0	0	0	
1.	Kamate na pozajmice primljene kroz državu	616100	0	0	0	0	0	
2.	Izdaci za inostrane kamate	616200	0	0	0	0	0	
3.	Kamate na domaće pozajmljivanje	616300	0	0	0	0	0	
4.	Ostale naknade vezane za pozajmljivanje	616400	0	0	0	0	0	
SVE UKUPNO (I+II+III+IV+V):			2.645.743	9.690	2.655.433	2.645.728	2.707.376	1

Napomena: Zbirni pregled rashoda po ekonomskim kategorijama predstavlja prikazivanje zbirnih podataka po ekonomskim kategorijama zajedno sa programima posebne namjene-projektima za razdoblje 01.01.-31.12.2011. godina. Ukupni rashodi budžeta bez programa posebne namjene iznose 2.473.397KM. Ukupan broj zaposlenih na 31.12.2011. godine je 56 zaposlenih.

POGLAVLJE XIII – SARADNJA SA BIH I MEĐUNARODNIM INSTITUCIJAMA I ORGANIZACIJAMA

13.1. Saradnja sa institucijama i organizacijama u Bosni i Hercegovini

Tokom 2011. godine jedan od prioriteta Ombudsmena BiH je bio paralelno jačanje **saradnje sa institucijama vlasti, ali i sa nevladinim sektorom sa ciljem boljeg razumjevanja i implementacije preporuka Institucije ombudsmena** sa jedne strane, i adekvatnijeg informisanja građana putem nevladinih organizacija (NVO) o njihovim pravima i instrumentima koji su im dostupni za ostvarivanje tih prava, s druge strane.

Posebna pažnja Ombudsmena, a s obzirom na ekonomsko-socijalnu situaciju i rastuće siromaštvo koje ima značajan uticaj na ostvarivanje prava, posvećeno je aktivnostima koje se odnose na probleme ranjivih kategorija stanovništva, uključujući djecu, izbjeglice, raseljena lica i povratnike, porodice nestalih osoba, žene žrtve nasilja. Ombudsmeni su kroz učešće na sastancima koje se bave pravima navedenih kategorija stanovništva nastojali doprinjeti donošenju rješenja kojim će biti omogućeno uživanje njihovih prava.

U 2011. godini nastavljena je praksa redovnih konsultativnih sastanaka sa resornim ministarstvima o pitanjima za koje je registrovan veći broj žalbi, ili gdje preporuke Ombudsmena u cijelosti nisu ispoštovane. Ovaj mehanizam djelovanja se pokazao višestruko korisnim jer doprinosi bržoj i efikasnijoj uspostavi komunikacije, uz posredovanje Institucije ombudsmena između građana čije je pravo povređeno i institucija koje su odgovorne za povredu prava.

Po prirodi stvari najizraženija saradnja je ostvarena sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH, i to u postupanjima po individualnim ili kolektivnim žalbama, ali i u razmjeni informacija vezanih za izradu periodičnih izvještaja prema međunarodnim tijelima. Institucija ombudsmena najčešće predstavlja resursni centar za informacije o stanju ljudskih prava, a što joj omogućuje uspostavljena baza podataka i elektronsko vođenje predmeta. Saradnja Institucije ombudsmena i Ministarstva za ljudska prava je posebno je intenzivirana, a na principima konsultacija vezanih za izvršenje obaveze iz Zakona o zabrani diskriminacije, a koja se odnosi na način prikupljanja podataka o predmetima diskriminacije i njihovo evidentiranje.

Odbor za predstavke, prijedloge i društveni nadzor Narodne skupštine Republike Srpske zakazao je posebnu sjednicu na kojoj je prezentiran Specijalni izvještaj Ombudsmena za ljudska prava BiH o pravima osoba sa invaliditetom, što je ujedeno bila i prilika da se u fokus interesovanja stave i pitanja ove kategorije stanovništva, te skrene pažnja na preporuke koje su Ombudsmeni dali za unapređenje stanja u ovoj oblasti.

U skladu sa svojim mogućnostima, Institucija je učestvovala u javnim raspravama ili konsultacijama kad je u pitanju jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece, oblast prevencije mučenja i zlostavljanja kao dijela Strategije za razvoj sektora pravde, te kad je u pitanju javna rasprava o prijedlogu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prebivalištu. Ove aktivnosti Institucije ombudsmena su usmjerene ka promovisanju međunarodnih standarda ljudskih prava i preventivno djelovanje, a što je jedna od uloga nacionalnih mehanizama za zaštitu ljudskih prava koji su akreditovani u status "A".

Presjek žalbi zaprimljenih u Instituciji ukazuje da građani se za ostvarivanje svojih prava najčešće obraćaju lokalnom nivou vlasti, zbog čega su Ombudsmeni intenzivirali svoje kontakte sa lokalnim

zajednicama, a što je i značajno za vidljivost Institucije. Tako su su Ombudsmeni BiH u 2011. godini posjetili općine/opštine: **Trebinje, Bijeljina, Donji Vakuf, Mrkonjić Grad, Sanski Most, Bihać, Jajce, Mostar, Brčko Distrikt BiH, Tuzla i Livno.**

U razgovorima s predstavnicima lokalne vlasti ali i predstavnicima NVO, ove posjete Ombudsmena BiH imale su za cilj da se sagleda stanje ljudskih prava i predlože moguća rješenja za unapređenje, pogotovo kad se radi o dosljednom implementiranju preporuka Ombudsmena u individualnim slučajevima iz tog područja.

Načelnici nekih općina/opština, koje su bile obuhvaćene posjetom, su ukazali na problem povratka izbjeglih i raseljenih lica, odlaska mladih, odnosa između lokalne zajednice i višeg nivoa vlasti. Posebno je ukazano na problem uspostave efikasnog mehanizma inspekcijskog nadzora u oblasti gradnje i komunalne djelatnosti. Konkursi za građevinske inspektore se ponavljaju i rijetko se prijavljuju lica koja ispunjavaju uslove konkursa, tako da se na ova mjesta raspoređuju privremeno inspektori za druge oblasti. Ovo je značajno sa aspekta preveniranja bespravne gradnje, koja često u sebi sadrži i povredu imovinskih prava trećih lica. Nedostatak stručnog kadra u inspekcijskom nadzoru je prepreka uspostavi efikasne vladavine prava. Prisutan je i problem sa ostalim inspekcijama koje su u nadležnosti viših nivoa vlasti, tako da se dešava da lokalna zajednica nema informaciju o rezultatima inspekcijskog nadzora na svojoj teritoriji, posebno kada se radi o radu na crno, uplati doprinosa za zdravstvo i penzijsko-invalidsko osiguranje itd. Istaknut je i problem zapošljavanja u javnim preduzećima po nacionalnom ključu.¹⁷⁸

Lokalne zajednice preduzimaju određene napore da osiguraju efikasnije obrazovanje, posebno u cilju osiguranja kvalitetnog stručnog kadra. Tako je u Općini Jajce izdvojeno oko 240.000 KM za stipendiranje studenata i trenutno 340 redovnih studenata uživa pravo na stipendiju.

U nekim općinama/opštinama je prisutan i problem izbora pravobranitelja, koji je značajan mehanizam u preveniranju i zaštiti ljudskih prava.

Značajan izvor informacija o stanju ljudskih prava na terenu Institucija ombudsmena dobija od civilnog sektora, zbog čega se preduzimaju mjere na intenziviranju ove saradnje. Shodno tome, Institucija je u 2011. godini raspisala Javni poziv za saradnju NVO u oblastima:

- **Oblast zaštite ekonomskih i socijalnih prava, posebno ugroženih grupa** pri čemu je istaknuto pitanje uživanja ljudskih prava osoba sa invaliditetom, djece, žena, manjina i povratničke populacije
- **Oblast sprečavanja svih oblika diskriminacije**
- **Oblast osiguranja besplatne pravne pomoći**
- **Oblast promicanja ljudskih prava kroz podizanje svijesti u javnosti i kroz obrazovanje i istraživanja o ljudskim pravima, sačinjavanja pregleda zakonodavstva sa aspekta njegove usklađenosti sa međunarodnim standardima**
- **Oblast slobode pristupa informacijama**
- **Oblast monitoringa stanja ljudskih prava osoba u ustanovama kojima je ograničena sloboda kretanja**

Nažalost, zbog odluke o privremenom finansiranju institucija Bosne i Hercegovine i neusvojenog Budžeta za 2011. godinu, Ombudsmeni BiH nisu mogli u punom kapacitetu da realizuju ovu saradnju. Ipak, u skladu sa Platformom o saradnji sa NVO, saradnja u prioritetnim oblastima sa pojedinim NVO je

¹⁷⁸ Istaknut je primjer u toku posjete Općini Jajce, 17. oktobra 2011. godine da je upravljanje i zapošljavanje u javnim preduzećima kao što su Elektroprivreda, HT Pošta i sl. podijeljeno nacionalnoj osnovi

ostvarena, pogotovo kada govorimo o slobodi pristupa informacijama, pružanju besplatne pravne pomoći i oblasti zaštite ekonomskih socijalnih prava posebno ugroženih grupa.

U svrhu većeg senzibiliranja djece o zaštiti njihovih prava, Institucija Ombudsmena BiH u saradnji sa organizacijom Save the Children Norway nastavila je u 2011. godini aktivnost nazvanu „Ombudsmen u vašoj školi“ realizacijom edukativnih radionica u osnovnim i srednjim školama u BiH.

Institucija ombudsmena BiH je 10. decembar, Dan ljudskih prava, obilježila konferencijom pod nazivom „Direktna primjena Konvencije o pravima djeteta/mogućnost ili obaveza“, održanom u Mostaru. Konferenciji su prisustvovali predstavnici nevladinih organizacija, međunarodnih organizacija, sudije i tužioci, predstavnici Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, kao i predstavnici nadležnih institucija iz oblasti socijalne i dječije zaštite.

Ombudsmeni BiH su posebno istakli da postoji obaveza države da uskladi domaće zakonodavstvo sa Konvencijom, ali i da postoji obaveza svih nadležnih da se u što većoj mjeri rukovode osnovnim principima Konvencije i u tom smislu potrebno je osnaživati pojedince koji donose odluke, koje se tiču djece, da u svom radu koriste međunarodne standarde i uopšte sve raspoložive mehanizme kako bi se u svakom konkretnom slučaju omogućila zaštita dječijih prava u najširem smislu.

Opređenost Institucije da pažnju pokloni promovisanju i zaštiti prava ranjivih kategorija društva, posebno djece, očituje se i u odlučnosti da u što većoj mjeri u BiH afirmišu Konvenciju o pravima djeteta, odnosno insistiraju na njenoj primjeni u domaćem zakonodavstvu.

13.2. Saradnja sa međunarodnim institucijama i organizacijama

Akreditacija Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, u novembru 2010. godine, od strane Međunarodnog koordinacionog komiteta nacionalnih institucija za zaštitu i promociju ljudskih prava (ICC) u status (A), što podrazumijeva nezavisnost Institucije i njeno funkcionisanje u skladu sa Pariškim načelima, kao i mogućnost glasanja u okviru ICC-a, donijela je dodatne obaveze i aktivniju interakciju sa međunarodnim tijelima zaštite ljudskih prava.

U 2011. godini Institucija je u okviru ICC-a bila dio istraživanja o implementaciji člana 33. Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom u državama koje su ratifikovale Konvenciju. Novi izazov kojim su se bavili nacionalni mehanizmi za zaštitu ljudskih prava tokom ove godine je kršenje ljudskih prava u privatnom sektoru i u okviru velikih korporacija, te su i ovom istraživanju Ombudsmeni BiH su dali svoj doprinos.

Jedna od mogućnosti ICC-a je i obraćanje UN Vijeću za ljudska prava, ovu mogućnost ICC u ime svojih članica je iskoristio u nekoliko navrata, a samo Vijeće je identifikovalo nacionalne mehanizme za zaštitu ljudskih prava kao most između proklamovanih međunarodnih standarda za zaštitu ljudskih prava i osiguranja njihove implementacije na nivou država članica. Istaknuta je partnerska uloga institucija Ombudsmena, pogotovo kad se radi o torturi, uslovima pritvora, diskriminaciji na bazi pola i trgovine ljudima, naročito imajući u vidu da nacionalne institucije za zaštitu ljudskih prava (NHRI) imaju širok mandate koji pokriva oblasti građanskih, političkih, socijalnih i kulturnih prava.

Posebno aktivna Institucija Ombudsmena BiH je bila kroz aktivnosti Evropske grupe ¹⁷⁹ koja, jačajući regionalnu saradnju među članicama, osigurava artikulisanje važnih inicijativa unutar ICC, a time i unutar UN sistema.

Institucija Ombudsmena BiH u maju mjesecu je dostavila i informaciju Visokom komesaru za ljudska prava pri UN-u u oblasti borbe protiv rasizma, rasne diskriminacije, ksenofobije i netolerancije, koju je sačinio Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije koji funkcioniše unutar Institucije Ombudsmena BiH, a koji daje pregled aktivnosti Institucije i stanja u ovoj oblasti od dana usvajanja Zakona o zabrani diskriminacije. Potrebno je istaknuti da je saradnja sa uredom UN Visokog komesara za ljudska prava intenzivirana u 2011. godini, i koji je od Institucije ombudsmena u protekloj godini tražio podatke i procjene vezane za siromaštvo i ljudska prava, položaj starih osoba, prava djece i položaj nacionalnih manjina.

U okviru projekta Vijeća Evrope Peer to Peer II predstavnici Institucije su uzeli učešće u tematskim radionicama "Uloga nacionalnih struktura ljudskih prava u zaštiti i promovisanju prava djece", održanoj u Talinu, i "Uloga nacionalnih struktura ljudskih prava u zaštiti i promociji prava osoba sa invaliditetom", održanoj u Kijevu. Posebna čast i ukazano povjerenje Instituciji ombudsmena BiH je prilika da bude domaćin jedne od tematskih radionica, koja je održana u Sarajevu u septembru mjesecu, a o temi "Uloga nacionalnih struktura u zaštiti od svih oblika diskriminacije", kojoj su prisustvovali predstavnici 26 zemalja, članica Vijeća Evrope i njihovih institucija za zaštitu ljudskih prava.

Potrebno je istaći da se saradnja sa Vijećem Evrope u Strasbourgu u okviru projekta Peer to Peer, na nivou jačanja kapaciteta Institucije, uspješno realizuje od 2007. godine, i da je poučila pozitivne rezultate u smislu stručnog usavršavanja i razmjene iskustva i dobre prakse sa kolegama iz drugih Evropskih institucija za zaštitu ljudskih prava.

Institucija ombudsmena BiH u 2011. godini je intenzivnije sarađivala sa Vijećem Evrope i na višem nivou, monitoring misija koje su posjećivale Bosnu i Hercegovinu, a ujedno i Instituciju tražeći stav Ombudsmen BiH vezano za implementaciju obaveza Bosne i Hercegovine kao punopravne članice Vijeća Evrope.

Monitoring misija Vijeća Evrope koja se odnosila na poštivanje međunarodnih obaveza države u odnosu na sistem zaštite lokalne i regionalne samouprave, u aprilu je posjetila Instituciju, posebno interesujući se za procjenu funkcionisanja dobre uprave u BiH i aktivnosti Ombudsmena u ovom segmentu.

Također, u aprilu je Instituciju Ombudsmena BiH posjetila delegacija CPT-a (Komitet za prevenciju torture), a cilj njihove posjete BiH bio je sagledavanje napretka koji je država napravila od 2007. godine i *ad hoc* posjete iz marta 2007. godine. Članovi delegacije posebno su se interesovali za aktivnosti Odjela za praćenje prava zatvorenika/pritvorenika i monitoring koji ovaj Odjel vrši u kazneno- popravnim zavodima.

Preporuke i stavovi Ombudsmena BiH su u većini slučajeva bili i reflektovani kroz izvještaje ovih monitoring misija, što ukazuje na posebnu važnost i pažnju koju međunarodna tijela posvećuju nezavisnim mehanizmima za zaštitu ljudskih prava.

Saradnja sa OSCE misijom u Bosni i Hercegovini nastavljena je i tokom 2011. godine kroz niz zajednički realizovanih radio-emisija o temi zabrane diskriminacije, kao i radionica za predstavnike nevladinog sektora i predstavnike vlasti u lokanim sredinama, a o ovoj temi.

¹⁷⁹ Evropska grupa uspostavljena je 2003 godine, okuplja 36 NHRI od kojih su 22 članice akreditovane i djeluju u skladu sa Pariškim principima

Predstavnici institucije uzeli su učešće i na radionicama koje je OSCE organizovao o eksploataciji i prosjačenju djece u Prijedoru, Mostaru i Sarajevu.

Kancelarija OSCE-a za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) organizovala je radionicu o ulozi nacionalnih mehanizama za zaštitu ljudskih prava u promociji i zaštiti prava žena i ravnopravnosti polova u čijem radu je učestvovala i predstavnica institucije. U radu ove radionice poseban akcent je stavljen na proaktivno djelovanje, edukaciju i promovisanje ljudskih prava kao mehanizme prevencije kršenja ljudskih prava u ovoj oblasti.

Sjedište Institucije Ombudsmena BiH posjetio je i Visoki komesar za nacionalne manjine OSCE-a, ambasador Knut Volebek koji se interesovao za aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava, pogotovo u segmentu provođenja Zakona o zabrani diskriminacije u BiH, položaja nacionalnih, vjerskih i drugih manjina u Bosni i Hercegovini i implementacije presude Evropskog suda za ljudska prava u slučaju Sejdić-Finci.

Prava djeteta su ostala u posebnom fokusu Institucije, a imajući u vidu činjenicu da je Institucija ombudsmena BiH krajem 2010. godine postala punopravni član ENOC-a (Evropska mreža Ombudsmena za djecu). interakcija sa međunarodnim mehanizmima zaštitu prava djece se Također intenzivirala, tako da je u protekloj godini Odjel za praćenje prava djece učestvovao u istraživanju o smještaju i brizi djece u ustanovama na nivou članica ENOC-a, a putem iste mreže dali smo stav Institucije vezan za preporuku Vijeća Evrope o većoj participaciji djece u procesu donošenja odluka koji se odnose na djecu. Osigurano je i prisustvo Institucije na godišnjem sastanku ENOC-a, gdje se Institucija prvi put u kapacitetu punopravne članice obratila ostalim članicama i dobila podršku za svoju rad u oblasti zaštite prava djece.

Pozitivan trend je primijećen i u činjenici da je Institucija ombudsmena BiH podsredstvom UNICEF-a konsultovana kada se govori Izvještaju o napretku Bosne i Hercegovine u segment zaštite prava djece i potrebnih reformi koje država treba sprovesti, a koji će sačiniti Delegacija Evropske unije u Bosni i Hercegovini. To, svakako, osigurava da preporuke koje Ombudmeni BiH zagovaraju nađu svoje mjesto kao posebna pitanja puta BiH ka evropskim integracijama.

Kada govorimo o aktivnostima unutar CRONSEE (Mreže Ombudsmena za djecu Jugoistočne Evrope), kako je predsjedavajuća ovom mrežom bila institucija Ombudsmena Makedonije, u 2011. su održana dva tematska sastanka i to:

Uloga ombudsmena u zaštiti djece protiv fizičkog i psihičkog kažnjavanja i zlostavljanja i

Zaštita djeteta od ekonomske eksploatacije.

Obje tematske radionice su važne za institucije za koje se bave zaštitom prava djeteta, jer omogućavaju razmjenu najboljih praksi i iskustva u regiji, a, prije svega, stvaraju zajednički front institucija koje zagovaraju zabranu fizičkog kažnjavanja nad djecom, promovišu preventivne mjere koje odgovorne institucije trebaju preduzimati kako bi se detektovala zloupotreba djece, njihovo zlostavljanje ili ekonomska eksploatacija i jasno definisala uloga institucija za zaštitu ljudskih prava u segmentu edukacije i zaštite djece kao jedne od najranjivijih kategorija društva.

Jedna od aktealnih tema u regionu je i uspostavljanje nacionalnog preventivnog mehanizma (NPM) obaveza koju su države zapadnog Balkana preuzele ratifikovanjem OPCAT-a. U organizaciji Misije OSCE-a Skoplje i Švedske agencije za obnovu i razvoj, u Skoplju je održana konferencija koja je preispitivala ulogu ombudsmena u borbi protiv diskriminacije i prevencije mučenja. Ovakav pristup koje međunarodne organizacije primjenjuju kada je riječ o temama koje su relevantne za cijeli region je efikasan, jer u konačnici daje širi spektar mogućih rješenja u određenim oblastima, a u kompleksnijim segmentima djelovanja postiže se ujednačeno postupanje.

Sastanak Nacionalnih mehanizama za zaštitu ljudskih prava (NHRI) na temu saradnje Vijeća Evrope i NHRI, na temelju Interlaken akcionog plana, koji je na nivou šefova Institucija održan u Madridu, imao je za cilj mobilisanje kapaciteta Institucija za zaštitu ljudskih prava kako bi se razmotrile mogućnosti pomoći Evropskom sudu za ljudska prava u Stasbourg u da prevaziđe situaciju u kojoj, usljed pretrpanosti predmetima, postaje neefikasan pravni lijek. Zaključeno je da bi se ova situacija mogla prevazići većim i aktivnijim angažmanom nacionalnih mehanizama za zaštitu ljudskih prava, pogotovo u segmentu promocije i edukacije u oblasti ljudskih prava, ali i preuzimanjem proaktivne uloge u okviru dozvoljenog mandata što bi za rezultat imalo veći postotak implementacije presuda Evropskog suda u državama članicama.

Posebno značajnu podršku radu Institucije izrazio je šef Delegacije Evropske unije u Bosni i Hercegovini (BiH) i specijalni predstavnik EU, ambasador Peter Sorensen. Već na početku svog mandata, u septembru, ambasador je posjetio Instituciju ombudsmena BiH, ističući da su poštivanja ljudskih prava, temeljnih sloboda i vladavine prava ključna načela Evropske unije i da je u tom kontekstu potrebno jačati Instituciju ombudsmena BiH, njene kapacitete i obezbijediti potrebna finansijska sredstva za implementaciju mandata koji su joj povjereni.

Rad Institucije je podržao i novi ambasador misije OSCE-a Fletcher M. Burton, koji je još jednom istakao spremnost i opredjeljenje Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini da sa Institucijom ombudsmena BiH razvija partnerske odnose, i da zajedničkim naporima radi na promovisanju i unapređenju stanja ljudskih prava u Bosni i Hercegovini.

Ovakvo opredjeljenje i podršku Instituciji izrazio je i ambasador SAD u BiH Patrick S. Moon i šefica Ureda Vijeća Evrope u BiH Mary Ann Hennessy koji su tokom 2011. godine posjetili Instituciju ombudsmena BiH.

Kada govorimo o interakciji Institucije sa UN međunarodnim mehanizmima zaštite ljudskih prava, a pri tome, prije svega, mislimo na UN ugovorna tijela zadužena za praćenje implementacije konvencija koje je država članica ratifikovala, u skladu sa svojim mandatom i obavezama u 2011. Godini, Institucija je dostavila svoj podnesak Komitetu za prava djeteta, Komitetu za građanska i politička prava i Komitetu za eliminaciju rasne diskriminacije, prema utvrđenom rasporedu razmatranja izveštaja Bosne i Hercegovine.

U skladu sa svojim mogućnostima u 2011. godini Institucija se opredijelila za jačanje kapaciteta Institucije i dodatnu edukaciju o procesu izvještavanja prema UN ugovornim tijelima, tako je u novembru učestvovala u radu radionice koju je organizovao Ureda UN Visokog komesara za ljudska prava (OHCHR-a), koja je za cilj imala upoznavanje učesnika sa efikasnom metodologijom praćenja indikatora poštivanja ljudskih prava i implementacije preporuka UN ugovornih tijela. Ova stečena znanja posebno će biti korisna u drugom krugu pripreme Univerzalnog periodičnog pregleda Bosne i Hercegovine (UPR), koji će se razmatrati 2014. godine.

Osim jačanja regionalne saradnje i povećane interakcije sa međunarodnim tijelima, Institucija ombudsmena BiH je uspostavila i bilateralnu saradnju sa Institucijom katalanskog ombudsmena, sa ciljem razvijanja zajedničkog projekta u dvije oblasti:

Unapređenje zaštite ljudskih prava djece bez roditeljskog staranja smještenih u ustanove i

Izrada specijalnog izvještaja o pravima žena žrtava nasilja u porodici.

Nažalost, zbog globalne finansijske krize, koja se posebno reflektovala na ekonomsku situaciju u Kraljevini Španiji, implementacija ovog projekta je odgođena do sticanja povoljnijih uslova za njegovu realizaciju.

Iako je primarni mandat Institucije ombudsmena BiH rad na žalbama građana i zaštita ljudskih prava, koliko to mogućnosti i kapaciteti dozvoljavaju, Institucija ulaže napore kako bi promovisala i edukovala širu i stručnu javnost o ljudskim pravima, u tim smislu ombudsmeni i/ili predstavnici Institucije su se odazivali pozivima koji su tražili ovakav angažman. Sa posebnim zadovoljstvom smo u toku 2011. godine ugostili i grupu studenata sa Univerziteta u Torontu, koju su interesovale aktivnosti Institucije i stanje ljudskih prava u jednom postkonfliktnom društvu, kao što je Bosna i Hercegovina.

POGLAVLJE XIV – SARADNJA SA MEDIJIMA

Kao jedan od strateških ciljeva u svom radu Ombudsmeni BiH definišu transparentnost, otvorenost prema medijima i uspostavljanje partnerskih odnosa sa svim medijima u Bosni i Hercegovini.

Institucija Ombudsmena BiH posebnu pažnju poklanja promociji ljudskih prava, obavezi koja joj je zakonski utvrđena i koja je jedna od odlika nezavisnih mehanizama za zaštitu ljudskih prava.

U tom smislu **mediji su značajan partner Institucije**, zbog čega su Ombudsmeni posvetili dodatnu pažnju uspostavljanju profesionalne saradnje podjednako s elektronskim i štampanim medijima, na jednakim osnovama na teritoriji cijele BiH. Ovakav pristup osigurava blagovremenu informisanost građana o svim pitanjima iz oblasti ljudskih prava.

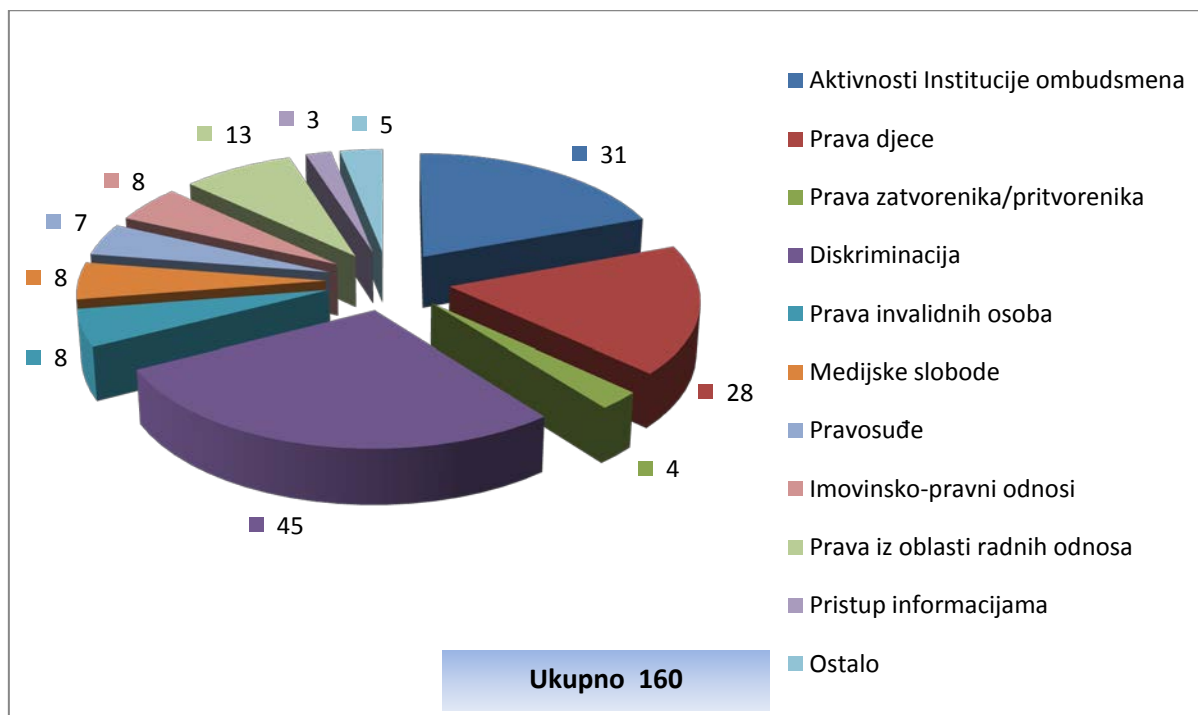
U 2011. godini Ombudsmeni su nastojali odgovoriti na sve zahtjeve medija, ali istovremeno i zainteresovati medije za teme iz oblasti ljudskih prava koje imaju širi značaj za građane.

U 2011. godini Institucija je zaprimila i odgovorila na **160 zahtjeva medija** koji su **podrazumijevali davanje komentara ili odgovora na određena pitanja, kao i učešće u programima elektronskih medija**. Ombudsmeni BiH imali su i značajan broj obraćanja u medijima na osnovu direktnih kontakata predstavnika medija s ombudsmenima, posebno u toku održavanja određenih događaja vezanih za ljudska prava. Pored navedenog, Ombudsmeni su u 2011. godini **putem saopštenja za javnost** predstavili stavove Institucije po pojedinim pitanjima, i u situacijama kada je procijenjeno da postoje prepreke koje onemogućavaju ostvarivanje ljudskih prava.

Kada je riječ o saradnji s medijima, u poređenju sa podacima iz 2010. godine evidentne su razlike u tematici, otvorenosti različitih medijskih kuća za afirmaciju tema iz oblasti zaštite ljudskih prava, kao i intenzitetu tih obraćanja. Tako npr. u prva tri mjeseca 2011. godine primijetan je pojačan interes medija u odnosu na isti period predhodne godine.

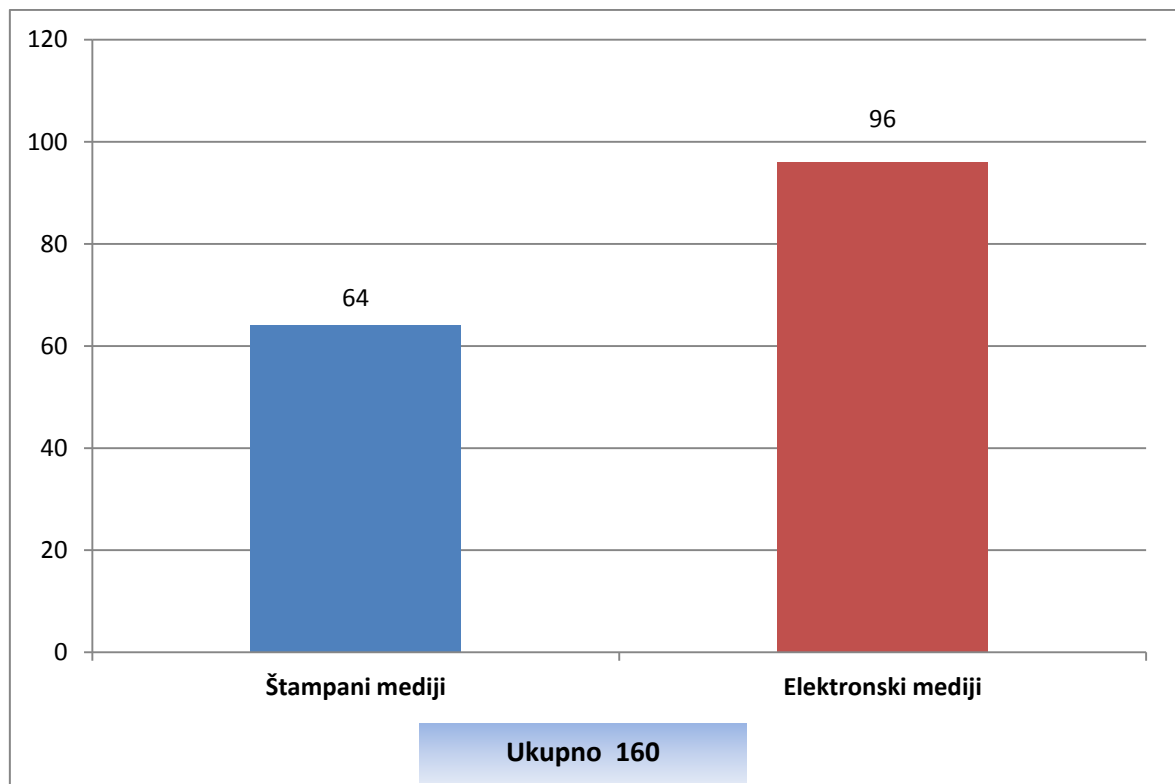
Za razliku od 2010. godine, kada su u fokusu medijskog interesovanja bila prava djeteta, tokom 2011. godine **posebnu pažnju pobuđuje diskriminacija**, odnosno mobing, kao jedan od vidova diskriminacije, ali i primjena Zakona o zabrani diskriminacije i druge aktivnosti iz oblasti rada Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije Institucije Ombudsmena BiH. Prava djece i dalje u velikoj mjeri okupiraju pažnju javnosti (28), a interes pobuđuju i prava iz oblasti radnih odnosa (13), imovinsko - pravni odnosi (8), kao i prava osoba s invaliditetom (8), medijske slobode (8) itd.

Značajan broj obraćanja u vezi je sa konkretnim predmetima koji se nalaze u radu, ili su na osnovu njih Ombudsmeni izdali preporuke. **Novinari pokazuju interes za obraćanje građana ovoj Instituciji, kao i oblastima kršenja ljudskih prava i mjerama koje preduzimaju Ombudsmeni u tom pogledu (31).**

Dijagram br. 19 – Pregled zahtjeva medija po oblastima ljudskih prava

U ovoj godini došlo je do porasta interesovanja televizijskih kuća i radio-stanica u odnosu na štampane medije, kao i većeg broja obraćanja internet portala.

Dijagram br. 20 – Medijski interes za rad Institucije ombudsmena BiH s obzirom na vrstu medija

Kada govorimo o zastupljenosti ureda po pitanju saradnje s medijima u odnosu na 2010. godinu, i dalje postoji potreba aktivnije medijske promocije terenskih ureda u Livnu, Mostaru i Brčkom, s obzirom na to da je težište ove saradnje, kao i prethodnih godina, na sjedištu Institucije u Banjoj Luci i Uredu Sarajevo.

Javnost je redovno informisana o aktivnostima predstavnika Institucije Ombudsmena za ljudska prava BiH i objavljivanjem pojedinačnih informacija na **web prezentaciji Institucije**, a koje su preuzimali štampani i elektronski mediji.

Pored aktuelnosti, na web stranici objavljeni su i dokumenti relevantni za rad Institucije, kao što su godišnji i specijalni izvještaji, preporuke, podnesci prema UN tijelima, te međunarodni standardi i domaći pozitivni propisi.

Na osnovu obraćanja novinara tokom 2011. godine moguće je uočiti sve značajniju upotrebu internet prezentacije Institucije Ombudsmena BiH, koja služi kao izvor informacija i povod za dalje istraživanje određene teme iz oblasti ljudskih prava.

Svjesni činjenice da web stranica omogućava brzu, ekonomičnu i efikasnu distribuciju informacija, kao i promociju ljudskih prava, Ombudsmeni namjeravaju zadržati ovaj pozitivan trend, ali i stvoriti prostor za dalje kvalitativno i kvalitativno unapređenje ovog vida komunikacije

Imajući u vidu ograničena finansijska sredstva i nastojanje da web stranica bude funkcionalna, a što je u interesu svih građana/građanki BiH, Ombudsmeni BiH su se opredijelili za varijantu izrade web stranice na kojoj će se pri objavljivanju aktuelnosti naizmjenično poštovati načelo jednake zastupljenosti jezika sva tri konstitutivna naroda u BiH, dok su izvještaji, koji se nalaze na web stranici, objavljeni na jezicima sva tri konstitutivna naroda.

Ovo opredjeljenje Ombudsmena BiH je rukovođeno principom ekonomičnosti, i činjenicom da Institucija nema trenutno zaposlenu osobu na poziciji lektora za bosanski/hrvatski/srpski jezik. Ombudsmeni se nadaju da će Budžetom za 2012. godinu biti obezbjeđena i odobrena sredstva kojim će i ovo pitanje biti uređeno na zadovoljstvo svih korisnika web stranice Institucije ombudsmena za ljudska prava.

Institucija Ombudsmena BiH u 2011. godini je organizovala **šest press konferencija** povodom prezentacije Godišnjeg i specijalnih izvještaja Institucije koji tretiraju posebno ranjive kategorije društva, kao i obilježavanja značajnih datuma s aspekta poštivanja ljudskih prava.

U skladu s opredjeljenjem Ombudsmena da približe rad Institucije građanima i jednaku zastupljenost na cijeloj teritoriji BiH, i tokom 2011. godine u pogledu posjeta općinama/opštinama, prisutno je nastojanje da ove aktivnosti budu medijski praćene na lokalnom nivou.

Posebnu pažnju u 2011. godini Ombudsmeni su posvetili promociji Zakona o zabrani diskriminacije u BiH. Pored pojedinačnih izjava i drugih javnih nastupa o ovoj temi, u saradnji sa OSCE-om ostvareno je gostovanje predstavnika Institucije u šest emisija na lokalnim radio- stanicama na prostoru cijele Bosne i Hercegovine, s ciljem da građani steknu bolji uvid u svoja prava, ali i da se upoznaju sa mandatom Institucije Ombudsmena BiH kao centralne institucije u oblasti zaštite od diskriminacije. Po okončanju ove aktivnosti, Institucija Ombudsmena se predstavila i na Sajmu ljudskih prava organizovanog u povodu obilježavanja 10. decembra Međunarodnog dana ljudskih prava.

Kada je riječ o pravima djece, mediji utiču i na senzibilitet javnosti za djecu izloženu različitim negativnim uticajima. Mediji, takođe, mogu imati snažnu i pozitivnu ulogu u promicanju prava djece. Istovremeno, moraju se imati u vidu i eventualne posljedice koje pojavljivanje djeteta u medijima može izazvati kako po dijete, tako i po njegovu porodicu.

Novinarska etika nalaže da se uvažavaju prava onih o kojima se izvještava, a naročito kada su u pitanju djeca. U tom pogledu Ombudsmeni primjećuju da je potrebna veća senzibilnost i edukacija novinara u oblasti tema vezanih za ljudska prava, a posebno u izvještavanju o djeci i ranjivim kategorijama društva.

Ombudsmeni su izrazili zabrinutost i najoštrije osudili sve učestalije napade na novinare u 2011. godini, kako fizičke, tako i verbalne, čime se potpuna nezavisnost medija u Bosni i Hercegovini dovodi u pitanje.

Ombudsmeni smatraju da ovakvi slučajevi stvaraju nesigurnost u kojoj novinari treba da izvršavaju svoje zadatke i takve slučajeve treba sprečavati kao oblik određenog ograničenja u izražavanju medijskih sloboda.

Samo slobodni i nepristrasni mediji mogu biti garancija ostvarivanja Ustavom utvrđenog prava građana na blagovremeno, potpuno i objektivno informisanje. Ombudsmeni BiH podsjećaju da je država dužna da preduzme sve mjere kojima se garantuju medijske slobode, ali i bezbjednost novinara. U suprotnom, novinari su onemogućeni u obavljanju svoje profesije, čime se ugrožavaju medijske slobode i pravo građana da budu informisani, a što ujedno predstavlja kršenje ljudskih prava i onemogućava razvoj demokratije.

Posebnu zabrinutost Ombudsmena izaziva sve učestalija pojava mobinga nad novinarima. U periodu izvještavanja predstavnici Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije Institucije Ombudsmena BiH vršili su monitoring suđenja za mobing pred Općinskim sudom Sarajevo i pred Osnovnim sudom Banja Luka. U oba slučaja radi se o zaposlenicama javnih RTV servisa po navodima o mobingu od strane uprave.

Imajući u vidu da su mediji značajan partner Institucije Ombudsmena, teme koje mediji afirmišu u svom prostoru, naročito kroz istraživačko novinarstvo, a posebno kada se radi o ranjivim kategorijama društva, korisna su osnova za rad Ombudsmena na utvrđivanju kršenja ljudskih prava.

O ulozi medija dovoljno govori i podatak da je na osnovu objava u medijima Institucija Ombudsmena u 2011. godini otvorila 18 predmeta po službenoj dužnosti.

POGLAVLJE XV – TABELARNI PRIKAZ PREPORUKA

Institucija Ombudsmena BiH u 2011. godini izdala je 221 preporuku u predmetima u kojima je utvrđena povreda prava.

Sljedeći tabelarni prikaz iz kojeg je vidljivo kome su preporuke upućene, o kojoj povredi prava se radi i (ne)realizaciji preporuke.

PREPORUKE (tabelarni prikaz)

Broj preporuke	Broj predmeta	Odgovorna strana	Povreda prava	Datum izdavanja preporuke	Realizacija	Zprimljen odgovor
P-1/11	Ž-SA-05-1560/10,	FILOZOFSKI FAKULTET – SARAJEVO	03 - Pristup informacijama	13.1.2011	Realizovana	DA
P-2/11	Ž-BL-05-156/10,	FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE REPUBLIKE SRPSKE - BANJA LUKA	22 - Vladina i ministarska imenovanja	13.1.2011	Nije realizovana	NE
P-3/11	Ž-BL-05-547/10,	JP "BANIJAPROMET" KOSTAJNICA – KOSTAJNICA	22 - Vladina i ministarska imenovanja	13.1.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-4/11	Ž-SA-05-164/10,	SLUŽBA ZA ZAJEDNIČKE POSLOVE INSTITUCIJA BIH – SARAJEVO	10 - Radni odnosi	21.01.2011.	Realizovana	DA
P-5/11	Ž-BL-05-513/10,	ODJELJENJE ZA PROSTORNO UREĐENJE I STAMBENO- KOMUNALNE POSLOVE OPŠTINE ROGATICA	15 – Imovinsko- pravni	24.1.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-6/11	Ž-BL-05-563/10,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE – BANJA LUKA - PODRUČNA JEDINICA KNEŽEVO	15 – Imovinsko- pravni	24.1.2011	Realizovana	DA
P-7/11	Ž-SA-02-533/10,	FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE - SARAJEVO	12 - Osobe sa invaliditetom	25.1.2011	Realizovana	DA
P-8/11	Ž-BL-01-869/10,	GRAD MOSTAR I HERCEGOVAČKO-NERETVANSKI KANTON/ŽUPANIJA - MOSTAR	13 - Prava djeteta	26.1.2011	Ostvarena saradnja	DA

P-9/11	Ž-BL-01-40/11,	MINISTARSTVO CIVILNIH POSLOVA BIH, MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE, MINISTARSTVO LOKALNE UPRAVE I SAMOUPRAVE REPUBLIKE SRPSKE, FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE I VLADA BRČKO DISTIKTA - SARAJEVO, BANJA LUKA, BRČKO FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE I VLADA BRČKO DISTRIKTA -SARAJEVO, BANJA LUKA, BRČKO	13 - Prava djeteta	25.1.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-10/11	Ž-SA-04-1498/10,	VLADA FEDERACIJE BiH -SARAJEVO	06 - Javni prihodi	27.1.2011	Realizovana	DA
P-11/11	Ž-MO-05-206/10, Ž-MO-05-209/10,	OPĆINSKO VIJEĆE ŠIROKI BRIJEG - ŠIROKI BRIJEG	22 - Vladina i ministarska imenovanja	27.1.2011	Realizovana	DA
P-12/11	Ž-BR-04-131/10,	OPĆINSKO VIJEĆE KLADANJ - KLADANJ	19 – Uprava	25.1.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-13/11	Ž-BL-04-43/11,	KOMISIJA ZA IMPLEMENTACIJU ČL. 182 RS - BANJA LUKA	10 - Radni odnosi	4.2.2011	Realizovana	DA
P-14/11	Ž-BL-05-557/10,	KANTONALNI SUD BIHAĆ - BIHAĆ	09 – Sudovi	4.2.2011	Realizovana	DA
P-15/11	Ž-SA-06-870/10,	RADIO TELEVIZIJA F BiH -SARAJEVO	01 - Diskriminacija	2.2.2011	Nije realizovana	DA
P-16/11	Ž-SA-02-177/09,	FEDERALNI ZAVOD PIO/MIO -MOSTAR	25 – Penzije	2.2.2011	Djelimično realizovana	DA
P-17/11	Ž-LI-05-20/11,	OPŠTINA DRVAR - DRVAR	03 - Pristup informacijama - 03-1 - neodlučivanje u zakonskom roku	29.3.2011	Realizovana	DA
P-18/11	Ž-BL-01-100/11,	VLADA TK TUZLA - TUZLA	13 - Prava djeteta	22.2.2011	Nema odgovora	NE
P-19/11	Ž-SA-04-1/11,	KLINIČKI CENTAR UNIVERZITETA U SARAJEVU - SARAJEVO	10 - Radni odnosi	23.2.2011	Realizovana	DA
P-20/11	Ž-SA-05-1236/10,	KANTONALNI SUD SARAJEVO - SARAJEVO	19 – Uprava	23.2.2011	Ostvarena saradnja	DA

P-21/11	Ž-SA-04-1175/10, Ž-SA-04-1415/10, Ž-SA-04-1416/10,	KANTON SARAJEVO - MINISTARSTVO OBRAZOVANJA I NAUKE	10 - Radni odnosi	23.2.2011	Realizovana	NE
P-21/11	Ž-SA-04-1175/10, Ž-SA-04-1415/10, Ž-SA-04-1416/10,	KANTON SARAJEVO - MINISTARSTVO OBRAZOVANJA I NAUKE	10 - Radni odnosi	23.2.2011	Realizovana	NE
P-22/11	Ž-BR-06-233/10,	VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE, VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, VLADA KANTONA SARAJEVO, VLADA TUZLANSKOG KANTONA, VLADA POSAVSKOG KANTONA, VLADA BOSANSKO-PODRINJSKOG KANTONA, VLADA HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOG KANTONA, VLADA UNSKO-SANSKOG KANTONA, VLADA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA, VLADA SREDNJOBOSANSKOG KANTONA, VLADA ZAPADNO-HERCEGOVAČKOG KANTONA I VLADA KANTONA BR.10	01 - Diskriminacija	8.3.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-23/11	Ž-SA-02-701/10,	OPĆINA NOVO SARAJEVO -SLUŽBA BORAČKO INVALIDSKE ZAŠTITE	12 - Osobe sa invaliditetom	24.3.2011	Realizovana	DA
P-24/11	Ž-BL-05-302/10,	ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE U DERVENTI I MINISTARSTVO ZA PROST.UREĐ. I EKOLOG. U B. LUCI - DERVENTA I BANJALUKA	15 - Imovinsko-pravni	9.3.2011	Realizovana	DA
P-25/11	Ž-BL-05-73/10,	OSNOVNI SUD PRIJEDOR -PRIJEDOR	09 – Sudovi	9.3.2011	Realizovana	DA
P-26/11	Ž-BL-04-95/11,	KOMISIJA ZA IMPLEMENTACIJU ČL. 182 RS - BANJA LUKA	10 - Radni odnosi	9.3.2011	Realizovana	DA
P-27/11	Ž-BL-04-97/11,	KOMISIJA ZA IMPLEMENTACIJU ČL. 182 RS - BANJA LUKA	10 - Radni odnosi	9.3.2011	Nije realizovana	DA

P-28/11	Ž-SA-06-374/10,	MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, NAUKU I KULTURU ZE-DO KANTONA I KANTONALNI ODBOR SAMOSTALNOG SINDIKATA OSNOVNOG OBRAZOVANJA I ODGOJA ZE-DO KANTONA - ZENICA	01 - Diskriminacija	9.3.2011	Nije realizovana	NE
P-29/11	Ž-SA-06-1209/10,	JU PSIHIJATRIJSKA BOLNICA KS-JAGOMIR - SARAJEVO	01 - Diskriminacija	9.3.2011	Realizovana	DA
P-30/11	Ž-SA-05-1572/10,	AGENCIJA ZA BANKARSTVO FBIH - SARAJEVO	03 - Pristup informacijama	11.3.2011	Realizovana	DA
P-31/11	Ž-SA-02-1229/10,	KANTON SARAJEVO - ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA SARAJEVO	12 - Osobe sa invaliditetom	11.3.2011	Nije realizovana	NE
P-32/11	Ž-SA-07-84/11,	MINISTARSTVO PRAVDE BiH -SARAJEVO	07 - Zatvori - 07-2 - zdravstvena zaštita i higijenski uslovi	28.2.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-33/11	Ž-SA-05-960/10,	SKUPŠTINA JAVNOG PREDUZEĆA „GRIJANJE“ D.O.O. KAKANJ	22 - Vladina i ministarska imenovanja	28.2.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-34/11	Ž-SA-05-1071/10,	SKUPŠTINA JAVNOG PREDUZEĆA „GRIJANJE“ D.O.O. KAKANJ	22 - Vladina i ministarska imenovanja	28.2.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-35/11	Ž-SA-05-600/10,	NADZORNI ODBOR JAVNO REGIONALNO USLUŽNO PREDUZEĆE "VRBAS" D.O.O. BUGOJNO	22 - Vladina i ministarska imenovanja	14.3.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-36/11	Ž-BL-06-36/10,	FEDERALNA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO PRAVNE POSLOVE - SARAJEVO	01 - Diskriminacija	25.3.2011	Nije realizovana	DA
P-37/11	Ž-SA-04-116/11,	UPRAVA DD JP ELEKTROPRIVREDA BIH I UPRAVA JKP VODOVOD CAZIN	21 - Komunalne usluge	24.3.2011	Realizovana	DA
P-38/11	Ž-SA-02-295/11,	FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE - SARAJEVO	12 - Osobe sa invaliditetom	24.3.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-39/11	Ž-SA-05-40/11,	MINISTARSTVO KULTURE I SPORTA KANTONA SARAJEVO - SARAJEVO	03 - Pristup informacijama	31.3.2011	Ostvarena saradnja	DA

P-40/11	Ž-SA-05-1191/10,	FEDERALNA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO PRAVNE POSLOVE -SARAJEVO	19 - Uprava	31.3.2011	Realizovana	DA
P-41/11	Ž-SA-05-532/10,	FEDERALNA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO PRAVNE POSLOVE - SARAJEVO	19 - Uprava	31.3.2011	Realizovana	DA
P-42/11	Ž-SA-04-66/11,	VLADA KANTONA SARAJEVO	21 - Komunalne usluge	11.4.2011	Ostvarena saradnja	NE
P-43/11	Ž-BL-04-870/10,	MINISTARSTVO FINANSIJA RS I AGENCIJA ZA POSREDNIČKE, INFORMATIČKE I FINANSIJSKE USLUGE APIF -BANJA LUKA	17 - Javne isprave	11.4.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-44/11	Ž-BL-04-481/10,	OPŠTINA ŠAMAC - ŠAMAC	20 - Ratne štete	11.4.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-45/11	Ž-BL-04-490/09,	KOMISIJA ZA IMPLEMENTACIJU ČL. 182 RS - BANJA LUKA	10 - Radni odnosi	11.4.2011	Nije realizovana	DA
P-46/11	Ž-BL-04-122/11,	KOMISIJA ZA IMPLEMENTACIJU ČL. 182 RS - BANJA LUKA	10 - Radni odnosi	11.4.2011	Realizovana	DA
P-47/11	Ž-BL-04-116/11,	KOMISIJA ZA IMPLEMENTACIJU ČL. 182 RS - BANJA LUKA	10 - Radni odnosi	11.4.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-48/11	Ž-BL-04-162/11,	KOMISIJA ZA IMPLEMENTACIJU ČL. 182 RS - BANJA LUKA	10 - Radni odnosi	11.4.2011	Nije realizovana	NE
P-49/11	Ž-BL-04-161/11,	KOMISIJA ZA IMPLEMENTACIJU ČL. 182 RS - BANJA LUKA	10 - Radni odnosi	11.4.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-50/11	Ž-BL-05-148/11,	MINISTARSTVO STAMBENE POLITIKE KANTONA SARAJEVO-UPRAVA ZA STAMBENA PITANJA	19 - Uprava	13.4.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-51/11	Ž-SA-06-178/11,	VLADA ŽUPANIJE POSAVSKE I MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA	01 - Diskriminacija	13.4.2011	Djelimično realizovana	DA
P-52/11	Ž-SA-05-35/11,	UPRAVNI ODBOR JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD - KAKANJ	22 - Vladina i ministarska imenovanja	13.4.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-53/11	Ž-BL-05-196/11,	NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE-BANJA LUKA	03 - Pristup informacijama	15.4.2011	Ostvarena saradnja	NE
P-54/11	Ž-BL-01-228/11,	OPĆINSKI SUD ŠIROKI BRIJEG - ŠIROKI BRIJEG	13 - Prava djeteta	20.4.2011	Nije realizovana	DA

P-55/11	Ž-BL-05-661/10,	OPŠTINA TREBINJE - I REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE, IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE BANJA LUKA-PODRUČNA JEDINICA TREBINJE	03 - Pristup informacijama	7.3.2011	Nije realizovana	DA
P-56/11	Ž-BL-05-208/11,	MINISTARSTVO ZA IZBJEGLICE I RASELJENA LICA RS - ODSJEK BANJA LUKA	19 - Uprava	26.4.2011	Nije realizovana	NE
P-57/11	Ž-BL-05-196/11,	PARLAMENT FEDERACIJE BIH -SARAJEVO	03 - Pristup informacijama	26.4.2011	Ostvarena saradnja	NE
P-58/11	Ž-SA-05-442/09,	OPĆINA NOVI GRAD SARAJEVO	01 - Diskriminacija	27.4.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-59/11	Ž-SA-05-514/10,	FEDERALNA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO PRAVNE POSLOVE -- SARAJEVO	19 - Uprava	29.4.2011	Realizovana	DA
P-60/11	Ž-SA-05-286/10,	FEDERALNA KOMISIJA ZA IMPLEMENTACIJU ČLANA 143. ZAKONA O RADU -- SARAJEVO	10 - Radni odnosi	29.4.2011	Realizovana	DA
P-61/11	Ž-SA-05-1556/10,	JAVNO PREDUZEĆE "LOKOM" DOO SARAJEVO	22 - Vladina i ministarska imenovanja	29.4.2011	Realizovana	DA
P-62/11	Ž-BL-05-408/10,	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA TK TUZLA	03 - Pristup informacijama	29.4.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-63/11	Ž-BL-05-805/10,	UNIVERZITET "DŽEMAL BIJEDIĆ"- EKONOMSKI FAKULTET - MOSTAR	11 - Obrazovanje	29.4.2011	Realizovana	DA
P-64/11	Ž-SA-06-1239/10,	"BOSNA BANK INTERNATIONAL"D.D. SARAJEVO	01 - Diskriminacija	29.4.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-65/11	Ž-SA-05-1062/10,	OPĆINA ILIDŽA - SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKI NADZOR	15 – Imovinsko- pravni	21.6.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-66/11	Ž-SA-06-595/09,	URED ZA VETERINARSTVO BIH - SARAJEVO	01 - Diskriminacija - 01-03 – Mobing	29.4.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-67/11	Ž-SA-05-253/11,	OPĆINA STARI GRAD - SARAJEVO	19 – Uprava	6.5.2011	Realizovana	DA
P-68/11	Ž-SA-05-1542/10,	OPĆINA VISOKO - VISOKO	22 - Vladina i ministarska imenovanja	4.4.2011	Realizovana	DA
P-69/11	Ž-SA-05-1234/10,	UPRAVA ZA INDIREKTNO OPOREZIVANJE BIH, REGIONALNI CENTAR TUZLA - TUZLA	19 – Uprava	6.4.2011	Realizovana	DA
P-70/11	Ž-SA-05-200/10,	JP ELEKTROPRIVREDA -PODRUŽNICA ELEKTRODISTRIBUCIJA SARAJEVO	15 – Imovinsko- pravni	17.5.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-71/11	Ž-SA-05-134/11,	VLADA FEDERACIJE BiH - SARAJEVO	15 – Imovinsko- pravni	24.5.2011	Ostvarena saradnja	DA

P-72/11	Ž-SA-04-567/11,	"ELEKTRODISTRIBUCIJA" SARAJEVO - SARAJEVO	21 - Komunalne usluge	30.5.2011	Realizovana	DA
P-73/11	Ž-SA-05-384/11,	ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA SARAJEVO -	19 - Uprava	31.5.2011	Nije realizovana	DA
P-74/11	Ž-BL-04-269/11,	KOMISIJA ZA IMPLEMENTACIJU ČL. 182 RS - BANJA LUKA	10 - Radni odnosi	31.5.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-75/11	Ž-BL-04-261/11,	KOMISIJA ZA IMPLEMENTACIJU ČL. 182 RS - BANJA LUKA	10 - Radni odnosi	31.5.2011	Realizovana	DA
P-76/11	Ž-BL-04-260/11,	KOMISIJA ZA IMPLEMENTACIJU ČL. 182 RS - BANJA LUKA	10 - Radni odnosi	31.5.2011	Realizovana	DA
P-77/11	Ž-BL-04-258/11,	KOMISIJA ZA IMPLEMENTACIJU ČL. 182 RS - BANJA LUKA	10 - Radni odnosi	31.5.2011	Realizovana	DA
P-78/11	Ž-BL-04-259/11,	KOMISIJA ZA IMPLEMENTACIJU ČL. 182 RS - BANJA LUKA	10 - Radni odnosi	31.5.2011	Realizovana	DA
P-79/11	Ž-BL-04-291/11,	KOMISIJA ZA IMPLEMENTACIJU ČL. 182 RS - BANJA LUKA	10 - Radni odnosi	31.5.2011	Realizovana	DA
P-80/11	Ž-BL-04-190/11,	FOND PIO RS-FILIJALA PRIJEDOR	25 - Penzije	31.5.2011	Nije realizovana	DA
P-81/11	Ž-BL-06-15/10,	OKRUŽNO TUŽILAŠTVO BANJA LUKA	01 - Diskriminacija	31.5.2011	Realizovana	DA
P-82/11	Ž-BL-06-85/11,	UGOSTITELJSKI OBJEKAT "AFRIKA" ZAVIDOVIĆI	01 - Diskriminacija	25.3.2011	Nije realizovana	DA
P-83/11	Ž-BL-05-337/10,	OPŠTINA ZVORNIK - ODJELJENJE ZA PROSTORNO UREĐENJE ZVORNIK	15 – Imovinsko- pravni	31.5.2011	Realizovana	DA
P-84/11	Ž-BL-05-579/10,	OPĆINA GRAČANICA	19 - Uprava	31.5.2011	Nema odgovora	NE
P-85/11	Ž-SA-05-266/11,	CENTAR ZA KULTURNO - PROSVJETNU DJELATNOST "PROSVJETA"- RUDO	03 - Pristup informacijama	1.6.2011	Realizovana	DA
P-86/11	Ž-SA-05-93/10,	OPŠTINSKI SUD VELIKA KLADUŠA - VELIKA KLADUŠA	09 - Sudovi	3.6.2011	Realizovana	DA
P-87/11	Ž-SA-05-505/11,	FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE - SARAJEVO I MINISTARSTVO PRAVDE RS - BANJA LUKA	10 - Radni odnosi	7.6.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-88/11	Ž-SA-06-557/11,	MINISTRATSTVO OBRAZOVANJA I NAUKE KANTONA SARAJEVO - SARAJEVO	01 - Diskriminacija	10.6.2011	Ostvarena saradnja	DA

P-89/11	Ž-SA-06-558/11,	KLINIČKI CENTAR UNIVERZITETA U SARAJEVU - SARAJEVO I ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA SARAJEVO	01 - Diskriminacija	10.6.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-90/11	Ž-BL-05-855/10, Ž-BL-05-879/10,	OPĆINA JAJCE - JAJCE	19 - Uprava	20.6.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-91/11	Ž-SA-06-570/11,	FEDERALNI ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE KANTONA SARAJEVO - SARAJEVO, ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE RS - BANJA LUKA I ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE BRČKO DISTRIKTA-BRČKO	01 - Diskriminacija	21.6.2011	Djelimično realizovana	DA
P-92/11	Ž-LI-05-115/11,	NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE - BANJA LUKA I PARLAMENT FEDERACIJE BIH -SARAJEVO	22 - Vladina i ministarska imenovanja	14.6.2011	Realizovana	DA
P-93/11	Ž-LI-05-115/11,	NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE - BANJA LUKA I PARLAMENT FEDERACIJE BIH -SARAJEVO	22 - Vladina i ministarska imenovanja	2.6.2011	Realizovana	DA
P-94/11	Ž-SA-05-196/11,	KANTONALNI SUD ZENICA - ZENICA	09 - Sudovi - 09-2 - dužina trajanja postupka (član 6)	22.6.2011	Realizovana	DA
P-95/11	Ž-SA-06-1394/10,	MINISTARSTVO OBRAZOVANJA I NAUKE KANTONA SARAJEVO - SARAJEVO	10 - Radni odnosi	22.6.2011	Nema odgovora	NE
P-96/11	Ž-SA-02-375/11,	MINISTARSTVO PRAVDE I UPRAVE KANTONA SARAJEVO - SARAJEVO	12 - Osobe sa invaliditetom	23.6.2011	Nije realizovana	DA
P-97/11	Ž-SA-05-67/10,	MINISTARSTVO PRAVDE FBIH -- SARAJEVO	15 – Imovinsko-pravni	27.6.2011	Realizovana	DA
P-98/11	Ž-SA-05-160/11,	OPŠTINA KLJUČ - KLJUČ I UO JU OPŠTINSKI FOND ZA KOMUNALNU DJELATNOST I INFRASTRUKTURU KLJUČ	22 - Vladina i ministarska imenovanja	27.6.2011	Nema odgovora	NE
P-99/11	Ž-BL-01-350/11,	ODJEL ZA OBRAZOVANJE U VLADI BRČKO DISTRIKTA BIH - BRČKO I MINISTARSTVO OBRAZOVANJA I NAUKE FEDERACIJE BIH - SARAJEVO	13 - Prava djeteta	28.6.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-100/11	Ž-BL-04-322/11,	KOMISIJA ZA IMPLEMENTACIJU ČL. 182 RS - BANJA LUKA	10 - Radni odnosi	28.6.2011	Realizovana	DA

P-101/11	Ž-BL-04-323/11,	KOMISIJA ZA IMPLEMENTACIJU ČL. 182 RS - BANJA LUKA	10 - Radni odnosi	29.6.2011	Realizovana	DA
P-102/11	Ž-BL-04-324/11,	KOMISIJA ZA IMPLEMENTACIJU ČL. 182 RS - BANJA LUKA	10 - Radni odnosi	29.6.2011	Realizovana	DA
P-103/11	Ž-SA-04-1156/10,	MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA USK - BIHAĆ I ŠKOLSKI ODBOR JU MJEŠOVITA ELEKTROTEHNIČKA I DRVOPRERAĐIVAČKA SREDNJA ŠKOLA - BIHAĆ	10 - Radni odnosi	1.7.2011	Nema odgovora	NE
P-104/11	Ž-SA-05-956/10,	KANTONALNI SUD SARAJEVO - SARAJEVO	09 - Sudovi	12.7.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-105/11	Ž-SA-05-549/11,	OPŠTINA TUZLA - SLUŽBA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE- TUZLA	19 - Uprava	12.7.2011	Nije realizovana	DA
P-106/11	Ž-SA-05-612/11,	VLADA FEDERACIJE BIH - SARAJEVO	22 - Vladina i ministarska imenovanja	12.7.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-107/11	Ž-BL-04-266/11,	KOMISIJA ZA IMPLEMENTACIJU ČL. 182 RS - BANJA LUKA	10 - Radni odnosi	13.7.2011	Realizovana	DA
P-108/11	Ž-BL-01-287/11,	MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, NAUKU, KULTURU I SPORT, MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU I RASELJENA LICA ZE-DO KANTONA - ZENICA I OPĆINA ZAVIDOVIĆI	13 - Prava djeteta	13.7.2011	Realizovana	DA
P-109/11	Ž-SA-05-980/10,	MINISTARSTVO OBRAZOVANJA I NAUKE KANTONA SARAJEVO - SARAJEVO	03- Pristup inforamcijama	12.7.2011	Nema odgovora	NE
P-110/11	Ž-SA-05-58/10,	MINISTARSTVO PROSTORNOG UREĐENJA I ZAŠTITE OKOLIŠA KANTONA SARAJEVO - SARAJEVO	03 - Pristup informacijama	12.7.2011	Realizovana	DA
P-111/11	Ž-BL-06-255/11,	OPŠTINA PRIJEDOR - NAČELNIK I SKUPŠTINA OPŠTINE PRIJEDOR	01 - Diskriminacija -- 01-03 - Mobing	13.7.2011	Realizovana	DA
P-112/11	Ž-SA-05-509/11,	FILOZOFSKI FAKULTET - SARAJEVO	19 - Uprava	13.7.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-113/11	Ž-SA-04-566/11,	VLADA KANTONA SARAJEVO - SARAJEVO	21 - Komunalne usluge	14.7.2011	Realizovana	DA

P-114/11	Ž-BL-01-228/11,	SPECIJALNI IZVJEŠTAJ U VEZI SA ZAŠTITOM DJECE U KRIVIČNOM POSTUPKU- PARLAMENTU FEDERACIJE BIH I FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE-SARAJEVO	13 - Prava djeteta	18.7.2011	Nema odgovora	NE
P-115/11	Ž-SA-05-548/11,	OPĆINA ILIJAŠ - OPĆINSKO VIJEĆE OPĆINE ILIJAŠ	19 - Uprava	19.7.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-116/11	Ž-SA-05-1108/10,	FEDERALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE - SARAJEVO	19 - Uprava	20.7.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-117/11	Ž-SA-05-379/11,	KANTONALNO JAVNO PREDUZEĆE ZOI 84 - SARAJEVO	15 – Imovinsko- pravni	21.7.2011	Realizovana	DA
P-118/11	Ž-SA-05-521/10,	FEDERALNO MINISTARSTVO FINANSIJA FBIH - SARAJEVO	19 - Uprava	22.7.2011	Nije realizovana	DA
P-119/11	Ž-SA-05-597/11,	OPĆINA MAGLAJ, MINISTARSTVO ZA PROSTORNO UREĐENJE, SAOBRAĆAJ, KOMUNIKACIJE I ZAŠTITU OKOLINE - ZENICA I KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE - ZENICA	19 - Uprava	22.7.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-120/11	Ž-SA-05-707/11,	OPĆINA BREZA - BREZA	19 - Uprava	2.8.2011	Realizovana	DA
P-121/11	Ž-SA-05-1413/10,	OPĆINA BUGOJNO - BUGOJNO	19 - Uprava	2.8.2011	Realizovana	DA
P-122/11	Ž-LI-06-136/11,	OPĆINSKO VIJEĆE OPĆINE GLAMOČ - GLAMOČ	01 - Diskriminacija - 01-12 - Na osnovu nacionalnog ili socijalnog porijekla	8.8.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-123/11	Ž-BL-05-197/11,	OPĆINSKI SUD ZENICA - ZENICA	09 - Sudovi - 09-3 - izvršenje presuda	12.8.2011	Nije realizovana	DA
P-124/11	Ž-BL-05-406/11,	SKUPŠTINA OPŠTINE BIJE LJINA - BIJE LJINA	22 - Vladina i ministarska imenovanja	12.8.2011	Realizovana	DA
P-125/11	Ž-BL-05-169/10,	UNIVERZITET U BANJOJ LUCI - ŠUMARSKI FAKULTET - BANJA LUKA	22 - Vladina i ministarska imenovanja	12.8.2011	Nije realizovana	DA
P-126/11	Ž-SA-05-753/11,	JAVNO PREDUZEĆE "LOKOM" DOO SARAJEVO	22 - Vladina i ministarska imenovanja	18.8.2011	Nije realizovana	DA

P-127/11	Ž-SA-01-1099/10,	JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD DERVENTA - DERVENTA	13 - Prava djeteta	19.8.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-128/11	Ž-SA-04-312/11,	FEDERALNI ZAVOD ZA PIO/MIO MOSTAR - MOSTAR	25 - Penzije	22.8.2011	Realizovana	NE
P-129/11	Ž-SA-04-29/11,	FEDERALNA DIREKCIJA ROBNIH REZERVI - SARAJEVO	10 - Radni odnosi	18.7.2011	Realizovana	DA
P-130/11	Ž-SA-06-620/11,	MINISTARSTVO ZDRAVSTVA KANTONA SARAJEVO - SARAJEVO	01 - Diskriminacija	16.9.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-131/11	Ž-SA-02-519/10,	INSTITUT ZA MEDICINSKO VJEŠTAČENJE ZDRAVSTVENOG STANJA F BiH- SARAJEVO	12 - Osobe sa invaliditetom	5.9.2011	Nema odgovora	NE
P-132/11	Ž-SA-02-464/10,	INSTITUT ZA MEDICINSKO VJEŠTAČENJE ZDRAVSTVENOG STANJA KANTONA SARAJEVO-ODJELJENJE ZA PRVOSTEPENI POSTUPAK MEDICINSKOG VJEŠTAČENJA ZENICA -ZENICA	02 - Mediji i sloboda informisanja	5.9.2011	Nema odgovora	NE
P-133/11	Ž-SA-05-1304/10,	OPĆINA KALESIJA - KALESIJA	15 – Imovinsko- pravni	16.9.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-134/11	Ž-SA-05-945/11,	PARLAMENT FEDERACIJE BiH - SARAJEVO	19 - Uprava	16.9.2011	Nema odgovora	NE
P-135/11	Ž-SA-04-374/11,	MUP RS CJB BANJA LUKA - BANJA LUKA	25 - Penzije	16.9.2011	Nema odgovora	NE
P-136/11	Ž-SA-06-1196/10,	ODBOR DRŽAVNE SLUŽBE ZA ŽALBE F BIH	01 - Diskriminacija	16.9.2011	Nije realizovana	DA
P-137/11	Ž-SA-03-528/11,	MINISTARSTVO ZDRAVSTVA TUZLANSKOG KANTONA-TUZLA	23 - Zdravstvo	16.9.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-138/11	Ž-SA-05-577/11,	OPĆINA MAGLAJ - MAGLAJ	22 - Vladina i ministarska imenovanja	19.9.2011	Nema odgovora	NE
P-139/11	Ž-BL-05-371/11,	NADZORNI ODBOR NOVINSKE AGENCIJE REPUBLIKE SRPSKE "SRNA" - BIJE LJINA	22 - Vladina i ministarska imenovanja	22.9.2011	Nije realizovana	DA
P-140/11	Ž-SA-05-364/11,	OPĆINSKI SUD BIHAĆ - BIHAĆ	09 - Sudovi -- 09-3 - izvršenje presuda	26.9.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-141/11	Ž-SA-05-712/11,	OPĆINSKI SUD VELIKA KLADUŠA - VELIKA KLADUŠA	09 - Sudovi	26.9.2011	Realizovana	DA
P-142/11	Ž-SA-05-65/11,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU - SARAJEVO	09 - Sudovi	26.9.2011	Realizovana	DA

P-143/11	Ž-SA-05-673/11,	PRAVOBRANILAŠTVO/PRAVOBRANITELJSTVO FEDERACIJE BIH - SARAJEVO	27 - Pravobranilaštva	26.9.2011	Realizovana	DA
P-144/11	Ž-LI-05-135/11,	OPĆINA GLAMOČ -- GLAMOČ	19 - Uprava	27.9.2011	Ostvarena saradnja	NE
P-145/11	Ž-SA-02-214/10,	KOMISIJA ZA IMPLEMENTACIJU ČL. 182 RS - BANJA LUKA	10 - Radni odnosi	28.9.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-146/11	Ž-SA-05-649/10,	MINISTARSTVO PRAVDE FBIH - UPRAVNI INSPEKTORAT SARAJEVO	03 - Pristup informacijama	28.9.2011	Nema odgovora	NE
P-147/11	Ž-SA-04-820/11,	MINISTARSTVO FINANSIJA I TREZORA - SARAJEVO	10 - Radni odnosi	30.9.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-148/11	Ž-SA-05-649/11,	OPĆINA ILIDŽA - ILIDŽA	19 - Uprava	3.10.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-149/11	Ž-SA-04-1238/10,	MINISTRATSTVO OBRAZOVANJA I NAUKE KANTONA SARAJEVO - SARAJEVO	11 - Obrazovanje	3.10.2011	Nema odgovora	NE
P-150/11	Ž-SA-05-656/11, Ž-SA-05-661/11, Ž-SA-05-663/11,	VLADA FEDERACIJE BIH -SARAJEVO	22 - Vladina i ministarska imenovanja	30.9.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-151/11	Ž-BL-05-60/11,	OPĆINA KLADANJ - SLUŽBA ZA DRUŠTVENE DJELATNOSTI I OPŠTU UPRAVU- KLADANJ	19 - Uprava	3.10.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-152/11	Ž-BL-06-646/10,	MINISTARSTVO SPOLJNE TRGOVINE I EKONOMSKIH ODNOSA - KANCELARIJA ZA VETERINARSTVO - SARAJEVO	01 - Diskriminacija	3.10.2011	Realizovana	DA
P-153/11	Ž-BL-05-321/11,	OPĆINA VELIKA KLADUŠA - VELIKA KLADUŠA	22 - Vladina i ministarska imenovanja	3.10.2011	Nije realizovana	DA
P-154/11	Ž-SA-05-379/11,	KANTONALNO JAVNO PREDUZEĆE ZOI 84 - SARAJEVO	15 – Imovinsko- pravni	6.10.2011	Realizovana	DA
P-155/11	Ž-LI-05-179/10,	OPĆINSKI SUD LIVNO - LIVNO	09 - Sudovi	19.10.2011	Realizovana	DA
P-156/11	Ž-SA-05-1006/11,	MUP KANTONA SARAJEVO - SARAJEVO	03 - Pristup informacijama - 03-1 - neodlučivanje u zakonskom roku	13.10.2011	Realizovana	NE
P-157/11	Ž-BL-05-414/10,	OSNOVNI SUD BANJA LUKA - BANJA LUKA	09 - Sudovi	21.10.2011	Nije realizovana	NE
P-158/11	Ž-BL-01-483/11,	OŠ "SVETI SAVA" KOTOR VAROŠ - KOTOR VAROŠ	13 - Prava djeteta	24.10.2011	Realizovana	DA

P-159/11	Ž-BL-04-400/11,	KOMISIJA ZA IMPLEMENTACIJU ČL. 182 RS - BANJA LUKA	10 - Radni odnosi	24.10.2011	Realizovana	DA
P-160/11	Ž-BL-04-416/11,	VLADA KANTONA 10 - LIVNO, MINISTARSTVO GOSPODARSTVA HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE - LIVNO, VLADA F BiH - SARAJEVO I FEDERALNO MINISTARSTVO ENERGIJE, RUDARSTVA I INDUSTRIJE - MOSTAR	23 - Zdravstvo	24.10.2011	Nije realizovana	DA
P-161/11	Ž-BL-05-366/11,	ADVOKATSKA KOMORA REPUBLIKE SRPSKE - BANJA LUKA	19 - Uprava	24.10.2011	Realizovana	DA
P-162/11	Ž-BL-05-717/11,	SPECIJALNI IZVJEŠTAJ UPUĆEN VLADI RS - BANJA LUKA	09 - Sudovi - 09-3 - izvršenje presuda	24.10.2011	Nije realizovana	DA
P-163/11	Ž-BL-06-237/11,	RJ "ELEKTRODISTRIBUCIJA" BANJA LUKA - BANJA LUKA	01 - Diskriminacija - 01-03 - Mobing	21.10.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-164/11	Ž-SA-04-1114/11,	JP ELEKTROPRIVREDA BIH D.D. SARAJEVO - PODRUŽNICA "ELEKTRODISTRIBUCIJA" SARAJEVO - SARAJEVO	21 - Komunalne usluge	27.10.2011	Realizovana	DA
P-165/11	Ž-SA-04-857/10,	MINISTARSTVO OBRAZOVANJA , NAUKE, KULTURE I SPORTA ZE-DO KANTONA - ZENICA	10 - radni odnosi	31.10.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-166/11	Ž-SA-04-564/11,	FEDERALNA KOMISIJA ZA IMPLEMENTACIJU ČLANA 143. ZAKONA O RADU - SARAJEVO	10 - Radni odnosi	31.10.2011	Nema odgovora	NE
P-167/11	Ž-SA-04-1545/10,	KANTONALNI SUD SARAJEVO - SARAJEVO	11 - Obrazovanje	31.10.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-168/11	Ž-SA-04-1009/11,	VLADA KANTONA SARAJEVO, MINISTARSTVO PRIVREDE KS, OPĆINA STARI GRAD SARAJEVO, CENTAR , NOVI GRAD, NOVO SARAJEVO, VOGOŠĆA, ILIDŽA, ILIJAŠ, HADŽIĆI, JU TERAPIJSKA ZAJEDNICA KS	14 - Ekologija zaštita okoliša	31.10.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-169/11	Ž-MO-05-56/11,	NADZORNI ODBOR I SKUPŠTINA J.P. ŠUMSKO GOSPODARSKO DRUŠTVO "ŠUME HERCEGOVAČKO-NERETVANSKE" D.O.O. MOSTAR-	22 - Vladina i ministarska imenovanja	1.11.2011	Ostvarena saradnja	DA

		MOSTAR				
P-170/11	Ž-SA-02-227/09,	OPĆINSKI SUD VELIKA KLADUŠA - VELIKA KLADUŠA	09 - Sudovi - 09-2 - dužina trajanja postupka (član 6)	3.11.2011	Realizovana	DA
P-171/11	Ž-SA-03-528/11,	MINISTARSTVO ZDRAVSTVA TUZLANSKOG KANTONA-TUZLA	23 - Zdravstvo	9.11.2011	Djelimično realizovana	DA
P-172/11	Ž-SA-05-579/11,	VLADA BPK KANTONA GORAŽDE - GORAŽDE	22 - Vladina i ministarska imenovanja	21.11.2011	Nema odgovora	NE
P-173/11	Ž-SA-05-703/11,	VLADA UNSKO-SANSKOG KANTONA - BIHAĆ	22 - Vladina i ministarska imenovanja	21.11.2011	Nema odgovora	NE
P-174/11	Ž-LI-04-157/11,	ANALIZA STANJA PRAVA DJECE I NJIHOVE IMPLEMENTACIJE U OBLASTI PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA PREPORUKE UPUĆENE SVIM ORGANIMA VLASTI NADLEŽNIM ZA PREDŠKOLSKO OBRAZOVANJE I ODGOJ U BiH	13 - Prava djeteta	22.11.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-175/11	Ž-SA-06-971/11,	MINISTARSTVO ODBRANE BiH SARAJEVO I ZAJEDNIČKI ŠTAB ORUŽANIH SNAGA BIH - SARAJEVO	01 - Diskriminacija -01-03 - Mobing	23.11.2011	Realizovana	DA
P-176/11	Ž-SA-06-940/11,	MINISTARSTVO PRAVDE BIH -SARAJEVO	01 - Diskriminacija	8.12.2011	Nema odgovora	NE
P-177/11	Ž-SA-02-654/11,	KANTON SARAJEVO-INSTITUT ZA MEDICINSKO VJEŠTAČENJE ZDRAVSTVENOG STANJA - ODJELJENJE ZA POSTUPAK MEDICINSKOG VJEŠTAČENJA - SARAJEVO	12 - Osobe sa invaliditetom	15.12.2011	Nema odgovora	NE
P-178/11	Ž-SA-05-592/11,	DIONIČKO DRUŠTVO BH TELEKOM - SARAJEVO	03 - Pristup informacijama	15.12.2011	Realizovana	DA
P-179/11	Ž-SA-02-212/11,	"FAMOS - HOLDING "D.D.-KOMISIJA ZA STAMBENA PITANJA - HRASNICA	12 - Osobe sa invaliditetom	15.12.2011	Realizovana	DA
P-180/11	Ž-SA-07-1226/11,	KAZNENO-POPRAVNI ZAVOD ZATVORENOG TIPRA ZENICA - ZENICA	07 - Zatvori - 07-2 - zdravstvena zaštita i higijenski uslovi	12.12.2011	Realizovana	DA

P-181/11	Ž-SA-05-895/10,	OPĆINSKI SUD U SARAJEVU - SARAJEVU	09 - Sudovi	19.12.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-182/11	Ž-MO-05-157/11,	OPĆINSKO VIJEĆE OPĆINE NEUM - NEUM	03 - Pristup informacijama	16.12.2011	Nije realizovana	DA
P-183/11	Ž-SA-05-903/10,	OPĆINA VOGOŠĆA - VOGOŠĆA	19 - Uprava	19.12.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-184/11	Ž-SA-06-466/11,	DIONIČKO DRUŠTVO BH TELECOM - SARAJEVO	01 - Diskriminacija - 01-03 - Mobing	19.12.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-185/11	Ž-SA-04-1116/11,	GRAD MOSTAR - MOSTAR	10 - Radni odnosi	19.12.2011	Nema odgovora	NE
P-186/11	Ž-SA-04-1112/11,	MINISTARSTVO ZA PITANJA BORACA I INVALIDA ODBRAMBENO-OSLOBODILAČKOG RATA FBiH - SARAJEVO	25 - Penzije	19.12.2011	Nema odgovora	NE
P-187/11	Ž-SA-04-1033/11,	MINISTARSTVO OBRAZOVANJA I NAUKE KS - KOMISIJA ZA EVIDENTIRANJE I ZBRINJAVANJE ZAPOSLENIKA ZA ČIJIM RADOM JE PRESTALA POTREBA U OSNOVNIM I SREDNJIM ŠKOLAMA KANTONA SARAJEVO	10 - Radni odnosi	19.12.2011	Nema odgovora	NE
P-188/11	Ž-SA-04-1108/11,	VLADA F BiH I FEDERALNI ZAVOD ZA PIO/MIO MOSTAR	25 - Penzije	19.12.2011	Realizovana	DA
P-189/11	Ž-SA-04-1146/11,	SAVEZ OPĆINA/OPŠTINA I GRADOVA F BiH I RS	14 - Ekologija zaštita okoliša	19.12.2011	Nema odgovora	NE
P-190/11	Ž-SA-04-1146/11,	GRAD BANJA LUKA I VLADA RS - MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE RS- BANJA LUKA	14 - Ekologija zaštita okoliša	19.12.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-191/11	Ž-SA-04-1146/11,	OPĆINA BIHAĆ I VLADA USK - BIHAĆ	14 - Ekologija zaštita okoliša	19.12.2011	Nema odgovora	NE
P-192/11	Ž-SA-04-1146/11,	VLADA ZDK - ZENICA I OPĆINE ZDK	14 - Ekologija zaštita okoliša	19.12.2011	Nema odgovora	NE
P-193/11	Ž-SA-05-597/11,	SAVEZ OPĆINA I GRADOVA F BiH-SARAJEVO	19 - Uprava	19.12.2011	Nema odgovora	NE
P-194/11	Ž-SA-05-597/11,	FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE - SARAJEVO	19 - Uprava	19.12.2011	Nema odgovora	NE

P-195/11	Ž-SA-04-1071/11,	VLADA FEDERACIJE BiH - SARAJEVO	25 - Penzije	19.12.2011	Nema odgovora	NE
P-196/11	Ž-SA-05-719/11,	OPŠTINA BOSANSKA KRUPA -- BOSANSKA KRUPA	15 – Imovinsko-pravni	19.12.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-197/11	Ž-SA-05-796/11,	OPŠTINA ŠIPOVO - ŠIPOVO I MINISTARSTVO ZA IZBJEGLICE I RASELJENA LICA RS - BANJA LUKA	19 – Uprava	19.12.2011	Nema odgovora	NE
P-198/11	Ž-SA-07-1257/11,	KAZNENO-POPRAVNI ZAVOD ZATVORENOG TIPRA ZENICA - ZENICA	07 - Zatvori	19.12.2011	Nema odgovora	NE
P-199/11	Ž-BL-05-526/10,	RUGIP-PJ MRKONJIĆ GRAD -- MRKONJIĆ GRAD	19 - Uprava	21.12.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-200/11	Ž-BL-04-92/11,	FEDERALNI ZAVOD ZA PIO MIO -KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA SARAJEVO	25 - Penzije	21.12.2011	Nema odgovora	NE
P-201/11	Ž-BL-05-160/10,	ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE I POSLOVE KOMUNALNE POLICIJE OPŠTINE DOBOJ - DOBOJ	15 – Imovinsko-pravni	21.12.2011	Nema odgovora	NE
P-202/11	Ž-BL-05-665/10,	OPĆINA TRAVNIK - TRAVNIK	19 - Uprava	21.12.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-203/11	Ž-SA-04-330/10,	REGULATORNA AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJE - SARAJEVO	10 - Radni odnosi	20.12.2011	Ostvarena saradnja	DA
P-204/11	Ž-BL-06-691/11,	GRAFIČKO IZDAVAČKO DRUŠTVO "SAFF" D.O.O. MAGAZIN "SAFF" -ZENICA	01 - Diskriminacija - 01-19 - Na osnovu polnog izražavanja ili orijentacije	29.12.2011	Nije realizovana	NE
P-205/11	Ž-BL-05-511/11,	OPĆINA OLOVO - OLOVO	19 - Uprava	22.12.2011	Realizovana	DA
P-206/11	Ž-BL-06-465/11,	ADVOKATSKA KOMORA REPUBLIKE SRPSKE - BANJA LUKA	01 - Diskriminacija	26.12.2011	Nema odgovora	NE
P-207/11	Ž-BL-05-858/10,	OPŠTINA KNEŽEVO - SKUPŠTINA OPŠTINE KNEŽEVO	09 - Sudovi	29.12.2011	Nema odgovora	NE
P-208/11	Ž-SA-05-612/11,	VLADA FEDERACIJE BIH - SARAJEVO I SKUPŠTINA JP HRVATSKE TELEKOMUNIKACIJE D.D. MOSTAR	22 - Vladina i ministarska imenovanja	23.12.2011	Nema odgovora	NE
P-209/11	Ž-SA-07-1381/11,	UPRAVA KPZ PT SARAJEVO I FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE - SARAJEVO	07 - Zatvori	26.12.2011	Realizovana	DA
P-210/11	Ž-BR-04-143/11,	VLADA TUZLANSKOG KANTONA I SKUPŠTINA TUZLANSKOG KANTONA - TUZLA	24 - Socijalna zaštita	28.12.2011	Nema odgovora	NE

P-211/11	Ž-BR-04-144/11,	VLADA TUZLANSKOG KANTONA I SKUPŠTINA TUZLANSKOG KANTONA - TUZLA	24 - Socijalna zaštita	28.12.2011	Nema odgovora	NE
P-212/11	Ž-BR-04-142/11,	VLADA TUZLANSKOG KANTONA I SKUPŠTINA TUZLANSKOG KANTONA - TUZLA	24 - Socijalna zaštita	28.12.2011	Nema odgovora	NE
P-213/11	Ž-BR-05-307/11,	KANTONALNI SUD TUZLA - TUZLA	09 - Sudovi - 09-2 - dužina trajanja postupka (član 6)	28.12.2011	Nema odgovora	NE
P-214/11	Ž-BR-05-160/11,	KANTONALNI SUD U TUZLI - TUZLA	09 - Sudovi - 09-2 - dužina trajanja postupka (član 6)	28.12.2011	Nema odgovora	NE
P-215/11	Ž-BR-05-204/11,	KANTONALNI SUD U TUZLI - TUZLA	09 - Sudovi	28.12.2011	Nema odgovora	NE
P-216/11	Ž-BR-04-232/10,	VLADA BRČKO DISTRIKTA BIH I SKUPŠTINA BRČKO DISTRIKTA- BRČKO	24 - Socijalna zaštita	28.12.2011	Nema odgovora	NE
P-217/11	Ž-SA-05-865/11,	OPĆINA KLADANJ I OPĆINSKO VIJEĆE KLADANJ - KLADANJ	22 - Vladina i ministarska imenovanja	28.12.2011	Realizovana	DA
P-218/11	Ž-SA-05-1285/11,	FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE - SARAJEVO	03 - Pristup informacijama	28.12.2011	Realizovana	DA
P-219/11	Ž-SA-05-1352/10,	CKPD "PROSVJETA" RUDO - RUDO	03 - Pristup informacijama	28.12.2011	Nema odgovora	NE
P-220/11	Ž-SA-04-1135/11,	KANTONALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE - SARAJEVO PROFESIONALNA VATROGASNA BRIGADA KANTONA SARAJEVO - SARAJEVO	10 - Radni odnosi	29.12.2011	Nema odgovora	NE
P-221/11	Ž-BL-05-772/10,	JU SREDNJA STRUČN ŠKOLA "JOVAN DUČIĆ" - KNEŽEVO	03 - Pristup informacijama	29.12.2011	Realizovana	DA

POGLAVLJE XVI – KOMENTARI STRANAKA NA POSTUPANJE INSTITUCIJE OMBUDSMENA ZA LJUDSKA PRAVA BIH U 2011. GODINI

- „... U ovoj pretežno sumornoj i depresivnoj realnosti u kojoj žive građani BiH, realnosti koja je bremenita teškim životnim problemima i nedaćama, kada institucije zajedničke nam države funkcionišu sa velikim teškoćama iz razloga koji su i objektivne i subjektivne prirode, zaista je veliko zadovoljstvo ukazati na ljude i institucije koje svojim djelovanjem bude nadu i ohrabrenje nama - običnim građanima ove zemlje, da svi zajedno ipak imamo perspektivu i mogućnost da živimo u jednoj sretnijoj i pravno uređenoj državi.

Kada smo se zbog svojih velikih problema u vezi opstrukcije povratka u S. Most (što je više puta i pravosnažno dokazano) obratili Vašoj uvaženoj instituciji, bićemo iskreni - zbog stereotipa o neefikasnosti mnogih institucija u BiH nismo očekivali izuzetno brzu i energičnu reakciju Institucije ombudsmena BiH po našoj prijavi.

Međutim, već u prvim korespondencijama sa Vama lično i ostalim službenicima Institucije ombudsmena BiH odmah nam se nametnula snažna percepcija da u toj Instituciji rade veliki profesionalci koji običnom građaninu i problemu sa kojim se obraća pristupaju krajnje predano i profesionalno.

Bili smo ohrabreni činjenicom da ste u svojoj Preporuci br.P-181/10 od 09.07.2010. god, ali i kasnijim aktima koje ste uputili Općini S. Most, krajnje nezakonito postupanje pojedinih (to uvijek ističemo-pojedinih!) službenika Općine S. Most nazvali pravim imenom -neprihvatljiva opstrukcija povratka i kršenje mnogobrojnih pravosnažnih sudskih presuda u ovoj pravnoj stvari.

.....

Nismo naivni i veoma dobro znamo da će put ka potpunom ostvarenju naših uskraćenih ljudskih prava u S. Mostu biti i dalje mukotrpan i relativno dugotrajan.

Ali, Vaša institucija je svojim profesionalnim i objektivnim angažmanom u okviru svog mandata, stvorila neophodne preduslove da se za dalje ostvarenje svojih prava možemo obratiti i drugim relevantnim državnim institucijama.

Zbog svega što činite u snažnoj podršci nastojanjima naše porodice za konačni povratak u svoj dom u S. Mostu, želim da Vama lično i Vašoj uvaženoj Instituciji ombudsmena BiH uputim izraze velike ljudske zahvalnosti!

Neki bi rekli - pa ti ljudi u Instituciji ombudsmena BiH samo rade svoj posao!

Da, ali upravo ta činjenica i jeste jedan od najvećih problema u ovoj nesretnoj zemlji (nadamo se da neće još dugo nositi taj epitet) - što mnoge institucije i ljudi (naročito političari) ove zemlje ne rade dobro svoj posao i ispravljanje te anomalije treba svima da nam bude imperativ u budućnosti.

I na kraju, uz izraze poštovanja Instituciji ombudsmena BiH, želimo da Vam posebno zahvalimo što svojim profesionalnim postupanjem i podrškom povratku u S. Most u našoj porodici snažno obnavljate već pomalo zaboravljen osjećaj - povjerenje u državu u kojoj živimo i možda je to jedna od najvećih vrijednosti Vašeg angažmana u našem slučaju!

Isto tako, iako BiH nije članica Evropske unije i različita su predviđanja kada će se to desiti, evidentno je da ova zemlja već ima instituciju koja funkcionise po modernim evropskim kriterijumima-Institucija ombudsmena BiH.

Još jednom, u ime cijele naše porodice - VELIKO VAM HVALA!“

- „... Kao građanin, dugogodišnji advokat i bivši poslanik u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, ovom prilikom Vam, kao ranijem predsjedavajućem Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, iskazujem zahvalnost za izuzetno uspješno obnašanje ove vrlo značajne i odgovorne funkcije.

... ombudsmeni Institucije ombudsmena za ljudska prava BiH, u okviru zakonskih i ustavnih ovlaštenja, prava i obaveza, ste pokazali izuzetnu profesionalnost, ekspeditivnost, moralnost i pravičnost, te ste efikasno i učinkovito doprinosili ostvarivanju i zaštiti zakonskih, ustavnih i temeljnih ljudskih prava građana i pravnih lica, koje sam zastupao, zagarantovanih Ustavom Bosne i Hercegovine, Evropskom konvencijom za zaštitu temeljnih prava i ljudskih sloboda i ostalim međunarodnim dokumentima. Na taj način ste, u skladu sa međunarodnim demokratskim i civilizacijskim standardima, doprinijeli praktičnom funkcionisanju pravne države i vladavine prava, kao jednog od temeljnih uslova za ulazak Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju.“
- „... P. Dž. putem punomoćnika advokata iz Sarajeva ima priliku da Vam se obrati i izrazi svoje iskreno poštovanje te želi da Vas obavijesti...

Općinski sud Sarajevo je u predmetu broj: od 23. 09. 2011. godine donio presudu i udovoljio tužbenom zahtjevu tužiteljice.

Na kraju tužiteljica i punomoćnik lično žele da vam se još jednom zahvale na efikasnom postupanju, a sve u cilju zaštite osnovnih principa ustavnosti i zakonitosti.“
- „... Dozvolite da vam se ponajprije zahvalim na vašem trudu da moj predmet bude riješen. Informišem vas da su sredstva koja su mi bila zaustavljena, zahvaljujući prije svega vašem angažmanu, uplaćena.“
- „... uz želju da i dalje zastupate obespravljene, ponižene i ekonomski nemoćne osobe koje se bore za pravo na rad i život. Vašim savjetom uspio sam da budem pozvan i vraćen na posao u Breza.“
- „... ovom prilikom želim se još jednom od srca zahvaliti za Vaše vrijeme koje ste za nas i naš slučaj odvojili danas i posebno za Vaše strpljenje.

Bez obzira na krajnji ishod cijele priče oko izgradnje farme u mjestu D..., jako me raduje samo postojanje institucije ombudsmena u BiH, koja me istovremeno zaista ohrabruje u "borbi" za pravo i pravde.

Hvala Vam još jednom“
- „... ja Vam se iskreno zahvaljujem na prvobitnom odgovoru i savjetu. Molim Boga da sve institucije budu ovako ili bar djelimično ovako odgovorne. Izvinjavam se što nisam bio odmah u mogućnosti zahvaliti Vam. U međuvremenu, moj problem je riješen, ponuđeno mi je radno mjesto u okviru banke, koje sam prihvatio. Još jednom veliko hvala na odgovoru.“
- „... Želim da Vam se zahvalim i ujedno obavijestim da je moj malodobni sin dobio putnu ispravu i mislim da je presudno bilo Vaše pismo Centru za socijalni rad u Zenici. Broj predmeta Ž-SA- 01-293/09.

Hvala Vam mnogo na pomoći i želim Vam mnogo uspješnosti u Vašem budućem radu. „
- „... Dugi niz godina smo pokušavali ispraviti nepravdu od strane Elektroprivrede, koja nam pritišće likvidnost Preduzeća. Obraćali smo se brojnim institucijama - Vladi Federacije BiH, Elektroprivredi,

Elektrodistribuciji Bihać, ministrima u Vladi Federacije i Kantona, administraciji općine Cazin... Svi su pokušavali pomoći, ali niko od pobrojanih nije napravio pomak u rješavanju problema.

Obraćajući se Uredu ombudsmena Vašim svesrdnim zalaganjem, kao i Vaših saradnika, došli smo u situaciju da su nas konačno ozbiljno shvatili. Vi ste svojim autoritetom Ureda ombudsmena spriječili blokadu ovog Preduzeća koje se brine za snabdijevanje vodom 70.000 stanovnika općine Cazin, ali i za egzistenciju 70 zaposlenika Preduzeća.

Ovim putem izražavamo zahvalnost, i poštovanje prema Vašem trudu koji ste uložili da nam pomognete.

Uz srdačne pozdrave svih zaposlenika našeg kolektiva, još jednom zahvaljujemo i podržavamo Vaš pošten rad i pomoć koju činite, kako nama tako i ostalim građanima i privrednicima Bosne i Hercegovine.“

- „... Dana 10.02.2011. godine primio sam Vaše pismo br: Ž-SA -05-1599/10 od 08.02.2011. godine sa zahtjevom za komentar kao i eventualne dalje mjere u vezi postupka po žalbi nakon Izjašnjenja ... -OC/II od 03.02.2011. godine i Odluke Nadzornog odbora br. ... -OC/11 od 03.02.2011. godine
Smatram da su se donošenjem odluke Nadzornog odbora o poništavanju Odluke Odbora za reviziju o izboru direktora ... kao i kompletnog postupka izbora i Odluke da se postupak ponovi u skladu sa Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske i drugim pozitivnim zakonskim propisima koji regulišu ovu oblast ispunili moji zahtjevi iz Prigovora.
Zahvaljujem na intervenciji i smatram da će se ponovni postupak izbora izvršiti u skladu sa Zakonom.
U protivnom ponovo ću zatražiti Vašu zaštitu. S poštovanjem.“
- „... Zahvaljujem se na Vašoj reakciji, kao i priloženim dokumentima koji će mi služiti u skorijoj budućnosti kao predmet u refundiranju sredstava koja sam utrošio prilikom novog registrovanja vozila.
Jako sam zahvalan....“
- „... Na kraju želio bih se zahvaliti Instituciji ombudsmena BiH na redovnom obavješćavanju o toku rješavanja moje Žalbe, upućene Vama, jer je to nešto na šta nisam navikao u dosadašnjoj komunikaciji sa ostalim institucijama kojima sam se obraćao.“ Ž-BL-06-255/11
- „... Kao što Vam je poznato S.D. je putem svoje punomoćnice/advokatice iz Jajca podnijela žalbu zbog nepravilnog i nezakonitog postupanja pri odabiru korisnika projekta povratka i rekonstrukcije stambenih jedinica po projektu ZP -....
Ovim putem želim Vas izvijestiti da je zahvaljujući vrlo odgovornom odnosu, krajnje profesionalnom i dosljednom postupanju Institucije ombudsmena - Ureda u Sarajevu i vrlo energičnom odnosu prema kršiocima zakona ipak ovaj slučaj riješen na zadovoljavajući način tako što su iskorištena preostala sredstva od ranije odobrenih sredstava Općini Jajce, a razliku do iznosa predviđenog predračunom radova je odobrila Općina Jajce, tako da Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice nije odobravalu dodatna sredstva.
To je rezultiralo zaključivanjem ugovora o rekonstrukciji i sanaciji stambene jedinice između Općine Jajce i vlasnice devastirane stambene jedinice ..., zaključenog dana 22.12.2011. god.
Stoga, koristim priliku da zahvalim na svesrdnoj pomoći i angažiranju... u rješavanju ove pravne stvari, čiji profesionalni odnos i dosljednost u postupanju je u najvećoj mjeri doprinio pozitivnom

rješavanju problema podnositeljice žalbe i bez čije pomoći sigurno ne bi uspjeli postići ostvarene rezultate.

S velikim poštovanjem, Srdačno Vas pozdravljam.,,

- „... Zahvaljujemo na vašem brzom reagovanju i preporuci, koja je doprinijela da je otkazana obustava električne energije, najavljena našem preduzeću za 30.05.2011. godine u 12 sati, na lokalitetu kojim se snabdijeva strujom i laboratorija za ispitivanje i kontrolu kvaliteta vode za piće, a čime je spriječena mogućnost nastanka posljedica koje se tiču života i zdravlja ljudi...”
- „... Bojim se da ovo naše dopisivanje ne vodi ničemu (očito je da Vas ova „gospoda“ ne doživljavaju kao državnu instituciju za ljudska prava, jer jedino Vam pišu a drugo rade i misle, tj. rade šta hoće), osim da se Vi napokon oglasite i da reagujete.”
- „... Još jednom zahvaljujemo na Vašem uključenju u ovaj postupak i bilo bi nam drago da odustanete od zatvaranja ovog predmeta kod Vas, pošto još nije završen.”
- „...Ovaj Vaš podnesak me je neizmerno obradovao, kao retko do sada, jer mi je pokazao da u BiH postoje osobe kao što ste Vi te institucije kao što je Institucija ombudsmena, koja stručno, vredno, odgovorno, blagovremeno i ozbiljno rade svoj posao. Naime, dok Vi niste preuzeli ovaj moj predmet ja sam se više puta bezuspešno obraćao predmetnom inicijativom, podnescima, zahtevima i to je trajalo i dužem vremenskom period ali nisam uspeo dobiti nikakav odgovor...”